

25.

Pell. 4951

Proctor 8163.

Gaguinus. Epistolae et orationes.

Paris, A. Bocard for D. Gerlier, 1498.

Bound by Hagué of Brussels
in inlaid & painted
geometric ornamental design
in the Style of the Period of
Henri II, with his Arms &
Initials crowned; silver corners
& clasps.

In hoc volumine hec continentur.

Roberti gaguini iuris canonici interpretis epistole
Eiusdem quedam orationes
Eiusdem de Conceptione virginis defensio.
Eiusdem de eadē conceptione ad fratres sui ordinis orō
Eiusdem de arte metrificandi precepta
Eiusdem epigrammata
Eiusdem de christi morte atq̃ resurrectione. Item de miseriis humane vite: et contra poesis detractores breues tractatuli metro scripti.

1498

¶ Epistolarum Roberti gaguini ad Jodocū badium prefatio.

Priusq̄ me Jodoce badi admoneres colligere varias que a me diuerso tempore epistole prodierunt/id facere fueram diu veritus: sciens non temere credendum esse noticie plurimorum quod amicis ex tempore et tumultuario interdum affectu vel serio vel ioco familiariter scripseram. Nam quod huiusmodi est/id facili amicorum examine preteritur. Emissum vero tot iudices habet quot lectores: imo quot auditores. Cuius rei ex negociante matrona michi factum erat periculum. Que cum ministrat domi: se negligentius curat. nec familie congressum timet. foras progressura: que circa eā sunt prouidet. crines pectit: et se comit diligenter. Nam quod in propatulo est vix calumnia caret: scrutantibus examussim plurimis quod reprehendant. Sed quoniam in hominū studijs tale aliquid est quale in nūdinis: vbi pro suis quisq̄ facultatibus merces quas comparet deligit: ego cum alijs scriptoribus/meas quecunq̄ sunt operationes scholasticorū auditorijs te suasore extrudo. Itaq̄ nōnullos spectādi saltem gratia accessuros spero/qui post aliorum recensitas meliores lucubrationes: hanc forte sibi comparatam non fastidibūt. Uale Apud maturinos Parisiorum. iij. nonas octobris. M. CCCC. xcvij.

Robertus gaguinus Durando gerlerio Parisiano biblyopole Salutem.

Jodocus badius imprimendorum librorũ diligentissimus admodũ castigator cum me crebris scriptionibus et litteris admoneret: vt si earum epistolarũ atq opusculorũ q̃ a me aliq̃n emissa essent exemplaria cõseruassem: ea oĩa Lugdunũ ad se demitterem: impetrauit tandẽ. Nam cuz fidei atq amicitie eius vehementer confiderem: nichil dubitabã credere quoq illi studiorũ meorum monumẽta q̃ imp̃mẽda fideliter curaret. fuissetq sui propositi cert⁹ executor: nisi ioannis trechsel: cuius stipendiis alebatur: immatura mors successisset. Sed eo patrono defectus: cũ intelligeret pariter cum illo impressoriam eius officinã aut omnino interiisse: aut vacuam diu fore: ea que acceperat ad me remisit. Quãobrem prope accidit: vt lucubraciũculas meas sinerem contaminari incuria et situ. At cum ad te vicinum michi hominez ⁊ huiusmodi impressorie artis non inscium respicerẽ: animus fuit: feturam ⁊ res a me genitas non p̃mittere occumbere. quãq non ea specie ⁊ forma sunt: que oblectare inspectorem aut lectorem possint. Sed q: omni animãti natura tribuit sui generis nõ aspernari genituras: meis volui vigiliolis esse consultũ. Opera nãq sua non secus ac liberos quiuis autor fouet et tuetur. Curabis p̃pterea durande pro tua in me obseruãtia ⁊ amore: diligenti cura impressa reddere q̃ Jodocus mortuo patrono absoluere non potuit. Itaq conscius sum: te maxime affectum esse: vt quecũq agenda recepisti ea purissime atq emendatissime absoluas. Qua sollicitudine q̃ carent impressores / cum sibi / tum litteris impudenter officiunt. sibi quidẽ / quia p̃ veris et sinceris mercibus adulteratas et mendosas exhibent. Litteris vero: q: tenebris errorũ eas obducunt fallentes studiosos veritatis. Uale Apud diuum maturinum Parisieñ. xv. kal. augusti. ãno salutis Millesimo. CCCC. xcviii.

¶ Patribus correctoribus capl'i gñalis ordinis sancte trinitatis Robertus gaguinus. S. Epl'a.i.

Egnem me forte aut ingratum appellabitis: q pro vestris in me singularibus meritis gratias nondũ reddere curaui. Nam vt ignauie datur / id differre quod debes: ita ingratitudinis est debitũ oĩno nõ reddere. Sed id agere cũ statuissem: vestrorũ in me ꝑfecto ãplissimorũ magnitudo meritorũ deterruit / qbus nullis officijs digne satisfacere possum Illa enĩ tanta sunt que in me liberaliter cõtulistis: qta abs quouis mortaliũ haud expectare licuisset. Nam cũ essem a puero sacre religionis institutis ꝓdeditus: meq ad egregias artes ꝛ disciplinas aptuꝫ ꝑ vestra sapiẽtia iudicaretis: nõ sustinuistis molle adhuc ꝛ tenellum ingeniũ rustica simplicitate durescere. nõ passi estis me litteras queritantẽ longissime ꝑuagari. sꝫ rebus oĩbus (preter hoc / qui vester est aĩo) nudũ ita humanissime ꝛ suscepistis ꝛ fouistis: vt quicqd tũ fortune / tũ virtutis ex schola diuinarũ litterarũ posthac consequi spero id omne vestrũ esse asseuerare poteritis. Neq vnq / licꝫ vel fortuna dignitate me efferet: vl' splẽdor lr̃arum illustrabit id meũ esse vindicabo. Itaq qñquidẽ ingratissimi est animi bñficiorum eẽ immemorẽ: feracissimos q multiplicatã sementẽ reddunt agros imitabor. neq sinã vestris me muneribus abũde cumulatũ / ignauũ aut ingratũ noĩari. qui compertũ habeo qtum ij qui hoc vicio sordescunt / nichili habeant. Sed q vestra michi benignitas atq munificẽtia impartiuit: ea oĩa quoad vita defungar memoria ꝯtinebo Vos aũt quibus sꝑ fuit in bonos dilectio atq amor / inprimis obseruabo. michiq ꝑsuasum faciã tantũ vobis me debere quẽ in lucẽ litteraꝝ demisistis: qtuꝫ pijssimus qsq obnoxius parẽtibus esse dꝫ. Sed vos demũ (qm̃ michi in parentũ loco successitis) oro atq obsecro ꝑ deũ immortaleꝫ / si michi nõ deero doctrinã cupiẽti: si intelligetis vestrã in me operã nõ frustra impendi: haud desistite subuenire. vt me forte aliqñ nõ insipiẽtẽ neq ieruditũ / ad res vr̃i ordis adsciscere possitis adiutorẽ Valete benignissimi pr̃es Ex silua nepe. iij. Idus Apri'l. M. CCCC. lxij.

¶ Robertus gaguinus Petro burio. S. ep̄la. ii

Nsederunt altius in aīo suauissime petre hortatus illi quos ad te ex insulis ioannes amic⁹ noster scripsit. Qui q̄ et te a pestilēti vrbe precauere ꝛ tuis necessarijs nō surripere optimā de te cōsolationē admonēt/eos oīno refellendos esse nō arbitror. Nō enim ea fiducia aīmi mors spernēda est semp: vt nobis aliqñ/dū expectat̄/nō prouidere debeamus: aut ijs morē nō gerere qui cognatōne vel morib⁹ nob iūcti sunt. Q̄ꝙ ei nature legibus nascimur ad mortē: id tñ vite quod dat̄ debet tum in nostras: tū in amicorū cōmoditates distribui. vt ad incremēta virtutū/ꝑdiscendāꝙ disciplinā salubri corpore ipsi sim⁹. ad ꝓximorū vero calamitates subleuādas nō pigri. Existimanda hec vita est vt palestra quedā/in qua nos colluctari atꝙ digladiari prius oportet: q̄ꝫ ꝑ mortē adeo vita meliore donemur. Recte ꝓpterea ꝓuidentissimus quisꝙ timebit pauxillū sibi spaciū indulgeri ad excolendū aīm/quo vno et viuimus et morimur bene. Neꝙ enī aliter ꝑpetua beatitate potiemur: nisi illā nobis ex hui⁹ vite beneficētia cōparemus. nisi asperū et confragosum quo illo ꝑuenit̄ callem cōplanemus. Que res q̄ꝫ sit vel in diuturniore vita difficilis testant̄ solitudīes inedie/diri ad necē cruciatus eorū qui nos ad beatā vitā p̄cesserūt. Est igit̄ dementissimū optare p̄scindi dies suos qui ꝓ dignitate querēde perēnitatis semꝑ numerādi sunt paucissimi. q̄bus in lōgissimū ꝓductis vnū si adiecerit de⁹ erit is lucro sapiēti/vel ad penitudinē/vel ad gloriā cumulandā. At si cōmodo ducim⁹ vita demigrare: erit ī ipsis crepūdijs cū adhuc sum⁹ innocētes vt occidam⁹ orandū. Sed q̄s primule etatis infantē grādeuo hoī p̄tulerit? q̄ periclis exposit⁹: vicijs oppugnat⁹ cōflictādo victor euasit? Est vere illi⁹ insons etas nō spernēda. Hui⁹ aūt nō deturbata scelerū īcursu a recto vita efferēda est laudib⁹ plus humanis Sed esto. Sint nostri dies ꝓ ībecilla valitudīe mortaliū luctuosi oēs: fames viscera detorq̄at: classica belli circūsonēt insultet īmanitas tyrānorū: flagitiosi efferant̄ sublimes: vilescat q̄sꝙ sanctissim⁹: vitā ne exosi ꝓcurrem⁹ in mortem?

Petre petre oē gen⁹ pestis superat mēs. et ꝑ angustias du
cta fit ipsa difficultate robustior. An nescim⁹ nobis esse ī ce
lis: qui laborū existimatione p̄mia ꝯstituit? Orem⁹ magis
vt integro tandē corpore vitā deducam⁹: quoad possimus
suffragātib⁹ meritis adipisci gloriā īmortalē. Quā qui bre
uiore in terris mora se ꝓmeritū esse sperabit: is michi arro
gantissim⁹ putabiť. Proinde et excedere locis funebrib⁹/
et plenas pestis vrbes effugere te semꝑ cuz ioanne nostro
cohortabor. Pulchrūqꝫ iudicabo in id gen⁹ mortis incide
re cui⁹ cōtagione nō vicienť amici. Cui⁹ ꝙtulo ꝓtractu me
examinem. recognoscā opera vite preterite. et ꝯplorātib⁹
amicis valedicēdi facultas ꝯcedať. Qꝫ horrendū petre es
se putas cernere hoīem virulētissima tabo repente collabi
relictū iri vel ab ijs quos habuit vt seip̄m dilectos. emori
eundē sine cōsolante. in sup̄mis nō habere suspirijs qui cō=
miserescat. Que vt fugias ioannes orauit. et vt recte sua=
denti credas obsecro. Uale. Ex verberia decimooctauo
kaľ. Junij. M. CCCC. septuagesimo octauo.

¶ Robertus gaguinus Joanni nauello. epľa. iii.

Beram ioannes carissime cū litteras tuas ta
bellarius ad me datas tulit. Eas pater meus
generalis sibi redditas excepit: cū pyreneuz
trāsgressus hesperiā/ditissimosqꝫ ei⁹ fluuios
hebrū et tagū/ vsqꝫ ad herculis gades pene=
traui. Quib⁹ in rebus mēsibus septē exactis
vbi ad gallias tandē me ꝯtuli ꝑcōtar⁹ de te amicos resciui
lr̄as tuas penes eū quē dixi p̄rem generalez repositas esse
quas īter neglectas cartulas tādē inueni. inuētas magna
admodū voluptate legi quasi tuā effigiē ꝑ se ferētes. Sed
nō potui ad illos ꝯfestim rescribere īpedit⁹ curis q̄bus me
meus ordo īuoluit. Ante enī dies tris illius qđ ꝓxime pre
teritū est pasche tornacū ꝓfect⁹/cōstituerā te visere. sed ꝑ
ceperūt me matris littere quibus parenduz fuit. iam vero
paululū ocij assecutus tanto libentius tibi scribo: quāto fi=
de atqꝫ amicitia iucūdissimus michi semper fuisti. Jungūt
enim nos et quodāmodo similes efficiunt cōsueta olim mo
rum et studiorū cōtubernia/fortunarumqꝫ similitudo. Te
igiť quem humanum noui bono in me aīo esse non diffido.

licet nos locorum intercapedo disiūgat. Qualis ei michi animus est/talē ijs quos amo esse facile arbitror. Quāob rem nulla tuis lr̄is adulatiōe ad insequentē modū rn̄deo. Aduersum ꝓpositio q̄ caput ep̄le mee fuit te dubiū (vt scri bis) effecit/ꝙ eam autores ꝑ apud proqꝫ cōtra nōnunq̄ꝫ as sumūt. Propterea nō satis te intelligere asseris q̄d aduer sum te habere scripserim Si me interpretē admittis: vtrū qꝫ michi libet. Apud te enī esse et corā cōfabulari supra q̄ꝫ existimas desidero. Neqꝫ quicq̄ꝫ iucūdius michi affore pu to: q̄ꝫ si vna familiarissime tractemus que ad amicitiā nr̄az conueniūt. Arbitraris ne suauissimū esse ponere ante ocu los amici q̄ in medijs alpibus/itē apud ligures/tuscosqꝫ: deinde apud theutones/mox in vlteriore hyspania/⁊ pas sus sum mala/⁊ deo volēte bona suscepi? Quod fuit (vt ē apud tragicū senecā) durū pati meminisse dulce est. Et su= auiora sunt inter aduersitates q̄ nobis bona ꝓueniūt. Ad uersum aūt id est cōtra te eo plura me habere intelligas: quo te apolline plenū propositū abrupisse te schola theolo gorum conquerir. Quid tibi cū testili ioānes charissime? Credidisses vtinā tytiro maronis. Dū me galathea tene= bat/nec spes libertatis erat nec cura peculij. Sꝫ de hoc ꝑ ep̄lam agere desisto. Penitudo facti (si vir es) satis te cru ciat. Attingā illud quo aduersam fortunā ad hoīm mores refers. Cōuersari ⁊ hominibus cōuiuere posse si desꝑabas: quare pauꝑtatez tuā intolerabili comite fecisti grauiorē? Si parū fuit qd̄ antea possidebas: id ne permodicū erit in duos distributū? Quinimo aīm tuū qui tolerādis aduer= sis totus vix sese intēdebat: ꝑtitus es in alterū/cuius ino= pie plus tue cōdoleas cecus amor impellet. Nō sunt tanti oīm hoīm mores: vt dum eos vitas/in deterius te precipi tes. Tu ꝓpterea hoīm scꝫ nequiciā fugis: vt femine sis ob noxius? Nō equanimiter fero te ad canos ꝓperantem ab vera decedere sn̄ia. Circūspice q̄so/⁊ quē teip̄m facis/duꝫ euētus rerū tuarū tempoꝝ atqꝫ hoīm malicijs ascribis. im bellē ꝓfecto atqꝫ effeminatuz merito te dixeris: qui ꝓpter paucorū dolos/lōganimitate te abdicasti iuri tuo cedens Ius tuū appello theologā laureā: cuius optabile gymna= sium fortis athleta intraueras. Te ne homies fefellerūt?

Quid ni? te fallere veritus ipse nõ es. Discesserũt ιprobissimi hoĩes a fide: a iustitia: ab equitate: debuisti ex eorũ erratis meliorẽ efficere vitã tuam ⁊ sortẽ. Prudẽtibus viris boni aliq̃d ex alienis piculis semp accedit. Diligẽtib⁹ deũ (inquit apl's) oĩa cooperãtur in bonũ Extãt inumera eoꝝ exẽpla quos aliena flagitia a bono nõ deflexerũt. A fratribus venũdatus ioseph illecebra mulieris nõ fecit ιpudicũ Darij in macedones exactio alexãdro aĩos fecit orbis imperiũ cõparandi. Martyrũ nõ loqueremur victorias: nisi neronis ⁊ domiciani aliorũq̧ tyrãnorum seuicia ebullisset Ut enĩ impulsus calibe silex scintillas emittit: ita robusta mens aduersa fortuna lacessita virtutũ flãmis emicat. Is igitur vir est qui nõ ob dolosos hoĩes q̃bus dũ viuitur cõtendendũ est: aut ppter fortune inconstantiã / vel imperãtiũ sceleratas leges liberioris vite ppositũ dereliquit Qꝫ si loco nõnunq̧ secedendũ erit: mentẽ volo cõstantẽ (si bona est) pmanere. An ne meministi satyrũ aquinatẽ scp̃sisse. Haud facile emergũt quoꝝ virtutibus obstat / res ãgusta domi. Nõ enĩ est vt seneca ait ad astra mollis etheris via. ideo gl'iosiores iure arbitramur eos qui obluctãdo aduersis victores euadũt. Ceterũ q̄ inopie consultũ eẽ voluisti: nõ reprehẽdo. Sic enĩ origenes amisso p martiriũ leoncio patre / matrẽ ⁊ fratres sex grãmaticen docens aluit. Ergo si in eodẽ ludi magisterio bene tibi est: gaudeo. sꝫ feminaꝫ magis q̧ inopiã fugias hortor. Hãc sobrietate ⁊ paciẽtia tolerabilẽ reddes. illius auariciaꝫ nullis opibus explebis nec rixas equanimitate franges. Uale. Ex cella nostra apud maturinos parisienses. iij. kal'. septemb.

Robertus gaguin⁹ Ambrosio cãbraio. S. .iiii.

Ncaluerat homo noster iocularis / ⁊ michi q̃dẽ visus erat ad exhibenda pmissa tã feruid⁹ q̧ si ex vulcani fornace pdijsset. Sed iã non sine bili nugas eius noui. Cereus est. ⁊ vt leuissimo calore liquescit: ita pexiguo algore ꝯtrahitur. Nã ea nocte cuius crepusculo hinc discesseras: firmauerat iterũ sniam a qua depellere illũ nulla vis sicuti ipse arbitrabar / potuisset. Intercedẽtib⁹ horis

fere duabus/postq̄ apud floram et reliquas sue ꝯsuetudis veneres discubuit: repēte demutatus/ad me legat q̄ mearū ꝑfectionē moraretur. Mussitans ꝓpterea noctē totā egerrime transegi. Cuius si momenta nescis: ego tibi ad vnum ꝓbe numerabo. Primula luce adeo hoiem. Rogo num q̄d ex turonis velit. Ait consilio amicorū se a ꝓposito dehortatum. nolle quicq̄ facere quod se dedeceat/ et suam conscientiam grauet. O bonā nebulonis mentē. formidat per penitudinem relinquere/quod ambitione cōgessit. Diceres ꝑfecto hoiem ex nimio incendio in altissimas repente niues fuisse demersum. Discedo ꝓpterea ab eo qui nō dignus esset a quo leuitatis causas exquirerem. Nā quid arundineo facias promissori/qui momēto varias in partes inclinat? Q̄ sincere id feram ex meis moribus pēsa. hoiem quidem rideo michi non parū infensus qui parere habeo effeminatissimo delusori. Cui pro sua in omne tempus hystrionica leuitate illō ab oratio respōsum sit. Quid tāto dignū feret hic ꝓmissor hyatu? Parturiēt mōtes nascet ridicul⁹ mus. Vale. Ex cella mea apud maturinos pisiorū. x. kal. Jullij.

¶ Robert⁹ Ga. Roberteto regio secretario. S. v.

Rauiores tuas occupatōnes esse non ignoro q̄ vt litteris multam dare operam possis. Te enim aulicis sollicitudinibus impeditū varie cure circūsistunt. Quāobrem nichil ad te prolixum mitto. Tales sunt he cratis philosophi epistole/vt eas per horā totas vel momento singulas lectites. Itaq̄ nichil breui⁹ in meis libellis deprehendi. Eas nacto forte ocio legēs/inuenies multa christiane legi consentanea. Miraberisq̄ hoiem cynicū cōplurib⁹ seculis ante dn̄m saluatorem natū ob philosophie amorem tātopere cōtēpsisse diuitias/et summā obseruasse pauptate. Tātillo igit munusculo donatus his me epl̄is simile aliq̄d h̄re estimato. Ille paucis cōtexte sensu exuberant/ego tenuibus fortunis homūculus nō supellectile quidem/sed aīo abundo: in te mediusfidius optimo. Quare si me alicuius pensi esse arbitraris: iperiosius vtere amici tui rebus. Vale. Apud maturinos parisiorū. pridie kal. decemb.

¶ Ad doctores theologos ꝓ instaurãda diui maturini ecclesia Roberti gaguini oratio prima.

Ue res oĩno (diuini atq̃ magnifici doctores) michi apud vos dicẽdi fiduciã faciũt. Inprimis eñ tam humanis morib⁹ vos institutos et litteris ad pietatẽ formatos eẽ scio: vt opẽ vestrã demisse postulantes prõpte semꝑ et liberaliter adiuuetis. Neq̃ aliter ꝑfecto q̃sq̃ fecerit/qui eã qua imbuti estis sapientiã ꝓfitet̃. fixũ in aĩo tenetis illud magistri et saluatoris oĩm iesu xp̃i preceptũ Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors ẽ. Res ꝑterea quã paucis acturi sumus ita se oĩm oculis inculcat: vt vel silẽtibus nobis vel forte oculere volẽtib⁹/clamet et ꝓdat sese. ita vt in reuelãda huius dom⁹ calamitate nõ longa admodũ nec ꝑparata orõe michi opus sit. Uos dũ hac iter facitis/quocũq̃ libuit oculos ĩflectere miseras ruinas facile intueri potestis. Cũ eñ primũ administrationis ei⁹ curã accepi: siue sursum versus: siue deorsuz q̃s aspectabat nichil preter infractas tegulas ⁊ ꝓlabẽtia tecta: nichil preter sitũ et squalidos parietes licebat offendere. Mea cura tñ instaurata sunt multa. ⁊ fratres mei ordinis religiosiores/⁊ domus ipsa paulo effecta est ornatior. Jam vero cũ hec lacera tabulata: cũ hos rimosos parietes in q̃b⁹ ꝑsepe cõuenitis: cũ deambulatoria et ꝓcũbẽtes portic⁹ colũnas intueor: cũ verso item in aĩo quas ĩpensas hec vt instaurẽtur postulãt: deficit me ꝓpe virt⁹. et spe bene gerẽde rei destitut⁹ tabesco. Quippe quẽ ꝓuẽtus om̃s huius loci/⁊ oĩo quidẽ vnius anni nõ satis sint loco instaurãdo. Sed dat nõ nunq̃ aĩm michi cũ vestra benignitas tũ vniuersitatis vr̃e singule natiões. quaꝝ alie sua iã nobis subsidia tribuerũt. alie nõdũ quidẽ a nobis orate suã opẽ spõte pollicent̃. hortant̃ q̃ bene sperare de scolasticis oĩbus quib⁹ maturinoꝝ dom⁹ receptaculũ est/et ad suos cõuent⁹ faciẽdos domiciliũ honestatis. Quib⁹ cũ vestra quoq̃ vt speram⁹ ꝯmiseratio ⁊ facilis liberalitas accedet. Si eniz cuiq̃ ex parisiensi schola dom⁹ hec dispateat: in vsus certe vestros et sacrosãcte vestre facultatis vna nobiscum maxime communis est.

Hic cōuentus oēs/hic grauissima vestra cōsilia/hic pces τ rem diuinā ex cōi patrū instituto habetis semper τ facitis Ita fit: vt τ vetussimo vsu τ inhabitandi cōsuetudine vob hic loc⁹ vobis inq̄ peculiaris habeat᷑. et vester ab exteris magis q̄ noster reputet᷑. Itaq̄ cū tota vrbe parisiorū tria sint oīno domicilia q̄ publica maxime fama percelebrat: diue matris xp̄i augustissimū illud templū: palaciū itē legis τ regū sedē: hoc vere diui maturini collegiū qd vestra frequētia magis q̄ noster incolatus illustrat tertiū merito nominat᷑. Et nescio quidez an vllus in vrbe locus sit hoc vno famatior. Priora nāq̄ duo galliarū tantū incole: maturinos vero orbis fere xp̄ianus vestri cā ꝯnoscit. Quāobrē cū forte meditabūdus ꝑ hoc claustrū deambulo/sepenūero sum miratus cur ceteris minus hic essꝫ locus ornatus et splēdidus. Nā cetera vrbis tēpla imo abstrusissima in aliquo angiportu sacella vel sculptilibus vel picturis decora sunt. hec publica vestre vniuersitatis basilica nō modo nullo ornatu τ picturarū oblectamētis nitet: sꝫ squalidis parietibus τ ijs quidē vetustate τ neglectu semesis/ac ꝓpe in terrā ꝓlabētibus deserta magis q̄ a vobis frequētata iudicat᷑. Non ita scholas suas doctissimi patres prisci illi ph̄i negligebāt. Aliter suam achademiā curabat plato. Suas porticus nitidius stoyci asseruabāt. Et illi quidē ꝑipatetici coꝝ pricipi aristoteli sua magis cordi deābulatoria fuerūt Quin ortulos etiā suos tuēde voluptatis gr̄a cōparatos/ et virētibus arbusculis eq̄ viuo fonte scaturiētib⁹ riuulis epicur⁹ cōfecit/incoluit/irrigauit. Proīde vt scholis ph̄i: ita schole ph̄is decorē τ famā addiderūt. Hic v̄o loc⁹ noīe tm̄ v̄ro nobilis τ clarus: re aūt ip̄a ꝑobscurus/muscosus/ fuliginosus: pānosi cuiusdā hoīs tuguriolū eē videt᷑. Itaq̄ ex q̄plurimis homībus qui hanc vrbē frequent᷑ adueniunt est fere nemo qui nō maturinoꝝ edes primū ardeat intueri. Cur ita? An forte qꝛ decē hunc locū fraterculi possideāt? Trahit eos ꝑfecto magis vestra ꝑ orbem diffusa autoritas. hoc vno in loco ea se corā videre putāt: que de v̄ra sapiētia auribus tm̄ acceperūt. Estimant locū oēm exemplis abūdare. credūt hinc documēta se sumpturos q̄ in patriā ꝑferant suā. Sciūt quidē vos collegia seorsum τ scho=

las habere in quibus de litteris et salutaribus disciplinis scrupulosissime disseratis. At ꝙ hic id est apud maturinos de oĩ vestra republica sentẽtias dicitis: ꝙ edicta/ ꝙ decreta vestra ⁊ ordinatiões inscribitis ⁊ firmatis: ꝙ ad supplicatiões diuinas hinc digredi/ atq̃ huc rursus reuerti vos sp intelligũt: ita existimãt maturinos vobis cure esse quẽadmodũ atheniẽsibus ariopagũ fuisse legũt. Cuius rei ipse etiã aliqñ credulus: priusq̃ his oculis locũ ꝓspexissem: reputabam mecũ sepe singulos huius loci lapides latine posse loqui/ atq̃ insculptos esse vel preclaris imaginibus: vel ornatos varijs historijs quas sibi singuli doctores excogitatas pinxissent. Verũ si quis eccłie fenestras vł gipso prestructas: vł tenebrescẽte vitro subfuscas videt: si q̃s nõmodo nudos et vacuos decoramẽtis/ sȝ puluerulẽtos ⁊ obsoletos nimia vetustate muros scrutat̃: coniecturã facit neglecte ⁊ sprete habitatiõis vestre. minora reddit omnia que de vobis antea crediderat. Abitq̃ offensus tenuitate et incuria publicarũ ediũ vestrarũ. Atqui si quisq̃ vestrũ est (vt vere esse debet) qui litterarijs opibus/ qui picturis qui simulachris aĩos inspicientiũ ad gł̃iam monẽtibus/ q̃ forte perẽnibus monumentis ꝓpagare/ ⁊ in varias orbis oras sedens trãsmittere nomen suũ velit. celeberrimꝰ hic locus est: ad quẽ quisq̃ amãtissimus egregiarũ artiũ ex orbe pene vniuerso velut ad cõem minerue officinã ꝯmigret Qua re recte sane adductus ille sphere auctor Joãnes de sacro bosco delegit potissimũ hoc loco sepeliri. Et maiores q̃deȝ vestri duos illos suos quondã alũnos/ turpiter sane dãnatos/ sȝ ex patibulo honorificẽtissime tandẽ receptos: his in edibus humatos esse voluerunt: ꝙ nullus celebrior erat locus qui vestre auctoritatis memoriã vulgatius prese ferret. Itaq̃ arbitrati sunt veras suas laudes hoc loco tã diu asseruatũ iri: quoad vel maturinorũ edes extarent: vel memorabilis hec studioꝝ parens vniuersitas eas incoleret. Igitur cũ situm ⁊ mucorẽ/ cũ squalores/ cũ hiãtes rimas/ cũ ruinas/ cũ casus atq̃ fortunas huius vestri collegij animo volueritis: Cũ meas curas ⁊ sollicitudines/ cuȝ vel ad recte instituẽdos fratres/ vel ad erigẽda que procũbunt meam vigilantiã cogitaueritis: tandẽ magnifici patres reputate vobiscũ qui estis. qua dignitate/ quo gradu

qua sublimitate vester hic status cũ nationibus: tũ reliq̃s facultatib⁹ antecellit. Conferte parẽ aĩm rebus quas molimur. Vos vere sapientie ꝓfessores: vos oĩm virtutũ laudatores nolite obliuisci largitatis. Si maiores vestri hunc locũ perennẽ atq̃ honoratũ eẽ voluerũt: Si vnius monumẽti ꝑpetua vestra laude: si sua quottidiana frequẽtia: si consilijs: si foro et conseruatoria iurisditione hoc sibi domiciliũ peculiariter delegerũt: si talem eũ estimatis qui ad vestrã famã ⁊ suꝑabũdantẽ gloriã cõducere possit misereat vos calamitatũ quas cernitis. Pudeat vos id neglectũ ꝑtransire quod seniores vestri cũ publicis tũ priuatis semꝑ opibus sustentarũt. ⁊ quod vos ipsi pro cõtionibus vestris incolitis. Nichil hec ꝓfecto detrimẽta: nichil he ruine et obstructe tam diu ecclie fenestre nobis vituperatiõis afferẽt: quin in vos q̃ eius dedecoris ꝑtem reijciant. Neq̃ vestre mediusfidius satis dignitati feceritis si francorũ atq̃ normãnorũ venerandis nationibus fueritis tardiores: quarũ altera decem ⁊ octo: altera nobis ex suo erario regios aureos triginta nõ segniter deprõpsit. Sed iã nichil vltra mea vos oratiõe distinebo. vestro honori consulite. agite magnifice. Subuenite atq̃ opitulemini precor miseris rebus tam vobis q̃ nobis reuera cõmunibus.

¶ Robert⁹. g. Petro doriolo frãcie cãcellario .vi.

Ermulta nũc ad te scribere ĩ ea re de qua ⁊ alij cõplures: ⁊ ipe tibi cũ ex hac vrbe ad regez demigrares corã sum locutus superuacuũ foret. Res se ipa prodit. Que id magnitudinis iam obtinet: vt nemo illi satis ydoneus scriptor accesserit. Nã ita oĩ genere laudis abũdant res gloriose frãcorũ: vt nõ vna oẽs illustrare/sed nec vnã aut alterã hystoriã satis ample ꝓferre quisq̃ possit. Gallicos quidẽ scriptores ⁊ eosdẽ ad dicendũ sua lingua disertos habuit hoc regnũ. latios aũt habuisse nõ cõperi. Preclara idcirco frãcorũ gesta ĩtra nos iacent. ⁊ ijs finibus coercent̃ ad quos tãtũ se ꝓtendit francus sermo. Ipsi tũ reges/⁊ gens ipa frãcorũ cũ de re militari: tũ de xp̃iana republica tam bene merita est: vt q̃ꝺ post xp̃i apostolos amplitudinis habet id ad

francos reges nõ iniuria referri possit. Quo magis mirũ esse debz: neminẽ ex gallicis scriptoribꝰ excitari potuisse: qui vel ꝑmij expectatiõe/vel glorie cupidine in aim induxerit scribere cũ aliqua maiestate sue gentis memoratu digna facinora. vt ad eas terras gloriosum scriptoris nomẽ latina dictio ꝓferret: quo magna virtute maiorũ suorũ arma penetrarũt. Ceterũ nescio quis error pene in morez inoleuit: eos contẽnere qui eloquẽtie studerẽt. Hinc illa barbaries. hinc rebus frãcis caligo offusa est. vt rarus eas ꝑegrinus pernoscere possit. Quãobrem nũc tandem deceret scrutari latebras oĩs huius regni si forte quispiam latine sciens/ad id negocij extrudi atqꝫ impelli posset. Quiqꝫ difficillimũ erit res caliginosas et penitus iacentes/quibus scilicet nullus honor latinus habitꝰ est/eruere. tergere. ⁊ digna venustate reddere splendidas. At exordienduz est. et patefaciendus aditus posteritati/quatenus vel quod imiteẽ habeat: vel quod erit ruditatis limet et abstergat. Nõ enĩ autores qui res romanas initio scripsere Cato. fabius pictor. aut Piso amplitudine scribendi oĩno cõmendantur Quippe qui rem ipsam nude atqꝫ peranguste tradiderunt Postremus fere titus liuius ꝓpter veterũ errata cautior ⁊ ideo eruditior factus purgatissime copiosissimeqꝫ pre ceteris scripsit. Age ergo vir magnifice regiã celsitudinẽ excita: delectũ hoĩm habeat/quorũ sagaciter odoreẽ igenia. ⁊ quẽ vel experientia vel sapientũ sententijs tam sublimibus rebus sufficere iudicabit/eũ reiectis susurronibus adsciscat. Huic vni mandet gestorũ memoriã erudita scriptione facere sempiternã. Nec eum tardet quod a plerisqꝫ segniter afferri solet: deũ cognitorẽ esse meritoꝝ/ qui nõ predicatõe laudis ꝑmia cõstituit bene certantibꝰ. Sed magis moueat ꝙ laudata virtus instar sementis exuberat. ⁊ alijs in exemplũ ꝓposita sui similes reddit. Dignũ tua sapiẽtia feceris: si te autore res a frãcis ꝓpagate ornatũ quendam ⁊ splendorẽ orationis tandem acceperint. ita maxime sum amore patrie laudis affectus: vt me perpudeat sepe / amplissima ipsius facta recte scriptionis ĩcuria obscurari: que vel celo vel dijs immortalibus equari eleganti dictiõe potuerunt. Uale. Ex Lutecia Parisiorum. Pridie nonarum Nouembrium.

¶ Robert⁹. g. Carolo sacco theologo doctori. S.

Um versiculos meos tibi cōmunes feci: scis qua lege eos accepisti. Nemo illos pter vnuz quē nosti ad id tempus attigerat. Tu aūt mo mēto sic in lucē emisisti: vt postridie in omniū buccis personarēt. Si bilem liceret in iram la xare: optima tibi amice causa succensere: qui date fidei nō recordatus / in tēpus tacenda male vulgasti. Quo tuo re uera imaturo facto cōmisisti: vt ad credēdū alteri posthac cogitationes meas sim tardior. Uale Ex maturinis pari siensibus festinanter Kal. februarij.

¶ Robertus gaguinus in psona Ambrosii cābraii Nicolao tyllardo regio secretario Salutem.

T si summā ex litteris soles cape voluptatez: tibi tū multiplicibus curis impedito scio nō sa tis eē quietis vt ad illas quantū cupis aīm ac cōmodes. Te enim cū interdū priuata / tū ma xime regis ꝛ regni negocia cureqꝫ continēter prepediūt. Quo fit vt amor ille tuus quem ad sacras lecti ones geris: externis rebus remoratus elangueat. ꝛ legen dis plixis voluminibus p te non satis sis. Qꝛobrem cū tuū legitimū ardorem ad xpianam religionē ꝛ res diuinas cō sidero: statui aliquid tua pietate dignū tibi dono dare. qd neqꝫ pꝑter curie tumultus fastidires: neqꝫ a gerendis re bus tuā diligentiā retardaret. Quale pfecto est quod de diuo hieronymo tuo nūc honori dicatū offerimus. Ea eni re ī nostris codicillis magis breue: sz nec vtile magis q̄cꝫ inuenimus. Itaqꝫ siue pietatē inprimis colas: hic dei ꝛmā datoꝝ eius plena sunt oīa. siue mirabiliū rerum miraculo pmoueris: obstupenda sunt que viuens mortuusqꝫ opera tus est hieronymus. siue ex superis quēpiam āteponis: ex omnibus (quod cū venia sanctoꝝ oīm dixerim) certiorē vi te ducem nullū comperies. Queris in seclo vite puritatē? quid hieronymi ītegritate cādidius? vis litteraꝝ peritiā? Quem nō dicam phorum / sz nostre religionis sapientissi morum doctorū aut non exupauit: aut non adequauit hie ronymus? desideras noīs ꝛ fame ptectorē: vis in piculis

subuentorem? nemo oīno indefensus repertus est q̄ hieronymi patrocinio se cōmisit. Assunt (quo rem ipsaꝫ facilius admittas) in hoc libello testes / q̄ et viuentem hieronymū q̄tidiano cōtubernio coluerūt: ⁊ vita iam beatiore felicez miris visionibus atq̄ experimentis senserunt adiutorē. Vti enī viri ex hac luce transitū scripsit eusebius. De his aurelius augustinus epistolā exarauit: quā refellere nemo bonus ausit. Accedit alius nō minore fide testis cyrillus. q̄ dignitate pōtifex / sctīs etiā moribus cōmendaẽ. Leges igiẽ ea q̄ de laudatissimo doctore tres incōcusse fidei hoīes cōscripsere. Hinc inter curiales turbas tuū aīm demulcebis. Hinc ad celestia q̄renda feruor tibi religiosus accendetur / hinc ad fortunas tuas incrementū accipies. Quod cū ita esse videbis: nichil (oro) cesses admirari ⁊ laudare hieronymū. q̄ sibi magnope deditos deseruit nūq̄. Meū vero in te aīm / ⁊ futurū q̄n̄libet voles obsequiū iucūdus p̄cor accipe. Vale in lōgos dies fortunatior. Parisij. xiij. kal̄. Junij. M.CCCClxxij.

¶ Robertus gaguinus Georgio hauardo regiarum supplicationū auditori. S. ep̄la.ix.

Litteras tuas clarissime Georgi de fratris lodoici egrotatiōe michi reddidit tabellarius: q̄ et si ꝓpter amici lāguorē merorē pre se ferrent eas tn̄ tū virtus / tū optimi hoīs henrici mariette diligentia multo iucundissimas effecit. Itaq̄ in medio etiā merore me voluptas cepit / q̄n̄ ex te litteras excepissem: q̄bus inter nos conflandus amor quidā esse videreẽ. q̄q̄ tam multa de tua ītegritate iāpridem ad me fama pertulerat: vt tui videndi desiderio flagrarem. Nūc optimo quodā sydere causa allata est: ꝓpter quā mutua nos caritate diligamus ⁊ amem⁹. In qua licet morem tibi gerere sum patus: vide tn̄ tibi ne parere merito possim Petis cōferri a me ecclesiam hoī aliena forte cōmendatōe tibi accepto / cui⁹ in ordine diutissime spectatos mores laudas. Gaudeo multipendi a te mee vocatiōis hoīem: ⁊ qualē illū asseueras talem eū esse minime diffiteor. q̄q̄ in iudicādis sacerdotib⁹ ad populare plerūq̄ iudiciū ꝯuertimur

Sed esto. Sit ille simplex innocens modestus. Ad hos mores prudentiã velim atq̃ cautionem adiungi. Rudis enim simplicitas absq̃ prouida astucia stulticia est. illa innocentiam seruat. hec vitat fallacias. Quibus etiam virtutibus ꝛ si tuus ioannes redũdaret: sunt michi alij quoq̃ familiaritate coniuncti: quos non iniuria pretulerim. quos et ad economiam et ad res diuinas (si tibi noti erunt) pluris estimares. Et hi priusq̃ ordinis administrationem recepissem cũ michi spectatissimi haberent. fideq̃ ꝛ amicitia deuincti: eos posthabere foret indignũ. Jam igit cõsidera si ad illas tui ioannis dotes: optima studia / ꝓbitatez / sanctimoniam alterius accumulem: tu ne hunc pre illo antepones? Si doctos (vt facis) amas: rusticũ hoĩez et siluis notũ pre litterato et eodem bene instituto non amabis. Tuũ certe est similes tui homĩes diligere. extollere quos noris digniores: q̃bus cũ pro tua sapientia possis belle conuersari. qui alios hortari / docere / castigare / mores bñ formare possit. Qualem si domui nostre que est apud tuũ roboretũ preficiã: hũc q̃ illũ magis diligito. Michi facile (credo) veniã dabis / q̃ borreriũ illũ non admisi. q̃q̃ libertatis tue volo: vtrũ mallis nobis rescribere. Nam quem pro tua discretõe deliges eũ tuo rogatu beneficio donabimus. At si rusticũ erudito: si docto preferes ignorantem: existimationi tue plurimum detractũ iri scias. Vale. Ex edibus nostris apud diuũ maturinũ pridie Jd ianuarij. M. cccclxxiiij.

¶ Ro. g. Guillermo ficheto theologo doctori. x.

Confectis a me pro tua ad pontificem cõmendatiõe litteris: habita est contio studij vniuersitatis nostre. vbi cũ expectarem litteras recitari: post alias multas que eadẽ causa expedite sunt / nulla de te mentio introducta est. Miratus ꝓpterea: rogo confestim obuios quã ob rem nulle tibi littere decrete essent. dicũt rectorem nemini demãdasse curam epl'am cõponendi. idq̃ ex sententia preterisse: q̃ tuorũ aduersariorũ partes sequeretur. Interea me conuenit Carolus saccus: orat epistolam festinanter conficiam. nec opus fuit longo intercessu. Erat eni apud me prioris epistole exemplũ. Quod receptũ carolus ad rectorez detulit Est equidem Carolus tui amantissimus. et derelictum te

fuisse querebatur. Litteras ergo expediri diligentissime procurauit. Quarū tibi formulā mitto: vt intelligas q̄ꝫ ꝑpensus sum gerere tibi morem. Quod tuis detractoribus molestū esse non ignoro. Namqꝫ te preceptorem appello / et sequor me fichetistam vocant multi. et quod a me editū sciunt mordent. Sed eorū latratus facile contēno. Quippe quorū quesite maledictis gloriole momento euanescūt Hinc quosdam ex veteratis tethorculis meas litteras despuisse crediderim: ne tibi in ea quam diximus contione decernerentur. Id vtcūqꝫ est: persuasum tibi hereat / eum me esse: qui siue in celū ibis meritis et laude vt dignus es sublimatus: siue te exsibilatores et inuidi inde deiecerint: philosophos se ⁊ disertos ementiti: te diligā / amabo / sequar / atqꝫ pro virili parte honestabo. fac me ames / et meis rebꝰ adsis. Uale. Parisij pridie kl. octob.

¶ Robertus gaguinus Guillermo ficheto. xi.

Litteras tuas in contione nostra nobis redditas libenter recitari audiuimus: ea potissimū ratione qꝫ te a pontifice maximo cumulatū honore continerent. Gauisus profecto sum vehementer te ex academie nostre disciplinis talez effectum: cuius presentia atqꝫ obsequijs pontifex oblectetur. Tibi vero gratie debitor sum / qui fortunarū tuarū et expectate tibi melioris sortis me conscium fecisti. Age igitur pro tua in dies virtute constantius. et in ea quam tibi gratiam comparasti totus perseuera: ita vt cum tibi abunde profueris / studeas in alios esse beneficus: in alūnos maxime parisieñ. academie que te doctrinis aluit suis. Est enī filijs fere destituta: proptereaqꝫ ecclesie beneficia ignorantissimus quisqꝫ facilius q̄ꝫ eruditus assequitur. Uale. Parisij nonis Februar.

¶ Robertus. g. Georgio hauardo. S. epl'a. xii.

Etsi optimo iure potui cenobiū nr̄m de roboreto cui vellem cōferre: tui tn̄ causa id distuli: dū te de ꝑficiendo illic rectore te cōsulerē. Nā eū te esse puto q̄ recto ducaris iudicio. Mitto igit̄ ad te hoiez de quo tibi hesterno die ꝑ=

scripsi. Cuius si honestatē penses: ꝛ sanctū ad virtutes ꝓpositū. poti⁹ illū adsciscas/ q̄ȝ repellas. Homo nāq; est quē ecclie ꝛ fratribus spero maxime ꝓfuturū. aptū ad cōciliandos ī sanctiorē vitā aīos cōtumaces. daturūq; operā vt ex negociosa domo ꝛ incōposita familia/ religiosum ꝛ deo dicatū locū reddat. Nil ergo p̄coꝛ obsistas. Nil conere illū ꝓpe ydiotā pꝛe hoc oꝛnatissimo fratre anteponi. Si enī contrafecero a te potissimū impulsus: culpā om̄em in te reijciā neq; dubitauerim tuā inde consciam grauiter onerari. Uale. Apud parisios. viij. kal'. Marcij.

Robertus ga. fratri didaco de tolleto. xiii.

Litterere dilectōis tue venerabilis frater tanto mihi iucūdioꝛes fuerūt/ quāto cupidioꝛ eraȝ bonū ex castella nūciū accipere. Diu enī antea p̄stolabar si frat' noster ꝓuicialis de camargo de suo vel fratrū nr̄oꝝ statu aliq̄d scriberet. Qui licȝ fuissȝ ꝑsepe a nobis de hac re ꝑ lr̄as admonit⁹: ita nichilominus obsoꝛduit: vt surdi foꝛes pulsasse videamur. Nā totis quattuoꝛ supioꝛibus ānis vnā tantū ab eo ep'lam suscepimus. in qua non de nr̄is fratrib⁹ (qđ maxime sperabam⁹) sed de se/ de frequēti sua ad mauros ꝓfectiōe/ de edificijs ꝛ suis laudibus multa ꝑscripsit. Uerū q̄a nature debitū soluit q̄relis aduersus illū nō agā. Nūc ꝓuincie tue gratuloꝛ/ cui p̄fectū te esse fratres cupiūt. Nichil magis vnq̄ȝ optaui q̄ȝ hoīem habere litteris eruditū/ moꝛibus integrū cui vices nr̄as crederemus. q̄ vt scribit ad titū paulus dissipare ꝛ euellere/ seminare ꝛ plantare sciret/ qualeȝ te esse p̄dicāt multi. Propterea te frater hoꝛtamur: ꝑ saluatoꝛem xp̄m memoꝛ esto pꝛimū sancte vnionis ꝛ pacis. Cura deinde: vt q̄ in tua ꝓuincia sunt fratres recte ambulent ī semitis iustis. Te nāq; et illos sūma caritate amplectimur. ideo q̄cūq; ad cōfirmationē tuā ꝛ ad dom⁹ tolletane necessitates ꝑtinere visa sunt ea oīa facillime admisimus. Admone cōfratres nostros vnanimiter obedientes esse. nichil moliri quod caritatis vinculū dissoluat. Nam eoꝛū que ad officiū vigilantissimi pastoꝛis spectabunt nichil p̄termittā: si intellexero illos nichil dissensionis machinari. Et si aliq̄n illuxerit (vt optamus) dies secure tranquillitatis: nō molestum

erit nobis transmittere pyreneū: vt inspiciamus per castel lam vultū pecoris nostri / cuius vt custos sis diligentissimus cupimus vehementer. De fratre vero andrea curam sollicite habeas. qui tam crebro ad me querelas suas mittit: vt eius me misereat / qm̄ beneficio spoliatus mendicare cōpellitur. Quare velim ministrationē euellarensem agri segouieñ. per te illi conferri. que nunc ministro libera est. Nam rodericū doctorem iussimus tolletū petere et presse cenobio. Cetera que ad tui prouincialatus sollicitudinem pertinent tue prouidentie relinquimus. Tu opus fac euangeliste. ministeriū tuū imple. Uale. Apud maturinos nostros. xv. kal'. maij.

¶ Robertus ga. Petro burio. S. ep'la. xiiii.

Nichil habens in promptu quod ad te scriberem palaciū forte ingressus aureum equitem carolū gallicurtū in atrio conspexi: quem longe antea michi non visum salutatione sum veneratus. Qui mox inter loquendū An ne inquit vidisti que de burgūdionis interitu meus petrus scripsit? Id cū negassem. at inquit carmina tibi mittam: adeo tersa politaqꝫ vt phebi carminibus inferiora non sint. Et simul recitare cepit versuum tuorū caput huiusmodi. Quis furor in sueuos. Admirantem deinde me et interrogantē si carminis huius autor esses: nō bono aīo tulit. Offensus eni verbo: cur ait non esset? quasi vero illū tam compte scribere negas. imo vero inquā longe compositius lusurū hominem scio cuius ego artis et doctrine periculū feci. Neqꝫ inquit hoīm quispiam est qui rem ipsam breuius suauiusqꝫ conditā reddat. Adiecitqꝫ confestim probamentū a theologis tribus quos tue laudis testes noīauit. Cepi nimirū voluptatem ob estimationem quam de te audiebam bonā Nec causam dixi q̄obrem nō facile adducebar hoc ex tua officina prodijsse. ne laudatorem ip̄m exasperare: aut tuis operibus que semper sum honore prosecutus viderer afferre calūniam. Est proculdubio elegans et plenū ornamenti carmen. Sed nunc tibi patefaciam rationem cur id tuū esse non rebar. Itaqꝫ paucis ante diebus versus ipsos ex rothomago ad me demissos acceperam / nescius cuius essē

Nam inscriptione nulla erant prenotati. Vellem petre sue
uos pro heluecijs non dixisses. qui sueui non gallie populi
sunt. nec aduersum burgundos bella gesserunt. transrhe-
nani enim sunt. heluecij autem rheni accole ad galliam per
tinent/ qui lothoringis suppetias ferentes exercitum fu-
derunt burgundorum eorum duce necato. Quare vero ita
scribis si me doceas gratum michi feceris. Vale mea scri-
ptione non irritatus. Ex edibus nostris apud maturinos
parisieñ. kal. iunij.

¶ Robertus gaguinus Lodoico xan- toneñ. episcopo. S. epl'a. xv.

Nisi te scirem rebus plenis ingenij plurimum
delectari: non mitterem ad tuum conuiuium
nouam que tamen tempori congruit faceciã
Nam quia raro conuiuiũ agitas cui non assit
de philosophia et litteris grauis aliqua que-
stio (sic enim totum hominem pascis vt non modo ciborũ
diuersitate sed doctrinis q̃ refectus abscedat) non asper-
naberis tuis ferculis interponi id quod de celo diuinitus
missum recte existimari possit. Heri cum vicini aliquot ve
spertine potionis causa conuenissem⁹: vnusq atq alter de
ijs que recentius acceperat aliquid proferre niteretur: frã
ciscus ferrebocus pontificius scriba Notum inquit vobis
est quid Carolus nuper burgundionũ princeps de regno
inter suos statuendo sit conatus. Nam et iudices et sena-
tum apud macliniam brabantinorũ oppidũ instituit. quẽ
ad emulationem franci parlamenti parlamentum appella
uit: quasi scilicet francorũ legibus minime obnoxius essẽ.
In huius parlamenti primordijs cum diuersi diuersa au-
gurarentur: vnus non ignarus quid periculi palam emissa
veritas afferre solet: curiam nouelle institutionis clam in-
gressus: cum solus esset lorice ferree simulachrũ multis lo-
cis vel carbone vel creta appinxit. preq lorica eminenti-
bus litteris scripsit Non. Nũc vero inquit franciscus quid
ipsius lorice effigies: quid negatio illa triũ litterarũ signet
vos qui adestis considerate. Cepimus quidem admirari
omnes neq suspicari aliter poteramus q̃ huius rei auto-

rem aliquid diuinitus predicere voluisse: ingenioq; sublimi et peruidenti esse. Cum circa rei obscuritatem penderemus: Non patiar inquit vos diutius querendo fatigari: sed quemadmoduz accepi ita intelligentiam enigmatis reserabo. Cum postridie depicte lorice apud iudices maclinienses senat⁹ de ambiguitate picture quereretur/vnus forte france lingue gnarus/francus inquit est huius enigmatis autor/et q̄ztum ingenio coniector huius nostri pretorij recentem originem ridet. breuiq; desituram esse diuinat. Eniuero si loricam france interpretabimur: durum habitum signat. id est vt vulgus loquitur dur habit. Que latine accepta non durabit significant. Vaticinatur ergo ridiculus et facetus autor fore prope diem tempus/ cum hec maclíniensis maiestas interibit. Cum rem ambiguam tandem patefactam cognouimus: laudauimus vatis nō mendacem prophetiam. Tu si ineptiam dices nescio. Non sum nescius veteres romanos similia multa ad presensionem futurorum scripto tradidisse/que longe minora sunt: si accuratiorę stilo orationis hoc esset exaratum. Sed deprauat interdum rem bonam oratio non bona. Satis mihi est rem hominu gallico narrasse: ita vt non obscura videatur. et tuis mensis assidere possit. Vale. Ex diui Maturini cenobio Apud parisios. xvi. kal. apri.

¶ Robertus gaguinus Joanni portugallie regi illustrissimo. S. eplã. xvi.

Ego omnibus in rebus quas in rem tuam esse coniector maiestatem tuam ita obseruare cōstitui: vt vel necessarijs ordinis mei rebus nollim te inconsulto prouidere. Certo enim scio summam erga te regis nostri beniuolentiã esse. et eam que tibi secum societas atq; sanctissima amicitia semel inita est/ita officiose colere: vt oĩs in tuũ obsequiũ studiosissimos nos esse velit. Reuertenti ꝓpterea ex alemania cũ nudiusquartus michi occurrissent mei ordinis castellani fratres qui ꝓuincialem suũ mortem obijsse nũciarent: seq; aliũ in demortui locum elegisse / quem a me confirmari postulabant: expedire petita distuli/donec de his

certior a me facta esset tua celsitudo. Sicut eni tuis cōmodis maxie inseruire desidero/ita tuis fortunis aliquo meo facto incōmodus esse nollim: q̄q̄ ab homine qui in prouīcialem electus est et ad quadriēnium confirmandus nichil detrimenti tuis rebus inuehi potest. Est eni vir integritate/litteratura/fide et religione spectatus: et vt prudentē credas etate grauis. et qui pacis q̄ armorū sit mea sententia cupidior. Si quid igitur ex hac re tibi accrescere aut detrahi tua maiestas iudicabit: id oro michi significes/ vt semel a tua sapientia admonitus quid rectum facere debeo intelligam. Feliciter vale. Apud maturinos parisiorum xiiij. kal. Septemb.

¶ Robertus gaguinus Carolo sacco theologo doctori. S. epl'a. xvii.

Odicem gestorū Caroli regis qui magni nomen ingentibus factis ꝓmeruit legi diligenter. In quo permulta sunt que ab hystoricis longe discrepant. De quibus iudicium concordiāq̄ facere/nō est triduani operis labor Preterea sic in eo confuse omnia aceruata sunt: vt tam et si ad ordinem reuocari possint: oratione tamen pro rerum magnitudine illustrari vno vel altero die nequeunt. Nam q̄ is de quo scribere me mones imperator regibus francorum facile antecellit: q̄q̄ ad posteros trasmittenda est oratio que a clero inter diuina officia recitetur. Inglorīū erit autori texere flaccide diui hominis gesta. quibus nunc fidem detrahit male digesta narratio. Age igitur mi carole excute tibi hanc curam: aut paululū differ: donec plus assit nobis ocij ad id exhibendum quod poscis. Interim forte euanescet dies illa solēnis: quam vt viro sancto rex lodoicus dicatam et quotānis celebrem esse imperauit. Uale. Apud maturinos parisioꝝ pridie kal. Septemb. M. cccc. octuagesimosecūdo.

¶ Robertus gaguinus Carolo sacco theologo doctori. S. epl'a. xviii.

Omo aberam/cũ apri bonam partem hester na die nobis misisti: memoriale tue erga nos carole benignitatis. Itaq; non excedere aio tuo recordationem mei habeo gratiam. nisi contendis forte nos a te superatũ iri beneficijs/et nostram in te amicitiam certas pensitare muneribus. Verũ siue te sublimem eminentior fortuna vehat: siue contra (quod nollit deus) pessundabit: egre tolerauerim: beniuolentia/amore/charitate esse me tui dissimilem Quare non de nemea silua herculeum aprum / aut de dodona mellitas iuglandes: sed quod in helicone musas nobis visentibus carmen subitus ludouici raguieri obitus incussit ad te dono mittimus: priori quidem tuo muneri non par/charitate vero et gratia nichil inferius. Vale. Ex suburbano nostro apud sanctũ Germanũ. xvij. kal. decemb.

¶ Ro.g. Guillermo ficheto doctori theologo. xix.

Ouissimas litteras tuas Carolus saccus amicus noster ad me tulit ab alio nescio quo susceptas. Quas vbi seorsum legi: eas quoq; feci cõmunes. Letati admodũ sumus felicibus tuis successibus. nõ tam profecto ꝓpter euictas aduersariorũ lites/q̃ ꝓpter nomen quod apud pontificez et sacri collegij patres obtines gloriosum. Nam rerum copia tibi deesse non potest virtute et fama illustri. Quippe tui minoris semper fuit rerũ ista fugaciũ moles/q̃ litterarum amor/q̃ virtus: q̃ amicorum dulcissima consuetudo. Perges igitur memor Nasoniani consilij libro de fastis. Dum licet et spirant flamina: nauis eat. ¶ Nõ desunt ex amicis tuis parisianis/qui te dilectuz laudibus tollant. et maiorem in dies futurũ vaticinantur. Inter quos non de postremo loco contendit Amatus gombertus homo in senatu parlamenti consularis. Quem hesterna cena cũ petri vausellensis piam memoriã rettulisset: de te quoq; et tuis egregijs studijs animo sane vt videre videbar amicissimo narrantem libenter audiebamus. Nam causam dedit cur ad te nunc scribimus/ꝙ hoiem romam mox discessurũ haberet. Si ad eũ litteras aliquando dabis: recte facies. tum ꝙ te amat. tum ꝙ scrupulum illi sustuleris oblite pristine in

nicem familiaritatis. Sed de te hactenus. De me scribam. Quesiui sollicite quas optimus ille pater datarius petebat concordantias. nec pretermitto querere. vt inuentas demittam optanti. Nusq̃ crede parisij venales habentur. Qua de re certum facere illum mens erat: si nos mõtanus frequens ille romipeta egressum suum non celasset. Reuerendum igitur patrem admonebis nichil in nobis fuisse socordie / quo minus voti potiretur. Ad pontificem tuas habitas orationes nisi ad nos demittes: frustra te deinceps excusabis. surripi tibi ociũ frustra causaberis. Addas preterea bessarionis aduersus platonis calũniatorem defensorium. quod opus vehementer propter autoris summam doctrinam atq̃ auctoritatem concupisco. fac amabo mi fichete id ex te non incassum petam. Et eius loco orationes tullij quas tecum extulisti meas habe. Uale Parisij tertio idus octob.

¶ Robertus gaguinus Miloni dillerio episcopo Carnoteñ. S. ep̃la. xx.

Versiculos quibus Campanam quam ornare instituisti tue dignationi vtcũq̃ a me confectos mitto. non satis quidem certus si nichil pretermisi eorum que inscribi volueras. Rez enim in summa tantũ atq̃ festinanter narrasti. Quare si reliqui quicq̃ erit quod appositũ velis: id significatũ pro virili parte absoluã. Non q̃ carminũ peritiam profiteor: sed quia nostris te versiculis oblectari frequenter predicas. Uale. Ex edibus nostris apd diuũ maturinũ Parisieñ. ix. kal. ianuar.

Carmen

Campana loquitur.

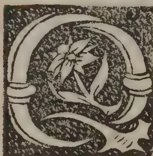
Me sacer antistes vt signem tempora milo
Flauit. ago lites. prandia. concubium.
Presulis egressum cunctis prenuncia signo.
Sic ego milonem sepius icta canam.

¶ Gaguinus ficheto. S. ep̃la. xxi.

Ostremas litteras nostras tibi minime redditas fuisse accepi. Qđ ideo euenisse puto / quia nullā tabellario pecuniā prebuerim. Significabā tibi q̄d de cōcordantijs patri datario cōparandis compertū haberem. quidq̄ȝ te vellē de bessarionis opere in platonis defensionem. Cōcordantias itaq̄ȝ in hanc diem nullas oīno inueni. nisi q̄ pascasius bibliopola hodie nobis p̄ciosissimas vnas scire se venales dixit. sed dn̄m abesse. easq̄ȝ liceri aureis centū. Reuersum conueniā venditorem. et librū scrutabor. Si talis erit qualem eū facit librarius: patri optimo referemus. De bessarione te quidem orabā: michi demitti platonice defensionis a bessarione lucubratū opus. id fore michi pro ciceronianis nostris orōnibus quas hinc abiens tibi peculiares fecisti. His si adiūctas quas in contiōe patrū orōnes habuisti transmittes futuras cōes amicis tuis: suggeres memorie noīs tui honorem sempiternū. Miro prorsus modo īsidet animis parisiorum amor tui: q̄ eloquentie facem tenebris gallice orōnis attuleris. Ea res te p̄xime deos vehit / īmortalitatem tandem (si scriptorū tuorū frequentia nos fouebis) paritura. Non erunt igitur tibi pluris oīm quas roma dignitates ꝛ pompas pollicetur: q̄ȝ diligens scrutiniū litterarū et eloquendi artes. per quas ꝛ tibi nomen / ꝛ tuis imitatoribus iucūditatem cōparasti. Progrederer vltra scribendo / si te putarem benignū lectorem fore mearū scriptionū. Non silerem plurimas cōcertationes pħoꝝ ꝛ doctorū nostroꝝ / quas alij ridiculas prorsus / alij fere gladiatorias in noīaliū ꝛ realiū (sic eos appellant) heresibus id est sectis suscitarūt. Res aūt eo deducta est: vt noīalibus / veluti elephācie pruritu pestilentibus edictū sit exiliū. Quorū celebriores libros / q̄s ꝛ bibliothecis pontificū iterdicto distrahi nephas erat ferro ꝛ clauis tanq̄ȝ cōpedibus / ne ītro specteꝝ vinctos esse iussit rex ludouic⁹. Putares misellos codices arrepticia quadā frenesi / ꝛ demonio furore ne visentes īpetant esse ligatos. Sic īdomitos leones ꝛ beluas vinclis cohibem⁹ ꝛ carcere. Realib⁹. i. scoticis atq̄ȝ aquinatib⁹ tm̄ suus est honos ꝛ libertas. q̄ȝq̄ȝ obstrepant semper inter se et rixenꝝ. Carolus saccus equalis tuus te salutat. Vrbi autem parisiorū pestilentia minaꝝ. Vale. v. kal. marcias.

Liniamenta picturarum et imaginū rationes quas libris de ciuitate dei ꝑpingēdas iussisti/ a nobis accepit egregius pictor Franciscus/ easq; vt ceperat perpolitissime absoluit. Is eni est pingendi tam consumatus artifex: vt illi iure cesserit apelles. Iustinum preterea om̄em iamdiu compleuimus. Quem si natalis tuus ad vmbilicū perduxit non satis scio. Adolescens in aliud forte raptus labori parcit/ et tibi minime est obsecutus. Res autem tuas bene disponi omnes ipse desidero. quas audio meliores in dies fieri. quas vt benigna et arridens tibi fortuna leuat et auget: ita perpetuo foueat velim. Itaq; non male esse rebus publicis speramus donec tuis dirigentur consilijs et virtute. Nam preter tuū ad litteras sempiternū amorem/ probitatem quoq; et tuam constantiam noui. Quare perge. ⁊ deo in primis rationiq; obtempera. Tibi comes assit iusticia. quam nullus releget metus. nulla ira obnubilet. nulla inflectat cupiditas. Tibi bene est. filio preterea tuo bene cessit quem ambianorū pontificatu illustratū habes. Itaq; tuis fortunis congratulor. Unum te oro. familiaribus me annumera tuis. impera que facta a me voles. audiam ⁊ parebo. Uale generosissime vir. Parisijs. xiiij. kal. septemb.

¶ Lodoico xantonū antistiti. epl'a. xxiii.

Uelisti sancte ꝑsul (si verus ad me nuncius accessit) ea ne crassitudine essem: quanta erā cū hinc xantonas ꝯcederes. Q̄q; est hoc ferme peculiare bene nūmosis ꝑsulibus ⁊ monachis obesis esse ceruicibus ⁊ ventre ⁊ rubentibus genis ꝓfluentibusq; palpebris vinū stillare: de meo tñ aio qb⁹ forte artib⁹ sese parassz mallē rogasses. Illa ei delicati vicia sunt epulonis/ in q̄ nunq; fui ꝓpēsior. Sz (vt paulo iocemur) si vis certem⁹ exauriēdis calicib⁹: domi mee ꝓ tuo optatu dicet̃ tibi dies. Tecūq; adeȓt selecti vel ex lr̃ario ordine viri q̊s sectaris: vel ex grege bibionū voracissimi māducones. qꝫ nec mores nec ꝯtubernia me oblectāt. Sz iterum dū delectū facies: nr̃i studij carmen habe/ grati⁹ vt arbitror futuꝝ tue ꝑstātie/ q̄ȝ milliū cauponū idustria. Uale.

Si me presul amas: si vis perstare beatum:
Ne vatem appelles lepidiore ioco.
Inuidiosa nimis geritur res. Est prope dignum
Compede/musarum consenuisse foro.
Mox aderit quisqꝫ multum cerebrosus et audax
Scotides argutus/plus muliere dicax/
Hem scelus: hic preter sacrorum iura/poeses
Deuocat ex nysa. numina prisca colit.
Cedat. et immundo non fedet pulpita cantu:
Quo potuit cyrce fallere corda dolo.
Sic bachatur iners sibi prudens turba cleantum:
Sic lippa est. rutilo sydere lesa furit.
Ergo michi et musis que possum forte canenti
Nominis et tituli nil precor addideris.

¶ Robertus gaguinus Guillermo ficheto Sixti. iiii. pontificis penitentiario. xxiiii.

Epe arbitratus sum parui me a te fieri: q̄ bienio fere toto nichil ad me scripseris. Et tarditas ipsa tua vicio verti non abs re potuisset. Sed male te valitudinis fuisse ⁊ dies multos egrotasse roerius asseruit. Inde suspicio neglecte amicitie in dolorem michi et misericordiā versa est. Auctūqꝫ est desideriū audiēdi nūciū tue si qua est curatiōis Nā q̄ ex vrbe discessisse pōtificem ⁊ viterbiū esse: teqꝫ locis saltuosis ꝓpꝰ loci breuitatē resciuerā: timui saluti tue: cui facile cōsulere nō poterat opa medicorū. Age ḡ mi fichete cura firmissime vt valeas: ⁊ rebus temet seruato secūdis. Nosqꝫ (si qua tui te coridonis hꝫ cura) de tuo fac nos q̄cūqꝫ est statu nō dubios. Te aūt optime valere faciat deus optimus maximus. Ex ceruo frigido p̄die nonas iullias.

¶ Robertus ga. fratri Joāni Benatoni. xxv.

Q̄ binis tuis frater lr̄is nō respōdi: non scribendi torpore factū est aut q̄ scribā iuitus. Tabellariꝰ in causa est q̄ mihi rarus occurrit. Qui si affuisset: ego te in prōptu monuissē sagaciter olfacere tendiculas versuti hōis cui pecuniā credidisti. q̄qꝫ poteras meminisse blandiciarū atqꝫ insidiarū eius quē ab incunabulis fraus ⁊ dolus comitanꝰ. Aliter sa

pias posthac frater hortor/falsus semel atq̃ circũuentus: ne scdo in furẽ exclames/ ⁊ scriptõe tua ĩsultes/ q̃admodũ ꝑorib⁹ tuis lr̃is fecisti. Ego equidẽ nõ vbis neq̃ obiurgatiõib⁹ sȝ digna suis factis aĩaduersiõe cũ istac belua agam ita vt sentiat tandẽ nõ me pecudẽ esse vel statuã. Tu vo nihili facias q̃ isti detractores ãgulati sublatrãt. ⁊ studiũ adhibe canonicis legib⁹ ꝑdiscẽdis: q̃ vna re te humo extollas fortũas augeas tuas ⁊ decorẽ ꝯseq̃ris ordini nr̃o ꝓfuturũ Uale. Ex domo nr̃a diui Maturini pisieñ. iiij. noñ. iunias.

¶ Rob. ga. Lodoico xantonũ epo. S. xxvi.

Um esset paulo supra hos dies eccl'ia nostra (vt ipse nosti) squalidior/ ⁊ ligneis sacellis ĩpedita: ita eã curaui: vt diuine alicuius edis ⁊ tẽpli decorem acceperit. Et relliquias defũctorũ q̃ sine vllo honore iacebãt collectas sublime reposui ad ĩteriorem tẽpli aditũ vt essent monumento viatoribus ad piã recordationem eorũ qui dormiunt in xp̃o. Que licet suo satis obiectu ꝯmonefacere humane fragilitatis nos possint: adieci tñ facile admodũ carmen/ cuius lectio tanq̃ quedã viua vox lectorẽ excitaret sue ĩbecillitatis reminisci. Et hoc quidẽ qr erat ad latinitatis conscios exaratũ/ venit hesterno die in mentẽ traducere versiculos: ⁊ gallicos eos reddere. vt gallo pariter et latino cõis esset nostra monitio. Tentaui ergo institutũ meũ exequi ⁊ verbũ quoad potui ex verbo ducere in rithmũ ⁊ linguã vernaculã. breue quidẽ opus/ sed ꝓpter coartatã orõnem oĩo non facile. nec tñ ita ad vnguem ductũ/ vt illud vulgo credere audeã: nisi tuo prius examine castiget᷑. Tuũ ergo tribunal ⁊ diligentem censurã appello feras oro iudiciũ vter vtri p̃stet rithm⁹ an versus. an qd̃ latine dixerã id sim gallice consecutus. Uale. Ex cenobiolo nostro. vij. kal'. Maij.

¶ Robertus ga. Nicholao diui Cornelii Compendieñ abbati. S. epl'a. xxvii.

Ullus adhuc mihi dies postq̃ a nobis digressus es illuxit/ ĩ quo cõmode (licet maxime cupio) abire possem. Nam quadragesimã totã dũ inaniter expecto: non est reuersus ordinis mei frater quem ĩ ꝓuinciã narbonensem lega

ueram. Et cũ firmassem aio / vno aut altero die hinc demigrare: aggressus est me insperato curie parisieñ. cancellarius id est sigillifer legatus a presule qui me nouo laqueo impediuit. Orauit enĩ pontificis noĩe recipere predicationis munus in ea synodo que futura est. xvij. kal. maij. rem profecto michi iniucũdam. Quippe que cũ magna sit / non sum itẽ suetus ↄtionibus declamare. Sed reluctantem me cũ meus pudor tum pontificis reuerentia vt gererem morem persuasit. itaq̃ iugũ accepi: quo solo nunc prepeditus inter parisianas nugas adhuc versor. Sed non citius (michi crede) has pedicas exuero q̃n postridie abeam. Itaq̃ nichil est michi hoc tp̃e magis odiosum q̃ vrbs. q̃ cenitationes delicatissime. et quod mireris: q̃ bibliotheca nostra cuius piget libellos et volumina circũspicere / tanq̃ illos fastidiam. Quorũ reconciliari michi familiaritatẽ spero: si dies aliquot rure habitem. et tua fuero consuetudine recreatus. Prius tñ q̃ te visam concio michi habenda est paucorum ministrorũ ordinis mei qui apud ceruũfrigidum. vij. idus Maij conuenturi sunt. Uale. Ex lutecia parisiorum. iij. kal. april.

Ro. ga. fratri Joãni benatoni. S. xxviii.

Audio te frater / diligent apud. A. cambrayũ agere / et quasi illuz vrgere de litteris regijs expediendis. Diligentiã tuam non reprehẽdo. sed te admoneo tantũ / aĩaduertere q̃ cõtumax est hoĩm conditio dũ coguntur. Spõte etenim sua currentes equos non calce: sed habenarũ interdum laxitate magis concitamus. Ille dum hic esset: litteras nobis decẽnes impetrasse dixit / oĩoq̃ expedire pollicitus est. permittendus est suo iudicio. Desine supra illos annos decem quicq̃ exigere: ne dum nimis cupis nichil cõsequare. Supra satis illud decẽnium: satis erit (si illud non possumus) biẽnium. Nam ĩterea fortuna aliquid feret / qđ non speremus. Uale. Parisij kal. Jullij.

Roberti gaguini cum bacalariorum examen in collegio doctorum iuris põtificii ingrederetur. orõ. ii.

Um ego hodie post nocturnā quietez (vt fit) purgata mente voluerē prudentissimi docto= res: quas res versare ꝛ sustinere decanum ve strum opoꝛteat: cepi maxime intelligere verū esse qḋ ab ecclesiaste rege oīm sapiētissimo di ctū est. Cūctas res difficiles esse. nec sermone posse facile cōpꝛehendi. Itaqꝫ soꝛdide artes q̄ paruo laboꝛe discunt̄ si in exercitationem descendunt: anxietatē habent. Ee vero quas cū animi voluptate disciplinas cōparamus nō carēt molestia. Nemo tū fere est q̄ priusqꝫ incipiat satis secū re= putet angustias ꝛ difficultates operādi. Siue audim⁹ siue intuemur agentes artifices / pꝛo nr̄o illos ingenio atqꝫ do ctrina iudicamus. Et illū quidē ꝑ industriā pꝛōpte ꝛ facile hūc vero nature beneficio ad aliquā rem vel natū / vel mi= nime ydoneū arbitramur. Cū aūt ad agendū quisqꝫ aptissi mus accedit: sentit oīo difficillimas esse ꝑtes actōnis. expi turqꝫ lōge opo⸗sius esse negociū / qꝫ verbū. Quod cū alias sepe: nūc ipꝛimis ita michi euenisse nō nego. Nā cū ego co rā intueoꝛ foꝛtissimos pugiles et bacalarios q̄ ex aduerso signū pugne expectāt / pars michi timoꝛis incutit̄: ꝛ ita in cutit̄ vt q̄uis illos intelligā reuerentia vr̄a / atqꝫ hui⁹ loci opinione ꝑmoueri: ipse tū q̄ in aciem ṗmus sum descensur⁹ subuereoꝛ mei noīs ꝛ fame facere periculū. Sed qꝛ in ꝓcin ctu hinc atqꝫ hinc parate iā acies cōsistunt: audebo canēte tuba castris egredi ꝛ initiū facere certaminis. Et si qua in pectoꝛe ꝑ ībecillitatez foꝛmido surrepsit: illā expectoꝛabi= mus. Uosqꝫ ante oīa venerabiles athlete bacalarij admo nebo considerare triplicē esse hoīs in terra militiā. Unā q̄ virib⁹ coꝛpoꝛis / alterā q̄ aī roboꝛe atqꝫ virtute gerit̄. Ter ciā q̄ spiritu ꝛ gratia cōtra spiritales insidias suscipiendaz amoꝛ eterne felicitatis inducit. In illa q̄ in coꝛpoꝛū firmita te est seculi milites alij luctari / alij currere / digladiari qui dā / iaculari cōplures / toꝛquere arcus ꝛ machinas plurimi ꝑdiscunt. vt eius videlicet ꝑtis quā cū pecoꝛibus cōem ha bent gloꝛiaz adipiscant̄: ꝛ eā q̄dem marcessibilem et mox vel moꝛbo / vel memoꝛie oblitteratiōe periturā. Illa vero q̄ ingenio et studijs querit̄: qꝫqꝫ multis generib⁹ distincta sit: plurimū tū sibi laudis vendicat exercitatio litterarū. ī qua si quis ꝑfectissime excellat: is vt īquit aristoteles deo

ſimillimus habetur. Nam q̄admodū carnea mole partici-pamus cū beluis: ita ingenio ⁊ rōis viribus ꝓxime ad deū cōſcendimus. Excellere nēpe aio/preclaris artibus emine re: hoīs eſt bene a natura/bñ ab humanitate īſtituti. Defi-cere vero in cognitione veri: non erubeſcere: ꝑ ignorātiam atq̄ īprudētiā labi ⁊ iacere: neſcio quid ad dementiā/dicā ſignificantius ſtoliditatem/ꝓpius accedat. Quod terenti anus etiam ille gnato confeſſus dij īquit īmortales/homo hoī quid pſtat/ſtulto intelligetis quid intereſt? Unde re-cte michi iuuenalis cōparare videtur ſimulachro hoīem a doctrina deſtitutum. Eūq̄ vere hoīem appellare/qui aīm virtute/mentem diſciplinis/curā ⁊ diligentiā decoris ſtu-dijs atq̄ negocijs excoluerit. Nam aduerſus eos qui gene ris excellentia ſuperbiunt et mentem indiſciplinatam ha-bent/obſcurum quēpiam atq̄ ignobilem ſed doctrina inſi-gnem his verſibus obiciens ſic ait

Nullo quippe alio vincis diſcrimine/q̄ q̄
Illi marmoreum caput eſt/tua viuit imago.

Et paulo ſupra.

Tamen inquit ima plebe quiritem
Facundum inuenies. Solet hic defendere cauſas
Nobilis indocti. veniet de plebe togata
Qui iuris nodos/et legum enigmata ſoluat.

¶ In hac ingenij et doctrine militia ſuꝑſatis eruditus for-tis athleta dauid omis hoies hortatus eſt non fieri ſimiles equo et mulo quibus intellectū nullū ineſſe conſtat. Quez ſapientem patrem ſapientiſſimus filius Salomon ſtuduit imitari/qui auro atq̄ diuitijs ſapientiā anteponens: illam e ſede magnitudinis dei ſibi demitti poſtulauit. Hāc q̄ mi litandi prudentiā xp̄s deus vt diuus lucas tradit voluit ex ercere/cū inter doctores ⁊ legiſperitos hieroſolimis eum diſputantem parentes inuenerunt. Eandē plato ſapientiā cū de re publica/⁊ ariſtoteles cū de politia libros edidit ſe qui et amare docuerunt. Tertiā q̄ in colluctatione viciorū et virtutū miliciā a nobis poſita eſt relinquimus. Ea enim ad religionis potiſſimū gymnaſia conducit. At q̄nquidem in ſtudiorum ⁊ iuriſprudentie cōcertationibus multos an-nos mentem atq̄ ingeniū exercuiſtis: nūc omī parte inſtru ctos fortes baccalarij vos eſſe oportet/qui ad ꝓbatōis eru

ditionis vestre certamen descendistis. vt siue eminus hostis siue quominus prelietur: vos stare loco ꝛ ordinem seruare fixo pede desudetis. Neqꝫ timore deficiatis aduersuꝫ iacula/ꝛ machinas pugnantiũ doctorũ. Sed consistite firmo robore seu cesim seu punctim vos ꝑmat acerrimus ipugnator. Nolite pauentes tergiuersari. Sed si vulnus accipienduꝫ erit/quod deus inhibeat/pulchrius existimetis a facie q̃ a tergo vulnerari. Quos ita patos et vndiqꝫ armatos ad hoc certamen descendisse ex vestro vultu coniector: vt putem vos neminem formidare eorũ qui contra dimicaturi succedent. Quos non vt inimicos et hostes: sed vt ludi et scholastice exercitationis instructores estis frequenter experti. Assunt eni non vt vincant: non vt triũphent habita victoria. sed vt exerceant vos et probent/ꝓbatos deducant ad lauream licentie. Quapropter vos magnifici doctores plena fiducia hortabor. Cõspicite benignis animis assidentes vestros discipulos qui non ferro pugnaturi conuenerunt. Intuentur eni vos tanqꝫ iudices suorum studiorum. Intelligunt si contra steteritis velut longa milicia et multis certaminibus exerciti: facile factu esse vt a vobis superentur. Duas igitur personas hoc loco iduere vos oro/ vnam que humanissimi patris/alterã que equi iudicis officium gerat. Ad iudicis partes/merita causarũ indagare/ ꝛ diligenter scrutari spectat. Ad quã rem illud sapientiam vestram afferre decebit: quod iurisprudentia sepenumero vos docuit. Ne multiplici videlicet ꝛ superefluenti sermone/ꝛ vt gregoriano more dicamus loquacitate incauta iaculũ disceptationis emittatis quod reuocari sine dedecore non possit. Ne blandimentis et improba assentatione/ a seueritate ꝓbationis sitis alieni. Neve iactatione ꝛ inani appetitione laudis euecti/nouũ et insuetum huic loco pugne genus afferatis/quo aut huius examinis grauitas insolescat/aut vestri auditores attoniti reddanť. Sciscitabimini potius ꝛ interrogabitis ex integro/que sit in quoqꝫ horum qui decertaturi sunt doctrina. quod ingenij lumen. que studiorũ diligentia/quod experimentũ reꝝ que ad disciplinã iuris canonici conueniunt. Non vos ab equitate fauor dimoueat. non animi ꝑturbatio per irã aut odiũ vos reddat asperos. Futurũ eni est vt ꝓbatione huius cõcertationis

expleta/merita meritis conferatis. vbi proculdubio dum peccatur/grauis et sordida nota inuritur conscientie et fame iudicantis. Sed ad hanc quam in vobis desideram⁹ seueritatem optamus quoq̧ paternā indulgentiā adiūgi. vt si quispiam discipulorū vestrorū per animi humilitatem ne dicam ignorantiā ad vestros iactus et tela procūbet: si sua erga vos reuerentia potius q̄ iusticia aut pugnandi incuria suo loco atq̧ statione moueatur: vos huic pietatis ꝛ paterne clementie antidotū supponatis. Ut q̄tum in ipis doctrine ꝛ lr̄aꝝ/q̄tū exercitatiōis atq̧ experimēti in hac pugna ꝛ decertatiōe peritissimus q̄sq̧ vestrū q̄sierit: tantum benignitatis/ꝛ hūane tolerātie (q̄m hoīes sunt) adhibeat.

¶ Pro vniuersitate studii pisieñ. cōtra quosdā theologos in cā cācellariatus ad reuerendissimuz p̄rem et generosissimū dn̄m Caroluz de borbonio cardinalem eiusdē Roberti ga. breuis orō iiii.

I q̄tum expedit humane societati / tantū homines pacem expeterent/et amarent caritatem: vrbes reuerendissime pater/et respublice multo quietissime regerentur. Esset enī ciuiū inter se mutua dilectio. esset subditorū ad suos rectores fides/et subiectio non repugnans. Neq̧ sancta nostra parens vniuersitas a suis īpudenter oppugnata vestrā nunc benignitatem et summā dignitatem vlla inquietudine vexaret. At q̄z natura et vicio quorūdam ita factū est: vt trāquillitati nostre insidias positas esse videamus: consulendū fuit: ne aduersariꝭs nostris plus essemus in tuenda libertate tardiores. Quorū ambitio atq̧ arrogantia ita increuit: vt si aliq̄ñ preualebūt: ceteris nostri studiꝭ facultatibus nichil reliquū sit dignitatis ꝛ honoris. Nā cū due sint in schola nostra p̄marie dignitates: rectoratus/ꝛ cancellaria: quidā sibi alteram ita ambiunt/et vsurpant: quasi nemini nisi theologo debeatur. Et isti quidem nostri turbatores id maxime nunc agunt: vt per conuenticula et clandestinas contiones totus ipse theologorum cetus id petere iure optimo videatur. cum reuera bona pars eius facultatis ab hac ambitione longe dissentiat. Sed qui hanc inanem sibi procurationez assumpserunt/ꝭ operculo

diuini se nois ideo tegunt: vt non priuato quodam honoris ambitu/sed prematuro ⁊ digesto oim suoꝛuꝫ consilio se se ductos ostendant. Et istoꝛum quidem non dicam temeritati/sed audacie vt nostrũ se studiũ opponeret: conuocata nudiustertius graui filioꝛũ suoꝛũ contione/appellationis se clypeo contra cõmunis honoꝛis vsurpatoꝛes ꝓtexit. Adeoqꝫ fuit ad hanc rem vnus et concoꝛs oim aduersum istam paucissimoꝛũ theologoꝛũ nouitatem vanitatẽqꝫ consensus: vt ad ĩfringendos conatꝰ illoꝝ coꝛpoꝛa sua ĩprimis et foꝛtunas oms impendere sint liberrime polliciti. Tantã enim indignitatem nemo bonus/et qui modestie studeat/pertulerit. Nam quid aliud hoc incepto benignissime pastoꝛ queritur: q̃ vt isti aduersatoꝛes nostri/nobis tanq̃ seruis et vilibus imperent mancipijs? Non derogo mediusfidiꝰ magnificentissime pater/neqꝫ detraho maiestati theologice discipline. Sed qꝛ membrũ est theologus nostri coꝛpoꝛis mystici: illeqꝫ vna cũ ceteris bonarũ artiũ scholasticis studiũ vnũ cõstituit: nego hmõi hoiem ꝑ oia/oi in loco atqꝫ omĩ tp̃e ceteris pretermissis debere principari. Recte sane iuriscõsultus vices officioꝛũ/instar artificis nature/ꝑ membꝛa dispartitur. vt nec totus oculus sit caput. nec reliqua moles desinat in tybias. Nam si in eiusmodi conditionis hoies hic honos cancellarie conferatur: nõne theologos in schola nostra reges esse opoꝛtuit? Nõne frustra adnitenť ad alias artes studiosi litterarũ: si eis suo oꝛdine ꝓuehi non licebit? Est fateoꝛ in ipso theologoꝛũ senatu (si totus inspiciť) dignitas amplissima. Sed ad singulos si perpendiculũ recte estimatõnis apponas: obliquabitur linea. ⁊ distoꝛtũ in ea non nichil apparebit. Itaqꝫ concedo theologis id quod philozophis ꝓpriũ semꝑ fuit. versari videlicet circa difficillimas questiones. quarum nec absolutio ad plenũ inuenta est. nec a quoqꝫ noialissimo (vt ipsi dicũt) poterit inueniri. Inherescũt enĩ in illis/et iugiter mussitant: ita vt cum ocyo et quiete plurimũ desideant atqꝫ oblectentur: in schola quidem bonos: foꝛis vero et in gerendis rebus minus ydoneos esse putem. Qꝫ si quis prudenter estimabit: et pensitabit hoim industriam et moꝛes: multo plurimas a iureconsultis res/q̃ a theologis bene administratas comperiet. Contendo propterea inter ceterarũ doctri

narum studiosos facile deligi posse prudentes/ eosdemque doctissimos / qui plerisque theologis antecellant. Illudque quam possum liberrima voce adiungo:si quis ad egregios mores / bonas quoque cum fide et caritate artes adiiciat:eum quocunque titulo magisterii illustretur:non modo hoc de quo contendimus cancellariatu/sed pontificatu quoque esse dignissimum. Que tametsi hystoriarum astipulatione et vsu vera comprobentur: quamuis vnus datus sit et a nobis susceptus cancellarius:pauci tamen admodum illius ordinis doctores vestram postulauerunt dignitatem sibi cancellariam distribui:tanquam hec illis sit ab huius ciuitatis antistite per iniuriam denegata. Vellem rectoratum quoque petiuissent. Est enim eis ad vtramque hoc tempore dignitatem ius equabile/ et equitas proculdubio non impar. Defecerunt vere acutissimi disputatores scrutantes scrutationes. Absconderunt muscipulas/dixeruntque quis videbit eas? Senserant prius et fuerant experti senonensium pontificis prudentiam. Cuius soliditatem atque constantiam quia discutere non potuerint: putauerunt sibi penes vestram nobilitatem repositum esse presidium. Sed dei prouidentia/et vestra maxime sapientia sic dilata res est: vt nobis interea de nostro iure atque libertate cogitare datum sit. in quo tuendo simul illud agitur: vt multorum libertatem et iura pariter defendamus. Habet enim causa presens cum multorum periculis vicinitatem. Nam quod theologus tantum/hoc magistratu potiatur:leditur in ea re parisiorum antistes/cuius prestantie beneficiorum libera dispositio (si qua est iuris et legum reuerentia) debetur. Offenditur preterea archipresulatus auctoritas. Et primatus vester dignissime presul offenditur.ad quem dum semestre tempus per negligentiam exciderit collatoris/ deuolutio succedit. Nec minus regis maiestas ex hac nouitate coarctatur:que priuilegio regalie beneficia / ecclesiarumque dignitates per sedis vacationem consueuit dispartiri. Sed de cetu illo illustri et capitulo canonicorum diue marie quid dicemus? Cogetur ne tota illa contio virorum celebrium ad vnum theologice professionis doctorem/ sollicitudinem omni momento reiicere? et plurimarum rerum que communitatis eorum sunt curam ditionemque credere? Impendent certe huic dignitati cancellariatus multa/ que per iu

risconsultū rectius q̄ per theologū administrari possunt. Quare iniquū mea sententia videri debet pro paucorum hoīm cupiditate atq̧ ingluuie/tot magistratuū iura et libertates contēni. Ligari atq̧ arctari potestates plurimorū: vt id quod cōe semper fuit/vnius conditionis hoies sibi vsurpent atq̧ retineant. Tam multorū igitur offensis/quibus cū nostra/et admissi a nobis cancellarij causa coniuncta est/appellatio nostra preparauit antidotū. Que cū sit grauatis vel grauari timētibus iuris circūspectione cōcessa: adest in cōspectu vestre dignitatis supplex nostri studij rector: assunt ex iuris prudentia: assunt ex medicine peritia probatissimi doctores. Non desunt preterea ex artiū liberaliū studio graues phi et variarū disciplinarū preceptores/qui hoc orant atq̧ humiliter comprecantur: ne preter sue appellationis spectatissimā rōnem aliquid per ius pretense deuolutionis vestra sapientia de nostri cancellarij causa cōmutet. Ne in quo iure septingentos ferme annos felix schola parisiorū quietissime mansit / in eo per paucos admodū theologos dispendiū accipiat. Ne ve ab eo honore cācellariatus vlla nostri studij facultas segregetur/quā ipsis quoq̧ aduersarijs bono aīo sustinemus per vices esse cōmunem. Ne deniq̧ hic vir nominatissimus Ambrosius de cambray vtroq̧ iure consultus designatū queq̄ aduersariū et competitorem a vestra prouidentia datū iri intelligat. Si clementia et benignitate vestra fuerimus hoc tp̄e ab iniuria theologorū saluati: vestro quoq̧ beneficio quietem nostris studijs impetrasse atq̧ retinuisse putabimus.

¶ Ro.g. fratri Guillermo vito adolescenti. xxix.

Ue me causa vt in solitudinem te demiserim guillerme fili non ignoras. Nam cū prope ab infantia te in orto religionis inserui nō defuit tibi sollicitudo mea que tenerū te paterne exhortationis imbribus irrigaret. donec alciusculus adolesceres/ꝛ firmior existeres ad cultum seuerioris discipline. Eniuero q̄ cernerem in te promptitudinem quandā nature ꝛ ingenij vbertatem: id sedulo curabam: vt qui ꝓfessione religiosus eras: vite q̄ꝫ sanctimonia coleres pietatem. Huic etiā summe virtuti litterarū eruditionem semper adiūgeres. vnde fieres virtutibus pariter ꝛ doctri

na illustris. Nam sicut etate adolescebas/ita moribus optimis cũ te pubescere putarem/promoui te pedetentim aliquo discipline atq officij gradu. Verũ lõge secus atq sperabam deprauatũ est cor tuũ. et ex humili insolens: ex modesto petulans factus: non multũ a mũdi huius amatoribus differs: vt non tam ex religione puritatem/ex litteris splendorem/q̃ ex vicijs obscuritatem cõtraxeris. Sed nichil preter hec de tuis erratis vltra subijciã. ne accusator magis q̃ pastor et pius admonitor esse et dici promerear. Decebat profecto in hoc primo adolescentie tue aditu rectoris audire preceptũ/et ea non negligere ad que te sepe numero impellebam. negociari scʒ in ijs talentis ingenij et memorie que mira tibi proculdubio credita a patrefamilias deo esse videbam. Verũ arrepta parte substantie quaʒ te contingere gloriabaris: vide q̃ non dissimilis filio illi ꝓdigo factus es. Paucis siquidem mensibus postq̃ iter sacerdotes sacerdos venisti: nescio quo pacto paruã et anime et corporis quam supellectileʒ nactus eras dissipauisti. ibasq in precipiciũ malorum totus: nisi ruentem te baculo correctionis suffulcissem. Eam ob rem ex media vrbe et frequenti hoĩm cetu in summã et procul ab vrbanis illecebris solitudinem te demisi. Ad hunc eni modũ impetus et hui9 tue etatis insolentiã posse domari expecto. Nam et si locus non tam mutandus erat q̃ animus: multas tñ ad bene viuendũ cõmoditates prestat solitudo. que nostri nosmet maxime sollicitos facit: dũ sensibus nostris nichil qđ mentem stimulet anteponit. dũ cõspecta mulier non irritat petulantem libidinem. non cõditus arte sapor facit edacem. rarus ibi de aliena felicitate liuor adest. non p̄ciosas opes auaricia cogitat. ꝓcul absunt qui nos lactent ad nequiciã sodales. non refertũ penu non plena frumenti prõptuaria nos reddunt de lauticia curiosos/nec reposite ad subsidiũ egestatis pecunie beatã nobis tranqllitatẽ pollicent̃. Nichil ĩ solitudine oculis nr̃is vt ĩ vrbib9 obicit̃/nec sũma ediũ aut templorũ fastigia nos ĩpediũt frui puris nature munerib9 Aperit̃ ibi quoq versus respicias celũ. nullis purgamẽtoꝝ sordib9 aer ĩficit̃. nec in fluuiũ excurrit putre et fetens lutũ: q̃ plerũq in vrbibus aqua redditur insalubris. Adde q no cturnus ibi sopor quietissime agitur/dũ nõ cantilenarũ nõ

minorū sonitibus/nō strepitibus bachantiū vel ad furta ꝛ cedes: vel ad sordidissimas discurrentiū adulescentulorūz voluptates sōnus abrumpit. O beatā solitudinē/q̄ exemptū molestiarū turbine hoiēz sancto ocyo id est diuinis obsequijs sistit/ꝛ pmouet ad ꝯtēplationem creatoris. Putabis forte tanq̄ i expertus adolescens hec sine testibus scribere me. teq̄ etate feruentem meo sensu velle cohortari. Lege fili regū iudeorū monumenta/iuenies mox ad solitudinem iordanis tabernacula struxisse viros dei qui hoim cetu abstinētes vino q̄ et sicera pepercerūt. Quid ioānes ille pphetis gnatisq̄ hoim xpi testimonio superior nonne deserti solitudinē tenellus adhuc icoluit? Quid magister ꝛ vite pceptor xps? secessit ille crebro ex turbis. ꝛ de mōte docet ignorantes. Et cum glorie sue maiestatē ostensurus esset: assumpsit seorsum in montem petrū et ioānem vbi humanitatis corpulentiā in diuitatis admirabilez splendorē transformauit. Non in vrbe ꝛ apud hoīes sed in deserto pcul tēperat a cibis/ꝛ ad esuriem vsq̄ confectus abstinentie nobis pponit exemplū. Sed ne hūc supra id qđ fragilitas hoim pōt/diuitate sua fecisse arbitreris: subsequunt illum longo interuallo sed feruentissima charitate nō pauci. atq̄ ipimis paulus anachorita mirabilis. antonius ille quē toto orbi fecit deus illustrem. Julianus. hylarion. machari⁹. moyses scytha. pafnutius. serapion/ꝛ reliqui cū inumeris discipulis/qui vel egyptū/vel thebaidē/palestinā/syriāq̄ ꝛ mesopotamiā traduntur varijs solitudinibus habitasse. His addi diuus ille hieronimus: ꝛ quos de vitis patrū scribens a se visos enumerat. Ad quorū recognoscendam conuersationem cum te remitterem si aliqū te tui peniteret: teq̄ nō fugeret/q̄ vtile est homini pcul ab hoibus diuersari. Qđ inter regias occupationes dauid desiderans Quis iquit michi dabit pēnas sicut colūbe/ꝛ volabo ꝛ requiescā? Nec satis illi factū esse putabat si incedendo pueniret: nisi pēnis adiutus festinato volatu ferret ad secessum. vnde ptenus adiūxit. Ecce elongaui fugiens ꝛ mansi in solitudine. requiescere in secessu optabat/qui inter sibi famulātes regū more frui poterat delicijs. Edoctus erat nō in turba populorū/sed in prerupto monte synai confabulatū cū deo fuisse moysen. Ibiq̄ remotis preter iosue arbitris legez di

uinitus suscepisse. Alia multa tibi de solitudinis beneficentia guillerme fili memorarem: si non te carnis adhuc titillatione flagrare constaret. Nam q in te feruet ardor imoderatus rei secularis: seuerũ me nimis ꝛ morosum ostendero: si spũalibus alis te sublimem rapere voluero. Quꝗ tecũ supra ꝗ meritus es benigniter actũ est/cũ in eo te loco sistimus/vbi noster ordo diuina ostensione principiũ accepit. ꝛ quẽ ideo ꝓcul ab incolis prisci illi patres nostri ioãnes et felix elegerunt. vt se ad virtutem ꝛ sanctimoniã exercerẽt. q̃ duo in vrbibus difficillime ꝯparant̃. ꝛ si aliqñ parta erũt: magnis laboribus conseruant̃. Illud ergo te guillerme ad emendationem excitet/cũ intueris desertã olim cõuallem coli tandem ꝑ sanctissimos hoies atq habitari cepisse. et prebuisse exemplũ quo ꝑ multas orbis regiones ordo diffunderet̃ diuine trinitatis ꝛ redemptionis captiuorũ. Et nisi maxime desipis multas habet vallis ipa cõmoditates. q̃ a vera solitudine longe deficiunt. Est eni irriguus locus ꝛ pascuus. Et que illũ circũsistunt silue non ita inuie sunt: qñ vicis frequentibus habitent̃. Ager frumenti ferax colitur in alimentũ cenobij. pecoribus aũt si cura ipenditur ꝯ lucro sunt. Accedit preterea ex feris aĩantibus quas venari interdũ licet honesta voluptas. Et qd nõ extremũ puto: concentus ꝛ naturalis quedã ex auibus harmonia auribꝰ etiã delicatis affertur. Quid si inter arenas late patẽtes/ inter prerupta montiũ scopulis in celum porrectis/ qualia sunt multa seruorũ dei habitacula conuersari mandassem: vbi quam nescis linguã audires: illa non mundi huius: sed aliene cuiuspiã creatõnis esse iudicares. Collige teipm fili. ꝛ recordare cur primo natus: cur renatus: cur per religionem renouatus sis. Te natura vt reliquos hoies eduxit ad laborem. Non igitur ocyo et voluptate tempus quod viuendo trahitur terere debes. Nichil accepimus preter animũ imortale. Pulchritudinem et corporis vires vel morbus vel breuis etas absumit. Opes si non fortuna demit: auferunt latrũculi. Famam denigrat liuor. Spes omnes repentinus casus inanes facit. Una est virtus que nos sempiternos reddet. Uale. Ex cenobiolo diui Maturini kal. Nouemb.

¶ Ro. g. Georgio hauart regio cõsiliario. xxx.

Cio clarissime georgi quantum et tibi et cenobio diui vincentij de roboreto pro debito mei ordinis sim obnoxius. Sed quia neutri satis recte facere possum michi quidem acerbum est. Miseret me tenuitatis cenobioli/a quo supra quam vellem penditur seni annua pecunia. nec minus pudet me dilationis: qua te forsitan a me trahi putas: quasi non operibus sed verbis (vt aiunt) pascere te cogitem. Sed ita mediusfidius et natura et optimo iure res omnes agi debent: vt nulli sua occasio sustrahatur. Duobus iam vt meminisse potes ex ea domo exactis ministris: tertium induxi quem etate defectum breuioris vite arbitrabar. Sedet tamen sagina oppletus senex et stertit/crapulam exalans. Cui de abdicando se ministratu si quid suggessero: suum iugulum peti et se confodi clamitabit. Adeo suspiciosi sunt senes atque formidolosi. Obsistunt preterea michi compotores homines qui illum obstinatum reddunt: ita vt saxum facilius quam preduram eius mentem emollias. Conueniam tamen illum. acetoque et igni quemadmodum deiecisse alpes annibal memoratur saxeum senem effringere tentabo. Quod si inanis erit conatus noster: reliquum fuerit alia via contumacem senem adoriri. quam etsi suspicari potes eam tamen patefacere nollim: priusquam inexpugnabilem nostris machinis laruam comperero. Vale. Apud parisios pridie kal. ianuar.

¶ Robertus gaguinus fratri Alphonso velho vlixbonen. ministro. S. .xxxi

I quales ad me literas sepe dedisti talem erga me animum gereres: non fuisses in tuam purgationem carissime frater tam tardus. Cum de custodienda et conseruanda tibi dignitate me crebris literis sollicitares: nec verbo parcus nec promissis fuisti. Ubi vero per meam in te liberalitatem aduersarium superatum habes: nescio quomodo factus es somnolentus: vt me non modo non curare: sed tue salutis oblitus esse videaris. Scis quod temere patrem illum ferrandum a me domum reuertentem apprehendisti. et cum venerabili seni non parceres/hominem canicie venerabilem fecisti captiuum: nostris literis quas ferebat contaminatis. deinde monitus contempsisti pastorem. Suspensus postremo et diuinis interdictus cum de relaxando interdicto me vehementer ro-

gitasses: i te fui supra tuũ meritũ ĩ dulgentior. nec iõ multo minꝰ ĩgratũ te exhibes. Si hoĩez me putares frater: nõ existimares te ĩpune abuti posse mea patientia. Nec (si mentẽ hñes sanã) ꝯsciam tuã tulisses tã diu excõicatione teneri. Qꝫ si culpa añhac caruisses: nũc ꝑ incuriã ⁊ ꝯtẽptũ xp̃iane legis te reddis suspectũ. Id cũ ita sit: ⁊ meoꝝ ĩ te bñficioꝝ nõ satis memor culpã nõ agnoscis: mirari nõ deberes / si te flagello castigarẽ. Illudqꝫ vnũ te admonere p̃t: si ex fratricellis q̃ tecũ degũt scintillã eiꝰ quã in me cõmisisti rebellionis aliq̃s ĩ te ꝯcepisset: tu magni sp̃us hõ nõ eq̃nimiter tolerares. Quobrem existimare te decuit: nõ minorez me ex te obeditionẽ expetere: q̃ꝫ ex tuis ꝯfratribꝰ exigis. Itaqꝫ nisi dilatões ⁊ negligẽtias tuas / ĩ occupatiões aliq̃s tuas reijcerẽ: graui qua dignꝰes pena te iãp̄ridẽ affecissem. Ergo si hõ es: si xp̃ianꝰ: si sanꝰ ⁊ cõpos mentis: si deniqꝫ supest in te religiõis q̃cq̃ꝫ ⁊ sctĩmonie: recordere statꝰ ⁊ salutis tue. ne meã pacientiã in furorem vertas. Ueniat tibi in mentẽ: cũ ab ĩimico ⁊ capitali hoste agitabaris euiciqꝫ timeres: rebꝰ me tuis ꝯsuluisse: ita vt nr̃a ope atqꝫ autoritate adiuxꝰ nũc stes ⁊ valeas. ille ꝓstratꝰ languet ⁊ tabescit. Ingratissimus hoĩm oĩm hñdus es: si hec te p̃tereũt: ⁊ nisi resipiscas: periculũ dãnatõis nõ euades. Ex vrbe pisea. xvij. kl'. Septẽb.

¶ Robertus gaguinus Amico. S. ep̃la. xxxii.

Enabãt heri apð me duo ex amicis nr̃is cũ lr̃as ⁊ margaritã tuã ad me tulit griffꝰ cursor. Legi ꝓpant̃ ep̃laz. nec fuit ocyũ p̃la vl' legẽdi vel scribẽdi. sꝫ nec ĩtrospiciendi rethoricẽ tuã q̃ꝫq̃ꝫ eiꝰ me singularis ĩscriptio delectaret. Abeũtibus pꝰ lõgã ꝯfabulatõez amicis: ĩ ip̃a ferme nocte media ea delibaui q̃ opi tuo lõge p̃luseras. vbi illð añ oĩa me oblectauit ꝙ theologos magnop̃e admones felicissime artis / q̃ sine nichil ꝯcionari vel grauit̃ vel splẽdide pñt. Reliqua vero si librũ diuersari parũper apð me sines / legã diligẽter. Quippe cui ĩsit oĩs dicẽdi maiestas cũ iucũda / tũ extimãda maximi. Ceterũ q̃ de me fama tibi susurriuit ita ĩterp̃tabere: vt p̃mũ cogites q̃bꝰ autoritatibꝰ eã suscepisti. Alios ei beniuolentia: emulatio ⁊ liuor alios: q̃sdã yronia sollicitat: ego me itꝰ ⁊ ĩ cute noui. Utcũqꝫ tñ de meis carmĩbꝰ iudiciũ facies / cẽsurã tuã ⁊ eruditoꝝ oĩz subire nõ vebor. ꝙ vo tãti me

habes vt meã familiaritatem expetas gratias quidem habeo non vulgares. Sed vide ne dum a vestibulo fauũ/aut (vt inquit plinius) lactis gallinacei haustum speras: arida omnia cũ intraueris inuenisse declames. Si quid vero erit quod vel amenũ vel ridiculũ ex me tibi desumere possis: vtere vt voles cõsuetudine paruitatis nostre. Uale. Apõ Parisios. iiij. noñ. maij.

¶ Ro. g. Philippo beroaldo Bononieñ. xxxiii.

Um ego ad te suauissime philippe carmie scripsi id desiderabã maxime vti eodẽ genere scriptõnis responderes. Nam ꝙ te prosa orõne dicentez audierã simul putabã adesse tibi studiũ versu scribendi: q̃zadmodũ natura fere ⁊ diligenti cura contingit italis homibus. Sed maluisse te arbitror familiari tibi stilo euoluere te nostra interrogatione. Indigna forte in quam incũbant homies maioribus curis occupati. At qualemcũqꝫ eam existimes: te illi respondisse pergratũ accipio. Sed non ita oĩno cura me liberasti: quin item de reipsa sim anxius. Tempus illud in causam sero delati ad rhetores honoris aduocas: quo ⁊ rudis adhuc senatus agros magis q̃ꝫ litteras excolebat. et ijs solũ exerceri operibus iubebat romanã iuuentutem / quibus ad perferendos belli labores vires corporis firmarentur. Qua in re minime tibi aduersabor / q̃nquidem roma a sua origine nõdũ perspexerat quid ꝯmoditatis ad rẽpublicã facultas dicendi tribueret. Neqꝫ id vicio dari volo primis vrbium conditoribus / quibus ad laudem abũde est iecisse bene viuendi fundamenta. At postq̃ꝫ multis iam seculis / et reipsa compertũ est humanũ genus adiutũ auctũqꝫ esse beneficio dicendi: ipsas quoqꝫ vrbes ab eloquentissimis hoibus (vt est apud ciceronẽ) ꝯstitutas: esseqꝫ neiem qui nõ apte eloq̃ q̃ꝫ mutire ⁊ balbutiri mallit: id qᵭ arte rhetorica ꝯseq̃mur: q̃ est ħ tarditas et q̃dam malicia seculorũ oĩm: vt preclarã artez eiusqꝫ professores aut despuãt: aut pendant minimi? Nũquid ante ꝯditã romã grecia dicẽdi peritiã ignorauit? Quid ĝ vult illa socratis in gorgiã subrisio: cum egregiã ciuilis scie ꝑtẽ velut popinis patinisqꝫ addictã nõ dissimulauit coq̃nariã appellare? qua estimatõe fuisse semꝑ ꝯples nõ negabis. q̃zadmodũ (ne externa ⁊ antiq̃ora refricemꝰ)

in hac parisiorū schola esse videmus obseruatū. Ita enim/ nescio quo modo/dicendi studiosos olfaciunt multi: vt ob uios factos ceu maleolentē spiritū cōtractis naribus exuf flent. Quo fit vt facile putem illos pestilentem hanc artez esse cuius cōtagio cōtaminari atqꝫ īfici se ꝑtimescant. Par ua ꝗ ne tibi ratio admiratiōis nostre esse videtur: cū bene= factricē hanc disciplinā aspernentur nostrates phi: que cū recte est apphensa: multas vtilitates parat? Quas ne plu rimas cōmemorem: illud non postremū videri debet: ꝙ ꝑ eam cogitatiões nostre non aliūde ꝙ̄ a splendore huius ar tis eternitatem nanciscunt. Magnaqꝫ vis eius ex fabulis ostendit: quas aridas ⁊ despicabiles acceptas ita dicendi peritus expollit: ita succo ⁊ colore viuidas reddit: vt illas iam diu lectas nulla oblitteret vetustas: nulla obtrectan= tiū maliloquentia exterminet. Mirabor igitur semꝑ imo ī dignabor maxime tam multa suauissime eruditōnis cōmo da non modo preteriri a multis sed floccipendi/susannari/ calcari. Uale. Ex maturinorū pisieñ. edib⁹. vij. kl. octob.

¶ Ro. ga. Joāni de mōte doct. theologo. xxxiiii.

DE carmine qđ in roberti sorbonici laudes scri psisti sic sentio. Laudo tuā in hoīem bene de orbe xpiano meritū pietatez. tuū ingeniū lau do. nec iꝓbo caracterē. Sꝫ ne te assentatiōe palpē: tu meo cōsilio illud iterū atqꝫ iteꝝ pensi culabis. Aliđ ei est posteritati nos perēniter credere. aliđ equalibus nostris nostra ex tp̄e condita opera cōicare. Il la ad scrupulū q̄ acceperit trutinat oīa. Hi sicut tumultua= rie legūt ita errati nostri facile obliuiscunt. Quedā ergo q̄ rudiora (si recte cogites) sunt elimabis. Uale. iiij. iđ iunij.

¶ Robertus gaguinus Joanni driesco ratio nū regiarum computori. S. epl'a. xxxv.

QUođ ad te p⁹ discessū tuū nōdū scp̄si: nō facit iopia re rū de qb⁹ scribi nō possit. Nō ei ē ꝑcella hui⁹ tp̄is tā vacua admirabiliū rerū: vt nō abūde pluria se offerāt ijs q̄ scribendi periciā habēt. Una profecto aruer nia est que satis prebet miraculi / vbi tremore terrarum edes alie discisse/alie collapse traduntur. quo simili prodi gio apud priscos aliquid portendi sepe creditū est. Nobis

vero tanq̄ certa nature lege ⁊ terra tremuerit ⁊ ruina eue
nerit/parui existimant. Accedit p̄ter hec burgūdia nō ari
da scriptoribus materies/q̄ singulari peruicacia/⁊ horren
dis quibusdā furijs ad arma cōsurgit. Aduersum quā gla=
diū exerit ludouicꝰ aīo erectus ⁊ grandi exercitu potens.
Hec si quis seorsum scribat: hystorie non satisfecerit: nisi et
rerū et temporū ⁊ consiliorū ⁊ euentorū conscius sit. a quo
rū oīm cognitione longe absumus monasticis cerimonijs
addicti. quāobrem non facile consequimur id cuius gratia
principes pugnāt. Nec sum tam gnarus latine elocutiōis:
vt memorabilia nostre etatis litteris cōmittā tibi maxime
inter aulicos versanti. Urbanarū vero rex non sum anxie
curiosus. quippe qui bonā diei partem domi exigo. vbi cū
libellis meis confabulor. qui me p orbem circūferunt. dum
alius in asia/alius in lybia/alius p laciū ⁊ galliaȝ res olim
gestas refert. Nec in terris mussito semper. feror interduȝ
altius/⁊ p̄xime ad superos rapior lectiōe sacrarū scriptu=
rarū. His rebus fit: vt nec bellorū molestias: nec vrbis stre
pitus exaudiā. Nisi q̄ me nonnunq̄ scolasticorū clamores
et iuges rixe contristant. A quibus orta est in deligendo
postremo rectore grauior longe q̄ olim visa est contentio:
alijs in alios nunc conuicijs nunc contumelijs atrociter pu
gnantibus: non aliter ac aleciarias et piscatrices aiūt sese
criminari: et feros interdum vngues inuoluere ī capillos.
nec prius triduo toto discessuȝ est q̄ biceps vniuersitas no
stra facta est. Itaq̄ pro vno duos rectores īmouero secto=
res hȝ: alterū francū/picardū alterum. Contionem hodie
apud me habuit picardus/franco curiā parlamenti appel
lante. Hostiarius a patribus missus contionē diremit. Itū
est ad iudices qui ius dicant. Minime p̄fecto mirū est oriri
de imperijs certamina: cum ob trimestreȝ magistratū scho
lastici pugnant. Sed nosti quas turbas liberaliū artiū col
legia semper excitent. Sunt in illis temerarij adolescentes
multi. quorū tam seua est vis: vt non sit senioribus sua au=
ctoritas. Nulla est disciplina conseruandi maioribus ho=
noris. Quo quisq̄ efferacius clamat: eo potiore est suffra=
gio. Sed de his portentis satis. Lucanus tibi diligēter ap
paratur. Ut singuli michi codices a librario reddūtur: ita
eos emendo. Non citius in vrbem redibis: q̄ sit vsq̄quaq̄

absolutus. Allati recenter sunt a venetis complures artiū humanitatis libri: non visi hactenus nobis. Si tuo studio aliquot asseruari cupis/ eos emere quēpiam iube. Uale. vij. kal. februar.

¶ Ro. ga. Martino delfo theologo doct. xxxvi.

Legi prorsus curiose libellum tuū. in quem de instituendo ferme ab vberibus oratore vtilia plurimū atq3 pernecessaria cumulasti. Letatus sum videre numerosissimā materiem que per late patentes eloquentie campos ciceronis et quintiliani/non sine conuenientissimo ordine dispersa est/eam sub vno aut altero conspectu a te esse repositā. In quo opere ita presse et cū decore manipulos preceptorum dicendi astringis: vt libellus quem collectaneū recte dixerim/encheridiū amatoribus artis esse vtiliter possit. Itaq3 vellem non accersitū me esse iudicem laboris tui: de quo non censurā facere sed laudem pferre michi optabili⁹ foret: tum q2 oīs honesti operis laudator potius q̄ȝ arbiter esse mallo. tum q̄ studiorū quibus beneuoli inuicem sumus cōiunctio meū habere pōt examen suspectū. Est tn̄ q̄obrē omnes artis rhetorice studiosi tibi gratias habeant/ob id maxime q̄ ad bene per artem loquendū ɔpendiū illis parasti. Unde videri potes quodā noīs presagio delfus id est delphicus appellatus esse/q̄ inter theutones natus tullianā in dicendo maiestatē/ꝛ in p̄cipiendo quītiliani diligentiā referre cōtendis. Quā ob rem si nō sponte tua ad ꝓpositū tibi brauiū curreres: hortarer te tota aī intentōe ꝓsequi pulcherrimā disciplinā q̄ cum phīe pars est oībus sapīe diuerticulis lucem ꝛ splendorem affert. Quem cuȝ ipsi sapīe noīs vsurpatores non intueri sed suspicari tantū possunt/ nō intellectā a se artem ɔtēnunt. non longe ijs dissimiles q̄ condimentū ꝛ saporem in cibis nō discernunt: sed sine palato ꝛ frumine sapida queq3 atq3 insipida equaliter transmittunt. At tu haud absterritus plurimorū rusticitate/sectare non impigre preclaram eruditionem dicendi. Que sola cum veritati superadiecta est: studia litteraruȝ interire nō sinit. Uale. Parisij. ix. kal. Augusti.

¶ Ro. ga. Jo. de ambasia ep̄o Albien̄. xxxvii.

Est michi inquies admoduz animus. Cessare non possum in cōmissis donec bene semel cepta compleantur. Quapropter magnificentie tue molestus esse perseuero: vt que ad romanam profectionem attinent cures me celeriter instruere. Litterasq; expedire ad pontificem. da precor operam q̄tum p̄ tuo ocio potes hec oīa absoluant̄. ne pendulus ipse atq; diu hesitās dies et pecuniā frustra expectando teram. Stat sonipes spumans et frenos ore fatigat Et q̄rit̄ longā non p̄perare viā. Vale. p̄die noñ. augusti.

Ro. ga. ep̄o lingoneñ. N. de ambasia. xxxviii.

Ecce frustra oīa tentauimus. Vana facta est sollicitatio oīs nostra. Vigilias/cursitatōes/curas/preces/pacientiā/nostrā mors repentina pontificis sixti absumpsit. Et quod dies plurimi expectando anxie atq; laboriose nobis pepererant id totū inopinato nūcio sublatuz est. ita vt oīm artes ꝯsiliū industriam diligentiā non alio q̄ȝ fortune temeritate aut casu īcerto agi/si non pietas prohiberet reputarem. Aduersabatur equidem proposite legationi ballue legati andegauensis depulsio. & indignationē quandā pontificis cōmeruisse videbatur. Sed huic morbo cū paratum esset antidotū: et oīa ad gratiam posse reuocari multi sperarent: versum est celum/et īfelix nescio quod sydus expectationem nostram eripuit. Itaq; dilata est legatio: aut (quod magis auguror) abrupta. Nūc expectatur noui pōtificis assumptio. Interea non deerunt qui res nouare conabuntur. Ex preteritis eni factionibus coniecturam facio futurorū. Videoq; non minus laboris ad eam que secutura est legationem: q̄ȝ ad eam que feliciter non successit. Igitur si dignitati/si honori/si fortunis tuis studes esse cōsultū: cura de tota re sollicitos facias eos quos habes apō regem et in curia tibi coniunctos. Ipse vero conabor diligenter meminisse oīm que ad tuam dignitatem conducere iudicabo. Vale. Ex corbolio nonas augusti.

Ad guillermū de rupeforti francie cancellariū cū parisios p̄mū adiit: p̄ schola et studio scholasticorum/eiusdem Ro. Ga. orō iiii.

Uod me vides hoiem vite regularis et debito silencij obnoxiũ pro magnis et sapientibus scholasticis/qui hoc loco ad tuã magnificentiã cõuenerunt dicendi principiũ facere/non idcirco existimabis me vel sapia vel facultate orandi reliquis anteire. Illud potius apud te cogitabis/ meme ĩperio et vi quadã maiorum/claustri latebris erutũ/vt palã esset quanta ppter tuũ aduentũ leticia pia mater studiorũ parisieñ. academia exultet/cũ is p̃sertim quẽ sancta professio silere iubebat/ĩ cõi nũc oĩm gaudio loqui et te corã viro eloquentissimo cogitur balbutire. Tantus enĩ fuit paulo supra hos dies oĩm qui litteras in hac vrbe sectant̄ meror et luctus ppter nescio quã sue libertatis et priuilegiorũ ĩminentẽ calamitatẽ/vt non per cõuentus et solitas cõtiones cõueniremus. sed alius alio tristis et stupidus seorsum habitaret. Deflebat quisq̃ doctrine amãtissimus ĩfirmari et debilitari magis in dies quietem et ocyũ sine quibus non facile quiuis vnq̃ eruditus factus est. At postq̃ euocationis suffugia et honestissimorũ iudiciorũ dilationes te p̃side et cancellario intellexit: cepit paulo alacrius caput tollere. et de recuperanda libertate liberius cogitare cepit. Non enĩ vllus nostrum aliter arbitrari poterat: vt a te qui iustus esses non orire aliqñ sedentibus nobis et merentibus lumen et solaciũ veritatis. Qd vbi subluxisse aĩaduertimus: vulgatũq̃ subito est/causam q̃ de cancellariatu e senatu parlamenti quorũdam factiõe theologorum ad regiũ examen abducta erat ad pristinũ iudiciũ esse reuocatã: nemo nõ cupiuerit te corã intueri. venerari te eq̃ssimũ iudicem. et tibi cũ gratulationis/tũ gratitudinis officiũ exhibere. hoc enĩ a te donatũ nobis beneficiũ ideo maius videri atq̃ existimari debz: q̃ euocationis ĩiuriã ab ijs acceperamus qui se nostri studij primos semper esse voluerunt. et quorũ autoritate atq̃ presidio nostra libertas defendi debuisset. Quod vnũ in primis eos quos supplices astare tibi conspicis variarũ artiũ preceptores excitauit: vt conceptas aĩo gratias tam consũmate iusticie tue persoluerẽt. Atq̃ iustissime vir quid est quod huic tuo in nos collato beneficio par afferri possit? ab ijs maxime quorum omĩs supellex est liber/atramentũ/calamus? Sed existimandus non es ex ijs esse

qui opes/qui dignitates ꝛ mundi cumulatas fortunas do
ctrine studio āteferas. Satis per te compertū habes quas
lraꝝ ꝛ sapīe eruditio cōmoditates cū priuatis tū publicis
rebus soleat īportare. Eniuero ꝗcūq; scholasticorū cōuen
tus seu apud caldeos vel apud egyptios/vel īde apud gre
cos/addā ꝛ dryudas fuit olim cōstitutus/ex eo velut ex cō
fertissimo prōptuario grana viri sapientes ꝓdierunt/ qui
reipublice gubernacula capesserent. Cuius rei sciētissim⁹
diuus ille rex atq; īperator Carolus cognomēto magnus
hoc potissimū supra septingentos annos curauit: in hac pa
risiorū vrbe loco toto orbe terrarū celebri alterā post athe
nas litterarū academiā collocare. facereq; prudentissimo=
rū virorū late diffusam sementē/ vñ in oīs mūdi ꝓuīcias
doctrina prodiret ꝛ sapīa. Atq; ita plus fame atq; glorie in
cōdendo vno erudiendorū hoīm cōtubernio: q̄ȝ in dilatan=
dis īperij finibus sibi paratū iri putauit. Est ꝓfecto nimiū
vtilis ad oīa fructus litterarū. quem qui sustulerit: illū eū=
dem humanitatis ꝛ cultioris vite rudimentū atq; ornamē
tū sustulisse dānabitur. Idq; sagaciter olfaciens Carolus
quītus/cū et infantiā atq; adolescentiā sine eruditione al=
tioris discipline exegisse se doleret: sūmopere instituit plu=
rimos in oī disciplina libros in vernaculā linguā conuerti/
vt qđ a cōsiliarijs hoībus latine ꝓferri audiret: id ꝛ legerȝ
ꝑ se/ꝛ nullo admonitore ꝯp̄henderet. in hoc maxime ptho
lomeū philadelphū imitatus/qui accitis autore demetrio
septuaginta ex hebreorūȝ gente interp̄tibus/diuine legis
volumina traduci/et in ampla admodū bibliotheca collo=
cari mandauit. Tantū valet disciplinarū cognitio ꝛ ad oēȝ
rem gerendā maiestas. Et hoc cū tu oīno doctus et scitus
homo ītelligas: voluisti oīs bonarū artiū studiosos/bene
de tua singulari iustitia ꝛ preclara virtute sperare. Non ḡ
abs re xp̄ianissimo regi gratulari poterim⁹ qui te sacrosan
ctis institutis ꝛ legibus illustrem ad cancellarie magistra
tū accersiuit. gratulabimur q̄ꝫ ꝛ genti ꝛ regno francorū cu
ius moderamina (dū iudicijs prees ꝑessuȝ ire nemo formi
dabit. Tibi preterea magnifice vir merito gratulabimur/
qui per gradus virtutū conscendens/nullo tuo ambitu ad
hanc dignitatem vocatus atq; assumptus es. Ducit itaq;
nos oīs tua equitas in spem cōsequende tranquillitatis/

quã custodem esse nosti sine qua nec libera nostra mẽs est / nec studio cognoscende veritatis incũbere quisq̃ põt. Illõ mediusfidius ingenue dixero / duo esse q̃ scholasticos in studio litterarũ cõtineant. vacationem a turba ꝛ negocijs secularibus: et alimentorũ frugi ad mediocrem vitã suppeditationem. Rerũ eni strepitus a contemplatione distrahit. egestas hoĩem absterret: dũ pressus inopia cogitur mendicitatis suffragio necessitati consulere. Haud facile inquit satyrus aquinas / emergunt quorũ virtutibus obstat res angusta domi. Et iterum

Magne mentis opus / nec de lodice paranda
Attonite / currus et equos / faciesq̃ deorũ
Aspicere. et qualis rutilũ confundit erymnis
Nam si virgilio puer et tolerabile desit
Hospiciũ: caderent omnes a crinibus ydri.

¶ Et illud quidez a te sepe lectũ auditũq̃ est: moysen a mõte ꝯtẽplatiõis ꝑpter obstrepentẽ ꝛ tumultuantẽ in castris populũ descendisse. Beatos etiã nostre fidei duces aplos ministrandis mensis dyaconos septem ꝑfecisse: vt curis vacui / vite verbũ liberius ꝑdicarent. Nõne cũ annone caritate tota egyptus laboraret: stipendia atq̃ annonã ex publico sacerdotibꝰ rex pharao ꝯstituit? Simile dryudibus gallis: silr̃e gymnosophistis apd̃ idos factũ esse ꝛ cesar ꝛ strabo noĩatissimi scriptores tradũt. Nr̃is aũt scholasticis annos iã duos ꝛ .xx. vix licuit quiescere: vix beneficiolũ sine difficillima lite asseq̃ ꝑmissũ est. Quinimo ij q̃bꝰ hec vrbs velut domiciliũ ꝛ quies ad cõparandã doctrinã esse dꝫ: ex ea ꝑ euocationũ inq̃etudines abducunt̃. Quã vero in ecclesijs ꝓmotionẽ cõsecuti hactenꝰ sũt / aut posthac ꝯseq̃ sperent facile om̃s intelligũt. Epõꝝ nepotibus ꝛ ineptissime ĩterdũ familie eccl̃ie cõferunt̃. Eam ob rem de duodecim scholasticorũ millibꝰ vix totidẽ hodie videmus cẽturias. Itaq̃ sicut suffossis aggeribus / ꝛ dirutis muris hostes ꝑuo labore vrbem inuadũt: ita mutilatis priuilegijs ꝛ opp̃ssis nr̃i studij libertatibus: nescio qui edaces ꝛ cõpotores coquinarij / nulliusq̃ pensi homĩes / studiosissimos quosq̃ impetũt. impetitos extrudunt / extrusos ꝓcul a litteris agunt. Inter has tempestates ꝛ molestias circũspectissime iudex quem animũ ad disciplinas miseros studentes habere confidis?

Quibus tñ turbinibus qꝛ vno iã memorabili iudicio occurristi: gratias quantas grata mens vlla põt nostra omis vniuersitas tibi reddit. Teqꝫ quẽ velut patronũ ꝛ spei sue anchoram conspiciunt vniuersi orant: vt qđ de reducenda ad curie senatũ causa cãcellariatus cõtra theologorũ inceptationem cepisti id ꝑpere absoluendũ priusqꝫ hinc abeas cures. Proxime eñ instant tp̃a cũ eius dignitatis officio scholastici indigebunt. dũ alij atqꝫ alij licentiã / alij doctoratũ festinabunt adipisci. hoc pacto odia / simultates / quas ira et indignatio multorũ animis impresserunt sopientur. et ij q̃ turbatione egri nunc a tibi exhibita congratulatione sese auertunt / penitentia factorũ emolliti ad cõe sue matris domiciliũ reuertent̃. Jam vero qꝛ ad calcem orõnis festinamus / id quod de promouendis ad ecclesiarũ dignitates latius dici possꝫ / cure tue sit spem reddere bene merentibus alicuius posthac beneficij consequendi. Hac tantũ expectatione animati ad sua collegia refluent ij qui per superioris tp̃is molestias hinc euolauerunt. Jd autẽ facile factu erit si priuilegiorum restitutione firmatos: si euocationũ grauissimis molestijs et impensarũ dispendio liberatos: si beneficiorũ subsidio per regis magnificentiã se iuuandos itelligent. Memineris igitur dũ celebrem hanc studiorũ nutricem tuo presidio fouebis adepturũ te nomen gloriosum. Multi enim litterarum amore constructas a se bibliothecas copia voluminum ornauerunt. Jn quibus est ptholomeus et eumenes. pollio quoqꝫ asinius / et apud athenas pisistratus gloriam sunt non minimã consecuti. Tu vero de conseruandis propagandisqꝫ scholasticis et doctis hominibus si curã excipies: tanto fulgentiorem gloriã et laudem consequeris q̃to maius est sapientes homines q̃ libros cõseruare. Glorie igitur ꝛ fame nominis tui ita consulas oramus magnificentissime iudex: vt nulla re magis q̃ in tuenda nostra id est litteratorũ libertate et prouectione existimes tibi et posteritati tue laudem pariturũ. Quam vt augeas / auctam retineas / retentã cũ incremento virtutũ longissime possideas optat modestissima parẽs nostra: que se suosqꝫ alũnos omnes tue iustissime equitati cõmendat.

¶ Lodoico ep̃o xantoneñ. Ro. ga. S. xxxix.

Um ppter fortune (vt ipse iudicabã) iniquitatem me plus solito meror aliqñ inuasisset: omnisqꝫ michi consolator non modo dolorem non leniret/sed magis magisqꝫ augeret: cepi hoim declinare frequentiam. ⁊ crebris meme suspirijs afflictare: tanqꝫ supra humanũ morem sors in me aduersa grassaretur. Repetebam mestus ex veterũ hystoria infelices plerosqꝫ/quos ab exordio generis hoiꝫ ad nostram vsqꝫ etatem calamitate contritos acceperã. In quos tam et si longe acerba mali conditio seuisset: ad meam tñ relata/inferior minusqꝫ amara illa videbatur. Veniebant michi protenus in mentem recentiores plurimi/quorũ cuꝫ ego nũc generis amplitudinem/nunc vite sanctimoniã/vl' excellentem doctrinã mente reuoluerem: subirentqꝫ demũ q̃ me viuo atqꝫ inspiciente prelia ⁊ contusiones fortune ipi ptulissent: non me modo misellũ: sed totã hoim ppaginem fluctibus oio aduersitatis mihi doluit agitari. p̃sertim vbi neminem reperias/quem ad extremũ comitata fuerit sine penitentia felicitas. imouero quem mala sors crebris non offenderit interuallis. Eniuero nec dignitate quempiam/ nec diuitiarũ affluentia/sed nec amicorũ p̃sidio defensum intelliges. Itaqꝫ vel intra domesticos parietes nascit' iniquitas. vel turbo aliq̃s vehemens quẽ nec videas/nec suspiceris foris isurgit. Qui si (qd prarũ est) psequi desistit: inq̃es nichilomin⁹ interdũ animus seditionẽ parat. nec tantisper dũ extero carent hoste mortales/beato eos ocio frui sinit. Dissidet eni sibi nõnunqꝫ homo. et demee terentiani instar affligit semet/atqꝫ excruciat. His ergo ⁊ multoplurimis cõtinenter incõmodis cõflictari hoies cũ pmoleste ferrẽ / vt acerbitati tandem mestitudinis non nichil medicaminis ⁊ cõsolationis ex studio litterarũ adhiberem: tentaui victus ferme impacientia querelis grauioribus miserã hoim conditionem in contẽptũ adducere. Fit eni plerũqꝫ / vt cui malo presentaneũ non succurrit remediũ: acrior illud furor et sthomacatio quedã aut mitiget: aut tollat. Paucis igitur carminibus grauiores hoim incõmoditates persequi et cõplecti michi visus sum: quasi incitatam indignationẽ / alia atqꝫ alia superadiecta indignatione sanarem. Verũ vbi a furia mens fatigata quieuit: carminis memor dauitici / ve

rūtamen in imagine pertransit homo sed frustra contur-
batur: caligantes indignatione et merore deiectos oculos
mens extulit. et dei recordata delectata est: tristemq; vt est
apud psalmistam scopuit spiritum: reminiscens miseratio-
nū dñi. qui in militiam profectum homiem laboribus eum
et pugnis exercet: ne ad beatitudinem destinatum sempi-
ternam / tranquillam inter fluctuantis vite procellas re-
quiem se nacturum expectet. sed peregrinari se tanq̃ adue
nam intelligat / cui nec terra sit nec ciuitas perpetuo inco-
lenda. Sciatq; dicere cum propheta. Jncola ego sum in ter
ra. et peregrinus sicut omnes patres mei. Quo fit / vt pro
vite breuitate intendat animū semper vltra hec incorru-
ptibilia proficisci. et non occupari marcescentibus celeri-
ter bonis. sed explicare se seculi sollicitudinibus. vt quic-
quid blandimenti voluptas / vel terroris inimicus: vel car
nis grauedo desidie obiecerit / id calcatum exuperet / cer-
tus omino mortem transitum esse in vitam felicem et nunq̃
desituram. Cui imortali vite per aduersa comparande ar-
ma atq; adminicula cum rationis tum dei sicuti accepit / ita
illa ad se tuendum exercere potest. Accedunt ad hoc infi-
nitorum pene virorum atq; mulierum preclara certamina.
quibus nec nature / nec sexus infirmitas sic offuit: quin por
tentorum seuos incursus in se exceptos peruicerit. Tali-
bus profecto antidotis conceptum cum furore errorem so
latus sum. Et quod mecum indignabundus primū / dein-
de quietior factus cogitaueram longiuscula elegia cōclusi.
Que si alijs ad similem temperandū furorem non prode-
rit: michi nichilominus aliquantisper valuisse non negaue
rim. Tu vero reuerende pater hec ita legere poteris / vt q̃
uis sanguinis nobilitate et pontificia cumulatus dignita-
te fortune temeritatem facile despectes / aliorū tamen sor-
ti calamitatiq; pro sacerdotis misericordia cōdoleas / apo
stoli scilicet verbo cōmonitus: Quis scandalisatur: et ego
non vror? Parisij. iiij. idus Februarij.

¶ Robertus gaguinus Joanni magistro
regio aduocato. S. ep̄la. xl.

Uam sum cupidus pacis in ea lite q̄ de bacca larijs nr̄is diu agitata est vir optime ip̄e nosti Nulla eni alia re cām ꝑmouere distuli magis q̄ꝫ spe ꝯponēde cōtrouersie. q̄ in manib⁹ ꝑpe haberi videbat̄ / si nulla simulatione nr̄i te ad uersarij fefellissent. Nā cū multos dies traxissꝫ te ille robertus negociorū schole gestor: heri q̄ꝫ nescio qua vana spe me illusit: renūcians ꝯuēturos hodie apud rectorē deputatos iudices a q̄bus q̄stio tota finiret̄. Uerū expleto ꝯuiuio: cū sciscitarer rectorē ꝛ cōuiuas q̄ illorū esset de cōuenturis arbitris sententia: sesc alterutrū intuentes / q̄d ip̄e vellē se nescire rn̄derunt. Quobrem sensi Robertum illum verba dedisse / ꝛ circūuenisse me dolo malo. Igitur tue diligentie et cure sit / meminisse humanitatis ꝛ benignitatis collegij nostri decretorū / moras aduersariorū tam equo animo tolerantis. vt eos ad quandam iuris equabilitatem prouocaret. Nunc quia in eas angustias perduxerunt nos: vt ante festos dies dn̄ice resurrectiōis lis terminari vix possit: tētabim⁹ ex collegaꝝ nr̄oꝝ sententia curie ꝓuidentiā adire / q̄ suo iudicio hmōi cōtentionibus ꝛ dolis inimicorū occurrat Uale. Apud diuū Maturinū Parꝫ. iij. non̄. aprilis.

¶ Guillermo de ruppe forti cancellario francie studii parisien̄. vniuersitas. S. xli.

Agno turbine curarū agitati magnifice cācellarie cogimur rebus ꝛ quieti nr̄e cōitatis cōsulere. Nō eni tanta nos aliq̄n inq̄etudine laborasse meminim⁹ / sed nec angariatos esse vectigalibus / q̄ꝫadmodū nos nr̄osq̄ꝫ clientes ꝛ officiarios p̄mūt ij q̄ regijs tributis p̄sunt. Quos ꝛ si crebris cōuentionib⁹ interpellauerimus: asperiores inde facti: nō vnū aut alterū ex nostris sed plurimos sine discrimine conditionis seruili quadam exactione contristant. Et his quidem incōmodis afflicti / cum libertatem nostram more maiorū vindicare decernimus opp̄ssores nostri ad regiā nos maiestatē ita detulerunt: quasi prohiberemus persoluere fisci rōnem. Qua accusatione q̄ꝫq̄ꝫ non est visa maiestas indignari: nobis tn̄ ꝯpertū est longe alia de nobis accepisse: q̄ꝫ nostrā in maiestatem eius obseruantiā decet. Quobrem

parlamenti senatus nos ad se accersitos cõquerentes audiuit. Audiuit contra aduersariorũ criminationes. nec regios pretermisit aduocatos / qui prĩcipis maiestatẽ tuerent. Neqꝫ his consultationibus vulneri adhibita est curatio. Agimur velut libertas nostra pessum iret. Qua sicut retinaculo ⁊ solidis neruis nostra cõitas cohereat: illã dissolui ꝓpe diem necesse est: nisi ille a cuius iustissimis progenitoribus cepit exordiũ / faustus felixqꝫ subueniat. Propterea publico nostre cõitatis decreto: hic noster orator ad regeꝫ proficisci iussus est: qui vestro patrocinio vt speramus adiutus innocentiã nostrã regie celsitudini manifestet. libertatem procuret / ⁊ litterarũ consulat ocio. Sit igitur vestre benignitatis causam tueri scholastice libertatis / que cum fere ablata nobis sit: alia nobis eiꝰ recuperãde spes nõ est: nisi quã rex piissimus vestra diligenti cura restituet. Valete. Parisij pridie nonas martij.

¶ Robertus ga. Ambrosio cambrayo. xlii.

Volentem me ad te aliquid scribere dehortat turbulentia nostre tempestatis: in qua totis momentis arma cõcrepitant. Occurritqꝫ maxime illud angerone simulachrũ cui ob cautionem taciturnitatis ori digitus adherebat. At cũ per orbem xpianũ aio circũferor: reputans quot vndiqꝫ bella circũstrepunt / vix impero michi silentiũ. misereturqꝫ imprimis nostrarũ galliarũ. Quibus dũ ob vnius hostis interitũ sperabatur quies / inde tumultuosior concitat insania. Cuius rei si quis deprehensas rõnes perscribat: audere nimiũ putabitur dũ principũ acta cõtractat: quorũ introspicere archana ꝓpe piaculũ est. Inest tñ hodiernis rebus late patens scribendi seges / que ad cumulũ virtutis et glorie ludouici mei et colligi possit. Nam si vtrãqꝫ sortis faciẽ spectes: nõ deerũt fortune regis vł miseratõis vł felicitatis exẽpla. Quippe q̃ adolescentiã egit sũmis piculis obiectꝰ: dũ hinc ad dieppam: illic ad heluetios iussa patris exequitur. Nec sequens etas caruit insidijs. dũ in brabantiam ad philippũ malignantiũ calũnijs extruditur. Sed nunquid regno potitus vitam egit tutiorem? Nemo regũ oĩm frequentiore pompa in regnũ venit. Ne-

mini fuit sacra vnctione delibuto gratulatio festiuior: concurrentibus sponte regni primatibus ad nouū et quasi prius proscriptū regem salutandū. At postq̄ rēpublicam gerere cepit: vix credibile est/ q̄tum mox fuerit dolis/ et diu celatis odijs suorum impetitus. Quot deus bone casibus ereptus est? Pudet me profecto fortune iniquitatis/ que hoiem ad regnū natum tot continenẽ aduersitatibus afflixit. Nec adhuc abstinet molestijs. sed maturi iam eui regem implicat bellicis tumultibus: cū lasse nimiū plebi ferre presidiū maxime optaret. Illud preter cetera non fero: ab angulo illo burgūdi comitatus cladem nostro militi afferri. extenuari nostris famam glorie militaris. Increscere hosti et alemānis predonibus animos: vt breui manu regias incurrere copias ausint. Indignor ipse hec. ⁊ de fortuna ipse queror: que vni huic regno quietem inuidere videri potest. Miraberis scio cur hec scribo. Mirere desidiam magis ne dicam ignorantiā nostratiū scriptorū quibus ad res gloria dignissimas animus non incalescit: patrie calamitates complorare. seq̄ saltim tollere ex obscuro: dū principis gesta litteris illustrare possunt. Semper herculem et theseū grecia: romulū et scipiones roma semper nobilitat. Tumultuanturq̄ autores exempla proferre de romanis: quos et si fortuna prouexit: reddit eos quoq̄ vbertas scriptorū auctiores. Nostros vero vel reges/ quorum non est laus inferior cesaribus/ vel in omni fortuna probatissimos homines quibus francia non orba est nemo in lucem tollit splendore litterarū. Quis hoc ferat: petere ex longinquo semper que laudes atq̄ imiteris: ea vero negligere que in ortis et domi tue nascuntur? Sit nicias: sit alcibiades illustris: sit camillus: sit annibal gloriosus: efficatiora tñ exempla nobis esse debent/ que nostra non aliena respublica cōparauit. Volo clodoueum/ volo lotarium/ volo pipinum qui rem francam auxerunt recorderis. nec posthabeas velim recentiores Carolū dico patrem/ ⁊ ludouicū qui nunc lilijs p̄est. In quibus ita se fortuna varijs modis exercuit: vt si alias sepe: in hisipsis tamen regibus bifrons maxima visa sit atq̄ versatilis. horū proculdubio rebus gestis potius q̄ furij aut fabij monumētis iuuare honestare augere franciam potest quisquis patrie amore ducitur et gaudet

maiestate. Ceterū hanc contentionem meam om̄em vno facile verbo aliquis ademerit. afferetq̃ illud marcialis
In steriles campos nollunt iuga ferre iuuenci.

¶ Nam exundantem rerū copiam francos reges prebuisse negat nemo. Nec defuisse ingenia que illorū gesta scribere voluissent. Sed quis suam operam locauerit: vbi fame crucietur? Cum deest merces: iniucūdus est labor. Aristoteles cū animantiū naturas scrutatur: alexandri nitebatur auxilijs. Virgilio dulces camenas meditanti cum mecenas: tum octauius non defuit. Et pliniū dum nature texit hystorias tyti munificētia subleuauit. Si quis ergo ad hūc modum scriptores iuuabit/non iacebunt res geste francorum: sed referentur in splendorem nunq̃ desiturum. Vale Apud parisios. xij. kal. iullias

¶ Robertus gaguinus Episcopo Lingoneñ. S. epistola xliii.

Archidiaconus ecclesie vestre eustacius hinc discedens me rogauit: scribere ne vestre dñationi aliquid statuissem. Quod tam et si maxime cupiebā: longioribus tamen litteris abstinui / q̃ homo perfamiliaris et vobis fidus nichil eorū que noui ipse ignoret. De rebus eni a nobis rome gestis/et quo sint ordine regi nunciata fidem facere poterit eustacius. qui quo statu respublica versetur: et quo in nos aīmo exteri sint/cum suspicari possit: rem facile omnē expediet. Vnū addam noui quidem exempli. Est stephanus lupus qui regi ludouico obsequētior q̃ par erat fuisse criminatur. Multorū eni flagitiorū conscius īmouero autor dictus est. Hic patrono rege vita defuncto: ⁊ supplicio addictis daniele atq̃ oliuerio nequissimis satellitibus: cuȝ se peti intellexit: in edes regis apud vicēnas tanq̃ in asylū suffugit. Vbi principis maiestate protectus: cum nec vite sue consultū satis hac esse ratione crederet: pecunia cuius diues erat salutem comparauit. obtinuitq̃ interuenientibus quibusdam aulicis/regem siluanectum proficisci. vbi in carcerem coniectus per noui principis aduentum / vna cum reliquis sceleratis carcere solueretur. Confectis post liberationis sue litteris: et rege ad parisios reuerso: addu=

citur in parlamenti curiam stephanus a cancellario qui absolutionis eius testis apud patres esset. Comitabatur reū aulicus quidam aquitanus armatis contra vim si qua inferretur stippatus. Qui iussi a senatu gesa deponere: in curiam admittuntur. Ubi pleno irruentiū hominū foro recitantur diplomata remissionis flagitiorum stephani. minora longe: q̄ fama erat hominem sceleratissimū cōmisisse. Recitatis litteris surrexere de subsellijs complures aduocati qui lupi absolutionem magnis rationibus impugnantes falso impetratas asserebant. Itaq̧ audita sunt silenti pretorio agentibus causidicis inhumana facinora: preterea que in litteris erant scripta. Igitur dictis in curia sententijs / stephanus custodie traditur donec satis de criminibus fecisset. Sed autore cancellario atq̧ aulico qui armatos deduxerat / triginta milliū francorum satisdatione exhibita reus dimissus est. Id ad vim proxime accedere visum est. Rumor preter hec ad stephani crimina iungebat homiem quēdam agricolam qui ceruam in ambasiana silua clam occiderat stephano cum silue imperium haberet fuisse delatum / eūq̧ viuū cerui pelle insutum / canibus expositum / atq̧ eos velut in venatione cornibus et clamore irritatos homiem laniasse. Tanta est ferarum animantiū nunc libertas: vt pro belue interitu bonorum publicatione vel morte miser captor mulctetur. Que tamen seueritas / melius dicerem crudelitas / a ludouici morte mitigata est. Uale. Parisijs kal'. augusti.

Robertus gaguinus Episcopo lingoneñ. S. epistola. xliiii.

De ijs que hic aguntur quid certius scribam omnino non habeo. Animaduerto tantū: fluctuare omnia. et de suo statu complures non satis securos esse. Discedens enim hinc balua cardinalis ad pontem sancti clodoaldi se contulit. vbi cum borboniorum duce perq̧ familiariter conuersatur / ita vt eiecto inde constanciensi pontifice Gaufrido heberto ipsius principis costis indiuiduus cohereat. Consiliator enim fuit nuptiarū que his

diebus de ipso duce et filia ducis nemoraci celebrate sunt. quibus (si fame creditur) hebertus obsistebat. Timent plerique cardinalis mores. et ne in gratiam veniat eorum qui regis tutelam gerunt. Heri fuit multorum ad pontem sancti clodoaldi curialium conventus. Quid in eo actum/nondum vulgatum est. Susurrant mutationem quandam futuram de primoribus consiliariis. Sed de iis que in penetralibus regum geruntur scrutari non libet. Est albien. pontifex qui in ipsis archanis quottidie versatur/et nichil eorum latet. Illum tibi omnia que scitu digna cognoscit scribere puto. Illum enim et plerosque spectatissimos viros conveni. qui de designatis ad pontificem romanum oratoribus nichil transferendum dicunt. Ipse quoque sagien. episcopus gobilonus qui inter oratores se inscribi obtinuit quicque immutari haud arbitratur. Et cancellarius quem sepe adeo/visus est michi eadem sentire. asseverareque oratorum designationem ita stabilitam esse: ut inde nemo possit abradi: eorum presertim qui ad legationem pecuniam acceperunt. Itaque omnia bene sperare me iussit. Pollicitus insuper est/habito de pontifice nuncio/protenus expediturum omnia que ad rem nostre legationis pertinebunt. Que cum sint apud archydiaconum eustacium reposita: ille tuo honori studebit diligenter. Ipse nichil pigritabor explorare si quid turbationis isti rerum novatores molientur. Vale. Apud parisios. xv. kal. octob.

¶ Robertus gaguinus Guillermo de ruppe forti Cancellario. S. epla. xlv.

Vydo balista iureconsultus hinc ad te discedens/et ad viam iam procinctus/me de nostro in ludovicum regem epigrammate convenit. Rogavitque eius fieri exemplum quod ad tuam magnificentiam deferret. Quod et si maxime cupio: facere non potui. Nam pridie quam discederet adiecera3 pauca carmina que nondum inscripta erant. pollicitus sum quantulumcumque epigramma esset mittere exscriptum. Et quia tuum iudicium expectabam/non satis exploratum habeo/si eum et meo archano illud dimittam. Sed quia audendum est aliquid/etiam (ut inquit iuvenalis) brevibus gyaris et carcere dignum: ego ventis vela pandi. lector ut volet sensum nostrum scrutetur. Nam si ad verum hominis gesta annalibus

cōmittent: ducent in stuporem posteros nostros. Sed erit semper qui assentabitur: qui fuco ꝛ fabulis veritatem obducet. ꝛ tanq̄ maiestatem ledat etiā post fata non reuelabit quod gestū est. Quo fit: vt que adulationem habet hystoria/a flagicijs non deterreat principantes. Qui enī fame obscenitatem timet: qui glorie splendorem amat/dum maiorū vicia legit a pbris cauet. et viam qua laudari possit ingreditur. Sed nimiū philozophati sumus. Constans apud nos fama est/te pristinū officiū ꝛ dignitatē recepisse. quāobrem tibi et fortune tue gratulor. nec ipse solus sum. Omnes gaudent vehementer: ppterea q̄ de tua veritate et iusticia eam spem acceperunt: vt ex cancellaria cui presideas nichil iniquū exoriri possit. Assit tuis cunctis operibus deus/cui similis fias in consilijs ꝛ rectissimis iudicijs. Vale. ex parisijs. iiij. kal. octob.

¶ Ad florentinos Roberti gaguini regis francorū Caroli octaui oratoris in causa Renati ducis lothoringie aduersus Ferdinandū neapolitanū oratio. M.cccc.octuagesimosexto. vi. idus maii. v.

Caius cesar spectabiles et magnifici florentini cū ex apolonia brūdusium aliqū nauigaret/ꝛ cōmotis grauiter per tempestatez fluctibus/ aīaduertisset nauclerum de salute desperare: cur inquit o nauta timore cōcuteris? Cesarez vehis. Quo cesaris ꝯfidentissimo dicto animus naute redditus est. Nobis aūt ex gallia a xp̄ianissimo francorū rege venientibus/simile quiddā accidit. Iter enī agentibus nobis/nemo fere obuius erat/qui de periculis que per italiā ob bellū neapolitanū essent/nos nō admoneret. Aduersuz quā formidinem/recordati nos innocentissimi regis mandata ad populū amicū ferre/vanū timorez abiecimus/ Arbitrati de vobis id qd̄ de graui ꝛ constantissima gente decebat. vos pro nouo videlicet ꝛ oīno non satis probato homine/ꝛ qui vobis infestissimus hostis fuisset/veterē et longe spectatissimū amicū regem haud cōmutasse. neq̄ vos a pietate ꝛ cōmiseratione aīm sic auertisse: vt iniuriā passis/ suaq̄ repetentibus opitulari recusaretis. Quare de vestra sapientia recte/vt par est/ potentissimi florentini sperātes

litteras quas ab serenissimo et eodem vobis amicissimo re
ge ad vestram magnificentiam accepimus / eas redde=
mus primum: mox ꝙ nobis preceptum est paucissimis ex=
ponemus / ita vt nostre orationis neminem vestrum perte
sum iri possit.
¶ Xpianissimus rex noster edoctus ꝙta amicitia ꝑ superio
res plurimos ãnos cũ gente francorũ coniũctissimi fuistis
spectatissimi florentini / eorũ oĩm que apud summũ pontifi
cem ꝛ romanã ecclesiã suo noĩe gesturi sumus / vos ĩprimis
voluit a nobis fieri conscios atqꝫ participes. Nam si ami=
corũ oĩa cõia esse pro veteri prouerbio decet / tanto magis
consilia amicis pandenda sunt / que pro crispi sententia fa
ctis debent anteponi. Itaqꝫ palã vobis est viri sapientes /
qui status est hodierno tempore regni neopolitani. Quid
in eo iuris romana ecclesia hactenus seruauerit / ꝙqꝫ se=
penumero varijs bellorũ motibus fuerit agitatũ / donec ex
decreto sancte memorie cle. quarti Carolus illustris ande
gauorũ comes regni ipsius sceptra et gubernacula mode=
ratus est. sed Alphonsus tarraconensiũ rex pessimo scisma
tis tempore cum franci aduersus anglos de vita atqꝫ impe
rio armis disceptarent: Alphonsus inꝗ neopolim (extur=
bato Renato) inuadere tentauit. quem eadem temeritate
secutus ferdinandus adiutore pio secundo / in regnũ se in=
trusit. Nunc autem siue deus id velit / siue Ferdinandi cõ=
missa / et scelesti mores meruerunt / eo res vergit: vt in su=
am naturam redire velle videatur / hoc est: vt regnum quo
de agimus in preclaros heredes andegaueñ. familie redu
ci facile possit. Habet enim suos circuitus rerum ordo. et
per vices fortuna nunc prospera / nunc aduersa variatur.
Iam enim mucro anathematis in iugulum hominis ver=
sum est. Iam armis ecclesiasticis impetitus Ferdinan=
dus: ad externa auxilia respicit qui fortune blandicijs e=
uectus / annos viginti se regem gessit. Accepta propterea
bene gerendarum rerum occasione rex christianissimus et
idez potentissimus statuit / suo iure fretus debitã sibi here
ditatem ex faucibus inimici eripere. Que hereditas vt ad
nobilissimum renatum lothoringie et barri ducem renati
superioris nepotem referatur: sancte romane ecclesie au=
ctoritatem / vestrũqꝫ fauorem potentissimi florentini adhi

veri sibi maxime cupit. Quibus iustissimis suis votis accedere vestra beniuolentia atq; ope non temere confidit. Nam (quod natura et lege institutum est) exutos suis rebus iuuare et vim patientibus subuenire / hec vna vobis laus non decerit auxilium ferre ijs quos et amicos / et sua hereditate deiectos esse non ignoratis. Gratissimus enim quisq; et si beneficijs superaddere aliquid non vult / ad antidota tamen (vt est apud iurecõsultos) astringitur. Si autem ad superiora longe tempora prospiciemus: statim illud nobis occurret: hanc florentissimam vrbem vestram cum diruta esset / et suis membris destituta / fereq; similis solitudini / a diuo carolo magno fuisse instauratam Ita vt quam vrbis magnitudinem / et speciem hodie intuemur: eam in francos referatis acceptũ necesse est. Nec ab illo tempore alieni facti sunt a vestra amicitia franci / nec ab eorum beniuolentia ipsi defecistis. Stetit enim integra plurimo tempore vltro citroq; mutua dilectio. tum aduersus ferdinandum qui cum per tusciam ducens / duodecim milibus armatorum agrum et castella vestra vastaret / legatione vestra Carolus septimus excitus: dalphinatos et sabaudos nesforcie qui partes vestras sequebatur aduersarentur inhibuit. Quo regis edicto / et Ferdinandus ad suos se recepit. et vos superiores euasistis impulsis venetis fedus vobiscum percutere. Et quidem supra ducentos annos / cum pistoriũ a vobis defecisset: eam francorum beneficio recepistis. Et post annos aliquot cuʒ vos premeret malatesta dux infestissimus: misso Galtero quem athenarum ducem appellabant / vestram rempublicam franci tutati sunt. Sed quid ego hec vetera cõmemoro / cum recens illud sit / quod supra decimum annũ gestum est? Cum esset vobis aduersus sixtum pontificem bellum formidabile: affuit vobis promptissime ludouicus vndecimus / qui suis in causam vestrã oratoribus secundo missis: tãdiu consilio et fauore vos iuuit / donec ad meliorem cõditõeʒ res vr̃a ꝯuersa est. Hec cũ nota vobis sunt: pientissim⁹ rex sperat: pensaturos vos beneficiũ in ea re quam iustam esse cognoscitis. quã preterea dum viueret renatus aliqñ defendistis / quãq; ita persequendã oĩmodo rex statuit: vt eam (integra sui honoris estimatõe) relinquere non possit

Sed hoc vnū non sine admiratione accepit / que causa accessit: vt ferdinandi fortunā sequentes / filiū eius receptuȝ apud vos sic foueatis / vt posthabita veteri francorū amicitia / oblitteratisq̀ odijs / que vobis olim cum ferdinando fuerunt reducere illū in alienaȝ hereditatem preter fas conemini. Possem hoc loco multa de iure / de equo et bono disputare: sed quia non apud iudices sed apud amicos dicimus / rerum capita tantū attingo. Prouidete sapientes florentini: ne hoc tempore causam iniustam foueatis / que quid non magis nunc esse iusta potest q̃ tum erat cū renati partes diligenter curabatis. Eadem causa repetitur. eandem et vos iuris rationem intueri ⁊ sequi (quia iusti estis) oportet. Renatū constat fuisse de regno eiectū. Ferdinandū armis intrusum. Non potestis sine labefactatione nominis vestri antiquo hosti / et in alienam possessionem violenter irrūpenti socia arma coniungere. Non potestis nepoti renati qui vestro quondam patrocinio vsus est fauorem et gratiam vestram sustrahere. Non potestis iustissimas intercessiones xp̄ianissimi regis / cuius predecessores frequenter beneficos experti estis / integra amicitia reijcere. Q; si (vt fama est) ideo ad ferdinandū respicitis quia suspectam habetis potentiā pontificis / qui vos hinc per flaminiam: hinc per tusciam circūambit: nō improbanda hec vestra ratio videretur / si aduersum aliquā secularem ptātem esset suscepta a qua videlicet tanq̃ a tyrānide caueretis: ne occupatis agris vestris tolleret simul ex vrbe vestra libertatem. Sed quando moris fuit ecclesie / predari et capere aliena? Nusq̃ a me lectū est id fecisse seruos dei / quorū imperiū in religione et celesti cultu magis q̃ in terreno potentatu consistit. Tunc enī capere arma solet romana sedes: cum aduersum eam peccator quis et contumax insurgit / cū de rebus repetūdis agitur non de inuadendis alienis. Quo casu non illi repugnare sed reuerenter auxiliari optimus quisq̀ xp̄icola debet. Et certe qui iussa pontificie maiestatis temeritate aliqua p̄uaricati sunt / eos pessimus occupauit interitus. At si ita in aīo fixū est aduersari romanis ne superiores euadant adiecto sicilie regno: offerimus ecce vobis homīeȝ ex amicis quondā vestris (renato dico rege et filio eius ioāne progenitū) qui superioris amicitie

et proprie virtutis memor/cum paternā hereditatem vobis iuuantibus receperit a societate/ab amicitia/a fide nō deficiat. Quippe qui compertum habet francos vobis sic coherentes esse: vt vobis neglectis/amicū regem habere non possit. Est preterea preclarissimi ducis tanta benignitas vt ad hunc vsqꝫ diem visus fuerit nemini aduersus/a quo minimū beneficiū acceperit/ colitur profecto mirū in modū etiam ab ijs quibus nomine tantū cognitus est/tum propter animi eius preclaras dotes/tum ꝓpter insignem memoriam Godeffridi de bullione a quo ducit originem/ tum insuper propter egregia facinora que ipse nostra memoria gessit/quorū recensionem hoc loco facere/superuacaneū foret/cum gestarum ab eo rerum memores ipsi sitis Itaqꝫ ipse qui francus et natione et animo est vobis inimicari non poterit: nisi francos offendat/quorū auxilijs hereditatem et paternū regnū recipere festinat. Quin potius de hoc illustri duce sic estimare debetis: si vestra ope adiutus voto potiatur/vos in eo/ quoddam vobis et fortunis vestris presidium comparaturos/quod vel hosti opponere/vel cōpetitoribus intercessorem possitis adhibere. Talis profecto vobis futurus est: qualem vel beneficio/vel irritamēto illum feceritis. Nam si reiectus a vobis erit o florentini cum in primis francum regem sibi maxime adiutorem habeat/tum accedet illi sancte romane ecclesie dignatio/accedet italie primarius potentatus venetorū/nec deerit magno animo populus genuensis qui pariter omnes exosum cunctis hostem ferdinandum in extremas terras abigant. Quandoquidem igitur aut in amicitia cum francis persistendum est vobis/aut cum ferdinando multas inimicitias subire necesse est: animaduertite vtrum malitis aut cū amico frācoꝝ rege iuuare renatū dū cām debite sibi hereditatis armis ꝓcurabit/aut extremā fortunā expectare hoīs iam in miseriā ꝛ calamitatem sua culpa īclinantis.

¶ Robertus ga. Pino. S. epl'a. xlvi.

Legi tuam pine nō sine voluptate epl'am ꝛ carmen. Utrūqꝫ ei salibus conditū est. Que michi eo iucūdiora fuerūt: ꝙ martinus meus te vt ad me hec dares admonuit. Hinc enim cōiector illum plus animi ad litteras habere ꝙ̄

sperabam: maxime qꝛ tua consuetudine et cõtubernio vtik qui michi videris (vt vere es) bonis disciplinis institutus. Indecora nãqꝫ neqꝫ ĩpolita tua oꝛ̃o est. q̃qꝫ blandiusculus es: dũ me nimiũ effers: ĩ quo minimũ est qđ laudare possis. Nichil mediusfidius pine minus cupio q̃ circũferri p hoĩꝫ cõciones / ꝛ varijs exponi sentẽtijs / ĩmouero ludibꝛijs plurimoꝛũ. Scindik inq̃t maro studia in cõtraria vulgus. nec quid rectũ sit aut pꝛauũ ĩuidia discernit. Hodieqꝫ ob bene dicendi opinionem tã multi gloꝛiabũdi incedũt: vt felix sit quẽ nulla a tergo / persij cyconia pinsit. Quare iã diu q̃eui ꝓdere in publicũ si q̃d lucubꝛandũ suscepi / hõ scꝫ ad canos perductus cui inter eas q̃ adolesciũ sunt artes versari non cõuenit. sꝫ magis aptare se doctrinis celestib⁹ in q̃b⁹ ꝛ spũs et vita est. Quare minime timoꝛatũ esse te opꝫ scribere ad me q̃ voles. desij ĩuidere. Et q̃ alij ediderũt calũniari nõ didici. Oblectat me magis studiũ adolescentie tue: cui⁹ rudimenta si pseueres non illaudatã consũmationem habebũt. Urbanitatis plurimũ atqꝫ venustatis iam tibi compasti. quã dicendi scribendiqꝫ consuetudo et bonoꝛũ autoꝛũ lectio confirmabit. Sed frustra huius te rei admoneo / quem melioꝛibus pꝛeceptis eruditũ delyus et muse sublimem vehunt. Uale. Ex maturinis parisioꝛũ. Idus marcij.

¶ Robertus gaguinus Guillermo de ruppe foꝛti Cancellario. S. epl'a. xlvii.

Ix risum cohibeo / foꝛtune nichilominus ĩfensus. Cogoꝛ senecte pꝛoximus esse curialis. et ad respublicas ex ocio religionis aduocoꝛ / quem iuuenta floꝛenteꝫ / ꝛ cupidũ gloꝛie / nullus fauoꝛ in curiã admisit. Quod ego quideꝫ (nisi me alioꝛsum duceret pietas xp̃iana) fatis ĩputarem. Nam quo maxime aĩm intendas pertingere non posse: vnde vero te studiosissime auertas ĩuitus rapi / foꝛtune habꝫ admirationem non paruã. Sed bene dei placitis non repugno. Audiam (inquit sanctus dauid) q̃d loquak in me dñs deus. nec iubenti regi aduersaboꝛ. Tantũ illud molestũ michi est de exactis laboꝛibus integrum stipendiũ non accepisse: ꝛ alijs rursus ĩpensis p̃mi: queꝫ nullo adhuc beneficij munere rex decoꝛauit. Atqꝫ vt pꝛudentie tue aĩm ingenue

patefaciã meũ in cõmendandis dũ tps est amicis videris paulo frigidior. ita vt qui in te aliqñ/et reuera pre ceteris cõfiderem: ipse nũc fere desperans: oĩ spe destituor. Ea est pfecto curie natura: vt licz diligentia quis añcellat: nisi tñ terrestribus deis quorũ cõsilijs regna agunt adiutus erit: hereat arescatqz necesse est. Alios siquidẽ assiduus labor: repentinus alios et antea insperatus principis fauor: alios amicorũ subsidia vehũt. Labori aũt nostro nec amicorũ auxilia nec pñcipis grãm auguror aliqñ rñdere. Jam ꝙ tanđ exurge et cui suscipiendis honestis laboribus causas attulisti: conare eũ regia munificentia cõsolari. Nulla enĩ litterarũ amatoribus spes mercedis relinquit: si tuis illos destitues auxilijs. Uale. Ex bononia. iij. idus iullij.

¶ Robertus gaguinus Guillermo de ruppe forti Cancellario. S. epl'a. xlviii.

REcte admodũ de meis lr̃is diuinasti. que per fraterculi incuriã tue ꝑstantie reddi non potuerũt. Non enĩ quicqꝫ ꝑter meũ in rẽpublicã ꝓpensum animũ significare debebã. Nec aliđ oĩno est qđ a me (etiã si magnis calamitatib⁹ patria ꝑmeretur) ꝑstari possit. Qui eĩ neqꝫ corporis virib⁹ neqꝫ diuitijs ꝑstant: aĩ tñ rectitudine si valent/beneficiũ patrie soluisse videntur. Est enĩ a romanis habita anseribus gratia ꝙ insilientes in capitoliũ gallos suo reuelauerũt occentu. Nec parũ cõmodi confert ad speculandũ missus: cũ mouere hostez renũciat: vt qui in ꝑsidijs sunt/nichil per desidiã postponant. Et mecũ equidẽ bene actũ esse putarem: si meis multis et magnis itineribus aliquid cõi quieti cõparatũ iri arbitrarer. Sed in curiã me vltro demigrare super uacuũ esse reor/cui nec alimentũ ex fisco ꝯstitutũ est. et plurimos in pẽdulo dies isthic expectare/rei familiaris detrimentũ est. Prestolari igr̃ tuũ iudiciũ opepreciũ erit: ne me celerius ingerentem labor aliquis ingratus ĩuoluat: aut inter aulicos frustra et temere oscitantem suspecta ambitio ridiculũ efficiat. Quare age prestantissime vir quid tuo potissimũ roberto expediat litteris significes. Uale. Ex lutecia Parisiorũ. iij. noñ. Aprilis.

¶ Ro. g. Guillermo de ruppe forti cãcellario. xlix.

Unq̃ me fallet non recte cognita simplicitas. habet ei insidias religiosū tegumentū: ⁊ tum maxime fallit: cū fidem sibi habitā putat. Expectabā ꝓculdubio cantuariū illū senem iter ex ambasia cōstituisse parisiū cū angliā repeteret. ⁊ illū vt a rege iussus erā cōsequi maturabā. Sed cū ex ambasia ad alterā ligeris ripam traiecissem: iter illi esse vindocinū accepi. ⁊ inde ꝑ normaniā calisiū petituꝝ. Quare alterā viā īgressus / vix sū assecutꝰ ꝓcedentē. q̃ a collegis suis ꝑsuasus rothomagū petere se dixit: ꝙ illac breuior via essz / ꝑsertim in angliā de sua legatōe nunciū ꝑferenti. Laudata hoīs magis q̃ȝ volebā ꝓuidentia: pauca inter cōfabulandū de rebus sue legatiōis cū sero mancꝫ afferrem: sensi aīm homīs exasperatū esse. tanq̃ȝ tegnas ⁊ dolos in vtracꝫ nr̃a ad regem anglū legatione tulissemꝰ. se de cōponendis rebus ideo minus sperare: ꝙ ex ꝯtionibus aureliani / turonicꝫ / atcꝫ ambasie habitis aīos nr̃os a pace auersos intelligebat: nisi sub iugū missos britones haberemꝰ. Quaȝ rem inq̇t quiescentibꝰ anglis sperare temerariū vobis est. Ea ei ꝯditiōe īter anglos britonesꝗ fedus ictū est: vt de tuenda britonū cā̃ rex anglus sine iurisiurādi ꝑuaricatiōe discedere nō possit. Et de mittēdis ad britones auxilijs / oīm in postremo anglie ꝑlamento fuisse vnā sn̄iam / regē suū debere cōibꝰ anglie īpensis hāc obire ꝓuinciā. ⁊ quā ꝑ frāci regis beniuolentiā nō valeret: eā armis defensaret. ideo frustra a nobis suasiōes ex aduerso fieri: cū certo sciret: nl̄lo pacto q̇eturos anglos nisi britonibus esset melius cōsultū. Se tn̄ ꝓ sua vocatione ea dicturū semper q̃ ad concordiā ꝑtinere iudicaret. hec ⁊ hmōi confabulantes carnutū ꝑuenimꝰ. vbi cū ab hoīe nichil qđ nostre cause cōduceret extorquere confiderem / discessio facta est. Ille ebroicas ego parisiū profectus sum. Uale. Ex stampis. xiij. kal̄. Aprilis.

¶ Robertus ga. Ambrosio cambrayo. S. .l.

Aior est indignitas pessimi facinoris de quo ad te scribo: q̃ȝ vt rem oēm satis cōmode ꝑscribere possim. Omnis eñi cū legibus modestia / pudor / reuerētia / ex nr̃o studio excessit. maiorꝗ est in dies atcꝫ efferatior temeritas /

audacia/et improbitas eorum quos vulgo fratres brigatoresq; appellamus. Delatos nempe/et bonorum hominū vt scis testimonio conuictos / cum eos priuationis pena plectendos plerięq; expectarent:relata ad nostram vniuersitatem causa:inquietissimi illi turbatores deposita fronte petulantes nouam turbam excitarunt. adnitentibus artiū liberaliū professoribus/qui de suis scholasticis ius dicere contendunt. Itaq; conclamantibus qui accusati erant : se inauditos dānari:designati sunt ex singulis disciplinarum collegijs viri/quorū iudicio vel corriperentur rei vel liberarentur. Id prouidit astucia eorum qui malis patrociniū ferunt:non ignorantes ꝙ ignaue agantur que a deputatis geri solent. Itaq; ꝙuis tertio deputatorū edicto conuentus habitus sit:noua tandem cauillatione/inceptatio tota quasi ex composito irrita facta est. Nam cuʒ sententie dici cepissent:flagitiosi illi magnis vociferationibus interceperunt patrū suffragia. neq; me modo:sed te absentem/compluresq; qui concioni aderant doctores atrocibus iniurijs impetere veriti non sunt. Adeo perijt ex nobis verecūdia atq; temperantia. Nec ex concione reijci vlla autoritate potuerunt. Sed audiuere presentes que fuerūt de illis sententie singulorū Qua impudentia impune hactenus abierunt. Nec ea que postridie habita est conuentio illos deterruit. In qua petentibus illis vt accusationū capita/ et testium appellationes sibi exhiberentur:ad deputatos iterū sunt reiecti. apud quos de se nichil dixerunt. neq; culpam dilluere dignati sunt. neq; enim suppetebat illorū iniquitatibus iusta defensio. Itaq; cum optimo cuiq; placeret fieri de illis iudicationem:francorū natio que huiusmodi factionū autores habuit semper/de eligendo procuratore hodie consilium habuit:quoad poterit impeditura ne rei puniantur. Ceterū vide ambrosi ꝙ nichili habita sunt:tam multa de facinorosis facta iudicia. Hodie quietiore ꝙ alio vnꝙ tempore conuentione/designatus est procurator tristandus ille signifer earum turbarum/quas in postremo recto ratu factas esse nouisti. Ubi nyuardus alterius factionis princeps stetit insultans quietis consilijs/ nulla talari veste schole morem imitatus. sed pansa in humeros cesarie/ neq; aures illi/neq; ceruix/ sed neq; frons vlla patebat:

putares ex aliquo lenonũ grege in medios scholasticos cerebrosum irrupisse. Sic equidem tu frustra aliquando / frustra omnes boni / frustra nostra vniuersitas / hos petulantissimos grassatores vlcisci conata est. Sed non de meis / aut tuis neqꝫ de priuatorũ iniurijs tantũ queror. ferre non possum scholam totam huius academie et parentis bonarum artiũ parui a nichili hominibus haberi. despui. calcari. ita vt spretis iudicijs magistratũ inter nos obtineat homo impurus / et bonorum omniũ opinione reprobatus. Infelix quis non existimet seculum nostrum : quo scholastica disciplina nulla lege nulloqꝫ ordine continetur. Credo ego in lustris et apud lenones etiam turpitudinis legem esse positam / quaz non impune preuaricantes pretereant. Hic autem scelesti et nostre pacis osores fruuntur honoribus. Quam ergo posthac spem capias emendationis? Quid non audeat tandem insolens iuuentus: que effrons insurgit in senes? modestas cõciões turbat. pugnis cedit q̊sqꝫ obuios. rapit / occupat / et distribuit officia? Quid ad hãc addi nequitiã potest: nisi vt in edes nostras vim inferant? Et hi quid cum suis criminibus intra domesticos sibi parietes securiores habitant: q̃ȝ predones in siluis. Quinimo impunitate elati iactant se duces habere quorum subsidio non modo iudicium et scelerum penam suorum effugiant: sed que flagitia ipsi conceperunt reuera patrent: etiam si aliquorum necis autores habeantur. Vale. Ex lutecia parisiorum. x. kal. Aprilis.

¶ Ad dominum episcopum Massilieñ. cum ad vrbem Parisiorum venit missus a rege Ludouico congratulatio pro vniuersitate Parisieñ. vi.

Priusq̃ȝ huc intrarem magnificentissime pontifex dicturus apud te hominem dignitate fama gloriaqꝫ lõge vulgatum sollicitus erã maxime q̃ te satis digno exorsu qua ve maiestate orõis conuenirem. verebar eniz videri tibi parum vrbanus qui monasticos ritus potius q̃ȝ ciuitatis mores edidici. verum vbi te hoc loco primũ conspexi et

sum intuitus grauem hanc faciem tuam et totius corporis tui compaginem: consolata est me benignissima humanitas atq sapientia quas virtutes simul cum etatis grauitate impartiuisse tibi deum crediderim. Accedit ad nostram consolationem magne parentis nostre vniuersitatis studij parisieñ. auctoritas / cuius ego nomie si tua magnificentia feret nunc sum paucis locuturus. Eniuero postq̄ sapientissima parens nostra te accepit xp̄ianissimi patris sui regis vices gesturum / et summa apud parisios potestate potiri / decere arbitrata est post ciuiū exhibitas tibi ꝯgratulatiões suam quoq adiungere. vt que inter regis illustrissimas filias primogenita est et habetur / te patris loco veneraretur ⁊ gratitudinem impartiret suam. Non eni estimare potest magnis te animi muneribus non esse a rege patre suo comprobatum qui ad regni primariā vrbem rector sis destinatus. In qua cum superioribus annis visi sint tam conspicui homines presedisse facile cõiectamur ad generosos tuos mores et hanc pontificiam dignitatem / prudentiam quoq / industriaȝ / diligentiam / fidem / probitatēq esse coniunctus. ita vt qui inter primos regni iudices iugiter conuersaturus es ames et colas iusticiam. litteras quoq ⁊ doctrinam non paruipendas / qui videlicet pre oculis semper sis habiturus precellentissimos omniū artiū auctores / quibus velut splendidis luminaribus parens nostra vniuersitas et per eam orbis xp̄ianus illustratur. Neq frustra certe sapientissimus rex magnā de tua virtute spem accepit / qui memoria tenet q̄tus apud Renatum sicilie regem extitisti / q̄ta benignitate et modestia / q̄ta amplitudine ⁊ maiestate quadam principandi prouinciā fueris longo tēpore moderatus. Ita eni apud prouinciales tum statutis et bonarum legum institutione / tum modesta tributorum dispensatõne prefuisti: vt nullum illic municipiū / oppidum nullum / nullaq ciuitas te patronū et patrem suuȝ non appellet. Habȝ ꝓpterea gr̄as ingētes gloriosissimo p̄ri suo regi nr̄a parens vniuersitas / qui te talē ciuitati sue p̄ficere voluit p̄sidem ⁊ rectoreȝ. Cõciuibus vero nr̄is ⁊ vrbis parisiorū incolis ꝯgaudemus q̄ tuo ductu tuo patrocinio ac ꝓtectõe firmati tranq̄lla moderatiõe fruenť. Tue q̄dē dignitati atq magnificentie sapientissima ipsa parens gratulať.

Optat salutem et prosperitatem comprecatur sempiternam. Prosperitatem dico qua diutissime viuas/qua luteciam parisiorũ gemmatã reddas/qua litterarũ et bonarũ artiũ parentem nostram vniuersitatem ames/colas/amplies et facias tua ope et patrocinijs auctiorem. In qua re procuranda nichil est quod ad tuam gloriam maius addiscere possis. Carolus enĩ ille magnus et diuus rex atq̃ imperator et si bellicis rebus et rerũ publicarũ iustissime sibi videret ingentem supra moduz gloriam peperisse. illud tñ omne quod egregiũ gesserat obscurũ fore censuit nisi hoc celebre studiuz/ nisi hoc sapientie domiciliũ et litterarum gymnasiũ apud parisios collocaret/plus de se splẽdoris et glorie posteritati relicturũ se arbitratus cura et institutõe litterarie q̃ bellice claritatis. Celebratur etiã ille cecrops conditor athenarũ/sed ampliorem sibi laudem meruit pisistratus qui p̃mus apud athenas libros palam exhibuit relegendos. Esdre quoq̃ sacerdotis gloria propter legem dei et libros instauratos facta est auctior q̃ propter desolate vrbis hier̃lm restitutiõem. Nec ptholomeũ philadelphũ tantũ illustrat regiuz diadema q̃ bibliothece constructio in quam supra quingenta millia librorũ digessisse memoratur. Adeo prestat ceteris rebus amor et cultus litteraruz/ quas si seculi homines plurimi summa veneratione coluerunt/quid faciat dei sacerdos ⁊ pontifex? Quid facias celsius magnificentissime presul q̃ altricem atq̃ educatricem sapientie tutari? Tibi rex gloriosus cũ parisiorũ vrbem et ciues cõmendauit / intellexit quoq̃ vniuersitatem ipsam studij esse cõmendatam/in qua cuz due precipue virtutes principentur/iusticia et sapientia: alteram sine altera recte moderari non potes. Illa in perniciem malorũ gladiũ exerit. hec qualiter distringas docet. Afferrem tibi ex egyptijs externisq̃ natiõibus exempla nisi fecũdissimus esses rerum gestarum/hoc vnũ nostri ad te aduentus causa cõmemorasse satis sit/si illustrem hanc parentem nostram defensandam suscipies: francoruz pariter imperiũ et religionem catholicam tutaberis. Nam vt multa celeberrima et memoratu digna pretermittam: hec vna est que reipublice saluti semper consuluit/que malleo veritatis contudit errores/que se fidei hostibus magnis viribus opposuit. Ad

quam nõ ex gallijs modo/sed ex terris omnibus que xpm colunt confugitur/cum de sacris institutis et diuinis rebus quedam dubietas insurgit. Orat igitur tuam dignitatem atque prestantiam supplex totius discipline parẽs/ se et suos alũnos sapientie professores cõmendatos suscipias. Assis eis tutor. assis pater. assis pontifex. cuius officio maxime congruit clerum dirigere/et in clero litterarũ et prudentie sectatores in primis honoratos habere. Si huic voto pie vniuersitatis assenserit tua benignitas: ea tibi se offert inexpugnabilem murũ aduersus tue dignitatis inimicos: ea se apud deũ patronam tue salutis constituit/ et in rẽ tuam quicquid cõsilij habet se impensuram magno animo vouet et totis precordijs profitetur. Tu illam tantum commendatam vt amplecteris prona et supplex efflagitat.

Roberti gaguini de eligendo in suo ordine ministro generali oratio vii.

SI constantis satis hominis officiũ esse putarem conlachrymari/et plorare: ego ipse imprimis viri fratres in cõmuni oĩm nostrum merore/oculos in lachrimas conuerterem. Accusaremque profecto acerbissimam sortem nostraz/ que nos eo pastore priuauit: quẽ deus ipse nobis scdm cor suum contulisset. Pio namque et mansueto pastore nobis per immaturam mortem erepto: video singulis vobis grauissimũ merorem iniectum. Sentioque diuersos apud se diuersa cogitare. Et quosdam quidem immortalis dei aduersus naturam decreta obstupescere. Alios autem de fortuna cõqueri. per cuius incõstantiam is ordini nostro sublatus est gubernator: quem nosipsi fere omnes ad mortem antecedere putabamus. quem sperabamus huic nostre religioni decus et gloriam (vt ceperat) allaturuz. Uerum quia neque dei statuta/neque fati ordinem nostris fletibus ĩmutare conceditur: in hoc publico nostro dolore fallacem in longos dies hominũ spem: et repentinos mortaliũ casus attendere

debebimus. Datur siquidem nobis ab opifice rerum deo vita ista perfragilis. Utrum vero longe progredi / et dies nostros in illa deducere permissum sit ignoramus. Illos (vt de se propheta ezechias ait) in exordiendo succidit interiens. alios in medijs annis mors inexpectata preoccupat. Ecce (hei dolor) ecce inquam nostri ordinis amantissimum patrem / integra adhuc etate / robore vt videbatur firmissimo / viuaci spiritu / breuis hora consumpsit. Neqꝫ enim plus diebus quattuor / febribus atqꝫ profluuio ventris elanguit. homo proculdubio religiosissimi patres / in quem cum natura multas corporis dotes contulisset: super quoqꝫ induxerat deus animi virtutes ꝙ plurimas.
Preter enim membrorum aptissimam compaginem / ⁊ carnis nitorem (quo gratior in dies exurgebat) tanta quoqꝫ mititate atqꝫ facilitate erat: vt quem exasperauerit neminem reperias. Quippe qui cũ beniuolus in omnes: tum liberalis et magnificus esset. Nichil in illo auaricia: nichil tristis tenacitas vendicauit. Audiui ego ex medicis / quibus cum frequenter versabatur / excogitatissimuz aliquod artificium in eo dominam naturam fabricasse. Sed ne nos foris testimonium queramus: ad laudes eius celebrandas satis ydonei testes acceditis / qui felicissimos hominis mores / et dulcissimam humanitatem vna mecum estis experti. Nam puericiam atqꝫ adolescentiam in dei seruicio ita egit: vt ad colendum deum / et diuinas res exequendas nullo tempore nullo momento defuerit. attentus semper et vigilans / ne quid de septenis diei horis sibi deflueret. Rem vero diuinam / et corporis christi misterium tam sollicite tam frequenter egit: ꝙ solent questuosi sacerdotes. Age vero de vicariatu quem ante susceptum maiorem ministratum gessit quid dicam: in illo enim tam digne versatum esse satis est signi: ꝙ defuncto pastore: vos illum concordibus animis delegistis antistitem. Quam dignitatem a vobis susceptam non inerti ocio passus est elanguere. Primũ enim ad visendos fratres iter ingressus: singulas domos vestras adiuit. visitauit. emendauit. improbos castigauit. stabiliuit innocentes. inde vero domũ reuersus regiam parisiorum vrbem habitare statuit. Non vt quidam oblocutores mentiti sunt. Exercende voluptatis / nõ

dilatande glorie causa. Illic enim in adeundis scholis/in colendis doctis hominibus tam sedulus visus est semper: q̄ȝ videmus iuniores / quibus est magistrorum quotidiana coactio. In comparandis preterea amicis/nemo magis sollicitus apparuit. Ita vt in totam vrbem / atqȝ inde in multas orbis partes fama percurreret:maiorem ministrum humanum esse/beneficum esse/magnificentissimū esse.et dignum profecto cui pontificium deberetur. Per hanc sui nominis gloriam quo triumpho captiuos/ quos ex garnata superioribus annis ipse deduxeram / susceperit: iam vel vidistis vel diuersi audistis. Introeuntibus enim nobis in vrbem tanta fuit totius ciuitatis admiratio: leticia: fauor: tanta festiuitas: tantus deniqȝ per vias et compita applaudentis turbe concursus: q̄ȝtus ad visendum exterum quendam maximum regem visus est vnq̄ȝ. Quid autem postea subortis ciuilibus bellis effecit: ijs notum est / quos ille domi famulantes habebat. Itaqȝ rebus publicis quas seditionibus agitari videbat/ amarissime primū condoluit. vex summa illi suboriebatur de fratribus suis anxietas:quos oculis videre/quos consolari / quos confirmare non poterat. Illos siquidem ne deuius abduceret error verebatur: non iustius conditionis humane/que in malum prona:dum rectorem abesse / et alio detineri presentit:tota ruit in vicium. Inter hos timores/atqȝ pro suo grege desumptas sollicitudines pius pastor morbo conficitur.prolabitur in grabatum.decumbit in mortem. Qui mox de vita anime sollicitus/corpus medicis curandum exhibens:aīm confessione mundauit. Meqȝ mestissima voce aduocans:nulla est inquit roberte frater:nulla est tam iucūda et suauis societas/ quā non dissolui morte conueniat. Atqȝ sub hac voce/sanctum eucharistie sacramentum/verum anime pabulum/sibi dari precepit. Nec mora debile corpus sacro atqȝ postremo oleo inungi postulauit. Sicqȝ circūstantes fratres admonens: orabat sui corporis depositionem deo commendarent. Post hec tertia fere hora que prima fuit post meridiem aduentantibus amicis / qui decumbentem /et extremum spiritum agentem solarentur: controuersa in oppositum parietem facie: protensa ceruice: quieto admo-

dum corpore: pastor noster radulphus vita defunctus est. O triste spectaculum. O inanes mortaliũ cogitationes et curas. Abeunt lachrymantes amici: relinquunt traiectum morte cadauer. Lugent fratres qui aderant/ mitissimo se parente destitutos. sine vita/ sine spiritu corpus plorantes conspiciunt. exalatam vero animam in celos deferri precabantur. Pretermittam dicere que pompa/ quis amicorũ globus / que populi turba in efferendo funere confluxit. Et quoniã aliam rem acturi mox sumus: me vos admonuisse satis sit: tenere memoria q̃ fluxa et breuis est humana cõditio. Meminisse vero pereniter huius nr̃i pastoris/ qui vos in hac sede salutaribus monitis instituens: saluos vos fieri omnes vehementer optabat. Cui vt nos postremas exequias persoluamus/ pro illius anima cõmendanda funebrem dño psalmũ decantemus. De profundis ꝛc.

¶ Jam queritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. Non sum dubius viri fratres tanta circunspectione vos esse: vt de futuro quẽ petimus pastore sententiã ferre possitis: que vobis/ vestroq́ꝫ sit ordini salutaris. Quocirca pro vestra intelligentia nostram oratiõem moderabor. Ita vt nostro officio satisfecisse nos magis: q̃ impresentiarum vos docere voluisse facile iudicetis. Q̃ꝗ in hac questione/ que de dispensatoris fidelitate proponitur / nõ parua suboriatur dubietas. Nam marianã illam que est apud salustium sententiam veram esse iampridem euentus rerũ comprobauit. Multos scilicet non eisdeꝫ artibus imperiũ atq́ꝫ dignitatem querere et illam gerere susceptam. quorũ ꝛ si sunt honesta initia: quesita tamen simulatione dignitas illos plerũq́ꝫ reddit insolentes. veniunt ad vos (inquit saluator xp̃s) in vestimentis ouiũ: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Cautionem propterea/ atq́ꝫ probitatem vestram ad hanc rem quam agimus intendi vehementer postulamus. Primũ ordinis vestri statum consideretis oportet. Deinde quis illum instaurare/ quis sanctimoniam suscitare/ quis in susceptum religiose conuersionis propositum dirigere / fouere / et consolari vos possit. Si vestre religionis exordium memoria repetitis/ si inspicitis q̃ cõtrouerse nunc oĩa prolabunt: veniet forte in mẽtem nemo q̃ ad gerendũ int̃ vos ministratũ vir satis idoneꝰ habeat.

Seniores enĩ & principes nostri/qui primũ has siluas & paludes coluere calcatis terrenis delicijs/spiritu feruentes/ deo soli seruire contendebant. Et qđ de primis xp̄i fidelibus lectũ est/erat illis cor vnũ/et aĩa vna. hoc est mens eadem. eadem voluntas. vna ad honestas res consensio. Corporis autem eatenus curam faciebãt: quatenꝰ ip̄m spiritui subseruiret. Parcimonia subigebant illecebras. humilitate superbiã: petulantiã modestia: vanitatem & oẽm turpitudinẽ morũ sanctitate conterebant. Erat illis sũma in deũ pietas. obseruatio. feruor. In custodiendis mãdatis dei vigilantia. longanimitas. perseuerãtia. Erga maiores suos dilectio. amor. reuerentia. In ꝯfratres caritas. mĩa. paciẽtia. sine inuidia/ sine contentione conuersabãtur. nullus in alterutrum dolus. Circũuentio nulla. nulla indignatio. Pulchrũ erat audire illos concordi voce in ecclesia psallentes. In refectorio per summũ silentiũ pariter cõuiuantes. Absq; vero strepitu in dormitorio nũc orantes: nunc breui se somno refouẽtes. Quid vero de capitulo dixerim? Illic simplicissimus quisq; viciũ/errorem/culpam/cõfessione nudabat. penitentia tergebat. et delebat satisfactione. vidisses illos alacres operari manibus quotidianũ cibũ. scientes quia q̄ non laborat non manducet. His sanctis moribꝰ effectũ est: vt hinc roma: hinc om̄is gallia: illinc vero lõge lateq; hispania & maior britãnia nostrũ ordinem cognosceret. cognitũ susciperet. susceptũ exaugeret. Non potest inquit dñs noster supra montẽ posita ciuitas abscondi. Neq; virtus quidẽ vlla sine noĩs diffusione celari. virtutem semꝑ gloria subsequitur. Q̄diu latuerit honestissima probitas & vite sanctimonia: deniq; tñ elucescit. An nõ vobis patres seculũ illud aureũ: & vita illa fere angelica merito dici videbitur: in qua mortales hoĩes vite puritate/ iã non in terris cũ hoĩbus: sꝫ ĩ celo cũ beatis spiritibus regnare videbant? Nonne deliciarũ locum claustrum esse recte putabimus: si illic et ij quos diximus mores/et illa virtutũ societas haberetur? Nunq; tot in locis (michi credite) diffusum ordinem haberemus: nisi maiorũ nostrorũ ꝓbatissimis/id essꝫ meritis acquisitũ. Sed nos q̄ꝫ longe ab his institutis deuiãtes aberrauerimus/si pergã memorare: temeritati forsitã ascribetis: qui ausim hoc loco silendos mores patefacere.

Ego autem in dicendo sic agam: sic linguã temperabo viri fratres: vt nemo seorsum nostra se orõne sauciatũ/sed vniuersos in summa corripiendos intelligat. Qua ex re/ quo homie/quo pastore/ꝛ (vt vere dicam) censore nobis opus est non ignoret. Itaqꝫ cõtrouersi a veritate in pessimã nescio quã viam sumus omnes. Nos a dei cultu ad mũdanos ritus iãpridem sumus delapsi. Nichil minus ꝙ templo dei inseruire cogitamus. psalmorũ tedio afficimur. grauis est nobis oratio. Canoras cum angelis in choro voces / velut nutricum fescenninas estimamus. Corpore stantes vel incurui: hinc oculos/illinc mentem habemus. Nichil nobis est suauitatis in ea re/quã voce/quã habitu/quã loco fingimus/simulamus/mentimur. Uiuimus animis discordibꝰ. hic forum/ille mercaturam: hic publicos populi conuentus/et venatorias indagationes: ille aliud quid turpius quod nollim dicere cõsectatur. Sibi querit/sibi rapit: quo vel suam voluptatem expleat/vel suos infarciat. Sancte vero cõmunitatis interea tam memor est: ꝙ vel latro per siluas/vel pyrate per maria. Irreligiositatem profecto nostram/discolitatem nostram/impudentiã me pudet meminisse. Age vero ꝙ sobrios dum cibum capiunt ꝙ silentes/ꝛ pudicos in cellis / ꝙ trepidos et humiles fratres nostros esse dicemus? Illorũ crapulam atqꝫ ingluuiem dicere/memorare clamores ꝛ petulantiam/temeritatem atqꝫ inuerecũdiam repetere refugit oratio. Atqui nullus est locus/ qui apud nos sanctior habeatur. Passim cachĩnantes/ passim susurrantes ĩmouero vociferantes instar vilissimorum hoĩm nos videbis. Pro obseruatione contumaciã / ꝓ obedientia repugnantiã/pro beniuolentia simulationem/ pro honestate turpiloquiũ nostra cõuersatio suscepit. O deus ĩmortalis quibus in tenebris versamur? Que nos caligo inuoluit? Patentibus oculis ceci sumus. Scientes/ volentesqꝫ perimus. Ue vobis (inquit ysaias) qui dicitis bonũ malũ et malũ bonũ. factio nobis est industria. Multis enĩ esse cõem ꝛ notũ humanitas appellatur. Compotare/scortari/aleã ludere comitas est. Quis vestri ꝓpterea ordinis sit status luce clarius cognoscitis. Obscuri qdem sumus. Et de nobis nulla in bonũ fama celebrat. In estimatiõe in ore hoĩm vilescimus. Et qui deũ/eiusqꝫ traditões ꝯtẽnimꝰ

ab hoībus relinquimur. ſpernimur. ⁊ ad nichilū fere redigi
mur. Domus noſtre deſerte ꝓpe ſine habitatore corruerūt
Maioribus in locis in quibus frequentiores fratres eſſe
oporteret / vel rari ſunt vel nulli. Et illi quidē ſeculares fa=
cti: habitu: inceſſu: geſtu: morib⁹: vita: laycos ritus ꝓfitent
Sed nimis forſan vos vrgeo. Noſtras iniquitates audire
iā erubeſcitis. Atqꝫ vt videre videor: optatis ſordes iſtas /
iſtas prauitates dillui. ea q̄ officiunt / que virtutem necant
amputari. īſtaurare ordinem. ⁊ tanqꝫ modo genitos infan
tes nos regenerari atqꝫ inſtitui ad vitam ſanctiorem. Q꞉ ſi
huiuſcemodi eſtis: querendus eſt ſūmopere diſpenſator q̄
moneat. dirigat. īpellat. cogat. quē audiamus. quem ſequa
mur. quem iuuemus. de quo (qm̄ de veſtro ſtatu ſatis diſſe
rimus) reliquū eſt paucis vos hortari. Nā ab illo vno quē
ducē aſſumetis / reliqua futura vita veſtra / vel in cōfuſionē
vel ad gl'iā ꝫ reſurget ſempiternā. ꝓinde ſub exordio vobis
ꝓponit. Iā q̄rit inter diſpenſatores vt fidelis q̄s iueniat.
¶ Non parua viri fratres impreſentiarū ſollicitudo nobis
incūbit: eū nūc hoīem ex ordine noſtro aſſumere quem no=
ſtris ceruicibus: noſtris capitibus / noſtre ſaluti īponam⁹.
Cenſeo ꝓpterea nichil īprudenter: nichil leuiter: nichil te=
mere / ſed oīa cū animi ratione / ⁊ meritorū oīm diſcuſſu fa=
ciamus. Eſt nanqꝫ prudentis egroti diſcretio perſpectan=
da diligenter. qui ꝓpulſande valitudinis cauſa / non quē=
uis ſibi medicū / ſed prudentem / ſed peritū / ſed expertū / et
medice ſciētem accerſit. a quo dū latentioris morbi fibras
cognouerit / ſalutē accipiat. Cuius etiā cautionis nō inſcij
viri militares / cū de ſibi prefigendo duce cōſultant / cū cal
lide diſquirūt / qui ad labores ꝑferendos fortis / ad diſcipli
nam militarem inſtructus / in aggrediendis arduis ſtren=
nuus / in vitandis periculis circūſpectus exiſtat. Nō mino
re quis cura q̄ egrotū au militem eſſe nos decet. Illi ei ſer
uādi corporis cām agūt. Nos de īmortali ſpiritu gubernā
do ꝓuidentiā ſuſcipimus. Cuius vulnera (ſpiritus dico) in
felices pugne / mortes deniqꝫ / morte carent. Carnis eni do
lores / pene / cruciatus / ſuo interitu finiunt. male aūt dire=
cti ſpiritus languor erit ſempiternus. vellem igit̄ ꝑ has dif
ficultates oīpotentem illū / et cuncta ſcientem deū / celitus
illabi / et manifeſtis indicijs talem virum nobis oſtendere

qualem esse eũ qui hãc presidentiã gerat necesse est. Ita vt contemplatiõe moyses: diligenti aũt ministerio aaron esse, vel similis cuiusq₃ eorũ q̃s sacre littere maxima laude cõmẽdant. Nõ qui venator vt esau/non qui muliebri vt epycurus aĩo torpesceret. Sz reuera bonũ hoĩem si litteras scrutabimur: facile est nobis effingere. Inuenire vero difficillimũ. Nam vt est in iudicũ hystoria: cũ de preficiendo sibi rege ligna siluarũ consultarent: non oliuam: non ficũ: non vitem: arbores fructiferas habere potuerũt. Ex quibus fructiferis arborib⁹ boni pastoris mores cõiectari licet. Itaq₃ in oliua mititas quedã ⁊ clementia pulchre figuratur. Pastoris enĩ lenitas / et blanda mansuetudo vt optimos q̃sq₃ hortãdo subleuat: ita deteriores interdũ inflectit / mitigat pacat. Quãobrem de fratribus corripiendis Paulus galatas admonens ait. Uos qui spiritales estis hmõi instruite in spiritu lenitatis: ficus autem heroycũ virũ / ⁊ contemplatõe sublimem exprimit. qualem esse dispensatorem quẽ querimus oportet. Necesse eĩ est eũ qui medius inter deũ et hoĩes statuitur / non insciũ atq₃ infrunitũ esse. Omnis (inquit apostolus) pontifex ex hoĩbus assumptus / pro hominibus constituitur in ijs que sunt ad deum. In vite vero / ex qua vinum producitur / feruor quidam legis / et rerum disponendarũ in domo dei plane demõstratur. Ad dispensatorem nãq₃ spectat tam feruentem esse: vt suarũ ediũ sordes expurget. euellat. mũdet. Propterea (inq̃t paulus ad titũ) reliqui te crete: vt ea que sunt corrigas. Dispensatoris igitur hi mores esse debent. benignitas. clementia. sapientia. caritas. zelus. et feruor discipline. Quas res si in vno aliquo nostrũ vix habere poterimus: canendũ tñ nobis est / ne quod de lignis siluarũ scriptũ est faciamus. Nã cũ neq₃ oliuam / neq₃ ficũ / neq₃ vitem regem habuissent: in prauũ conuersa ligna / rampnũ sibi regem assumpserunt.

Per ligna nempe siluarũ sacris interpretibus placet / steriles ⁊ vanos hoĩes intelligi. qui honestis moribus abiectis rampnũ id est infructuosum atq₃ iniquũ aliquem sibi preficiũt. qui suos electores (qm̃ illis est persimilis) in sordibus facile iacere permittit. Est enĩ rampnus gen⁹ fruticis spinosum ⁊ asperum. In quo sterilitas / malignitas / duritas / rigor designatur presidentis. Qui more rampni / dum tan

gitur/pũgit⁊ vulnerat. Cuiuſmodi ſi diſpenſator erit: oĩa ĩ
peius ruant neceſſe eſt. Si ei vlla eſt in ſubditis feritas: vl=
la inſolentia: ſi quis ad iniquitatem procurſus: hi ſunt leni=
tate primũ admonendi. Non aſperitate: non pũgentibus
ſpinis ſtimulandi. Ea enĩ re in viciũ precipites eunt potiꝰ:
ꝙ reuocentur ad virtutem. Ezechiel enĩ homo ꝓpheta cũ
ad populũ captiuũ in babiloniã veniſſet: prius ſedit et fle=
uit. deinde miſeros cõſolatus/de futuris illos edocuit. Et
rector quiſquis eſt bonus cũ creditam ſibi plebem vicijs ca
ptiuam eſſe reſciuerit: operepreciũ faciet: ſi mores quietus
primũ inquirat. deĩde cõmiſereſcẽdo lachrimet. poſtremo
vero q̃ optima factu nouerit adhortet ⁊ iubeat. Quobrem
his aĩaduerſis dilectiſſimi fratres vos p̃monendos duxi:
quis veſter ſtatus/que veſtre religionis conditio cogno=
ſcere. Attendere diligenter futuri diſpenſatoris mores/cõ
uerſationem/vitam. Et ſi vnꝙ vobis aĩo inſedit veſtrũ or
dinem ſuſcitare in gloriã videre in vobis viros qui ſancti=
tate prepoleãt: qui doctrina ſint validi: extollite aliqñ ocu
los. circũſpicite/quem ex anteactis operibus ſpectatum
ſatis habeatis. Si forte quiſꝙ in vobis aliqñ viſus eſt in di
rigendo ordine ſollicitus/alacer/prouidus. Si nullum la=
borem pro veſtro honore refugerit. Si oĩm que iuſſiſtis fu
erit fortunatus executor. Si cogitarit: ſi dixerit: ſi re com
pleuerit ſemper ea que veſtris vtilitatibus conducere vi=
debantur. Nichil more ſit in hunc vota veſtra/veſtros cõ=
ſenſus dirigere. Is profecto eſt quem queſitũ diſpenſatorẽ
(mea ſententia) bonũ/fidelem/ꝓbum/vtilem/inuentũ ha
beatis. Si quis vero contra/timidus omĩno/et velut ani=
cula vecors ad focũ et cineres delituit: ſi ſibi tantũ ipe cura
fuit: ſi nichil pulcherrimi facinoris eſt aggreſſus: ſed ſup=
bis forte moribus ſeſe põderauit inſolens factus/ſiluis no
tus/feras inſectans: ſi ĩpinguatus domi/ventrem non ſen
ſum exacuit: ſi ſuos cõtrectauit ĩprobe: ſi ĩde alijs maligna
tus ſuo ſe arbitratu iudicarit: perſuaſum michi feci (optimi
patres) vos illũ [illegible]re precognitũ. et nequaꝙ inquirere hu=
iuſcemodi diſpenſatorem. Igitur iam finem faciemus. vos
tñ oratos volo: rectos ⁊ cautos aĩos habere ad eã rem. Ex
qua/ſi recte ſuccedet: cõmoda vos multa ſubſequent. Sin
ꝯtrouerſe: ꝙdiu vita fruemini/eius amariſſime penitebit.
Apud ceruũfrigidũ in cõcione gñali orõ Anno dñi. 1473.

¶ Ad Joannem regem portugallie dum parisii ageret. Anno salutis. M. septuagesimosexto. oratio viii.

Uanq̃ ego in ipso aditu salutatiõis τ venerationis mee rex iclite subuereor: ne cũ officiosus esse maiestati tue studeo temerarius puter: ꝓpterea ꝙ monastice paruitatis non sit celsitudinez regis adoriri / atq̃ id orando tẽtare / q̃d primores ciuitatis exequunt̃: summa. tñ caritas τ sanctissima amicitia qua te rex noster xp̃ianissim⁹ ip̃mis ꝓsequit̃ virtus item plurima quam de te apud omnes fama diuulgat / me vel in abditissima heremo latitantem ad te visendũ euocasset. Non eni aduẽtui isti tuo gratulari nõ poterã qui τ regi τ francis oĩbus esset ꝑfestiuus. neq̃ postponere michi fas esse putabã hoĩem regem in quem tot corporis τ animi dotes natura collocasse ꝑ̃dicatur. feras ergo rex precor vt tua virtus postulat pusilli / sed bene tibi optantis hoĩs presentiã. feras gratulatoriã sine fuco adulationis vocẽ / que in hac oĩm admiratiõe dignitatis τ virtutis tue minime tacere potest. Littere nãq̃ cũ legunt̃ si priscoꝝ hoĩm memoriã admirabilẽ reddunt: cur tua nos iocundissima ꝑ̃sentia / tui generis claritudo / tua spectatissima sapientia in admirationẽ τ tuas laudes non excitet? Fuisse multos scimus quos sola fortuna / quos generosissima ꝓsapia / quos magnitudo meritorũ ad regnũ euexit. Hec ꝑfecto tibi oĩa rex generosissime suffragant̃. Tu rex ex regibus ortus: regis nomen et meritũ adeptus es. Et ne tue nobilitatis primordia neue alfonsi braui (a q̊ tua origo deducit̃) insignes victorias repetã altius: id de tui generis claritate vere dicere possumus: vidisse nos etate nostra magnos xp̃iani orbis principes ex tua illa nobilissima portugallensi domo cõiuges quesiuisse / magnaq̃ virtute preditas mulieres fide ꝯstantia pudicitia sanctissimas feminas adequasse. Quaꝝ alie iam vita functe sunt. Superest alia castelle vetus regina q̃ tua est soror. Superes τ tu (τ lõgo vtinã euo supersis magnifice princeps) qui nõ veterno atq̃ desidia passus es acceptũ a maioribus regnũ diminui: sed fortitudine tem=

perantia religione diligentia ceterisqꝫ que in optimo prin=
cipe esse debent virtutibus maiores tuos exuperas. Ita
vt hanc corporis et membrorū omniū quam in te conspici=
mus elegantiam non incassuz natura tibi donauerit: quam
studueris robore et constantia animi suffulcire et decorare
factis illustribus. Quis enim te non splendidum meritoqꝫ
predicandum regem dicat: cuius gesta miratur orbis xpi=
anus? Tua virtus victorem exercitū ex affrica semel atqꝫ
iterū reduxit. Tua ꝟtus validissimas vrbes saluatori chri
sto subiugauit. obtriuit inimicū nomen mahumeti. vexillū
nostre redemptionis erexit. Digniora sunt hec q̄ȝ excursio
nes nonnullorū / quibus vicine vrbes subruuntur. Sed su=
persatis ad virtutem esse iudicasti eum persequi hostem /
qui non modo tibi: sed xp̄icolis omnibus esset inimicus.
Qua in re et corporis firmitudo et animi tui non superabi
le robur ostenditur. Age vero preter bellicas tuas lau=
des quanta predicaris gloria rerū domesticarū. Fama est
modestissime rex / fama est inquā / nec vt puto mendax / fa=
miliam tuam totam ⁊ longos famulantiū tibi ordines tam
modestos tam temperatos et quietos cōuiuere / q̄ȝtum vel
bene compositos in monasterijs esse decȝ cenobitas. Que
res addit ad alias tuas laudes gloriam non minimam. Ne
mo enim nisi ingenio preditus bono / et celsa animi virtute
roboratus res militares simul et domesticas facile admini
strauit bene. ꝓpterea ꝙ in bellis semel effusa licentia / vix
ad modestiam et frugalitatem priuatarum rerum soleat re
uocari. His tuis virtutibus adducti non in desertū exiui=
mus videre arūdinem vento agitatam / sed erectissimam
velut in aliq̄ tēplo colūnam: in qua virtutū oīm p̄clarissima
exempla suffixa sint. Ceterū preter hec que in tevno coram
intuemur illud item non vacat laude / ꝙ ad gallos et fran=
corum amplissimū imperiū ab ipsis ferme herculeis colū=
nis rex hispaniensis venisti. societatem atqꝫ amicitiā xp̄ia
nissimi regis expetisti. coniunxisti. fide firmasti. Nulla enī
gens est (quo verbo nullis nationibus detractū iri velim)
Nulla est gens toto orbe / cuius societate atqꝫ amicitia cō
sultū rebus tuis magis esse possit. Primū ꝙ tota ferme hi=
spania mari circūfusa solis francis ꝯtinenter ꝯiūgit̃. deīde
ꝓpter vetustissimā gentis tui īperij originez / ⁊ lōgissimas

cũ nostratibus hoībus ꝯsensiones animoꝝ. Tradit enī strabo auctor geographus celtiberos id est castellanos (quorũ tua est ditio) a celtis qui franci nunc appellantur esse ꝓgenitos. Constat quoqꝫ multos iam annos inter frãcie castelleqꝫ reges intemeratã societatez perdurasse. Gẽtis igitur exordiũ et longissime societatis consuetudo te ad francos recte sane perduxit. Est quoqꝫ aliud nõ tibi rex gloriose contẽnendũ. Quod quia facile pernosti / ⁊ iam ad finem vergit oratio frustra ne cõmemorem? Ea est rex optime gentis galloꝝ in bellis gerendis virtus: ea in societate seruanda firmitudo / vt quos iuuandos susceperint galli: eos vel suis sedibus pulsos restituerint / vel ab iniuria defenderint / vel aluerint omnibus fortunis destitutos. Ita vt formidolosa sit omni terre galloꝝ manus. Circũgira si placet animo singulas orbis partes. Nullam inuenies que monumenta virtutis galloꝝ non habeat. Quis asie atqꝫ orientis priscos reges olim stipauit, protexit, muniuit? gallorum virtus. Quis ad delendam surgentis romani imperij gloriam propius accessit? galloꝝ virtus. Testis est capitoliũ / cuius vigiles aduersus irrũpentes gallos garrulus anser excitauit. Testes sunt vndecim maximi romani pontifices quos sede eiectos franci reges fusis romanis reduxerunt. Et germania quidem tota (licet ferox) testis est / cuius barbarismos mores caroli magni temporibus / franci suppetias socijs ferẽtes domuerũt. Scis ipse magne rex castellanis regibus ꝙ̃ cõmodi fuerint franci / cũ inter henricũ petrũqꝫ de regno castelle contendentes Bertrandus conestabularius francus victoribus armis intercessit. Nolo in notissimis tibi rebus diffusius peruagari. Abunde michi est ad congratulationem incidisse tibi consiliũ eam gentem / eũqꝫ regem in societatẽ atqꝫ amicitiam virtute et meritis tuis comparasse: ex quibus quicquid siue bello siue pace gerendũ duxeris firmũ presidiũ et gloriam possis adipisci. Quobrem cum in te sint magnanime princeps et valitudo corporis potens / et virtus animi precelsa, cũqꝫ iam sublimibus factis maximoꝝ regum gloriam equaueris / cum sociũ et amicũ regem xpianissimũ eũdẽqꝫ potentissimũ nactus sis: tibi gratulantes / primũ oramus memineris regis ⁊ populi francoꝝ erga te beniuolentie / initã societatẽ fir-

miter asserues. amicitiā sctissime colas. Ei⁹ rei grā certant viriti oēs tibi applaudere. tuisq₃ reb⁹ pēniter obseq̄. Atq₃ ego maxime si q̄d est qđ me⁹ ordo possit: id totū tuis iussis offero: tuis votis p̄sto atq₃ patū esse denūcio. Illud vnū et quid sub calce orōis a tua liberalitate verecūde postulās/ cū i regnū illud magnū castelle felix adueneris/ frēs mei ordinis q̄ istic/ q̄ i regno portugallensi tuo sūt plīmi/ ꝯmēdatos suscipias/ susceptos diligas/ dilectos ꝛ obseq̄osos tue maiestati pfoueas/ ip̄e ego piter cū illis p̄ces ferā ad celos ex q̄bus bene semp ꝓsperandi virtus aliqua tibi demittat.

¶ Robertus gaguinus Petro buryo. li.

Excepi litteras tuas a sene queruloso ꝛ iam bustum sapienti tabellario ambianensiū ciuitatis. Quem non caballariū sed nec asellū recte vocaueris. Est eni veternosum atq₃ diu emeritū iumentū qđ in deserta pascua iuste ꝓscribas. Nā preter pabulū nichil expetit/ edendi ptinax. Nunq₃ nisi prādij tp̄e ad me venit. nec salario ꝯtentus/ petit alimentū. Rideo certe hoīs suspiria et querelas et inediam semper simulantis. nec tn̄ dimitto a me hoīem nisi aliqua mercedula pensatum. Tibi autem cui per tuam senectutem molestū non est michi scribere gratias habeo/ nō nescius q̄ longe suauiores sunt a te hoc tp̄e date littere: q̄ cū per iuuentam lasciuus exilibas/ queritabasq₃ vborū splendorē ꝛ tinnitū vnde moueret auditor. Iā vero postq̄ etati grauitas ꝛ sapiā accessit: orōni q̄ tue grā simł et maiestas ꝯiūcta est. Quare te oro ne tremulentia ista q̄ manus tuas occupat a scribēdo auocet. s₃ qđ arte studio mēteq₃ cōcepis p scribā domesticū lr̄is ꝯmitte Si te mācū natura formasset: nōne ideo īgenij atq₃ aī preclaras dotes tabescere atq₃ euanescere pmitteres? Utere petre familiari aliquo/ q̄ scribendi tibi suppleat officiū. q̄ te audiente legat. q̄ vidēdi caliginē atq₃ molestiā leuet. Omi eteni etati desidia turpis: senectuti viciosa est: si nō cōsilij ꝛ ani opa (dū pōt) perfruat. Hystoriarū mearū ꝯpendiū iā tertio ipressū est. S₃ q̄nquidē sub epithomate scp̄tū edidim⁹: plerosq₃ breuitas offendit. Ergo me hortāt ꝓducere opus ꝛ breuissima q̄ sūt dilatare. Cōstitui ꝯmoditati cōsulere legētiū ꝛ laxare q̄ sūt āgusta supadditis paucis q̄ deesse videāt hystorie. v. kł. iuł.

¶ Robertus ga. Epo matisconeñ. S. lii.

Ullū in rebus humanis est beneficiū / qđ hoiz vel icuria / vel iniqtas fere nō deprauet. Pro tulerat germania inuentū suū de arte ipressoria. quo vno magnū litteris lumen / ꝛ veritatis studiosis auxiliū allatum est. Nam que in tenebris volumina diu iacuerant / luci sunt in de restituta. atq ita emendata: vt nichil purgatiꝰ desiderari potuisset. Jamvero multiplicatis eius operis artificibꝰ / omia redūdant mendis atq erroribus. Quod viciū cū in multis: tū in cōpendio qđ de francorū annalibꝰ ediderā supra q̄ vellē cōpertū habeo. idq iprimis ex eo quod parisijs ipressuz extitit volumie peruidere potuit lector eruditus. Eapropter scđo iprimendū curaui: idq lugduni vt illumiatius veriusq opus haberet. Ex ijs igit que lugduni meo iussu ipressa sunt vnū tue dignatōi volumen mitto. vt illud primū multis obscurū mendis oio abijcias. me aūt ex eorū numero existimes qui tue sunt obseruantissimi bonitatis. Uale colēdissime michi pater. Ex diui maturini parisieñ. cenobio. xiij. kl. decēb. Robertus gag. tibi deditissimus

¶ Robertus ga. Jodoco badio. S. liii.

Estinanti nūcio festinatas et prope tumultuarias dedimus litteras. Jn culpa est gaufridus librarius cui curam cōmiseras me in tēpore conueniendi vt ad te scriberem.

¶ Codices de bessarionis pro platone defensione ad me missos cū meo volumine cōtuli. Qui dimidiati sunt / ꝛ totius operis vix dimidiū habent / nec eodem stilo nec ꝑpetuo sed trūcato ꝛ manco abbreuiati sunt. ita vt videantur a prima ꝛ nondū satis examinata editione esse desumpti. Jdeo eos tibi remitto. ¶ Meum vero librum si patronus tuus habere cupit: exhibere illi non recuso. Jd tamen te iodoce scire volo: volumen pulcherrimis esse caracteribus / signata habens rubro capita / cum totius libri maiestate quadam. Quāobrem illud maxime caruz habeo / ꝑsertim cū sit vnū ex ijs que ipse bessario viuens iprimendū castigandūq curauit. Que cū vera sint egre ferrē librū maculatū aut ꝑditū iri sordidis manibus ipressorū.

Igitur id curandũ a tuo patrono erit/vt vel hic: vel lugduni exscribat/ et meus codex maneat incõtaminatus. Si lugdunũ vehi velit: cõstituat hic fideiussorem de libro michi itegro atq; ipolluto restituendo. Ego his cõditionib⁹ morẽ tuo patrono plibens gerã. De epl'is et opusculis nostris q̃ apud me dispersa essent q2 admonuisti me ea si inueniri possent cogere/obtẽperaui tibi. Cõgesta ad te mitto/cũ epl'a quã pfationis loco tibi cõfecimus. Si iprimenda vt spero et vt polliceris curabis: ea nõ aliis codicibus ita agglutines vt separi nõ possint sz seorsuz valeant vno libello ɔphendi.
¶ Recognoui pterea per hos feriarũ dies tractatulũ quez supra annos sex de cõceptione virginis (sicut nosti) ediderã. aliqua in illo mutaui. addidi item pauca. Hoc tu michi iodoce indulge/vt iprimat purgatissimis litteris/et grandiusculis/ad eũ modũ quem in meo codice iuenies/cũ annotationibus que margini insunt. Atq; ita lege: vt si quod te offendat verbum/illud emendes ad metri constantiam. Si impeditus eris quo minus id michi prestare possis: remittito domũ vniuersa. Hec enĩ sunt architypa/quorũ nullum apud me exemplum manet. Uale

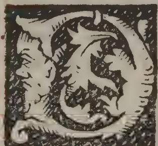
¶ Robertus gaguinus Laurentio burello doctori theologo Carmelite. S. liiii.

Cum tuam laurenti pater epl'am lego: nisi alioquin michi notus esses: in suspitionem alicuius tue in me assentationis cõfestim venissem Scaturiũt ei laudibus/q̃ vtinã vere dici mee possent. Sed scribere te sic intelligo ob cõpendiũ quod de francorũ annalibus a me nuper edituz legisti. Nec arbitror te secus ac sentis scribere. Religiose enim est grauitatis a blandiciis et palpationibus esse alienũ. Conscius tamen sum quantulum temporis in ea re consumpsi. Egrotabam pfecto et fraudandi morbi gratia/noctu maxime/cum quieti non daretur locus feci ex longa hystoriarum serie epythoma. Cui ita euenit: vt impressorez sinistro sydere adiret: male de litteris merentem/et sui quidem cõmodi fameq; apprime incuriũ. Cui⁹ vtinã ignorantie nulla me portio attingeret. Esset enĩ opus suis mẽbris atq; itersectionib⁹ multo distinctissimũ. Sed qñquidẽ emissum est:

nulla meo honori via cõsuli/ꝙ altera ĩpressione põt. Quob rem ab integro recognitũ meũ laborez/ et non ĩutilibus appendicibus ampliatũ/lugdunensi ĩpressori (Jodoco badio hortante) cõmisi. Itaqꝫ ex ipsius eruditiõe atqꝫ diligentia spem capio ĩpressure melioris. Tuũ igit̃ optime pater erit dũ hec secũda ĩpressio ꝯplebitur: litteratos viros hortari/ negligere priores illas sordiculas ĩpressorũ et cõparare sibi emendata et erratis carentia volumina. Uale. Apud maturinos parisiorũ. xiiij. kal'. Januarias.

ℂ Robertus gaguinus Jodoco badio. lvi.

Edimus ad te litteras nõ paucas/postremas maxime p robertũ quendã in italiã ꝓficiscentẽ ante dñicũ natalẽ quo tp̃e ipse grauiter egrotabã femoris tanto tumore: vt ide michi vltimã diez expectarẽ. Decubui eo morbo mẽses tres adeo mẽbroꝝ oĩm officio destitutus/vt nõ nisi alienis virib⁹ mouere me possem. Jã dei benignitate exsurrexi et paulo plus limace ingredior baculi p̃sidio fultus. Meis te lr̃is badi hortabar sollicitũ esse opusculorũ meorũ q̃ vt ĩprimenda darem ĩpulisti. Qd̃ differendũ esse aiebas/ob susceptã ĩpressionẽ librorũ iohãnis de ptib⁹. Nũc ne ꝓmissi obliuiscaris tui iterũ atqꝫ iteꝝ maxime oro. Cura ĩplere qd̃ pollicit⁹ es. Nã ꝙ exẽplar habes toti⁹ opis mei ep̃laꝝ dico et lucubratiõis de cõceptu virgineo/nec michi quicꝙ inde retinui ad molestiã michi esset deperdi quicq̃d est vigiliaruz mearũ. quãꝙ scio illud minimi fore. Sed ĩest cuiqꝫ aliquid simiarũ nõ dissimile/q̃ licet specie deformes sint/feturã suã tñ amant. Ergo badi sic age/vt cui⁹ principiũ dedisti id ad finẽ vsqꝫ pducas. et quũ ĩpressum erit aliquot ĩde ad me volumia demitte. Uale. et tuo patrono meo noĩe cõmendationis officiũ exhibe. Ex parisijs. xviij. kal'. maias.

ℂ Robertus ga. Carolo ferrando. S. lvii.

Ene admodũ michi mereri de veritate videris/q̃ tua vel scripta vel dicta cupis ab amico libere iudicari. Nichil eni nocentius est hoĩz ĩtegritati ꝙ vicia eorũ vel dissimulando p̃terire/vel assentando ꝓbare. Sz ꝙꝙ odoraret in tua ep̃la vestigiũ caracteris tulliani/nõ temere quippiã

in te cõmittere assumebã/quo te a me taxatũ iri putares. Sũt ei plerique scptores q cũ sua oĩa castigatissima esse sibi psuaserint/alieno se examine rephendi indignant. Sed vt grauioris culpe non admonere amicũ scelus est:ita leuissimos quosque lapsus insectari inhumanũ. Que cũ ita sint nõ vereor posthac si quid tuorũ ad me operũ referetur illud ex amussiz scrutari/ et quasi p cuniculos penetrare ĩ abstrusissima studia tua/si forte alienũ aliqd in tuos vsus furto sustuleris. quãquam id si raro fit arguẽdũ nõ puto. Nã bona pars eloquentie imitatiõe q̃rit q tñ nõ integris orõibus fieri sed similitudine cũ gñis tũ stili et formarũ varietate vt est quĩtilianus locupletissimus testis cõcedit. Itaque si tuo exẽplo plenas ex cicerone piodos tanq̃ suas qs psuerit:furis potius q̃ imitatoris nomen recte cõsequet. Eique facile cõueniet is q de graculo aliarũ volucrũ pẽnis decoro fertur apologus. Nã in prõptu est cuique mediocriter sapienti/more hystrionis aliena veste desũpta vel se regez vel phm simulare: et se exhibere nesciẽtibus qd nõ est. Quare te volo carole sicut iactantiã semp vitasti/ita studeas ppria tua orõne/ q imaginẽ cuiuspiã pbati autoris repsentet pponere q sis posthac scripturus. Uale. Ex mea biblyotheca.ij.non. decembris.

¶ Robertus ga. Marcillio ficino. S. lviii.

Virtus et sapia tua ficine tanta in nr̃a maxime academia parisieñ. circũfert/vt cũ in doctissimorũ virorũ collegijs:tũ in classibus etiã puerorũ tuũ nomen amet atque celebret. Testes tuorũ meritorũ sũt illis pclari labores tui qs vt platonez latinũ redderes desũpsisti. auget gl'iaz tuã plotinus ex schola platonis latinus a te factus. Leguntur pterea atque in pcio habent alia lucubrationis tue volumina et familiares ep'le. quibus oĩbus/plerique nostratium scholasticorũ ardent te facie nosse et intueri hoĩem a quo tã pclara doctrine monumenta pdierũt. Inter quos hic meus amicus gaucerus barterius italiã petens cõstituit videre te:nõ minore studio capiende eruditiõis q̃ plato egyptios et gaditani aliquot liuiũ romã petiuere. Feceris vir optĩe p sapia atque estiatiõe tua/si iuuenẽ lr̃arum cupidũ ad te admiseris/addiderisque illi etiã vltro currẽti stimulos ad doctrinã capessendã. Uale. ex parisijs. kl'. septẽb. M.cccc.xcvi.

Uāq̃ longa nos terre et maris intercapedo corpore seiūgit: par tñ in xp̄o caritas (q̃tū de te religiosissime pater speramus) aīo cōglutinat. Nā ⁊ si ambitiosa cōtentione p̄ncipes digladienť: ij tñ qui xp̄o militant pacē sibi a suo celesti rege relictā custodiūt. Qua quidē spe adductus nichil distuli ad caritatem tuā paucissimis scribere. quo scias me nunq̃ obliturū vltro citroq̃ legatiōis nostre quā supra paucos annos de beniuolentia ⁊ pace īter meū tuūq̃ regē cōponenda seruandaq̃ gessimus. Que ei similis cā nos ad amicitiā aliqñ ꝓmouit: eadē nūc firmatis amicitijs/amicissimos efficere dꝫ. Mitto ꝗ tue caritati libellū quē de virginis marie cōceptione grauissimo tenasmi morbo liberatus edidi. vt sit tibi monumentū amoris erga te mei. Addidi p̄terea elegiacū de misera hoīs cōditione carmen. Que licꝫ minimi a te existimari poterunt: talia nichilominus sunt/ vt eapropter sui breuitatꝫ aspernari non debebis. Uale. Ex Parisijs. iiij. nonas Junias. M. cccc. xcij.

¶ Ad ministros ordinis in capitulo generali Roberti gaguini oratio .ix.

Uod sepe p supius biēniū optauerā: ⁊ a benignissimo oīꝫ patre deo votis oībus sedulo postulaui: vt illucesceret aliqñ dies ī quo vos dilectissimi fratres hoc loco pacis tp̄e cōgregatos cōspicerem: ⁊ post tot bellorū defatigatōnes aliqñ tranq̃lle cōsolarer: reficerēq̃ pabulo verbi dei: atq̃ linirem vnguento suauissime quā ad vos gero caritatis: nondū plane nobis est (vt suspicor) īpetratū. Nā q hic cōsessus noster nō satis assidentibus est cōfertus: intelligo quosdā adhuc tp̄i diffidere. ⁊ aliquid augurari future tēpestatis. vl̄ timidos laboris domi torpescere: q̃ labēti ordini suo consultū iri sua p̄sentia maluisse. Nichilo tñ segnius patris exeq̃mur officiū. ⁊ eo quidē deuoti⁹ quo saluator dñs xp̄s affuturū esse se dixit in medio duorū vel triū qui ī noīe eius fuissent cōgregati. Meū nēpe est viri fratres (meū dico ꝓ munere suscepti ministratus) pricipio cōuentionis hu

ius de litteris diuinis apud vos salutarem admonitionem habere. vt primũ oĩm deus ipse queratur a nobis. qui cũ recte quesitus est/reliqua oĩa adijcere se benigne pollicetur. Ergo vt mos est disseminatoribus veritatis: ⁊ ijs qui concionanť ad plebem: humilitatem virginis comprecemur: que mediatricis officiũ materno iure consecuta: fert misericorditer patrociniũ imbecillis. Nec enĩ illi poterit esse non grata salutatio: qua nũcius celestis gabriel illam est officiosissime veneratus: si nos demissi/⁊ per humilitatem procũbentes: petierim⁹ insufficientiã nostrã adiuuari supplemẽto gratie spiritalis. Cui⁹ supabũdantẽ esse mariã supnus ad eã demissus orator confitetur. Aue inquit gratia plena.

¶ Epistolaris lectio q̃ celesti voce nũc ĩter reꝫ diuinã nobis insonuit viri fratres/verbũ hꝫ: quod recte susceptũ: nostre professioni ꝯducere possit. Ibi nãqꝫ ex persona sapie dictũ audiuimus: in habitatõe sancta corã ipso ministraui. Quã sententiã ex ecclesiastico fonte manantẽ/volo in ortos conscientie vestre breui riuo deriuare: ad irrigandã sementem ꝟtutũ/quas cupim⁹ in vobis p deũ bonorũ oĩm largitoreꝫ ĩcrementũ accipere. Neqꝫ anim⁹ est nobis purpurata orõe gloriã querere dicendi: sed modestissimo ⁊ facili genere locutionis/verbũ salutaris adortationis instar patris ꝓponere. Quare per dñi saluatoris expertã oĩbus bonitatem: per salutis vestre non oblitam caritatem: vos hortor: cum corporis aures nostris monitis adhibueritis: figite ipsum quod loquemur penitus in animos vestros. ne leuissimi spiritus exemplo sermo noster hic aditũ illic exitũ inueniat. Enĩuero pro duplici verbo quod thema ꝓpositũ amplectiť duabus etiã partiũculis rem oĩnem vix credibili breuitate ꝑcurremus. Habitationũ nãqꝫ varietate sũmatim recẽsita: vbi religiosus homo potissimũ ĩmoreť/cohibende ĩstabilitatis cã/primũ attingã. Deinde ne desidia atqꝫ oscitatiõe lentescat: quo se ministerio exerceat ꝑpropere monstrabo. De habitaculis oĩm aĩantiũ viri fratres illud primũ ꝯstat: terrã domiciliũ esse oĩm mortaliũ. ⁊ cũcta illic viuentia natura duce diuersari: vbi ꝯsistẽdi ceperũt exordiũ. Sꝫ feris quidẽ alia: alia hoĩbus habitatio est. ferarũ rursus q̃dã siluas: aliq̃ abstrusissimas spelũcas: nõnulle fluuios/⁊ altos aquarũ gurgites inhitant. Solis porro hoĩb⁹ domos atqꝫ

vrbes condere/ et mutuis se iuuare auxilijs tributum est. Qui cũ diuini cuiusdam spiritus lumen acceperint: non in agris sub diuo vagi: neqꝫ in siluis frondibus contecti: sed ad ĩbecillitatem suã muniendã/firma in longos dies materia receptaculũ sibi ꝯstruxere. Ubi tametsi moderatrix rerũ temperantia/et amica virtutũ oĩm paupertas sobrios aĩos tenuerit:sensim tñ habendi desideriũ irrepsit. et opũ dãnosa esuries luxũ atqꝫ libidinez inuexit. Quibus statim vicijs labefacti hoĩes/tanqꝫ se perẽnes terre colonos ascriberent:ciuitatem habitationis (vt est in psalmis) cõstituerũt. Hinc erigi in celũ cepta est superba illa turris babilonis. hinc domite crudelibus armis nationes. Hinc fera tyrãnis. hinc deniqꝫ imperia sunt amplissima comparata. Eo factũ est: vt quot linguis genus loqui humanũ: tot ferme videas habitandi modos in terris. ita vt patriam vbi quis natus atqꝫ educatus sit:alterũ peculiarem sibi mũdũ esse ꝑsuaserit. Quin hereditarias domos et patrios lares singuli ꝓpe hoĩes/orbem sibi atqꝫ imperiũ esse cõtendunt. Tuũ inquiunt illud est:hoc meũ. Quibus ⁊ si est necessaria moriendi cõditio:dolent se tñ esse mortales. Idqꝫ agunt: vt qꝛ e terris est cõmigrandũ:ipsi vel ꝓpagine liberorũ vel nominis perpetuitate/terrã quam amauerunt perẽniter inhabitent. Quãobrem vt quisqꝫ diuerso studio fuerit illectus:ita habitandi sibi domũ atqꝫ contubernia hoĩm cõstituat. Singulis nãqꝫ vicijs quibus peccator addictus est/parem his locũ:pares habitatiõis socios habet. Nam vbi facilius qꝫ in mercato cũ opulentis auarũ: cũ scurris parasitũ:cũ homicidis parricidam:cũ effeminatis mulierosum hoĩem quesiueris? horũ oĩm in vrbibus cõuenticula reperiri facile est. Qui licet facie hoĩes sint:tectoqꝫ et muris cõcludantur:rectius tñ illos cũ beluis habitare:rectius pecudes esse putaueris. propterea dictũ a sancto hieremia illud esse puto. Habitatio tua in medio ydoli. Et item illud danielis. Cũ feris habitatio tua. Ydolũ profecto feraqꝫ is pulchre estimari potest:qui vel forma tantũ homo/domi torpens nichil opaꝛ. vel qui operibꝰ se ĩplicat ĩmaniũ beluaꝝ. Cuius gñis ostenta ezechieli p̃monstrans deus: fili inquit hoĩs qui habitant in ruinosis hi sũt. Et antea quid in ꝟbis dierũ id est paralipomenõ de filijs lada ⁊ maresa spiritus

sanctus dixerat: hi sunt figuli habitantes in plantationib⁹ et sepibus. A quorū (vt michi persuasi) diuerticulis et iniquis habitatōnibus quia facti estis alieni: illud licebit illis imprecari quod regius vates sapienter est imprecatus. fiat inquit habitatio eorū deserta et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Uos diuine religionis felices incole: qui decorem domus dei / et locum habitationis eius diligitis: cū mundam et solidam: tum securam vobis habitationem sub vmbraculo dñice crucis constituistis. Mūdam dico carnis et animi puritate. recta intentione stabilem. nec contra spiritales insidias inquietam. Quasi libanus īquit ecclesiasticus non incisus vaporaui habitationem meam. Non incisus ille atq̧ intactus pulchre nomīatur quem carnis cōmendat integritas. qui nulla exulceratus libidine vi rore virginitatis efflorescit. Et si de firmitate religiose mā sionis testimoniū queritis: iam ad fundamenta que iacta sunt despicite. Xp̄m iesum quem diuus paulus petram appellat considerate. Iactum est in eo stabilimentū omnis salutaris edificationis preter quod ponere nemo alius potest. Unde et sansonem quo nomine omnis religiosus homo non inepte vocabitur / sansonem inquā legimus in spelūca petre habitasse. Qua in re beate religionis firmamentum requiesq̧ datur intelligi. Spelūce nāq̧ vocabulum vacationem nobis a secularibus curis / petra soliditatem cenobitice conuersationis exprimit. Uultis dilectissimi fratres vultis securitatem cepte a vobis vite cognoscere? voluite animo turbulentas sollicitudines terrenorū hospitū. Cursitant omnes tracti vel opum desiderio: vel fluitantis glorie cupidine. in regiones abeunt lōgissimas. maria traÿciunt. mille se periculis obiectant. rapiunt. congerunt. cō tendunt. digladiant̄. fundunt sanguinem. diruunt vrbes. Alius procul exulat. gemit alius domi. Sibi timet. pro vxore / pro liberis cruciatur. vt tragicum illud experiri vere possit. Turbine magno spes sollicite vrbibus errant. Uobis autē (vt apostoli verbo loquamur) quis nocuerit si boni emulatores fueritis? Uos enim semoti a seculo: vos regi xp̄o habitationem preparantes: canitis. Elegi abiectus esse ī domo dei magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorum. Et illud. Beati qui habitāt in domo tua dñe. Gaude

bo igit̃ fratres mei dilectissimi ꝛ exultabo in deo iesu meo/ cuius dispensatione/et cõcordibus animis vestris vos pa scẽdos accepi. ꝛ in hitatione sancta corã ipo ministraui.
¶ Jam suspicor quosdam vestrum apud se cogitare/ q̃d mi nistrationis nomen ipm velit: cum habitationẽ nostrã qui etam atq̧ ociosam esse debere narrauerim. Ministrare nã q̧ ad negocium pertinet. religionẽ incolere officiũ est con templantis. Si qua in vobis eiusmodi meditatio est viri fratres: sapite oro quomodo et quies religiosis: ꝛ quõ ne= gocium cõueniat. Animus liber ꝛ quietus is solus est: quẽ superuacue atq̧ inanes sollicitudines opum ꝛ glorie nõ oc cupant. quem fraternus liuor nõ cruciat. in quem nullus ti mor calamitatis incidit. qui spretis oblectamẽtis seculi: so lius dei amore intra septa religionis continetur. Sic pedi bus dñi assidens maria quiescebat. Sic doctor gentiũ pau lus corporeis pressus angustijs/sed mente solidatus dice= bat. Quis nos separabit a caritate dei? Vobis ergo fra= tres carissimi intus est (si boni estis) ociũ: foris exercitiũ ꝛ labor. labor dico nõ cum seculo momentaneus et fluitans. non turbulentus. non anxius: sed cuius merces sit in celo sempiterna. Voca (inquit dñs vinee ꝓcuratori) operarios et redde illis mercedem suam. Operarios certe nos deus in hac sancta habitatione constituit. quibus singulis ouiũ id est confratrũ nostrorum curam mandauit. et ad paupe= res suscipiendos esse voluit hospitales. deq̧ liberandis ca ptiuis ꝓcuratiõem cõmisit. An ne forte in his tot susceptis rebus laudabiliter eẽ possumus ociosi? Quid ministri no= mine nisi diligens suscepti operis executio signatur? Non enim prelationis (vt quidã nostrum inaniter gloriosi iacti tant) neq̧ dignitatis est vocabulum. Scribit enĩ ad thimo. apl's. Tu vero vigila/in oĩbus labora/opus fac euangeli ste. ministerium tuũ imple. implebimus quidẽ: si per inno= centiam mundissimi: si per sapiam vigiles: si vtiles per do ctrinam: si per pacientiã viriliter ministremus in aduersis Ambulãs (inquit per psalmistã dñs) in via ĩmaculata hic michi ministrabat. Et rursus. Ero ĩmaculatus cũ eo et ob seruabo me ab iniquitate mea. De pastorum aũt vigilãtia scribens lucas euangelista. Erant inquit pastores in regi one illa vigilantes vigilias noctis supra gregẽ suũ. Et pe

trus de doctrina ministrorũ ait. vnuq̄sqꜫ sicut accepit grã in alterutrum illã administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Igr̃ fratres ꝛ cõministri mei carissimi simus aliq̄n cũ martha de rebus nostri gregis sollicití/ nõnũqꜫ vero cũ maria celestibus gaudijs intenti. Sic viuamus vt non vituperet̃ ministeriũ nostrũ. sed sic nos existimet hõ vt ministros xp̃i. Quos sue participes p̄sentie xp̃s iesus esse voluit semp̄ cũ inq̄t. Uolo pater vt vbi ego sum illic sit ꝛ minister meus. Quod ipse p̄stare dignet̃ qui de celis missus non ministrari ꝛ p̄sidere/ sed ministrare et subditus esse non respuit. Amen.

¶ Robertus gaguinus ordinis sancte trinitatis et redemptionis captiuorũ generalis minister. Uenerabili cornuabbati Cisterciensis ordinis. S. epistola.lx.

Decũbebam profluuio grauiter admodũ afflictus cũ tabellarius ex ordie minorũ tuis lr̃is me occupauit/ ꝛ iam totos dies quidecim ita inanis languerã/ vt macilẽtia extenuatus videri possem larua. Laborãti tñ ꝛ tota ferevirtute defecto viuacitatez quandã sp̃us lectio litterarũ tuaꝝ induxit/ ob eã rem maxime q̄ me ꝑcul absentẽ memoria retines. offersqꜫ hospitalitatem si q̄n ad insubres negociũ me ꝑduxerit/ aut si legatione aliqua functus romã fecero iter. Quorũ neutrũ accidere opto. Nã nec labor etati/ nec legatiõis munus longis itineribus cõfecto cõuenit/ hoc nostro quid seculo vbi ꝛ virtuti rarus honos/ ꝛ labori nulla merces succedit. Itaqꜫ res apud me sic se hz langueo et carne ꝛ spiritu corporis curam medici gerunt/ michi q̄ꝫtum ex alto numine datur/ sp̃us curatur. Iã vo dignissime abba siue interea curabor siue spirit⁹ hos deseret artus sancto illi cenobitarũ tuo conuentui cõmendes: vt celestibus hymnis adiutus michi bene vtcũqꜫ esse possit. Uale. Ex cubili grauissime egrotantis amici tui gaguini. Datũ parisius apud maturinos. iiij. idus Aprilis.

¶ Robertus gaguinus Bostio. S. lxi.

Ertum ad te scribere nichil magis possum: q̄ ꝙ scriptione dignū michi occurrit nichil. desident fere oīs qui litterati apud nos estimari volunt. Et si quid scribunt/tale est qđ nullo dicendi splendore illustretur. Nam perraros videas quibus insit aut ad moratam/aut hystoricam/aut forensem orationem satis accomodatus caracter. Est vnus oīm stilus. eadē scribēdi forma/quam iȷ̄ qui questionariȷ̄ appellantur paulo magis supra ducentos quinquaginta annos magno litterarū detrimento inuexerunt. a quorū creberrimis scriptis si hec vocabula/qm̄/postq̄/cū/consequēter/preterea/sed contra/in contrariū/responsio/solutio/ꝛ hmōi apud illos passim redundantia decusseris ex imani fiet liber breuissimus. Et hec q̄q̄ ita sunt/herent tñ nostrates et torpescunt/illorū vel scriptionibus contenti/ vel timidi comptiore stilo assurgere scribendo. Inter has tēporis nostri tenebras expergiscitur. tñ carolus ferrādus scribere in vincentiū illū cui diȷ̄ cū suo illo execrabili in virginez codicillo malefaciant. Quem libellū vt haberet in quē pila potenter emitteret: carolo cōem feci. Nec ab alio (si tacebit) vindictam de maledico deposcas/ q̄q̄ maxime cupio ociū michi dari/vt rerū mearū et salutis in oīe tēpus tutrici virgini marie patrociniū religiosissime defensionis pius ipse cliens ipendam. Scriberet forsitā et faustus quē ad carmina muse instituisse videntur. Sed aliud meditat̄ ꝛ agit. totusq̄ in balbū rapitur. In quem eglogam his proximis noctibus lucubrauit. et nunc imprimendā curat indito nomine de balbi fuga. Vale. Ex parisiȷ̄s. iiȷ̄. kal̄. febr̄.

¶ Robertus gaguinus Herasmo ordinis diui Augustini canonico. S. lxii.

Ellum herasme non tam difficile q̄ odiosum aduersus despicabile hoīz genus qui studiȷ̄s humanitatis detrahere non desinunt suscepisti. nullis enī machinis vincas/quos licet viceris eos ignorantia pertinacior facit. Nullo in illos grauiore tormento quippiam preliabitur/q̄ ꝙ iudices sibi sunt: eos solos in ore et fama hoīm litteratorū versari: qui cū sapientia eloquentiā iūxerunt. et (quod ignorā

tissimus quisq illorū negare oīno non potest) ipsos q fabularū ⁊ rerū fere inutiliū scriptores cum tpe preterire nō potuisse. sed consenescere hactenus / ⁊ cū admiratione ⁊ voluptate legi. eorum vero quibus est anilis quedā ⁊ herens balbucies / paucorū dierum esse memoriam. Quod cū ipsi aliqñ sentiunt: si ex autoribus quos exibilant splendidum assumunt: illud suo operi tanq aureū pannū cōmittentes / eloquentie opinionem aucupantur. Illudq maxime mirū est / inter sacros autores cū eos potissimū laudent / qui vrbana ⁊ expedita elocutione suas cogitationes tradere potuerunt: cur in altero dānent quod in aliis admirantur et predicant? Cur reprehensibile censent in ea re eminere: vnde reliquos eiusdem generis anteire gloriosuz estimatur? Si ratiōe ab inanimis distamus: cur non elaboremus in eo prestare / quo homo homī sine iniuria superior esse potest? Qtum enī muto balbus añcellit: tanto est quippiā disertus balbo et diserto eloquens prestantior. Et horū proculdubio īpudentiam tametsi contemptui habeo: non īprobo tñ ppositam tibi in eos miliciam. Feriendi sunt omī genere telorū. que scite admodū congesta iacularis pbe / ⁊ acerrime torques. In qua re superuacuū quid consiliū tibi meū accederet / qui absoluto iam operi nec detrahere nec adiicere quicq recte possum. rem enī cōceptam multa breuitate proponis. partiris luculenter / ⁊ summo pertractas ingenio. apte cōponis. ornas venuste / nec deest tibi carneadis vehemens disputatio. vnū herasme ab amico non moleste feras: protendis longiuscule phemiū. et battū primas partes agentem (q absq interlocutore longiusculus sit) quippiam forte reprehēdet. Saciat enī diu cōtinuata locutio. que dū disputatoris vicissitudine variatur / recreat q atq oblectat auditorem. Nec velim ad eā rem me censore vtaris. Consule eos qui dyalogis agunt. pūctis quibusdā atq articulis frequenter / perpetuis autem orōibus per semet disputant raro. Plato ille inter grecos / inter latinos cicero / ⁊ alij nōnulli iuniores tibi autores erūt. Sed ridiculus tibi aliptes fuero / si ī formose veneris cute neruos curem. Satis tibi es / expūgere quod redūdat: et si quid desit apponere. De iis autem que a francis per superiores proximos dies gloriose gesta sunt / longa conficienda esset epl'a

ĩmouero ingens tractatus. Constat enĩ iã supra annũ carolũ regem superatis alpibus/mox liguribus insubribusq̃/ etruscis q̃ꝫ ⁊ latinis transmissis: expeditionem in cãpaniã ⁊ neapolim duxisse. exturbatoq̃ꝫ alphonso regionẽ oẽm recepisse/ ⁊ de hostibꝰ cũ triũphasset atq̃ꝫ inde cõpositis ex sua snĩa rebꝰ in franciã iter faceret venetos cũ ludouico mediolaneñ. ⁊ multis italicis regulis/ exercitũ victori carolo obiecisse/ ratos ĩtercipere posse eũ a q̃ nulla fuissent ĩiuria lacessiti. Sꝫ alr̃ ac sperabãt accidit. Apud fornouam triginta millibꝰ stippatꝰ in frãcos irrũpens hostis/ repulsus fususq̃ꝫ est/ quattuor millibꝰ amissis/ cũ ex caroli copijs lõge pauciores sint desiderati. Ad hũc modũ saluo exercitu ad astensem vrbem nõ sine hostiũ ignominia se recepit. Nũc aũt auctis copijs taurini aduersus hostem aĩosus p̄stat. Si hec p̄lixius scripta esse cupis ep̄lam tibi mitto de hac victoria ab eo qui pugne affuit scriptam. Uale.

¶ Ro. ga. Johãni abbati spãneteñ. S. lxiii.

Uãq̃ꝫ scio volucrem esse famã: ⁊ eã ob rem a poetis allatã fingi: q̄ videlꝫ incõsiderata p̄nicitate plerosq̃ꝫ ocissime circũferat: miror tñ q̄ me cereis assumptũ alis rhenũ traijciẽs fluctibꝰ nõ obruerit/ vt q̃ꝫadmodũ suo ycarus mari ita flumini nomen ĩponerẽ. Sed leui credo onere lasciuiẽs facile me p̄teruexit: vt si ad histrũ forte p̄ueniet vortigine mox p̄petua obruar. gaudeo nichilominus vehementer te domi excepisse me/ ⁊ priusq̃ꝫ risibꝰ maliuolorũ paterẽ in te ĩuenisse suffugiũ quo aduersus detractorũ linguas tua sim tutela securus. Ergo mi venerabilis pater si meis scriptis aliqñ occupatus meas nugas leges: nichil pertimesco siue quid perperã: siue minus accõmodate positũ offendes. Est enĩ precipue humanitatis: talẽ aliorũ opusculis accõmodare te: qualem tuis in rebus alterum expectas. Itaq̃ꝫ (vt de me scribere abstineam) fasciculũ librorũ tuorũ atq̃ꝫ epistolam hesterna die accepi: non per eũ quẽ sperabas obseruantinũ minorem. Ille enĩ apud cõfratres suos mettenses receptus isthic mansit. Fidelis tñ tabellarij officio fũctus/ vicariũ ꝯstituit qui tua munuscula ad nos p̄ferret. Munuscula dixi operis cõpendiũ. Alioq̃n si ad pondus ⁊ rerũ graui

tatem spectes: dignū pfecto est quod munus ingens appellem existimēq;. Nam monastice sanctimonie ita recte deploras interitum: vt occidentem imouero iam lapsum diui benedicti ordinem oculis intueri visus sim. quo infelici detrimento atq; calamitate cū plane intelligā plerosq; oēs ordines vna collabi ꝛ ruere: ingemui ꝛ grauis me meror affecit. Quis eni verus religionis cultor nō illachrimet / cernere amenissimas olim p ecclie pdia areolas: p fructifera oliua spinas: pro florida ficu tribulos: pro suauissima vite squalentem et austeram pducere labruscā? Nō queror hoc loco mutatos tantū monasteriorū mores: nec penetrare cōtendo cellas ꝛ penetralia monachorū / foras pdeūtiū hītū Indignabūdus ꝛ pudens miror. Quis non moleste ferat tunicellas instar laicorū breuiatas: angusta sine cucule humili exemplo scapularia complicata ad latus. Calligas in renes vsq; et vmbilicū arctissime tensas: que cum pudendam partem obtegere deberent / eam deformatis expressam lineamentis representare intuentibus non erubescūt. Voces inconditas: sermones impudicos: lasciuos et petulantes incessus / quottidianas cū mulierculis palā fabulationes. Adde omnis ludicre artis studia / quibus complures deditissimos esse notū est. Resonantem fistulam pro psalterio tractantes: choreis et secularibus conuiuijs cōmunicant. Epyphyatos sibi equos et comatam iuuenū familiam longo ordine componunt / alunt / non esurientes / sed canes ardeam et perdicem voracibus persequūtur alitibus. Sed cur ego hec morum et vite monstra recenseo? Puderet certe hec nisi manifestissima essent epistole assignare. Que quoniam vulgatissima sunt / ita vt diutissima consuetudine pene tolerabilia quibusdam videantur / non incōmodum est hanc monastice puritatis labem scriptis cōmendare / vt si forte ad hec velut ad speculum legendi causa accedet: sue turpitudinis admoneatur: intelligatq; φ procul a sanctimonia religiose conuersationis deerrauerit / dum pro vigilantia inertiam / pro humilitate iactantiam / pro abstinentia crapulam / pro continentia libidinē / pro paupertate luxuriantes diuitias / ꝛ pro modestia petulantiam sectatur. Quoꝝ incōmodorum scaturiginem si qs diligenter scrutabitur: opulentiā dānabit que ab exordio

adolescentis in oēm decorem religionis sensim inundans ortulos sancte plantatiōis cenosis alluuionibus obduxit. Hinc pro tenuibus stratis ⁊ angustis mansionibus ornatissima cubicula atq₃ editiora tecta / proq₃ oratorijs templa / pro cilicijs bissinas interiores vestes / delicatus sibi monachus comparauit. Hinc obesi ventres / et rubentes gene / pendentiaq₃ a mento palearia manauerunt: inde ambitio / inde luxus fastusq₃ monachos ad curias principū perduxit / vbi vel sanguinis consideratione / vel peculiari assentatione / vel cuiuspiam vanitatis ostentatione cōmendati: romane amplitudinis maiestatem / non humilitatem cenobij sequi atq₃ adire pulcherrimū esse duxerunt. Qua re liberi (vt ipsi censent) effecti: protenus in deteriorem licentiam se vindicauerunt / et obseruantia sanctitatis contempta satis sibi habere existimant si annuis ex monasterio retentis prouentibus / vicariū rebus melioribus id est spiritualibus et diuinis preficiunt: ipsi vero amicū sibi mundum sectantur. Ad hunc modū discreta abbatis popina a mensa (vt aiūt) monachorū / grex retrorsum abijt et pastor. Quibus morbis cum medela difficile adhiberi posse videatur: tum propter inueteratū et putrescentem iam plagam: tum propter medentiū incuriā atq₃ ignauiam spem vix capio instaurationis. Nisi vel tribulationis flagello callos obstinationis discutiat deus / vel pia sua miseratione resipiscere faciat errātes. Sunt enī peccantiū varie diuerseq₃ curatōes ne dicam exterminationes. Sunt item periodi et circuitus quidam quoadusq₃ vel progrediantur peccata / vel oīno intereant peccatores. Orandus est dn̄s vinee qui vinitores ad colendū vineā suam mittat: ipse enī est qui omia operatur in omibus. Sed de his hactenus. De scriptorū cathalogo quem conficiendū assumpsisti / multū est quod pbem. Scriptum est enim Laudemus viros gloriosos in generatione sua. In qua re satis pro tua virili parte facis viris bene de re ecclesiastica meritis / et posteris beneficiū prestas quibus ad exemplū laudatissimos autores exhibes. Quorum cum numerū augeri petis: ex his qui apud nostrates clari habentur / rari michi in hac festinatione viatoris occurrunt / quos tibi rescribam. preter duos quos nuper mortem obijsse dolendū est. ppterea q̄ erant vt sperabatur lō=

ge plurima scripturi. Ambo quid' galli et theologi docto-
res/sz alter phia turonensis alter bononiẽsis quod oppidũ
mari anglico finitimũ est. Turoneñ. eni ille/martinus ma-
gistri appellatus/cũ nõnulla de rhetorice deq; phia scripse
rit/tum de quattuor virtutibus cardinalibus egregiũ op9
edidit. Cõmentusq; est deuotam admodũ interpretationẽ
in orõnem diui bernardi clareualleñ. quã ad diuam Mariã
cõceptam atq; scriptam/mater ecclesia frequenter cõme-
morat et canit/Salue regina mie dico. Quorũ operũ ini-
tia non teneo. Hunc cũ ex schola parisiensi rex francorũ lu-
douicus vndecimus ppter homis celebrem famam accer-
siuisset mors imatura assumpsit quinquagesimũ agentem
annũ. Alter q̃uis excellentissimi ingenij esset rarissime scri
psit. Nec operũ illius aliud apud me extat q̃ de imortalita
te aie/non contẽnendus libellus. In quo recensitis veterũ
oim sectarũ philozophice poeticeq; discipline traditionib9
catholicam sententiam pmit. Hic decrepitus interijt archi
presbiter sancti seuerini parisieñ. Cui nomen Guillermus
houppellandus fuit. vita aũt defũct9 est iperante apud frã
cos carolo octauo/q̃ z nũc regnat. pncipiũ vo opis de aie
imortalitate hoc est/Antiquos phos floruisse igenijs. Ad
didisti ad munera tua metricũ de trino marie candore op9.
qd etsi iãdudũ venerabilis bostij opa michi cõicatũ est/ nõ
minus tñ gratie tibi habere pfiteor. Est eni elaboratum et
tersum carmen/cuius autorem apud spiram et vidi z allo-
cut9sum. Quobrem lucubratio michi gratior facta est. Atq;
vt tuis istis gratissimis ipartitionibus aliquãtisper respon
deam: binũ tibi opusculũ mitto/meũ vnũ: et quid breuissi-
mũ quod ad eloquentie studiosos carmie lyrico id est saphi
co z adonico scripsi in quo rephensis studiorum humanitatis
ptẽptoribus/adolescentes hortor ad eloquentiã/quam ad
diuinas litteras accõmodare studeant. Secundũ opus est
iuliani cuiusdã maioris monasterij vt fama est monachi. q̃
indignatus quosdã assumere autoritatẽ reformandorũ mo
nachorũ/in eos inuehit/quasi ipi non sufficientes sint tam
difficilẽ obire puinciã/vel q̃ nõ adeo caritas z deuotio re-
frixit monastica: vt in ea vocatiõe nõ extent q̃bus et bona
sit pscia z itegra volũtas male errata castigãdi. Adeo sunt
semp q̃ vel iuidentia melioribus pugnent/vel scie opiniõe

elati reliquos aspnent. Uale. Et si qd nos meriti hre existi mas nos dilige. Curabo aūt vt littere tue ad carolū fernā dū deferant. Ex vrbe pisiorū. xiij. februarij. M. cccc. xciij.

¶ Robertus ga. Abbati sancti dyonisii. lxiiii.

Um te apud parisios monachali modestia et nō mediocri dignitate pditū colerem⁹: ita me reuerēdissime pr̄ existiare solebas / vt ⁊ ad mē saȝ ⁊ ad ꝯsilia īterdū tua hūilitatē meā admitteres accersiresq̄ nōnūq̄. Qua freq̄nti ꝯsuetudine nescio quō familiaris tibi fact⁹: opem sepenumero tuā michi pollicebaris: gaudere etiā videre te videbar / q̄ regie maiestati cognit⁹ ⁊ spectat⁹ legatiōes plerūq̄ obibā atq̄ gerebā. vn̄ ꝯceperā aīo si aliqn̄ te vel v̄rt⁹ vel fortūa sublimi⁹ tolleret eādē erga me beniuolentiā ꝑuaturū. Sȝ posteaq̄ rome ānos iā duos italis cohitasti binis meis lr̄is te excitare nō potui de tuo michi statu rescriberes. Sȝ nec illa tua recēs ad cardineū honorē ꝓmotio pri⁹ audita michi fuit / q̄ i nr̄i studij ꝯuētu tue dignatiōis ep̄la recitata est. Hoc vno sane tuo silētio te alienū a me mest⁹ reputaui / quē sup̄ aliq̄t ānos ꝯseruis imo amicis ānumerabas tuis. Sȝ nō eo min⁹ quoq̄uersū te rapuit aura beīgnior sequar ⁊ colā te pari q̄ sp̄ reuerētia atȝ caritate. Q̄ si vel sup̄ nubes voles: vel sydera cū supis ascēdas: aīo ero / tibi pennit obseq̄ndi. Illō tm̄ vnū michi obsecro īptire: talē me existimes in quē hēas īperiū. Uale reuerēdissime pr̄ ⁊ meū ordinē apō btissimuȝ pōtificē dū opus erit ꝯmēdatū recipias / foueas / tuearisq̄ Ex edibus meis apud. S. maturinū parisien̄. xxi. octobris

¶ Robertus ga. Andree ceco. S. lxv.

Itteras tuas ad me ꝑtulit adolescēs q̄dā / ex āglia vt dicebat aduenīēs / oliuerij cothlogeni seru⁹ Cōmēdas michi hoīeȝ suis ꝓculdubio meritis nō mediocrit michi acceptū. Cui tuis laudib⁹ cumlato si mea opa egebit amicissim⁹ esse studebo. ¶ De pōrib⁹ v̄o lr̄is tuis q̄ me arguis nichil tibi ad illas rn̄disse illō vnū scias / cū illas excepi restisse me faustū poetā eruditissimū tholose tū iterp̄tari et gratū plīmū eē scholasticis / illūq̄ tātū noīs illic ꝯpasse / vt frustra te illi p̄ponere ꝯtēdissem. Hac maxime tēpestate cū vni mille

vix auditores i̅terp̄ti tenue̅ victu̅ sufficia̅t. Itaqȝ cu̅ ille multos me̅ses sedulitate i̅terp̄ta̅di detriuisset/rediit tande̅ ad nostra pulpita vacu⁹/vbi nu̅c declamitat/discede̅tib⁹ hinc no̅nullis q̄ eode̅ studio victu̅ gloria̅qȝ q̄ritabant. Ergo mi a̅drea nec spes nec ro̅ adest qua̅obre̅ apud tuos no̅ mo̅ tholosates sȝ nec apud nostrates locu̅ tibi polliceri ausim. Scire volu̅t oi̅s: merce de̅ soluere nemo. ¶ Ad renaldu̅ venio que̅ meu̅ de virgineo co̅ceptu libellu̅ ideo carpe scribis/ q̄ ordine̅ i illo suu̅ calu̅niari me estimat. Sed mea verba si no̅ extorta significato̅e recolligit/alit̄ iudicabit. Uincentiu̅ ei de castro no̅ p̄dicatoꝝ ordine̅ apta oro̅ne (nisi me̅te captus est) significo/ q̄ ordo vni⁹ hois temeritate co̅tamiari no̅ dȝ. ꝑsone na̅qȝ (vt iureco̅sult⁹ inq̄t) vicia delinquente̅ no̅ tra̅sgrediunt̄. Q̄ si renaldus dilige̅ter atte̅dit: non ta̅ de hoie q̄ȝ de tue̅da virgis puritate in eo libello sum sollicitus. In qua re si religioi̅ ꝛ fidei catholice repugna̅tia disserui pudebit me quid errati. corripi a viro bono scd̄m xp̄i p̄ceptu̅/no̅ pudebit. Si de vocabuloru̅ ydoneitate vt est plerisqȝ italis mos/moueat renaldus questione̅/facile ridebo calu̅niatorem. cuius ego similis esse nollim: du̅ cu̅ domiciano muscas stilo persequit̄ non veritatem inuestigat. Tuebor tu̅ mi andrea in vtraqȝ reprehensione dignitatem. Quod si no̅ potero: solabitur me diui iacobi vera illa sententia/qui in verbo non offendit perfectus est vir. Du̅ hec scribo: gaspar q̄da̅ frater minor alteras michi tuas litteras reddidit. Quibus aliter q̄ȝ prioribus respondere non co̅uenit. Sunt enim de eadem pene re contexte. Uale. Parisij. vij. kal̄. maij.

¶ Ro. ga. Jacobo de peralta hispano. S. lxvi.

Cribere frequenter ad te iacobe pater instituera̅. Sed nemo michi tabellarius occurrit cui lr̄as ad te darem/ p̄ter hu̅c conterraneu̅ tuu̅. que̅ comes ille scholasticus cu̅ ad suos mittere destinasset/is me co̅uenit: si q̄ppia̅ forte negocij burgis haberem. quo letus oblatu: scribere nichil cu̅ctatus sum: q̄ȝq̄ȝ non satis certus essem vbi na̅ ageres. matri ne an aulicis a̅bitionibus ne dica̅ vanitatibus inseruias Eo eni̅ aio te esse noui q̄ altioribus vehementer oblecteris Quare conijcio no̅ humiles te viros/sed palacia regu̅ incolere/ꝛ regem illustrissimu̅ tuu̅ in bellu̅ illud granaticu̅ comi

tari/vbi ⁊ milites ꝟbo tuo reddas aĩatos/⁊ victorie q̃ad ꝑ te fieri poterit/portiũculã adipiscaris. Sʒ iocari me forte iudicabis. Noli iacobe id de me suspicari. Serio tecũ ago. Neqꝫ detraho glĩe tue/quã tã bellicosi ⁊ fortissimi regis familiaritate splẽdidiorẽ reddes. In ea maxime expeditõe/ qua de mauris bethicã recuꝑare rex gloriosissim⁹ festinat. Gratulor igit̃ ꝓsperitati tue/at nescio si francis ittidẽ gratulaberis/q̃ de britonibus iã fere victores sunt et habent̃. Vale. Et meo semꝑ ordini protector adesse memineris.

¶ Ro.ga. Arnoldo bostio Carmelite. lxvii.

Cripseram tibi bosti valedixisse me musis: et odio ꝓpe habere studia bene dicendi. nõ ꝙ recte eloqui dignitate careat/sed ꝙ earũ artiuꝫ studiosi maledicẽtie fere hoc tp̃e studeant. Ita vt id cõmodi quod ars ĩpressoria ĩuexisse scholasticis videbat̃/totũ in alterius detractiones conuertere nitat̃ malicia plurimorũ. pro se enĩ quisqꝫ ꝯtendit alt̃ius vituperatõne sublimius tolli. atqꝫ tãto inferiorẽ fore q̃to senserit alterũ in ea disciplina melius ꝓfecisse. Ex hac inuidentia profluxisse videmus in scholis nostris ⁊ longius in dies manare dissidia et cõtumelias/⁊ ita iras incendi vt quod a scorto audire erubesceres id ꝓfessores quidã artis non respuant/ĩmo istũp̃i qui ab eloquentia laudẽ aucupant̃ suas ꝑdant epigrãmatis libidines. Hoc tenuius dixi q̃ȝ illoꝝ flagitia postulent. Inter has igit̃ blassemias litterarũ q̃d me bosti speras editurũ? Scribã ne? at mox oblocutor accedꝫ cui nichil magis cure est q̃ȝ aliena oꝑa insectari. tanq̃ȝ maledictiõe gloriã nanciscat̃. An ꝑ auditoria tumultuer ⁊ declamem? at sicut hoc ĩterp̃tandi aut dicendi genus nõ attigi: ita a mea alienũ esse ꝓfessione dicacissimi quiqꝫ iudicabũt. Satius ideo esse putaui aures exhibere q̃ȝ linguã/⁊ ĩter loquaces videri mutissim⁹. Secessi ꝓfecto bosti/⁊ ab his strepitibus qui aĩm irritent ꝓcul habito/ne me qui tertiũ ⁊ q̃nquagesimũ annũ natus sum pudeat accepisse quod pigeat aut me peniteat quicq̃ȝ effecisse. Nã ꝙ ep̃las michi quasdã suas impressas dicauerat nichil de ea re nisi verba accepi. Nec de illis quid quas alt̃nis scriptõnibus alterutri cõscripsimus promissum absoluit. q̃ȝq̃ȝ illas imprimendas curaturũ se sepenumero sit pollicitus. Vale. xiij. septembris.

❡ Robertus ga. Bostio. S. epl'a.lxviii.

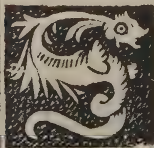

Ortaris crebro me bosti/tū l'ris tuis tū alioꝝ emulatiōe frequētissime scribere. p̄sertim ad eos qꝝ michi opa tituloten⁹ tm̄ enumeras/velut hoc me libamine ꝓuoces illos imitari. Si me bosti ex illorū īgenio ꝛ diligētia expendis: erras. Illos ociū adiuuat/me q̄ttidianū fere negociū circū sistit. Illis ꝑ etatē gl'ia sublādiꝛ/michi diuturna vita pene ꝯfecto ꝛ morborū icōmodis decūbēti: mors assidue subsultat/ita vt eos q̄s supesse michi dies forte expecto/ad penitentiā magis q̄ȝ ad nois claritatē ꝯponere studeā. Scripsi nichilominus vt recte admones abbati illi pl'ima veneratione digno. Cui⁹ libros ipse desidero. Nā q̄ȝtū ex inscriptionibus eorū cōiectari licet/multa fruge referti sunt. Quare si qui īpressi habebunꝛ tu illos amātissime bosti demittendos in galliā cura. Uale. Apud parisios. iij. idus. marcij.

❡ Robertus ga. de. doct. Johānī abbati. S. lxix.

At ad me bostius freq̄ntes l'rās/ꝛ me hortaꝛ ad te scribā. ꝛ quasi tardiusculus id faciam addit calcar laudū/q̄bus vt hō tui amātissim⁹ te dignū maxime arbitraꝛ. Profert enī in p̄mis tituloten⁹ opa tua q̄ ad hanc mediā tuā etatē studiosissime ꝑscripsisse te ꝛ eorū nōnulla germana iam imp̄ssiōe vulgari ꝯfirmat. Addit p̄terea ꝑ sctōs tuos mores/religionē/modestiā/hūilitatē/parcimoniā/caritatē/i oēs q̄bus p̄clarissimis virtutib⁹ ornat⁹/iter nō mō monachos sȝ ꝛ germanie diffusissimos pp'los effulges. Mir⁹ hic ꝛ fragrans odor pater abba me supra q̄ȝ scribere velim delectat ita vt tametsi fluentū aliq̄d tuorū āñ hac operū delibauerī optēq ꝑ ociū posse tibi abūdanti⁹ scribere/quo michi non fragmēta sȝ ītegrū aliquē librū īptires. nūc insup tot⁹ excitor currere in odorē tā suauiū vnguētorū tuorū q̄ a fetorib⁹ hui⁹ secl'i languidā mentē recreare possint. Ita eī ex breuissimis illis lucubratiōib⁹ quas in synodo venerabiliū abbatū ꝛ mox de reformāda cōuersatiōe pseudo monachorū ꝯcinasti/ꝑsuasū michi habeo/reliqua qꝝ īscp̄tio multā prese fert frugē pl'imū oblectatōis salutaris ꝛ cōmodi sp̄ūalis ꝯtinere oportere. Elimatissime siquid q̄ de te scripta ferūꝛ

sicut ꝯscie/ita ⁊ sapie ⁊ diligentie tue ꝑhibent testimoniū. Uñ gratulor medius fidiꝰ terre germanie/⁊ sacri tui ordis cōitati qbus tā eruditū scriptorē ⁊ monachū dei ꝓuidētia largita est. Quo te vno igrantie tenebris lumē asplēdeat/ ⁊ male errātibꝰ ducatꝰ facile p̄beat. Jacuit siqd multos annos maiestas lrārum ⁊ barbarie quad balbutiētes linguas asꝑauit inscitia. Nūc illā q̄tū sꝑare licet ⁊ eriges/⁊ has ad latinā eloq̄ntiā expurgabis. Proide est qd grās bostio habeā/q medius q te lōge positū agscerē accessit. Pluris enī est michi te talibꝰ hoiem moribꝰ ⁊ eruditōe splēdidū famā ꝑcepisse: q̄ si ex felice arabia qspiā negociator aurū ad nos detulissꝫ. Quare te maxie oro susceptū iri me a te in dilectionē ⁊ caritatē tuā. q eo firmior ꝯstantiorq̄ esse dꝫ/q nos religiōis sctā ꝓfessio xp̄o (licet dispari hītu) copulauit. Progredere vt cepisti scribēdo. Digna est religioso cura hec legendi/meditādi/scribendi/aduocādi qs pōt ad verā vitā. Cui fructuosissimo labori dū operā dat/dum ī explanādis scp̄turis igeniū exercet suū/cū sibiip̄i p̄līmū ꝓdest: tū alijs discipline ⁊ erudītiōis celeste pabulū parat. Qui opant̄ in me (inqt sapīa) nō peccabūt/⁊ q elucidāt me vitā eternā habebūt. Legimꝰ m̄ltos sctā simplicitate illustres bonorū qd operū fragrantiā vite integritate latissime diffudisse/sed qbus ad moꝝ candorē doctrine splēdor accessit: ij lōge vberiorem oībus salutis viā planauerunt. quippe q vite ꝓprie odoramenta suis beatissimis scriptionibꝰ ceteris nō ad exēplū modo sꝫ ad eruditionē copiosius dilatarūt. Nō te igit̄ detractio ⁊ liuor maliloquus dimoueat. Nec collegarū si q tui in te ordis erūt ꝓtēsa i risuꝫ ⁊ illusionē labra deterreāt. Nec tu (vt est apud maronē) cede malis sꝫ cōtra audentior ito. Uiues ip̄e ⁊ ꝑ hoīm ora volitabis: cū laceratrix ⁊ susurrans lingua cōputrescet. Uale. Ex parisijs. kal̄. maij.

¶ Robertus ga. Herasmo. S. epl̄a. lxx

Cribis ad me lōga herasime epl̄a/ob id precipue/vt michi aliqua te beniuolentia insinues atq̄ eius rei causa p̄ludio quodā agis/quasi a me difficile īpetraturus sis qd videris expectare/itaq̄ ad patrociniū tibi assumis copiaꝫ suꝑ exūdantē laudū. quas si de me recte p̄dices/ip̄e iudices

Nō siquid ita gnarus sum: vt qd desit ꝙ qd michi assit magis intelligā. Nam ꝙ ꝓxime sibi quisqꝫ habitat sibiqꝫ maxime carus est/nemo se satis cōsiderat. Quesiui fateor diligenter litteras ⁊ doctrinā/sed nō cōparaui/similis nonsatis cōsulti institoris qui ꝑ nūdinas circūlatus postqꝫ multas merces est cōtēplatus nullas tandē pecunie inops domū vehit. Et q̄ mea inculta lectitasse te ꝑ voluptatem opa dicis/talia esse arbitror quales p̄coces ⁊ nondū satis maturos fructus quos in mercatū ꝓferri vides/ qui leuandi fastidiosi stomachi causa mala valitudine laborātibus p̄mis mensis dant̄. Jrritant quidē gustū/parū conferunt alimenti. Quod ⁊ si verū est/tn̄ alios de me iudiciū vt lubet facere non īpedio. Jllud michi molestū est plenā tue disertōnis venam in mee laudis exiguū riuū soluisse/ vt ad nasice itegritatem ⁊ nestoris eloquentie splendorem me tantillū discipulū et adhuc discentem efferres. Vis herasme dicā ingenue que sentio. Cogit dicendi artificiū vberem vndiqꝫ sibi ad eloquendū materiem/nec facile suis limitibus cohibetur scaturiens semper et profluū. Sed est inquit oratius modus in rebus sunt certi deniqꝫ fines. Vellem propterea herasme in scribendis de me laudationibus contractior fuisses/non luxuriasses. Non ꝙ ruborē michi laus effundat/ sed ꝙ quicq̄d supra meritū a dicente ꝓuectū est assentatiōi aut mendacio dat̄. Verū itaqꝫ scribam. Mtū ꝑ tuas litteras/perqꝫ lyricas cantationes cōiectare licet/eruditū te iudico. quāobrez nō minus tuam amicitiā expecto ꝙ tu meā. Studiorū eni similitudo glutinū est caritatis. Ad quā si humanitas vlla si doctrine quippiā vt ip̄e existimas michi accessit/illud liberaliter edico/patere tuo amori ad meū pectus ⁊ charitatem aditū non secus ac meis amicis ediū mearū valuas. Tolle verborū et blandimenti om̄em fucū. Reuelata fronte accede/ea iudicij retenta tibi liberalitate/vt me ames si ita censes/sin secus: posthabeas. Vale.

Robertus gaguinus Herasmo. S. lxxi.

Leuamen michi doloris tue littere tātisper dū eas legi herasme p̄stiterunt. sunt eni verborū structura nō minus admirabiles ꝙ sentētiarū maiestate p̄stātes. Qd orōis genus eccl'iasticū hoiem maxime decet/nō illud lasciuū ⁊ blā

diens/verbis glorolas tantũ aucupans/sine succo aridũ/ sine gratia mellitũ. Ita vt cũ eiusmodi longũ aliquod opus lustraueris/nichil desumpseris vitalis alimenti. Est eius rei frequens apud poetas viciũ. qui vna ꝑ loci rõe fabula nõ cõtenti/aliã sup aliã ad fastidiũ vsq₃ ꝯgerunt. Qui etiã error iurecõsultoꝝ hactenus fuit q̄bus nõ satis lex vna aut altera est/nisi longissima pagella legibꝰ scateat. At scite ad modũ herasme te facere existimo q̄ stilũ religioso dignũ ap ꝑhendis. Sequere igit atq₃ moratos ꝛ grauiores autores imitari stude/quorũ prudentia ingeniũ erudias/et mores formes. Neq₃ hoc docendi tui cã scribo q̄ aliorũ potes esse p̄ceptor. Sed iter spõte currenti spem vere laudis ostẽdo. Ita eni michi de te ꝑsuasi: vt purgatos cũ religione mores te ꝯiũxisse putem nulliꝰ assentatiõis/nulliusq₃ mendacij fal lacias p̄texentem. De q̄bus tametsi p̄ore ad te ep̄la scripsi blãdos tantũ ꝛ petulãtes taxare mens erat. q̄ꝝ ego gnato nicas artes magis q̄₃ tersitis/vile genus despicio. Illi eni amicitie specie vultũ vt volũt cõponentes fallunt. Hic pro suo ĩstituto ꝛ sordibus viuens pre se fert qualis sit. Nichil mediusfidius in toto hoĩm genere plus odi q̄₃ blanditores Cetera eni peccata fere omĩa in aperto sunt/ sola assenta= tio diu in abstruso dolos condit: quos dum nichil caues/in te exerceat. Illud propterea suspectũ michi semper habui ne plus iusto me blanditor venereť. Eniuero in prouerbio italico est Qui supra solitũ te honorat eũ vel fefellisse te vľ fallere conari. Sed hec suis autoribus scelera relinquamꝰ. Si quid de fausti celesti vaticinatione (vtⁱ ad me felice au spicio cõcedas) accepisti/propera et veni. Illũ q̄ veterem iam amicũ habeo: te vero q̄ nouũ demereri cupio periucũ de accipiam. Uale parisij. viij. kaľ. octoƀ.

¶ Robertus ga. Petro buryo. S. lxxii.

Decebat carissime petre vna cũ dato ad te ele= gio/carmine q̄₃ nr̃o tuis litteris responderẽ/ quas in cõmendationez nicolai cõis amici no stri michi redditas acceperam. Sed duo me ĩpediuerunt scribere cupientem. vnũ dñici in celuz ascensus solẽnitas/que vt religiosa ad rem diuinã no bis erat: ita solẽni maxime epulo distinebamur: solliciti ne

quid vel minus abũde vel minus splẽdide famuli ministra rent. Alterum ne ad libellum quem ad te legabamus irritã ĩmouero ridiculam cõmendationem adũcere nostre littere viderentur. Et cuz nostra ad te lucubratiũcula ferretur: ydoneũ satis nostre in te caritatis testimoniũ fore putabam / ꝙ spectaturus esses pollicitũ amici munusculũ. cui cõ mendando non defuturũ esse cernebam Nicolaũ nostruz / virũ de litteris et doctrina ꝗ̃ optime meritũ. cuius cum vrbanitas tum summa modestia michi iucũdissima est. Quare tibi persuasum omino facias: neminem michi negligendum fore / quem amicitia tibi intellexero coniũctum. Tam enĩ michi spectata est fides et probitas tua: vt nullius te cõ suetudine vsum putem / cui virtus ipsa desit. Ergo ita cogites / ea me erga te caritate esse / quã nulla deleuerit obliuio. Unde fit vt opusculorum te meorũ equissimũ iudicem expectem / que non ita ad normam / et vt aiunt ad vnguem tersa et expolita sunt / vt toto splendore refulgeant. Scio enĩ in eo quem de virgineo cõceptu nuper edidimus codi cillũ defuisse quidem nobis ad inueniendũ ingeniũ / et orationem ad dicendũ. rei etenĩ sublimitas et fulgor intendentem sursum mentis aciem obtudit / et aspera qua nullus antea precesserat via / difficile eunti prebuit iter. Atꝙ vt in aperto mens tibi pateat mea: diu me et ꝓpe rusticissime repugnantem superauit nullo die intermissa supplicantis hostij rogatio. Q̃ꝙ nõ tibi hanc excusatiũculam (qui nichil ꝑ liuorẽ dijudicas) sꝫ alijs scriptã velim. Nã siue meo erratu siue ĩpressoris incuria ꝗppiã neglectũ ꝯperies / eq̃nimitas tua ꝑbenigne castigabit. Uale. Ex pisijs. ix. kal̃. marcias.

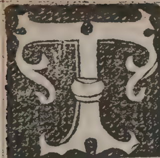
¶ Robertus gaguinus Brullefero Cordigero theologo doctori. S. — epl̃a. lxxiii.

Litteras ad te dare religiose pater amor doctrine salutaris me excitat. Cuius cũ ꝓfessor spectatus habearis / ꝑbenigne feres te ad id inuitari qđ ad tui ordinis maximã laudem ꝑ tinere cognosces. Uenit ex hispania pater H petrus tue caritati dũ parisij agebas aliq̃n notus. Ait reuerendũ tolletanũ pontificem plurimã sui antecessoris supellectilem habere / quam in viros sapientie amatores et

studiosos partiar. Cūq ipe tui ordinis sit ꝛ lr̄as abūde cal leat/ ꝯcepit aīo eruditos potissimū in religiōe xp̄iana sibi viros assumere: q̄ scholā īchoēt scotice discipline/ cui⁹ rarā cognitionē hn̄t hispani. Nec magni estimat istos plebeios ꝛ vulgares magros q̄ corticeten⁹ lr̄as tm̄ ꝯpauerūt/ q̄ꝝ vt sapiēter ītelligis turba multa est. Illos q̄ lōgis vigilijs ꝛ lu cubratiōib⁹ sese exercuerūt vt doctores merito appellari ꝛ esse possint desiderat. Inter q̄s pat̄ stephane vnus es mea sententia/ huic salutari negocio ꝑmultū ydoneus. Jam eni deferbuit in te adolescentie et ībecillis etatis ītemperans feruor: edomuisti aīmi perturbationes. vales ingenio/ eta te flores/ doctrina ꝛ virtute potens. Tibi ꝓfecto hanc ꝓui ciam deberi existimo vbi autor sis et posthac nominandus institutor academie scotice. Nec est quā ob rem ignotā tibi regionem formides. Uber et ferax terra est/ gens religiōi assueta/ et q̄ peregrinos qui alicuius pensi sint veneretur Ciuitas ipsa tolletū ad tagū amnem sita potēs est et diues nulla aeris mala intēperie grauis. Ubi etiam fratrū tue ꝓ fessionis contubernio frui possis. Accedit q̄ꝙ ciuitatis mo- destissimus pontifex qui diui francisci vitam et religionem profitetur. Quid inter tot cōmoditates tibi defuturū ste- phane arbitraris? Non ei vni orbis angulo ita addicti esse debemus: vt parui reliquū habeamus. Judeo et greco se paulus debitorē esse p̄dicat. Non piguit augustinū affrica relicta mediolanū ꝓficisci. Hieronim⁹ rome valedixit vt in palestina doctrine dedit⁹ bethleē hītaret. ex vltima hispa- nia vt titū liuiū rare eloquentie hoīem viderent romā nō- nulli ꝯuenerunt. Nōne egiptios plato petiuit/ ad caldeos bragmanasq̄ꝫ inde ꝓfecturus si bellicus ꝑ eā gentem furor eū nō tardasset? Uerus est xp̄i sermo q̄ neminē ī sua patria ꝓphetā esse ꝯfirmat. Ip̄e nosti stephane hāc parisioꝝ scho laꝝ/ ab alcuino/ et quibusdā philosophis scotis īperante ca rolo magno exordiū accepisse. Non minor te gloria manet si te preceptore subtilis illa scoti theologia per hispaniam docebitur. Quare age/ et virili aīo publico oīm cōmodo consule. Non te alligatū gallia teneat. Omne soluꝫ inquit ouidius forti patria est. Noli occasioneꝫ negligere/ que no men ꝛ gloriam tibi est paritura. Uale ex parisijs.

¶ Ro. ga. Arnoldo bostio Carmelite. S. lxxiiii.

Ota tua bosti epl'a laudū est plena mearū/im mouero ita redūdat: vt non tā me laudare/q̄ȝ blandiri michi (qd pace tua dictū sit) studuisse videaris. Sic eni laudis aceruos extruis / q̄si in me vnū oim disciplinarū ꝯsūmatā gloriam natura cōtulerit. Qd etsi amicitia ductū id te facere itelligo: vellē tñ rōez officij tenuisses. ꝑspectū hres q̄d te/q̄d me q̄ȝ decuisset. Nā q̄s modestos ⁊ tēpantes religio atq̄ȝ hūilitas facere debuerat/eos nec palpatiōes ⁊ blādimēta ꝓponere/nec illis oblectari opȝ. Nec monasthice īstitutioni cōgruit sil'e aliq̄d hr̄e temistoclis/quē dixisse solitū ferunt: ei⁹ se vocē libent' audire a q̄ sue laudes apte narrarēt. Ego xo cōtra bosti ꝓ mea q̄ pl'ima est igr̄antia atq̄ȝ ruditate laudari erubesco. Quippe q̄ illud cū socrate tm̄ scio q̄ȝ nichil ferme scio. Quare te oro: agas posthac de me aut scribendo aut loquendo modestius. Satius est restare tibi quod laudes/q̄ȝ amputes qd laudationi nimiū adieceris. Qȝ si tumultuario ꝓpe et p̄cipiti meo illo carmine qd de matris dei puritate aduersus cōtaminatorem illū vincentiū te īpellente scripsi quicq̄ȝ tuo bene iudicio meritus suȝ: satis abūde erat te inter pijssimas orōnes tuas annumerare me quē celsitudini virginis cōmendares. Quid ei ampli⁹ sperare debui ab hoie q̄ terrenis se opibus abdicarit. qui aliorū adminicl'is ⁊ pijs subsidijs sese vitāq̄ȝ sustinet? Sed nec (si caducis ita vt spiritalibus diuitijs exundares) cōpensari a te laborem meū p̄stolarer. Eadē eni caritate adductus sum vt scriberē q̄ tu me ad scribendū es sepenumero cohortat⁹: ad quā rem argumentū tibi esse p̄t: q̄ȝ tibi vni cōes volui esse versiculos donec ꝓbauisses. Sic ꝑfecto te admonui/ne illos sineres liberos esse/ne ve cuipiā crederes illos nisi remissos ad me vltima oino lima castigassem. Debuit igit' in te illa cautio esse ne festinata editōe opus ipm et amicū tibi hoiem/risui exponeres. Caue oro bosti quicq̄ȝ vltra de toto opusculo in publicū ꝓdas. Recensita est a me tota series opis / mende absterse. Recepitq̄ȝ in se carolus cōmentariolos cōdere vt sub obscuriores loci illustrent'. Quos absolutos vna cū versiculis nostris ip̄rimendos curabo. De hijs q̄ vel badi⁹ vel ipse ānotasti/alia festinatiōi nr̄e/alia librario danda vicio sunt. Nec tamen talia sunt q̄ prudens ⁊ amicus lector bene

interpretari nō possit. Crantorem phm fuisse p̄ria solensi/ atq₃ athenis xenocratem audiuisse lectū est. q̄ cū poesis studio teneret: ad triginta versuū milia (vt ait laertius) cōmētaria reliquit. Quem tñ nō ideo a me aut empedoclem positū esse ī meo opere estimare debes/ quasi hi soli aragnem admirati sint pendentē telas ordiri. Sed eos vicem tenere eorū qui ad scrupulū singula queq₃ appendere meditant̄: cū hec vsitatissima mime p̄uideāt. Nec deniq₃ carmen illō/ dic michi vincenti ⁊ nostrā vim p̄fide senti: quadrabit si p̄si de vel p̄fide lectites. Est enī p̄fide legendū. Illud q̄ badio difficultatem afferre nō debuit/ quod ait se in hoc carmine signasse. Eua nocens gentem olim enixura caducā. Nam si verbū cōmutes oīa ītegra sunt. ad hunc modū. Eua nocēs olim gentē ⁊c. Ceterū quod de fomite dep̄hensum a badio est: id nisi ex sententia oratij excusari nō pōt. Q̄nq₃ bonus dormitat omerus. Cuius rei gr̄a tu bosti inexcusabilis es/ q̄ nescio quo ardore titillatus / tue potius libidini q̄ meis hortationibus incōsulte paruisti. Nā ea natura carmīs est: vt in multos annos repositū tandē examinet̄ ⁊ edat̄. Ideo illud iterū refricabo. Caue bosti vulgatū eas/ quod tibi reconditū esse debet. Et de his hactenus. Habeo tibi ⁊ moniali virgini non vulgares gr̄as p̄ tuis ⁊ illius religiosis munusculis/ tñ quid iohānis ibi euangeliū voces nō intelligo Speraui primū/ euangeliū ip̄m totū sub illis calamulis inclusum esse/ sicut de illiade homeri plinius tradit quā tenuissimis membranis scriptam vna nucis testula continebat. Si quid aliō sub ipsis nodis deliteat/ tu michi litteris tuis explica. Non enī ea temeritate ducor vt cū alexandro gordij iugū gladio dissoluam. Q̄ si posthac ad me scribes: litteras confice grandioribus elementis. Minutissimi siquidē caracteres tui caligantibus oculis tenebrescunt. Vale.

¶ Ro. ga. Roberto de horto theologo doct. lxxv.

Beūti tibi cū tornacensiū antistite/ gratulabar maxime/ q̄ illū tui p̄mouendi maxie studiosum/ ⁊ te illi ornamento fore expectabaz. ita vt in vtroq₃ parasse michi beniuolentie et amicitie p̄sidium arbitrarer. Sed iam tertiū mensem agis/ cū mei non recordatus siluisti: de tua fortuna nichil renūcians. Si regie ⁊ p̄matū domus

obliuiosos hoies reddũt/vellẽ scholastic⁹ pmãsisses. Fruerer tuo ꝯtubnio/ꝯfabulatõe delectarer/ꝛ doctria pficerẽ. Age oro amicissime roberte: vt vnis tuis toto ãno lr̃is itelligam ꝙ solide iter aulicos viuas. ꝙ bene tecũ agat. qui ex schola in curiã traduct⁹ es. Neqꝫ posthabeas martinũ nepotẽ meũ: vt a p̄sule cognoscas si illũ in suã familiã recipiet. Neqꝫ eidẽ tuis v̄bis ꝯmẽdes. Vale. Ex pisijs. xxiij. iunij.

¶ Ro. ga. Guillermo de ruppeforti Can. lxxvi.

Inualuit podagra vehementer: et me dextri pedis officio ppe destituit. Consiliũ est parisios ꝙtũ patiet valitudo repetere. vt morbũ cyrurgus curet: qui me siki dolore aliqñ leuauit. Restat post me h̄ meus oliueri⁹ q̄ receptas ad legatõez istructiões ad me pferat. Instituès p̄terea caduceatorẽ q̄ me comitet/si hr̄i poterit germanice sciens. Hec oro maxie cures. Curabo ip̄e sanari. Ambasie. iij. die iañ.

¶ Ro. ga. Jacobo vimperselingo spirensi. lxxvii.

Litteré tue in legatõe michi heildeberge agẽti nocte fere cõcubia reddite sũt. Vixqꝫ ociũ fuit eas plegẽdi. ppterea ꝙ scribendis ep̄lis ad legationẽ nostrã ptinentib⁹ occupatissimus erã. Percucurri tñ oĩa celerrime. Nec q̄cꝙ q̄ offenderer fuit: p̄ter lyricũ illud tuũ/qd̄ neqꝫ excogitasse te/neqꝫ me legisse vellẽ. Est ei aduersum imeritissimi regis ꝯsciam nõ pbe (qd̄ tua venia dixerim) scriptũ. Nã cũ de regũ maiestate nichil cõtaminate loqui deceat: tũ eius ledi maiestatẽ minime oportuit/quã neqꝫ tu vnꝙ/ neqꝫ alter rõnis gestorũ ipsi⁹ ignarus isimulare iuste possit. Edere igit in illũ elogia parũ tẽperantis est igenij. ꝛ ei⁹ p̄sertim q̄ eloquẽtie gloria celebrat. cuiusmodi ipse te esse arbitrarer nisi illd̄ nemini p̄ter me carmen cõe factũ assereres. Cõsules ḡ modestie ꝛ honori tuo. si hocip̄m nõ luci ꝛ fame: sꝫ igni ꝛ fauille cõmittes. Atqꝫ vt te cõmonefaciã rerũ quas in rege frãco nõ iure accusas: aiaduerto duo esse quorũ gratia regem in iudiciũ adducis. repudiate primũ (vt ipse censes) margarite maximiliani filie regis romanorũ. accepte p̄terea in vxorẽ ãne q̄ maximiliano desponsata vulgo ferebat. Que duo in ꝯtrouersia sic pfecto posita sũt: vt vtrũqꝫ dilluere facile sit:

si epl'e lex admitteret. Sed iustā epl'e magnitudinē excessē ro: si toti⁹ cause attinentias ꝑcurrā. Perstringā tñ paucis q̄stionē. Margareta austrie annū nondū agens quartū ad Carolū dalphinū viēnensem impuberem concepti ad pacem matrimonij deducta est. eadem (defuncto vita caroli patre Ludouico) post aliquot annos ad patrem suū necdū adulta remittitur. Omitto in hac re ꝙ ante pubertatem inanis est impuberū ad nuptias assensus. et dū adulescunt liberū illis esse sponsaliorū penitere. Que lex et ecclesiasticum institutum presenti quod detestaris negocio conuenit maxime. Et ne forte nescias: rex romanus margarete pater pactum de nuptijs semper improbauit: tum ꝙ a flamingis se inconsulto et reclamante conflate cōiurateq; essent. tū ꝙ grandis plus equo dos erat filie ꝯstituta. ⁊ q̄ (si frater archidux pre sorore moreretur) accessione hereditatis augeri nimis potuisset. Nec defuere ex maximiliani domesticis: qui ad refellendas mox nuptias constantissime diffamarent / francū regem renuente patre occupare puellam atq; distinere. Atq; vt hec facilius admittas: paterne quā dicimus repugnantie argumenta simul accipe. Dum virgūcula apud ludouicū inter nobilissimas feminas educatur nullū in filiā amoris indiciū durus pater ostendit. neq; beniuolentiam in regē vllam exhibuit: sed neq; simulauit. quin potius futurum (si volet) generū bello frequenter lacessiuit. Anglorū quoq; regi (quem francis hostem esse pueri non nesciunt) federe se coniunxit: r..epto cingulo quod iarteriam vocant / tybie ornamentū anglis insigne. Id reuera facere maximilianus hostiliter visus est. qui carolo īnocenti regi socer sperabatur. cuius amicitiā gener expetebat. et quem nullo vnq̄ facto aliq̄n contristauit. Alienū ergo a regia maiestate nimis profecto esset: eā ducere vxorem: quam inuitus et repugnans pater tanq̄ sibi ereptam repetebat. Igitur margareta / que pacis causa futura vxor venerat: cū nichil preter graues inimicitias et bellū allatura videretur: cupienti patri non iniuria remissa est. Quiescam alia plurima que regis innocentie suffragantur epistole consulens breuitati perscribere. De britonibus deinceps agam. Bello britonico quod optimo iure Carolus susceperat / contra adnitentibus anglis maximilianus subsi-

diū diligentissime mittebat: suppetias britonibus ferens. Hinc bella diutissime trahi cū dissimile vero non esset: visum est amatori et studioso pacis carolo optimū fore tollere contentionis causas / que a pace maxime abhorrebant. Nec spes alia quietis compendiosior occurrebat: q̄ȝ a franco rege traduci vxorem / cuius gratia pleriqȝ principes / et ante alios romanus atqȝ anglus britones tueri adnitebantur. Ducitur ergo ianna a carolo coniunx. et vna cū virgine britonū potitur principatu. Atqȝ his nuptijs caste religioseqȝ celebratis illud feliciter accidit / vt britonū omniū summa assensione pax patrie reddita sit. Cuius penitere romanū regem indecorum est. cum persepe antea iactasset / ideo auxiliari se terre britonice: vt rebus vtcūqȝ compositis pax genti conueniret. Nec est quod cum liuore (iacobe) existimes / francū regem ditandi sui concupiscentia / ad has nuptias ꝑperasse. Quippe qui ante cōnubij tempus magna regionis portione potiretur: et legitimo proprietatis iure ducatū illi pertinere constabat. Sed pacis consideratio pacificū regem adduxit: pacem britonibus dare federe cōiugij. Quo romanus rex minime (vt pleriqȝ autumant) offensus est: quasi matrimonij lege obnoxiam illi virginem carolus occuparit. Itaqȝ ne quis calūniet̄ modestissimū regem incōsulto ⁊ temere coniugiū appetisse: nichil ille qđ ad religionem et honestatem ꝑtinet / priusq̄ȝ legitimi thori leges iniret ꝑtermisit. Enīuero puellā q̄ nūc regina est ī primis: ⁊ eos quos rex ei⁹ custodes curatoresqȝ habebat iurisiurādi religione addictos diligēter ꝑcōtatus est / quidnā hoc esset qđ de maximiliani m̄rimonio fama circūferebat. Qui sctā ⁊ īnocenti fide deū testati nullo coniugij federe cuiq̄ȝ hoīm virginē addictā esse asseuerauerūt. sed simulatū fictūqȝ ad cautionē ⁊ strategema belli matrimoniū fuisse: ne vel britones franco regi se dederent: vel a bello qđ in eos mouebat̄ carolus abstineret. Nec tibi fecerint fidem destinati ad cōnubiū procuratores: qui tametsi quattuor coissent: nulli tñ eorum erat insolidum coniugij gerendi decreta potestas. Quod vnū / iuris maxime prouidentia cautū statutūqȝ est. Huic potissimum vero duo libri sexti capita astipulantur. Vnū titulo de electione Si quis: alterum titulo de procuratoribus Si duo: scriptū deprehendes. Quorū hec s̄nia

est. Rem spūalem noīe alieno gerere neminem posse: nisi q̄ p se ꝛ seorsum vnicꝰ negocij gestor sit ꝯstiturꝰ. Si legitimo q̄ꝫ aliq̄ gestore nuptiaꝝ fedus ꝯtractū erit: illud nichilominus ratū a dn̄o haberi decoꝝ est. Qd̄ in eo de quo disceptatio est negocio omissum ꝯstat. Caroli igit̄ nullo pctō margarita ad patrē reducta ꝛ ān̄a britonū pnceps in legitimā vxorē recepta existimari pōt. Egi regis cām q̄ꝫ potui breuissime: q̄ꝫ q̄ꝫ alijs auxilijs plimis adnixa lōge diffusius ꝯfirmari possit. Tu nūc iacobe sine iuidia pēsiculate scrupulosecꝫ cogitato: ne iudicij staterā (quo forte ipe cupis) nequiter iclinare pmittas. Libelli quē de cōceptu virginis a me editū scribis nullā tibi cōionē exhibere possum. Quippe q̄ apud me nō extat. Tuū aūt quē eodē argumēto et stili gn̄e scripsisse te dicis si cōe michi facies / illū in delicijs habebo. Quod sequitur carmen a me aduersus tuū epigrāma scriptū eodem aīo perfer / quo tuū tuli. Uale. Et me ama. Datum heildelberge. xiij. kal̄. marcij.

¶ Eiusdem Roberti ga. ad eūdem Jacobū qui lilia francorū marcessere scripserat ob remissaꝫ ad patrem Margaretam austrie Epigrāma.

Lilia frondescunt / sempercꝫ virore recenti
Ethera per liquidū candidiora valent.
Illa nec insurgens aquilo / nec chorus aduret.
Fomes erit zephyrus: aura benigna: deus.
Quī etiam custos opulenti liliger orti
Carolus / humorem fundit / et indit agris.
Curat et amplexu magno protendere sepem
Hostibus: vnde ferox sit cohibenda manus.
Unde igitur fieri marcentia lilia clamas /
Est quibus ad vitam plurima fibra suam?
Nū quid odoratum sentis nassute poeta
Quod suaue inspirat pampinus hic redolens?
Disce prius mentem (quem fers peccasse) coloni.
Et lance appendas quod pia causa gerit.
Non erit hic raptor / nec certe fedus adulter.
Nec temere quāquam dispudiasse feres.
Uale.

¶ Ro. ga. guillermo de ruppeforti Cācell. lxxviii.

Igrediens a tua pstantia nudiusquart⁹/regē conueni vix cubiculo egressum. Rogaui: vellet que de germana legatione reliqua erant me referre. Is cum antea īter cubicularios lepide nōnulla locutus esset: ad meam rogationem conticuit. visusq; est paululū subtristari. Nullum enim verbum respondit: sed mox humi prostratus pro suo more orauit. atq; confestim ad celestinorū edem profectus est. Itaq; veritus sum offensum eum esse: quasi minus opportune aduenissem. Nec minus p̄sentis curie mores sum miratus: que missos in rem seriam oratores/non curet audire reuersos. quasi pluris sit de re gerenda edoctos legasse: q̄ rerum ab eis gestarum cognoscere rationem. Ab eo die domū adueniens/decubui cruciatus articulari morbo qui michi ad salariū meorum omniū laborū videtur esse comparatus. Sint alij curiales quibus fortuna amica est. Cure supersatis habeo mei ordinis rebus ministrare. Mitto excellentie tue epistolam quam in germania agens cum breui epigrāmate in eum scripsi qui lilia francorū marcessere decantauerat/regi propter dimissam margaretā obtrectans Uale. Parisij. iiij. kal. aprilis.

¶ Ro. ga. Ade fumeo cācellariatū gerenti. lxxix.

Non permisit morbus quo diu grauiterq; sum afflictus fortune tue gratulari. que gratiam atq; dignitatem tuam fecit his diebus auctiorem. Nūc morbo paulū leuatus dare ad te literas duxi/quo officium in te meū explerem. Itaq; tametsi guillermi mors michi molesta est: gaudeo tamen te cancellarij loco assidere/ et iusticie administrationem tibi esse creditam. Rerum enim humanarum experiētiam abunde calles. neq; surreptum iri tibi aliq̄d iniquū potest. Igitur ita age: ne a recto declines. nec fortune recens hec benignitas/ab amicorū beniuolentia te reddat alienū. Persuasum enim michi est: me corpore absentem/a tua nō excidisse memoria. que vt perpetuo hereat precor. Uale. Parisij pridie idus decembris.

¶ Uvillelmo hermano canonico diui Augustini Ro. ga. ordinis. s. trinitatis et redēptionis captiuorum generalis minister. S. eplā. lxxx.

Uberubesco mox ĩ ipo vestibulo scriptõis ad te mee fateri qd vtiq ve℞ est: risisse me cũ meũ ab herasmo nomen ad te delatũ eẽ legi. Itaq si humeris me tollẽdũ suis herasm⁹ recepisss: potuisset molestissimi põderis nõ min⁹ penitere: q̃ si arionẽ cũ suo vectore dalphino p eq̃ra vehẽdũ desũpsisss. Alioq̃n dign⁹ putãdus est q̃ celifero athlãti vicarius suffici possit. Sz leue/ ꝛ qd michi ꝑsuasum feci futile nomen meũ nulla mole ferentem herasmũ p̃ssit: siue serio siue ioco de me epl'az texuit: p̃sertim dicẽdi scribẽdiq pꝛõptitudine exercitus. Qd de amicis ĩterdũ faciũt q̃ vere amãt. Est ei amoꝛ cec⁹. ꝛ nõ sec⁹ ac affect⁹ est loq̃t ꝛ scribit. Int'dũ q̃ eloquẽtie autoꝛib⁹ idip̃m accidit/ q̃b⁹ ꝓpositũ est gloꝛiã ex re qualibet ꝯpare. Illudq maxĩe gl'iosum existimant: si hũile q̃ppiã ꝛ iacẽs oĩb⁹ quoad p̃nt dicendi neruis reddãt admirabile. Hinc ꝓdiere poeta℞ amatoꝛia deliramẽta. ꝛ quoꝛũdã oꝛatoꝛũ in re obscena accuratissime cõciões. Quo vicio herasmũ ĩgenue libero/ quẽ nõ min⁹ vita ꝛ oꝛõne: q̃ vestitu religiosũ esse sp̃ sũ arbitrat⁹. Amoꝛ illũ ĩpulit vt me sui amãtẽ plus eq̃ efferret. Pernix ei est amoꝛ. habetq ĩstar alitis pẽnas. ꝛ ocissime ꝓuehit quos diligit. Tu ṽo queq de me tibi ꝑferunt' beniuolentie scribentis ĩputa. plurisq habeas ab opib⁹ q̃ ab extera ꝯmẽdatõe facere iudiciũ. Laudatoꝛi tũ herasmo/ ꝛ tibi q̃ scribẽti fidẽ nõ detrahis ꝑmagnas hẽo gr̃as. Hoc ei ab illo sũ ꝯsecut⁹/ vt tui noticiã acceperĩ. et ꝑ te noꝛim splẽdoꝛẽ illũ l'rato℞ viroꝛũ/ q̃ tuã dudũ patriã illustrar't/ ꝛ nũc certãt efficere cãdidissimis disciplinis clarioꝛẽ Inter q̃s nõ postremũ tibi locũ vendicare vuillelme potes/ quẽ expioꝛ lyꝛico carmĩe valentẽ atq copiosum. Gratulari ꝓpt'ea nõ segniter debem⁹ scl'i hui⁹ felicitati. In quo tãetsi alia multa ĩterierũt excitant' nichilomin⁹ pl'imoꝛũ ingenia rapere cũ ꝓmetheo a celestib⁹ splẽdidũ sapĩe lumẽ/ qd miseris ingerãt moꝛtalib⁹. quo℞ vita varijs ĩstitutis ita agit': vt q̃d ad vite noꝛmã a ph̃is potissimũ eligas dubitare nõ temere videaris. Censentib⁹ plerisq celi atq astroꝛũ eã vim atq ꝑtãtem esse: vt vite atq operationũ nr̃a℞ ĩperiũ ꝛ moderationẽ hr̃e gerereq ꝯsentiãt. Sz nõ ego credul⁹ illis. Fallunt' ꝑfecto maxĩe mea sn̄ia plus celo q̃ celi ꝯditoꝛi tribuẽtes. Nam in efficiẽdo hoĩe tam benignus extitit de⁹: vt cũ

rõe ꝯsiliũ/ ꝛ liberrimã opandi ptãtem sociaret. Et quã vim syderib⁹ ĩpartiuit eã adiutricẽ dedit hoĩb⁹ non dñam. Qḋ in geneseos p̄mo capite moyses testat̄ ex ꝑsona dei his ver bis loquẽs. Sint in signa ꝛ tp̄a ꝛ ãnos. Solẽ q̄ꝫ atq̄ꝫ hoĩem ad gignendũ ꝯsentire ꝛ coopari Aristoteles cõstanter tra dit. Quĩ ꝛ ptholome⁹ peritia astroꝝ illustris / dñari astris posse hoĩem non negat. Quod a vero maxĩe abhorreret: si celi in hoĩes aliqua esset minime vitãda coertio. Refragat̄ equidem astris homo: dũ se ad rem iniquã / aut periculũ ꝓ cliuem atq̄ꝫ destinatũ prouidens malo abstinet / vel ĩpen= dentis periculi casum declinat. Nempe sicut animi virtute atq̄ꝫ moderatione vicioꝝ ĩpetus superam⁹: ita oĩem illũ syderũ influxũ prudentia suffugimus. Qui cõtra sapit: di= gnitatem humanitatis totã tollat necesse est. Frustra nãq̄ꝫ meditabit̄ mens diuinitus accepta. Uana erit oĩs rõcina= tio. inane ꝯsiliũ. friuole leges. ĩutiles conatus nostri. Que laus igr̄ disciplinis / q̄ virtuti relinquit̄? Si nichil nisi qḋ ce lũ ĩstillat opamur: q̇d artes scrutamur: q̇d angimur? Siue desidem⁹: siue negociamur: e celo erit qḋ futurũ est. Nõ am plius videri poterit esse hõ ad sydera cõpatus / q̄ꝫ in manu lignifabri securis aut terebrũ. nec delinquẽtibus suppliciũ nec de reb⁹ pulchre merentibus p̄miũ debebit̄. Sydera igr̄ deos: sydera rerũ oĩm autores gestoresq̄ꝫ cur nõ adoram⁹? Cur nã ĩpi caldei / ꝛ ĩ p̄mis zoroastes coḡscẽdis syderib⁹ tã ta se diligẽtia addixert̃: si illa nosse ab ĩpis astris debebat̄? Poterãt alioq̇n stertẽtes atq̄ꝫ ociosi celestiũ doctrinã atq̄ꝫ expientiã adipisci. Sꝫ qm̃ de tã odiosa quoꝝdã sibi sapien tiũ opĩone scribere me admones: ĩ te referas oꝫ: si longiorẽ sua ꝯditõe cõtexim⁹ ep̄laꝫ / ĩ ea p̄serti q̄stione q̄ nõ vnis lr̄is sꝫ ꝓtẽso essꝫ volumĩe tractãda. Dicãt ḡ an̄ oĩa hi celoꝝ inq̄ sitores: celos ne ꝛ q̄ in eis locata sũt sydera inaĩa sũt / an rõe agentia? Non est in xp̄ianis q̇piã tã stupido ĩgenio / vt illa aĩata putet: q̄ vno eodẽq̄ꝫ modo semp ꝛ rõis expercia velu ti bruta opant̄. Nã siue et̃nitatẽ tribuis mũdo: siue ex tp̄e cepisse ꝯfiteris: eũdẽ ab oriente in occidentẽ motũ / ꝯtraq̄ꝫ ei⁹ cõuersionẽ fatearis opꝫ. Idẽ angulus / idem respect⁹ re ct⁹ vel obliqu⁹ parẽ q̇cũq̄ꝫ tp̄e eueniet opabit̄ effectũ. Hinc illa est multoꝝ astrologoꝝ s̄nĩa cũ millia nescio quot ãnoꝝ euoluta erũt: ita vt ad p̄mũ cepte volutiõis punctũ sup̄mũ

se celū cōuerterit/omīa q̄ ab initio orta fluxaqꝫ sunt similia prsus reparari. Quod si admittimus: suppliciorū frustra ppetuitatem religio xp̄iana p̄dicat. Liberabit a cruciatu caynus. Liberabit abiron: ⁊ iudas aliqn̄ saluꝰ fiet: vt xp̄m iudeis iterū ꝓdat. Fulgebit ille itē lucifer q̄ primꝰ a btitudine corruit. Sꝫ dices. Quidnā de astrorū disciplina arbitrandū putamus? Non est tot luminariū celi vana īstitutio ⁊ fulgor. Nō frustra distat stella ab alia claritate. Lucēt fateor ⁊ ea q̄ sub ip̄is sūt illustrāt. Terrestribꝰ ꝯplexiōes atqꝫ qualitates indūt/ita vt q̄ corporea sūt oīa fere illis obediētia esse expiamur. Hinc cōche atqꝫ ostrea cācrosqꝫ ⁊ in plerisqꝫ inaīatis medullas recēti vel plenilunio variari cogſcimꝰ. Ip̄e q̄ꝫ volucres atqꝫ īsecta p̄sētiscere pluuias ⁊ tēpestates cōpertū est. Nō de coruis manifeste scribit ī georgicis
Tum liquidas corui presso ter gutture voces (maro.
Aut quater ingeminant. et sepe cubilibus altis
Nescio qua preter solitum dulcedine leti
Inter se folijs strepitant. iuuat imbribus actis
Progeniem paruam dulcesqꝫ inuisere nidos.
Moxqꝫ huius causam ostendens subdit
Haud equidem credo q̄ sit diuinitus illis
Ingenium/aut rerum fato prudentia maior.
Uerum vbi tempestas et celi mobilis humor
Mutauere vias/et iuppiter humidus austris
Densat erant que rara modo et que densa relaxat
Uertuntur species animorū. et pectora motus
Nunc alios alios dum nubila ventus agebat/
Concipiunt. hinc illi auiū concentus in agris
Et lete pecudes et ouantes in gutture corui.
¶ Que ⁊ in his atqꝫ alijs plerisqꝫ aīantibus rimantes aliq̄t prudentes viri/auguria atqꝫ auspicia inuenerunt/arbitrati hec q̄ ab astris significant a causis necessarijs prouenire. atqꝫ ita errantes/aīos q̄ꝫ nostros celesti influxu agi diffiniunt. Id aūt q̄ꝫ minime verū est sic coniector. Sp̄ūs animus noster est: sydera corporea. nulla quidē est corporis in rem sp̄ūalem facultas aut actio. Ab astris igit nichil patit spiritus. Qui tametsi male hītudinis corpus nactus est/atqꝫ inde grauiusculus sit: liber tn̄ (rōne et prudentia adiutus) vincit (si enititur) repugnantes qualitates. Quare liquet

astrologos istos de volūtate ⁊ liberis animi oparationib⁹ temere ferre iudicia. Est enī totius machine celestis vna īstitutionis ad res naturales ratio: vt nulla in tanto numero stella/vel luceat frustra/vel rebus gignendis nō cōueniat Cooperāt̄ ꝗ pariter. ⁊ si quid efficiūt: partes suas vti a cōditore suo acceperūt silr̄ exequunt̄. Quare noscenda est singularū cōditio atq; influētia/velut symbolū ⁊ cōiugationē ad sese habentiū. Qđ ignorare neq; ipsi calculatores diffitent̄/ad firmamentū vbi tot stelle cōspiciunt̄ nō ꝑuenientes. Nā si a saturno (quē supiorē planetis oībus ponūt) iuppiter: ⁊ a ioue mercurius ꝯspectus/qualitate vari⁹ est: cur tā multa firmamenti luminaria vim in saturnū ⁊ reliq̄s planetas hr̄e nō admittant? Atq; idipm̄ cū nesciāt astrologi/a vero ꝙ efficiendarū rerū iudicio ip̄os deficere fatendū est Unde cōsequens est eos multo minus ꝓuidere q̄d ab anīs nostris gerendū celesti influxu vel nō gerendū sit. Extant apud autores plīma inanitatis hmōi iudiciorū exempla/q̄ ⁊ fati simr̄ ⁊ diuinatiōis humane desipientiā falsitatēq; ostendunt. Quorū oīm curiosum iudiciū tū priuatis multis/tū regibus non tā non ꝓfuit/ꝙ obfuit. Itaq; thales milesius astrologie imprimis professor cū sydera scrutaturus domo egressus esset: oblitus fouee q̄ atrio adiacebat in eā p̄ceps lapsus est/quē ridens domestica anus/hic inq̄t celi ꝯtēplator terrā ignorabat. Zoroastes eius artis atq; magie celebratissimus autor/tā ignorans sui exitus fuit/vt Nynū babyloniū regem non p̄sentiret victorē/q̄ eū regno spoliaret libris quos de euentis futurorū scripserat īcendio ꝯsūptis Athlas ille quē ꝓpter astrorū cognitionē celū humeris ferre ⁊ monti nomen posuisse poete fingūt hyspania fugatus ī affricā demigrauit. Mittrydates has disciplinas curiose sectatus/pōpeij arma suffugere nō potuit/rex videlꝫ tāt⁹. Rideo ꝓpterea istos celestiū signorū īspectores/q̄ neq; vrbes neq; edes edificant/neq; arāt/neq; serūt/neq; īceptāt quicq̄ /qđ dissuaserit celi syderūq; aspectus. Scilicet ideo roma non cecidit quia vulturū augurio/⁊ auspicatu celesti romulus eam inchoauit. Alie sunt huiuscemodi deliramentorū traditiones quas sciens volensq; posthabeo. quas ij potissimū friuolas experiuntur qui talibus ineptijs inuigilant. qui sepenumero ad magiam se cōuertentes cum alijs

opes/honores aliis cōpromittunt/ipsi ante oīa pānosi egē
tesqꝫ ridenť. Sed de his hactenus: Si ei⁹ tā vane curiosita
tis testem xp̄m citauero. Nam cū a phariseis saduceisqꝫ si=
gnū e celo facere rogareť: aeris quidē mutatiōez e celi leto
vel tristi aspectu iudicari posse cōfessus est. Sꝫ faciē inquit
celi iudicare nostis. Signa aūt tp̄oꝝ nō potestis. Reliquū
est tue ep̄le ꝑtem attingere/q̄ de ph̄oꝝ dogmatib⁹ ⁊ sectis
certiorem tibi viā designari expetit/oposum mediussidius
opus/⁊ ꝓlixa discussione rimandū. quippe vbi varia diuer
saqꝫ et inter se pugnantia fere oīa inuenias. Nam cum duo
tantū ab initio fuerint ph̄ie genera/ionicū a thalete: itali=
cū a pythagora deriuatū: illud in theophrastū: hoc in epi=
curū finem accepit: contendentibus per successionem tem=
porū discipulis meliora suis preceptoribus inuenire. Hinc
veterem academiam plato: archesylaus mediam: lacydes
nouā exhibuit. Subiere postea stoyci atqꝫ perypathetici/
Cinici quoqꝫ a dedecore canino appellationem sortiti. a fa
stu item atqꝫ elatiōe quidā elenthici noīati/studiosos se ve
ritatis esse iactantes. Quorū oīm sententia de rerū princi
pio/de nature conditione: de supremo fine controuersiam
habet. Alii eni vnū/alii duo principia ꝯstituunt. Hic aquā:
ille ignem: nonnulli aerem/ quidam materiam/ Athomos
alius: amicitiam litēqꝫ rebus omnibus efficiendis causam
originēqꝫ assignant. Sunt quibus res plane comprehendi
posse videntur. Contra alii nichil vere cognosci disputāt.
At qui de fine vltimo precipiunt/dispari omīo opinione ꝓ
cedunt. Ex quo omīs in ph̄ia morali error accidit. Nam fi
ne male ꝯstituto/reliqua mala omīa esse q̄ illo ꝑducunt ne
cesse est. A fine eni ratio eorū sumiť q̄ media sunt ad finem
Qꝫ si cū hmōi ph̄is scrupulosius agas: finis quā ꝓponunt
ratio/vltra corporis vitā non ꝓtendiť. Eniuero si in vir=
tute ꝑfecta finem cū stoycis sistimus: q̄ virtus corpore cor=
rupto permanebit? Si ad virtutem/fortune bona (vt vo=
luit Aristoteles) iungas: nunquid illa ipsa sicut et corpora
intereunt? Peribit igitur cum illis virtus et vita beata.
Si cū epicuro amplectimur voluptatem: desinat pariter cū
corpulentia voluptas oportet. Itaqꝫ qui nullos deos esse
diffinit/ nichil reliqui post presentis vite miserias perma=
nere confitetur. Errauerunt proculdubio omnes si totam

illorũ traditionem consideres: etiam ĩj quibus diuinitatis aliquis splendor illuxit. Nam cognoscentes dei mirabilia/ dei gloriã (vt inquit diuus paulus) ad simulachra transtulerunt. Que igitur inter tam multas vanitates esse potest electio? Cautione opus est cum ex densis vuillelme spinis flosculos carpis. Multa apud illos vero sunt simillima. Nec falsum vllum sine verissimilitudine suaderi potest. Philosophorũ propterea lectio nisi recte instituto ꝛ sapienti aĩo periculosa est. atq; eo magis: q eloquentia valent atq; delectant. quam merito suspectam habet/ nondum sapientia formatus xp̃ianus: dum blandientem orationis pulchritudine falsitatem in amate veritatis locũ admittit. Quadmodũ ergo ꝓpter vnius pyarcon errores origenem non legẽdum (autore hieronymo) ecclesia iudicauit: ita a phoꝝ gentiliũ studio arbitror esse declinandum. Que tñ apud illos sententie velut gẽme fulgentes micant/ nec pietati aduersantur/ eas ad ornatũ ꝛ decorem veritatis desumere catholici doctores non ꝓhibent. Presertim ab ĩjs qui consonantia fidelibus disciplinis tradiderũt: sicuti maxime esse phi beẽ plato. ꝛ aliquot stoyci quibus virtus ĩ precio est/ viciũ aũt phorrendũ. Sũt p̃terea alĩj a quib⁹ seueritatẽ/ castimoniã/ pauptatem discas atq; solitudinẽ. Vix tñ deest illis fastus ꝛ inanis fame atq; nois appetitus. vt heraclides põticus suo errore edocuit. Hic eĩ cũ draconẽ educassꝫ/ moriẽs iussit se occuli/ et draconeꝫ lectulo supponi/ vt sic elatus/ ad superos raptus esse crederet. Sed clamorib⁹ efferre eũ volentiũ excit⁹ draco semet ĩdicauit. ꝓditusq; est dolus diuinitatẽ affectãtis. Hec habui q̃ festinanẽ ad te de astrologis atq; phis decurrerẽ. Que tametsi vera esse autumo: illa tñ nõ ita digesta esse estimes: vt aliorũ q̃ meliora forte sentiũt autoritatẽ respuas. Noli cuiuspiã te snĩe sic adĩjcere: quin integrũ tibi sit sequi sanctiora. Nunc ad meã de francis hystoriã accedo/ q̃ anno vno a me grauiẽ egrotãte excusa est. Sꝫ tã raptim ab ĩpressore diuulgata: vt nulla fere carta careat erratis. Nec placẽt michi ĩculcati caracteres/ q̃b⁹ nr̃i nũc librarĩj p franciã vtunẽ. Cõstitui ꝓpẽea recognoscere meos labores. et recognitos ꝯmittere pitiorib⁹ operarĩjs q̃ castigatũ op⁹ restituãt. Vale. Apd pisios. xvi. kl. octob.

¶ Ro. ga. Rogerio cenobite regulari. S. lxxxi.

Quos de me scptos ṽsus ad me misisti eos libens tibiq̃ beniuol⁹ legi. Illi eñ q̃tū ad hūanitatis studia ꝓpēsus es nō obscure testāt. quare si diligēs eris nō parū iucūditatis tibi accessurū est: dū tersissimos autores: ꝛ nō eos q̄ vulgo habēt leges / aridi sine succo / ꝛ sniaꝝ ieptitudie aniles. Itaq̃ opꝫ maxīe discentē assuescere meliorib⁹: ꝛ sic formare aīꝫ ꝓbatissimis īstitutis: assiduaq̃ imitatōe optimoꝝ p̄ceptorū: vt solid⁹ ī illis ꝑseueret: etiā si ad min⁹ disciplīatos codices ludi cā se ꝯuertat. Ad quā rem nullo p̄ceptore eges. Eniuero q̃tū ex tuo carīe suspicari lꝫ apte feliciterq̃ exorsus es. Sedul⁹ ḡ qð bn̄ cepisti ꝑseq̄tor. neq̃ id me scribere iō putes: q̄ oīe tuū carmē ī meas ꝯsūmasti laudes. vbi tāetsi p̄ter ꝯsciaꝫ meā mlt̄a a te cumulata sūt: tue hūanitati ascribi dꝫ. ꝛ tue q̄ð ī me beniuolētie gr̄as ob eā rē hēo: hituruq̃ sū. Nemo eñ sua p̄conia lꝫ fidē excedāt īuit⁹ audit. nō mediusfidi⁹ extollētie cā: sꝫ vt qð falso sibi dari ītelligit / id reuera adipisci ꝯtendat. Qð cū vere in me aīaduerto īgratiōis ꝛ desipiētie mee ꝯsci⁹ / alteri⁹ tandē laudatiōe admonitus me castigo. Scriptōes eteñ mee pri⁹ (fateor) in lucē īpellentib⁹ amicis ꝓdierūt: q̄ seuerissima fuissent lima absterse. q̄q̄ ꝓpalādi noīs amor fere oībus blandit / vt parū emēdatas lucubratōes edere īterð obtineat. Sꝫ illð potissimū scp̄torib⁹ ꝑsuasū esse opꝫ veritati magis q̄ splēdori orōnis laborē accōmodare suū. Itaq̃ rar⁹ est q̄ dicēdi elegātiā ita obseruet: vt calūniatorē vitare oīno possit. In oī ꝑfecto disciplina / cū p̄sto sp̄ detractor assit: nulla plīmorū iudicio obnoxia est / q̄ rō dicēdi. Adnitēte īgrātissimo q̄ se videri disertū / cū de orōis stilo ꝛ formlr̄a mouet q̄ōnē. Supabūde igr̄ michi erit: ñ ostēdisse ṽitatē ī ijs q̄ de mr̄is xp̄i puritate a me edita circūferūt. Quib⁹ si q̄s ex emlr̄atorib⁹ repugnabit / dīna ira suppliciū dabit. Uale. apð pisios. iij. id. Aug.

Robertus ga. Bostio Carmelite. S. lxxxii.

Quid est q̄ sp̄ ad scribēdū bosti me ꝓuocas: de ijs p̄serti reb⁹ q̄ disertissimū ꝛ plīma sapientē desiderāt? An nescis q̄s ī me latratus marie a me defēsa itegritas excitauit? Hercule⁹ labor est cū tot mōstris depugnare: q̄t hꝫ ꝓfessio veritatis. q̄b⁹ ēt ꝓstratis vipereū aliquid ī pectore palpitat.

nec alr descent q̄ publica ptāte coerciti. Qd difficillimū fa
ctu facit illorū ast⁹. Cōtortis ei atq̄ īuolutis locutōib⁹ ve=
nenū obtegūt: vt altero sp itellectu diriuari atq̄ iterp̄tari
possit qd loquūt. Quo fit/ vt ī meliorē exitū/ bifrōtē argu
ciā benign⁹ iterpres vertat. ita vt ī ꝯtentōe posita veritas
latitet sp caligine circūducta. Eapropt in īsidijs locate he
reses pauerūt inq̄t dauid sagittas suas ī pharetra/ vt sagit
tent ī obscuris rectos corde. Et iterū. subito sagittabunt ꝛ
nō timebūt. Firmauerūt ei sermonē nequā. His causis ip̄e
tardat⁹/ res ꝑꝑ vetustatē atq̄ īcertitudinē difficillimas nō
assumo tractare. ꝛ ioachim sanctū q̄dē virū orōne mea illu
strari satis posse diffido. cui⁹ nec gen⁹ nec gesta vt meritus
est āpliauit nemo. nō ausus vt sentio latinis afferre/ qd apd
hebreos grecosq̄ apochryfa legisset. Nec tñ dubia fide sū/
ꝓximos mr̄is dei parētes oportuisse vite sc̄tificatōe ꝯmen
dari: q̄ oīz sc̄tificatorē in lucē ꝓdituri erāt. Sz illud miror:
tāto illos tp̄e celebritate ꝛ ānuis solēnijs caruisse: q̄b⁹ post
btissimā quā genuere ꝓlem laus honor cultusq̄ debet. Ad
dei tñ ꝓuidentiā refero oīa/ q̄ rerū vices tēpat ꝛ momēta.
Scripsi iterū de sancto patriarcha (sicut velle te noui) car=
men/ keimolani tui versibus admonitus. Cuius et tuis sa=
cris p̄cationib⁹ multū me ꝯmendo. Dedi ad badiū de nr̄is
hystorijs litteras: vt aliquot michi volumina mittere festi=
net. q̄q̄ id difficillimū est. tuz q2 nemo nisi nūdinis exactis
ad nos vector cōmigrabit. tum q2 pestilens aer Lugdunū
infestat. Uale. Apud parisios. iij. idus Augusti.

Regine castelle et granate Ro. ga. S. lxxxiii.

Jttere tue celsitudīs me letificauerūt vehemē
ter. Nō eni res alia gratior michi nūciari po=
tuit: q̄ mei ordīs ꝛ fratrū q̄ in eo viuūt/ ꝛ dein
ceps victuri sūt regularis scdm dei p̄cepta cō
uersatio. Proptea ei vocauit eos de⁹ in sctm
religiōis ꝯtuberniū: vt desertis secli hui⁹ ianib⁹ illecebris:
spūalē vitā degāt: ꝛ spirēt in alios bonū odorē oīs ꝯtinētie
ꝛ ỽtutis. Cui celesti discipline q2 laudabile p̄ncipiū dedisti
vtinā diu ī eo ꝓposito ꝑseueres. Magnū nēpe icremētū est
bñ agere cupiēti p̄ncipū exhortatio/ ꝛ adiect⁹ infdū terror
Jtaq̄ tuā deuotionē laudo maxime. q̄ difficilioribus occupa
ta curis respexit tandē hūilioris ꝯditōis hoīes dei seruos:

vt eos admonerẽ sursũ oclos tollere: ꝛ recognoscere sue libertatis et salutis autorẽ. Idcirco tuã benignitatẽ oro / vt q̃s ad frugẽ sanctioris vite surgere ĩtelligit: eos foueat / ꝛ iugiter ãplificet. Eos vero q̃ ceno ĩmersi voluptatũ iugũ reijciũt discipline / ad nr̃e ꝓmarie ĩstõnis obseruãtiã tua maiestate cõpellas: ita vt vni⁹ ordĩs ꝛ ꝓfessiõis vna sit vite ꝛ moꝝ ĩtegritas. Sicut ei regulã obseruãtib⁹ auxiliari ↄ̃sidero: ita repugnãtib⁹ ꝛ aliorsũ tẽdẽtib⁹ virgã correctõis / quẽadmodũ religiose hortaris ĩducã. Enĩuero credẽdũ est: moꝝ puritatẽ ꝛ religiosorũ virorũ scĩmoniã multũ ꝓdesse regnorũ moderatorib⁹ dũ hi iusticia ꝛ legib⁹ ppl̃os regũt: illi orõnibus / ꝛ pijs assidue supplicatõibus deũ placant. Vale felix ꝛ optima regina. Ex vrbe pisiorũ. kal̃. Septemb. M. cccc. xcvij.

¶ Robertus ga. Ep̃o Lodeueñ. S. lxxxiiii.

Non mireris dignissime p̃sul si ip̃e q̃ p̃cator suz dignitatẽ tuã nõ adeo / pedũ ei officio sũ destitut⁹ / ꝛ articl̃aris morbi ĩiq̃tate grauissime affect⁹ / tot⁹ ĩ stratu decũbo / vtar ꝓpt̃ea vicaria apđ te ep̃l'a quã mei loco loq̃ntem p̃cor admittas. Est in vltimo remorũ agro ad finẽ cãpanie vic⁹ cui grãde pratũ appellatũ est / ĩ eo est mei ordĩs sacellũ ꝓxie amnẽ errã extructũ qđ alluuiõe flumĩs ꝑtim dirutũ extenuatũq̃ tp̃oꝝ malicia visit̃ / adeo vt vix ĩcoli possit: ĩstitui tñ in eo rectorẽ mei ordĩs q̃ ꝛ rẽ dĩnã faciat / ꝛ edes ĩstauret ꝓ ei⁹ loci ↄseruatõe. Mos ad hec tp̃a ꝑuenit q̃stã ꝑ remoꝝ dyocesim noĩe diuĩe trinitatis ꝛ redẽptõis captiuoꝝ exercere ꝛ qđ a ↄfribus colligit̃ / id ĩ ꝑtes tris dispꝑtiri / ꝓmã in mĩstri ꝛ pauperũ alimẽtũ / alterã ad repandas domos / t̃tiã ĩ liberãdos captiuos. Nũc aũt mutato pastore / vicarij p̃sce ĩstõnis de q̃sta ↄsuetudinẽ admittere te ĩcõsulto recusant ꝓpt̃ea q̃ earũ reꝝ ꝛ pioꝝ operũ reuerẽdissim⁹ archip̃sul / tue solicitudĩ ↄmisit. Eius ḡ negocij cã q̃ ex te vno pendet pietatẽ tuã ꝓ meo officio ꝛ cura exoratã maxĩe velĩ rescribere venerabilibus vicarijs ne assuetũ diu morez legende cõfraternitatis redimendorũ captiuorũ cã p̃termittant / sz lr̃as ad tam piũ opus explendũ iure optimo atq̃ vetustissimo largiant̃. si ita facere dignaberis: cert⁹ suz ruine sacelli ꝛ hospitalitati pauperũ ꝓxime ↄsultũ iri: teq̃ eorũ operũ fore ꝑticipẽ. Cõsule igr̃ ruẽti loco / ꝛ laudatissima ↄsuetudine nichil detrahi tua sinat beĩgnitas. Vale q̃ꝫtũ vt⁹ ꝛ tua fortuna iuste ꝓme

ret. Ex cenobiolo diui maturini pisiorũ. xvi. kl'. marcias.

¶ Excellenti et preclara virtute viro dño Guidoni de ruppeforti francie cancellario. lxxxv.

O diuturna / ꝛ ppetua mea mala / illd molestũ valde michi accidit ꝙ te aduenientẽ nõ visere nõ venerari nõ aloq corã lz. Cũ maxie cuperẽ hoiez in ãplissima fortuna ꝯstitutũ officio gratulatõis obseruare: fuissz iocũdũ michi inouare dulcẽ illã memoriã pstãtissimi fris tui cui⁹ sapia ꝛ familiaritate iocũdos aliqñ fruct⁹ excepi me plerisqꝫ legatõibus occupatũ auctoritate consilioꝛ prudẽtia freqnter adiuuit: cepissem pterea ex te ꝯsolatõez quãdã virtutis qua te scio nõ mediocriter cumulatũ. Sz qm his oib⁹ viã pcludit molestissia valitudo illd te pcor i lãguescẽte pectusclo valere aiz existia q bñ tibi optare ñ desinet nec obseq guabit si iusseris Ex gbbato nr̃o apd diuũ maturinũ pisieñ. xiij. kl'. marcias

¶ Idem cancellario epistola. lxxxvi.

Hic q meas ad tuã excellentiã lr̃as accepit / ducit desiderio curie coĝscẽde si fortũe beĩgnitatẽ expiri forte possit. Est enĩ lr̃atura mediocri erudit⁹ qppe q iuri põtificio opã aliqñ dedit: timeo ne p adolescẽtie errorẽ vag⁹ obliuiscat sui. Illũ ppt'ea tue excellẽtie ꝯmẽdatũ esse maxime oro vt tuo fauore aliq loco apd psonã illustrẽ obsequẽdi gr̃a collocetur. Est eĩ pbatis moribus nec fraudis aut doli mali / tegnas nouit / si hãc gr̃am p te cõsequet me illũqꝫ ppetuo beneficio affeceris. Uale. Ex meo cubili. xi. kl'. aprilis.

¶ Sacro theologorũ doctorũ parisieñ. academie collegio Robertus ga. in eadẽ academia põtificii iuris interpres ordinis. s. trinitatis de redẽptione captiuorũ minister geneneralis. S. lxxxvii.

Scio difficillimũ esse de pietate scribenti / etiã si fidelibus nitit testimonijs pterire ipune calũnias iuidorũ. Stant eĩ passim arrectis aurib⁹ nõ tam vindices falsitatis: ꝙ aliorũ benefacta perosi: dũ suo nomini id nociturũ putãt / quod aliorũ laudi cõcessum indignant. Qd supra aliqt ãnos michi cõperi euenisse in illo tãtillo codice / quẽ defendẽdi vir

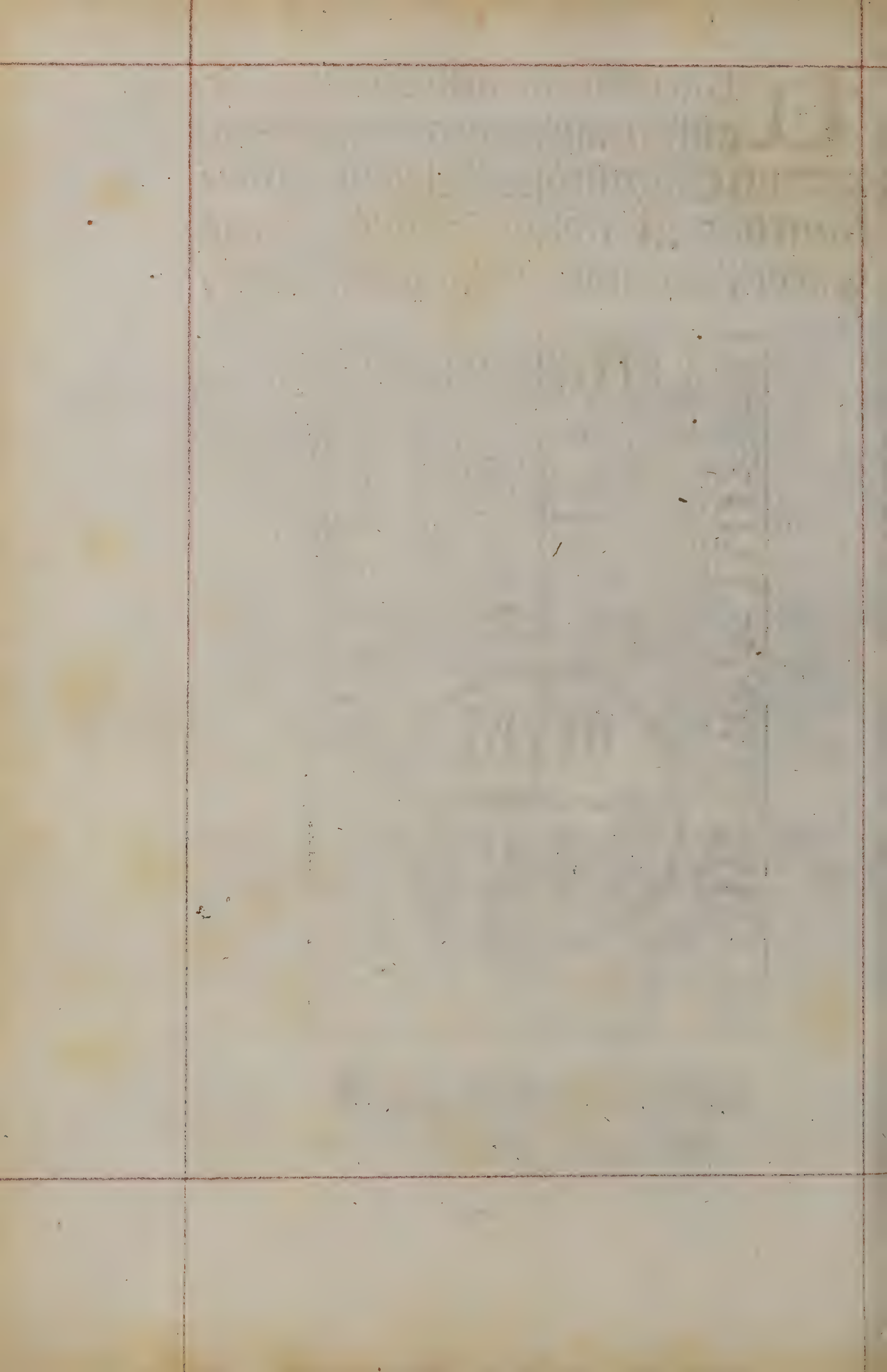
ginei cādoris ⁊ marie inocentie cā ediderā / isultantibus in me aduersarijs q̄ iāpridē ↄsuetudinē fecerūt calūniādi que cūq̄ʒ ad conceptiōis puritatē afferre solet pietas fidelium. Adeoq̄ʒ sthomacosi furūt libidine detrahēdi: vt crimīs he reseos īsimulent: q̄s in pījssimā ꝓpensos sniam aiaduertūt. Eā ob rem timorat⁹ ipse libellū recognoui: si quid in eo ad misissem qd̄ veritati cōtrairet. ⁊ michi q̄dē visus sum ītra fi dei regulas ābulasse. atq̄ʒ eaten⁹ defendisse marie cādidissi mā puritatē: quaten⁹ scd̄m xp̄i p̄cellentē inocentiā oporte= bat. Porro q̄ subobscura erāt illustraui: adiectis aliq̄t ratiū culis / q̄ aduersarioꝝ iactātie ⁊ gloriolis occurrāt. Sed nō idcirco assertōis mee secur⁹ / emittendā e sinu meo recogni tionē arrogaui: nisi pri⁹ vestro iudicio oīa subijcerē. Itaq̄ʒ qn̄quidē tota theologici studij atq̄ʒ certamīs hec discepta= tio est / vestrū examē iure subibit / q̄ ꝑmulti olī aut steterūt / aut ceciderūt. Qd̄ eī vestro libratū est scrutinio id sine du= bietate verū iustūq̄ʒ a fidelissimis q̄busq̄ʒ suscipit̄. Xp̄iane nēpe religioni nō min⁹ firmamēto: q̄ʒ arrogātie plīmoꝝ for midini semꝑ fuistis. Nā theologice sapīe et laudis vestre est maiorū vestrorū grauis quōdā in ioānem de mōtesono definitio. Cui⁹ defensorē ebroicarū pontificē guillermū pe na sīlis ↄplexa est. Quos ad parē errorē secut⁹ ioānes tho mas / vestro examine dānationē accepit. Eod exēplo Adā suessione⁹ plex⁹ est. Nec vestrā gaufridus de sct̄ō martino censurā euasit. Ioānis ade temeritas erroris sui ꝑfidiā vo= bis insequētib⁹ abnegauit. Sʒ nūq̄d petrus de cāchero / io ānes nicolai / petr⁹ q̄ʒ de cheriaco vestris disputatōib⁹ supa ti / publice retractatōis diffamatiōe se insignes reddiderūt ⁊ famosos? Est ꝑfecto sacrosanctū vestrū collegiū aduer= sus falsam doctrinā ↄstans in ciuitate dei p̄sidiū. fidei ⁊ pie tatis robur. veritatis specula. falsitatis ⁊ pseudo doctorū vidēx ⁊ malle⁹. Eaprop̄t si qd̄ de virgīs īmaculata origine a me scriptū ⁊ vobis dicatū est / id sapīe vestre decreto ꝓba bitis: oīs latrantiū ⁊ liuoris īsidias securus ꝑtrāsibo / ve= ritate maxime ⁊ vestra autoritate ꝓtect⁹. Ualete ꝓsperita te cōtinua vigilantissimi fidei xp̄i propugnatores. Ex diui Maturini Parisieñ. Cenobio. kal̄. octob. M.cccc.xcvij.

¶ Epistolarū ac orationū Roberti gaguini Finis.

Tractatus de mundissimo virginis marie conceptu/per Robertum Gaguinum aduersus Vincētium de castronouo/Cum cōmētario Caroli fernandi viri eloquentissimi.

Maistre martin morin

Prohemium.

¶ Robertus Gaguinus ordinis sancte Trinitatis de redemptione captiuorum Minister generalis / Arnoldo Bostio ordinis diue Marie de carmelo religiosissimo professori. S. p. d.

Vicisti me tādem (bosti) iugi ac pene importuna postulatione tua / non rusticitate quidem / aut duricia aliqua animi tibi repugnātem sed territum difficultate prestandi eius / quod petebas Est enim diue marie conceptionis tractatio / tā supra vires nostras / q̄ꝫ et gnati eius a patre in celis accepta maiestas / et a matre in terris mortalis nature suscepta humilitas. Et de prima quidem virginis origine (id est de paterni / vt ipsa gigneretur / seminis ingestu) cū a plerisqꝫ longe litteratis autoribus diuersa prorsus sentencia feratur: q̄ꝫ proximum arrogantie videri indicabam: si alterū tam varie positionis locum defendendum tuendumqꝫ assumerem. presertim eo genere dicendi quod ad res celestes et diuinas / et a nostris omnino sensibus reconditas pertingere non possit Nam si libera et soluta numeris oratione nunq̄ꝫ ea que fidei sunt satis explicantur: quis impedita legibus dictione et versu / eadem absolute pertractet? In qua re illud potissimum difficultatem augebat: q̄ neminem michi ducem intuebar: qui hanc virginee conceptionis prouinciam versibus obiuisset. sed nec primum eius limen numeris attigisset. Sicut enim viam semel ingressis nos facile sequaces adiungimus: ita profecto aperiende vie atqꝫ premonstrande rationem inuiti tristesqꝫ desumimus. Enimuero nemo qui cuiusuis discipline primos ductus extulit / non reprehensus est: subeūtibus subinde posteris: qui asperiora equalibus complanare / et tersius polire adnitātur. Quibus (vtinam) hoc vnum illis studium esset. et non legerent aliorum traditiones calūniandi gratia magis q̄ꝫ emendandi. crescerent artes / atqꝫ ornarentur gratiaqꝫ iis haberetur ꝛ honos: qui tentassent qui ve conati essent / si non optima: saltem non omnino inania ministrare. Quis enim tam futilis / et minimi habendus autor est: qui opis quicq̄ꝫ lectori non prestat? Aut enim error nos alienus circunspectiores reddit: aut excitat eadem melius concinnare. aut id prodit quod nos

querendo lassasset. Ingredientibus igitur nobis viam/qua neminem antea scimus incessisse: tu iam (hosti) pius cum optimis quibusq; scholasticis fautor accede: Lege hec prius tibi et versiculos seorsum nostros experire Non enim in eis exornandis menses plurimos: sed dies triginta ad summum/inter quotidianas nostras impeditiones consumpsimus. Itaq; ad sexto kalendas decembres inchoatos/eosdem quales cernis dominicus natalis excepit. Illos ergo a te liberos non emittas: nisi pensiculatos iudices premi ne in lucem/an ad me remitti deceat castigandos. Vale. Ex edibus nostris apud Sanctum Maturinum parisieñ. die festo diui Stephani prothomartiris Millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo.

Gaguinus Bostio.

Sic anim⁹ tulerat/scriptis nō ꝓdere mentē
 Nec senis(bosti)dentibus arma dare.
Undiqꝫ nunc frendens spirat conuicia liuor.
 Sumit et ex arte probra poeta dicax.
Deprauat quecūqꝫ geras/quecūqꝫ loquaris.
 Et male(proh)dictis pulpita concrepitant
Credideram felicem impressis artibus orbem
 Et fuerat/si non verteret hostis opes.
Rara fuit nuper castis facundia buccis
 Nūc strepit īnumerꝭ garrula līgua modis
Hoc vndante salo demisit carbasa lembus
 Et tuto sese littore continuit.
Sed tuus igniuomo surgēs a numine chor⁹
 Impulit insueto nunc dare vela freto.

Soluimus. aſpirēt zephiri: trudātqꝫ ꝓcellas.
Et maris effulgens ſtella maria faue.
Non ego te preter in votis numen habebo
Numinis es mater: numine plena dei.
Dent alij vetitis ſua (boſti) vela deabus
Sit nereus illis: ſit nigra turba comes.
Unus in aſtrifero nobis deus extat olimpo.
Et terre et liquidis qui dominatur aquis.
Hic nauclerus erit: hoc et nos remige ponthū
Currimus/euictis ſprtibus et ſcopulis.
Tu votis comitare ratem/quā ſepe reniſam
Conſpicis a notis ſedibus ire procul.
Cautibꝫ alliſa ſi forte admiſerit vndas:
Vel muſco rimam: vel pice coge. vale.

¶ Caroli fernādi viri eloquētis in decertationē venerabilis patris Roberti Gaguini generalis ministri ordinis sancte trinitatis de redēptione captiuorum/de mūdissimo diue Marie xpi matris cōceptu aduersus Vincentium de Castronouo ordinis predicatorum/Cōmentariū incipit feliciter.

Non ambigimus ab apostolo olim dictū esse:et ī adā peccasse oēs:et per vnū hoiem/dyaboli inuidia mortē ī orbē intrasse terrarum. Que verba tāetsi sapiētie Liber habet:idem tamē sētire apostolū perito nemini dubiū esse potest. In quā sentenciā prophetarum oīm princeps dauid multo ante videtur incidisse/cū dixit. Ecce enī in iniquitatibus conceptus sū. Quod enī de se dixit/de oībus intelligi voluit. Nec ignoramus antiquū sapiētissimūque iob idē prorsus sēsisse. cuius hec sūt verba Nemo mūdus a sorde/nec infans vnius diei. His adducti sermonibus Hieronimus Ambrosius Augustinus/reliquaque sanctorū patrū caterua/neque his tantū / sed aliis quoque permultis: quibus eadē oīno cōtexitur sentēcia credendū atque asserendū extimauere:primi parentis pctm̄ in vniuersā posteritatē fuisse traductū. atque preter vnū xpm eā maculā quā originalē dicunt qm̄ a prima manauit origine:nullo vnquam tēpore effugisse quēquam Neque id absurde/preterque rationē asseruisse visi sunt. Cū enim in adam oēs peccasse dicātur:minime cōsultū videbatur/a quoquam eam labem abfuisse fateri/qui quidē cōmuni oīm lege procreatus esset. Quam qm̄ solus xps nō subiit cui producēdo virilis opera nunquam accessit:eum dūtaxat haud īmerito excipiēdū putauere Cū igitur illos de gloriosissima xpi parēte sermonē habere cōtingeret:ambiguitate nō parua capti:atque ī varias partes pulsi fuisse videntur. Nec quid potissimū afferrent satis sciebant. Hinc enī vrgebātur. qm̄ ipsam xpi matrē viri femineque cōcubitu/perinde ac ceteros hoīes emersisse videbāt:atque hoc ipsum cōsiderātes:illā originalis culpe aliqn̄ fuisse ream asseuerare minime timuerūt. Illinc vero eximius castissime virgīs occurrebat honos/cui vni/singulari nimirū priuilegio datū est:vt deum atque hoīem vllo absque dolore pariēs:virgo nūquam eē desierit Hoc igitur vigilātiore voluētes aīo:putauerūt haud īpie credi posse/filiū id carissime tribuisse parēti:vt que dei īmortalis tēplum futura erat:ea puritate qua sub deo maior ītelligi nō posset/pulcherrime refulgeret. atque ob idipsū originalis pctī fuisse dixerūt īmunē. id est a deo ne in eam fecē incideret:mirabiliter fuisse preseruatā: Hinc est quod sanctorum patrū scripta diligentius

euoluẽtes/eosdẽ ĩ cõtrarias deprehẽdimus incidisse sentẽcias Quippe qui diuersis adducti rationibus/quidã penitus asse-rerent(vt paulo ante diximus)non satis habebant compertũ. Hoc itaqȝ modo viros non solũ doctrina:sed vite quoqȝ sancti tate precipuos deus optimus maximus vni sibi agnita ratiõe de re tãta dubitare ꝑmisit. Ea vero tẽpestate qua floruisse nar-ratur bernardus. Lugdunẽsis ecclesia castissime virginis amo re succẽsa/cõcepte virginis diem magnificẽtissime colere cepit Quam rem vir sanctus(diue profecto virginis amantissimus) moleste admodum tulisse videtur. Epystola namqȝ lugdunesi acerbius increpauit. Non ꝙ impios illos sed temerarios poti-us arbitraretur.qui quicꝗ auderent facere/aut instituere quod nõ prius esset apostolice sedis auctoritate probatũ. Illorũ tñ ĩ stitutioni romanus non legitur restitisse pontifex. Sed nec an-gli ab eadẽ celebritate sedis apostolice decreto prohibiti fuis-se tradũtur.qui se ad obseruandũ tam sancte cõceptionis diem diuinis et reuelationibus ⁊ prodigiis persuasos fuisse constã-tius asserebãt. Quid ꝓlixiori opus est oratione? Nemini dubi um potest esse qui ĩgenue que vera sunt fateri nouit:quin ab eo tempore quo primũ hec est instituta solẽnitas aucta sit/creuerit qȝ semper. eo quidẽ pacto:vt romanorũ pontificũ nemo ad eã religionem euertendam neruorum aliquid intẽdisse videatur. Thomas aquinas/ quẽ et scientia et moribus mirũ ĩmmodum excelluisse non negamus eo tempore viguit/quo ecclesiis non paucis virginee conceptionis celebrãde consuetudo probatis-sima fuit/cum virum doctũ sanctũqȝ minime lateret/eadẽ qua prisci viri quos supra memorauimus dubitatiõe fluctuauit a-deo vt in variis locis varia/ĩmo vero contraria sensisse negari non possit. quiqȝ aliter atqȝ nos dicimus rem sese habere cre-dunt/eius viri scripta non satis studiose legisse videntur. Inte-rim tamen minime defuere/qui clarissimã virginẽ omni semper caruisse macula citra dubitationẽ omnẽ liberius asseuerarent. Fuit in hac sentencia. Jo. scotus:eiusqȝ imitator Thomas de argentina/aliiqȝ cõplures:quorũ recẽsere nõia nichil attinet. Deniqȝ basiliensi cõsilio quod his nostris seculis celebratum fuisse meminimus/eorũ placuisse sentenciã nullo modo possu-mus inficiari/qui sanctissimã christi parentem nulla vnꝗ fuisse cõtaminatã macula cõstantius affirmare minime dubitauerũt Quod ꝑfecto tãti cõsilii nũꝗ ꝓprobasset auctoritas:si nõ eoꝝ qui hanc disputauere questionẽ argumẽtationibus/accurratis

simo studio/exactissimaq3 diligētia discussis:ea que de mariane cōceptionis puritate fidei pietatiq3 q̄optime cōgruere iudicasset. Itaq3 post huius decreti ꝓmulgationē qd̄ ab vnanimi cōsilio ꝑfectū esse cōstat:ii semper pie sentire iudicati sunt/qui sanctissimā christi matrē semper nitidā semper purā fuisse arbitrabātur:preter solos predicatores:qui nescio qua ducti pertinacia/in cōtraria persistere sentēcia maluerunt/vix inuētus est quisq̄ qui gloriosissime virginis cōceptionē originali macula fuisse fedatā contēdere vellet. Accessit etiā nuper Sixti quarti pōtificis maximi non paruifacienda auctoritas/cuius bullam (vt recentiorū more loquar) qua tāta ꝓbatur solēnitas/quaq3 illius celebratoribus peccatoꝝ veniā/quā indulgentiā dicunt/ non modicam elargitur:rome in templo diue marie de populo spectare atq3 etiam lectitare licet. Que cū ita sint:nō potuit tamen vincētii cuiusdā de castronouo (id enī homini et nomen et cognomen est) predicatorculi/ne dicam predicatoris/petulātissima cōprimi lingua. Is enī in eos qui virginee cōceptionis puritatem venerantur/ita latrat:inuehitur:debacchatur:quasi nec philosophie/nec sacrarū litterarū / vel ipsa prima elemēta comperta habere videātur:sintq3 inter hereticos/deq3 christiana fide minus recte sentientes omnino numerādi. Huius improbam plane loquacitatē) quam beluarū omniū petulantissima/non paruo effusam volumine posteris ridendam reliquit) Robertus gaguinus minister generalis ordinis sancte trinitatis de redēptione captiuorum/vir profecto et religione et bonarum litterarū scientia preditus / his paucis versibus refrenare constituit:arnoldi bostii fratris carmelite virginis amatoris eximii iterata nimiū petitione persuasus. Nec mirum cuiq̄ videri debet q̄ breui carminum serie imensi voluminis auctori vincentio noster gaguinus responderit. Siquidē garrulus ille verborum effusissimus/ sentenciarum vero prorsus est inops. Hic autē sermonis breuitate gaudēs:tantū sibi sentenciarū cōparauit:q̄tū ad cōterēdas egregii nugatoris ineptiolas satis videri possit. Et q̄q̄ nichil est in hac versuum congerie quod viro apprime docto obscurū videri queat:ne tamē vel mediocriter litteratos quidq̄ latere possit:que difficiliora visa sunt/ lucidius interpretari decreuimus:ab illis/ob hunc nostrū laborem grattiarum fortassis aliquid accepturi.

Est michi mens equis tecum contendere telis
Vincenti indomite/dum ferus hostis ades

(Equis telis) iustis argumētationū spiculis. hoc enī compēdio vincentianā garrulitatē pulcherrime taxat. Siquidē nugator ille quod paucis potuit effici verbis: id vix lōgissimo codice cōsecutus esse videtur. Ideoqz telis equis se cū illo cōtendere velle dixit/id est iustis vt diximus argumentationum spiculis. que in disputādo iustos ꝑposite materie termīos nō egrediant (Indomite) Nichil appositius dici potuit. Ea etenī que sui ordinis fraterculi variis in locis sepenumero ꝑpessi sunt (neqz id sine multa boni nominis iactura) tam immanē beluam omnino domare debuerant.

Horrida tellurem certum est ostenta tulisse.
Omnibus es rictu dirior et vomitu.

(Horrida tellurē) dicit tellurē multa ꝑtulisse mōstra/partim quadrupedia/partim reptilia. sed vincentiū et hec ꝛ illa nature malignitate lōge superare. (Ostenta) Ostentū autore labeone dicitur qđ cōtra naturā cuiusqz rei genitū factūqz est. Et certe nichil magis cōtra naturā potest esse: q̄ꝫ virū religiosū noīe vestimētoqz decorū ea moliri que sācte religioni tam sūt ꝯtraria: vt nichil repugnacius excogitari possit. (Rictu) Rictus ꝓprie ferarū est. ora vero hoīm. q̄ꝫ q̄ꝫ et ora feris et rictus hoī nōnūq̄ꝫ tribui solet. per rictū ergo/ferarū crudelitatē intellige. per vomitum serpentū seuiciā: quibus ꝓpriū est venena vomere. Sed feraꝝ serpentumqz crudelitas solis corporibus nocere potest. huius vero nugatoris insulsa loquacitas etiam animabus detrimenta potest afferre.

Nec lernea tuum natalem struxit origo.
Te genuit stygio torua megera lacu.
Et tenui celante toga diffundere virus
Te scelerum et mortis conditor edocuit.
Dum vultu pretēdis ouem/dū mēbra cucullo
Contegis/introrsum vipera seua furit

(Nec lernea) Sentēcia est. Non traxisti originē ab ydra/que

in lernea delituisse palude/et ab hercule occisa fuisse dr: sed a megera infernali furia. Morsus pfecto accõmodatissimus. q̃z uis eni de belue lerneevno ablato capite mox plura renascerẽtur: tamẽ ab hercule tandẽ interẽpta est. Nã autore seneca/hãc igne demũvicit: et docuit mori. At monstrũ hoc teterrimũ/idest eor secta qui cõtra virgineã cõceptionẽ latrare gaudẽt/nunq̃z ita potest interfici: quin semp aliquid capitis noui renascatur. ideoq3 nõ iepte ex megera pgenitũ essevincentium dicit. id est ex patre dyabolo/vt apertis agamus sermonibus Hec eni pce dentia carmina lucidius manifestãt. Quor hec est sentẽcia. ipse mortis et scelerũ cõditor virus te diffũdere docuit tenui sub toga. id est sub religiosa veste celatũ. Et quẽ obsecro/scelerũ et mortis conditorẽ rectius arbitrabimur: nisi malignũ illũ spm̃/ quẽ dyabolũ sacrevocãt littere? Ipse eni primus pctm̃ induxit imovero fecit. Pctm̃ aũt mortis esse causã nemo est q̃ ignoret (Vipera seua) Nichil pfecto detestabilius: q̃z cultu atq3 habitu quandam pferre religionẽ: moribus autem etiam flagiciosissimis quosq3 superare.

In domini matrem vasto procurris hyatu:
Ut lupa prelonga discruciata fame.
Undiq3 fulgentem puro candore mariam
Sordidus obscena proluis illuuie.
Et circumlato mundi per regna libello:
Scribis originei cirminis esse ream.

(Vasto hyatu) Nõ fuitvastus sanctor patrũ hyat⁹. neq3 eni aperto ore temere quicq̃z locuti sunt: Quipe cũ oĩ reuerẽtia de cãdidissima virgine scripsisse inueniũtur. Et si qñ illã originali macule fuisse subiectã dixere: hoc ipm nõ asseruere penitus: sed ita fuerũt ãbigui: vt alterã quoq3 partẽ nõnũq̃z asseruisse legantur. Vincẽtiusvero ꝛ sui similes vastũ hyant. Nãq3 os in celũ tollẽtes audacter asserũt qd ignorãt. Adde q̃ sãcti patres nũq̃z in quẽq̃z sũt inuecti: qui de cõceptionevirginis id sẽtiret: qd nũc sancta credit ecclesia Vincẽtiusvero ita in eos inuehit: qui cõceptionẽ virginis venerãtur: quasi ab xpiana religione penitus dissentiãt. Vastus igit/imovero vastissimus est huius belue furẽtis hyatus. (Originei) Nomẽ ab origine cõmodissime deductũ. Nam carmẽ hoc originale nõ recipit.

Talia dum vibras petulāti pectore probra:
Totus in aduersum prouocor ire pugil.
Parua gyganteam pastoris fundula molem
In caput excussa glande dedit baratro.

(Gygāteā molē) maximi gygātis graue corpus. (Fūdula) plus habet vehemētie q̄ si fūda dixisset. Vult eni ostēdere maximū corp⁹ re minima supatū. Qd vt cōmodius faceret: ipsam quoq3 fūdulā paruā dixit paruulā fortasse dicturus si per vsū licuisset (Glāde) glādis plūbū est instar glādis formatū quo veteres pugnare solebāt. Glādes eni plūbeas iaciebāt in hostes Salustius. Pars eminus glāde ac lapidibus pugnare. Hic ergo glandem pro lapillo posuit.

Perstitit ille ferum superare georgius anguē
Cui stabat virgo forte futura cibus.

(Perstitit superare) Nō destitit donec superaret (Anguem.) drachonē. Nota est hystoria ex gestis diui georgii.

Ergo nec exertis cedet mucronibus ardor.
Que sua sunt virgo bella maria geret.

(Exertis) Evagina eductis. (Maria) volūt nomen hoc media breui enūciari debere/qm̄ eodē modo marius efferat. Cōsuetudo tamen obtinuit vt mariā media lōga pferre malimus. horū aūt vsuū hec est sentēcia. dū vginē maculose cōceptionis pbro afficis: totus puocor/vt tibi q̄ta possū virtute resistā. Nā oli et dauid gygātē/⁊ drachonē georgi⁹ īteremit. nō q̄ suapte natura tāta pstarēt fortitudīe: sed dn̄i adiuti virtute id effecisse minime dubitant. Ego quoq3 q̄uis nō sufficiā ad tāte virgis defendēdas partes: nō tn̄ cepto desistā. Ipa eni vgo sua bella geret: id est rōnes quibz hosti resistere possim michi mīstrabit. Atq3 ideo eam sequēti carmine inuocat dicens.

Cōsere diua manus/atq3 īstrue brachia telis.
Ardet equus laxis currere carceribus

Cōsere diua man⁹) hoc ē tu ipa cū hoste pugnato. me tn̄ veluti quodā instrō vtere. Jō nāq3 subdit. (Atq3 īstrue brachia telis) id est rōnes ī qbz puicat hostis mīstra (Ardet equ⁹). i. q̄tū ī me ē tot⁹ ī hostē feror ⁊ cū illo liberis argumtatōib⁹ iusta metri lege ↄphēsis certare gestio Trāsla⁹ nota ē ⁊ a poetis m̄ltis vsurpata

Traditur eoo cū surgit ab equore titā:
Esse voluptatis non sine vere locus.

(Tradit̄ eoo) Ostēsurꝰ vn̄ manarit pctm̄ qđ originale dicūt: paradisū in quo primi positi fuere parentes paucis describit. Eūq; ī orientali plaga dicit eē: veteꝝ autoꝝ secutꝰ opionē. Nā ⁊ lactātiꝰ de eodē loquēs hec h; v̄ba. Est locꝰ ī p̄io felix oriēte remotꝰ. Et vt apud magr̄m sniaꝝ legit̄/ex veteri traductōe pa disus hic ad oriētē plātatꝰ fuisse colligit̄. Hūc p̄terea voluptatis locū appellat. In hoc quoq; sacras secutꝰ l̄ras. Nā in p̄io genesis .li. atq; a deo in ip̄ius p̄cipio hoīem legimꝰ ab ip̄o imortali deo ī paradiso voluptatis fuisse positū. Addidit ⁊ illic ver florere ꝑpetuū. hoc enī ea sibi v̄ba volūt (Nō sine v̄e locus) quasi dicat: ei loco ip̄am veris clemētiā nūq̄ deesse. Quā quoq; sniam nr̄ faustꝰ hoc v̄su ꝯplexꝰ ē. Quo sola ꝑpetuo v̄e btā tepēt.

Magnus vbi rerum princeps et cōditor orbis
Legibus adiectis/viuere iussit adam

(Legibz adiectis.) Neq; ei ī hoīez reꝝ oīm ꝯditor deꝰ q̄cq̄ h̄re dn̄ii visus esset: si nō illū lege aliqua coercēdū esse statuiss;

Sacra loci medio prestabat fructibus arbos.
Certa boni custos: certa ministra mali.

(Certa boni custos) Ea arbor cuiꝰ fructū primi parētes gustare ꝓhibiti sūt arbor sciētie boni ⁊ mali vocata est. Nactaq; ē id nomē nō a natura sua/sed ab occasione. Nā si a fructu eiꝰ arboris primi ꝓgenitores abstinuissēt: certi erāt perēni bono se ꝑpetuo fruituros. Cōtra si p̄ceptū trāsgredi ausi essēt etiā certi erāt īmortalis dei īdignatōez se nullo pacto euitaturos. Recte gꝰ arborē hāc certā boī custodē certāq; mali mīstrā appellauit

Huius erat vetitum fructus libare parentes.
Cetera cedebant vsibus orticole.
Credula sed mulier infelix eua/marito
Exhibet excerptum quem probet ip̄e cibū.
Ille suadenti ne dura fronte repugnet:
Vescitur. autoris immemor atq; sui.

(Orticole) Vn̄ p̄io p̄ēti orticole nom̄ đđit Adā nāz īmortal dei liberalitate ꝑadisi dn̄s ꝯstitutꝰ ē. Significat āt ꝑadisꝰ ortū ī variis arboribꝰ ꝯsitū. q̄ ei olera possidēt ortos olitores appellāt:

Mox puduit facti. sensitqꝫ expertus oriri
In semet varias a ratione vias.

(Mox puduit.) Ostendit vnde ortū sit originale pctm̄. Ortū nāqꝫ est ab ipsa ade actuali (vt ita loquar) inobediētia. q̄ prius q̄ꝫ peccaret/ nullā inter sensū rōemqꝫ repugnātiā sensit. vbi vero diuini p̄cepti īmeōr datā legē trāsgredi nō ꝯtimuit: carnis aīe qꝫ rebellionē āte sibi īcognitā expert⁹ est. Nō igit̄ actuale ade pctm̄ ad posteros manauit. sꝫ ea ꝯcupiscētia / quā post pctm̄ sē sit/ ita toti posteritati adhesit: vt eā nec deseruerit aliqñ/ nec vn q̄ꝫ desertura eē videat̄. Hec āt ꝯcupiscētia (si augustino credit̄) originalis pcti censet̄ noīe. eaqꝫ in iis q̄ nōdū baptizati sūt pe na pariter est/ ꝛ pctm̄. Baptismus vero id efficit/ vt pctm̄ q̄dem esse desinat/ esse vero pena nō desistat.

Pellitur inde nocens. et plectitur exul/ aratro
Poscere humū frugē/ quā miser esse queat.

(Pellit̄ inde nocēs) horū versuū ordo est. ip̄e adā nocēs īde hoc est a paradiso pellit̄. ꝛ plectit̄ subaudi ea pena vt cogat̄ po scere humum frugē/ petere ab humo. (Aratro) Labore aratri. Prīo nāqꝫ parēti dictū est ī sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Cogit̄ in q̄ꝫ petere frugē. quā ip̄e. miser. queat esse comedere.

Hinc nata est soboles eterno obnoxia leto:
Cui fuit et superum concio clausa diu

(Leto) pctm̄ nāqꝫ mors secuta est. Et vt sapīe. xii. scribit̄/ īui dia dyaboli mors introiuit in orbē terrarū.

Donec ab excelso demissus patre redemptor
Qui se mole hominē proderet arte deum
Sanguine qui fuso/ clauis confossus et hasta
Et morti addictus vinceret ipse necem.
Prima hominis labes infecit semine prolem
Solus habet christus ferre salutis opem.

(Mole) corpore. nostrā enī deus assūpsit naturā (Arte) Sciē tia. Solus enī deus oīa nouit. Christ⁹ igit̄ dū hoīm cogitatio= nes se noscere/ atqꝫ exploratas habere oñdebat nō hūanitatis sed diuinitatis sue clarissima relinquebat argumēta.

Perfidus his primum iaculis vincēti⁹ agmen
Armat. et introrsum vulnus adisse putat.
Desipit. et scite nō dirigit īprobus arcū
Lege sua maior legifer omnis erit.
Et quam vulgauit cōmuni examine normā:
Cum decus et ratio suggerit abbreuiat.
Ampliat arctatum. cohibet laxata/nec vnq̄
Cogitur interpres nexibus omnipotens.

¶ Perfidus. Attingit ꝑcipuā vincētii argumētationē. q̄ hūc ī modū se hꝫ. Primi parētis pctm̄ vniuersā posteritatē īfecit: adeo vt q̄cūqꝫ ex viri feīeqꝫ nascunē ꝯcubitu originali culpe obnoxii sint necesse est. mariā vero nō secus ac ceteros hoīes ꝛ cōceptā ꝛ natā esse ꝯstat. videē igiē hāc labē nullo pacto effugisse Rn̄det gaguin⁹ sua ꝟtute mariā id macule deuitare mīme potuisse. Sꝫ cū legislator oīs statutā a se legē quotiēs iusta affert occasio mutare cōmodissime possit: nō est eadē deo legislatori precipuo denegāda potestas.

Tum furtū scelus est furi: dū preda negatur
Inde fit egyptus tristis/eunte iacob.

¶ Tū furtū.) Ōn̄dit oīpotentē deū statutas a se leges īterdū laxare solere. furtū enī ideo scelus est qꝛ dīna lege cautū ne q̄s alteri īuito quicq̄ꝫ auferre audeat. ꝑmissū tn̄ hebreis est īmo ꝟo ab ipso deo ꝑceptū vt egiptios spoliarēt. neqꝫ id faciēdo quoquō peccauerē. tūc ergo furtū scel⁹ nō fuit/qm̄ eo tp̄e diuine legis venerāda ptās hebreis nichil obstitit. Ordo est. Tūc furtū est scel⁹ dū p̄da negaē furi. id est cū dīna lex ꝓhibet ne q̄s fureē. que cū furtū permittit: tunc certe pctm̄ desinit qđ ꝓbat cū dicit (Inde fit egyptus) Inde. id est ab ipso furto quod fecerunt hebrei egyptus fit tristis.

Hinc patrem illudit dextram mentitus esau.
Et prerepta dolo dona secundus habet.
Que daret vlla locū fraterne sanctio fraudi:
En deus impune preterit israelem.

Non turpe est quodcūq3 iubet fecisse creator:
Qui celum et terras lege solutus agit.

(Hic patrē) Aliud affert exēplū Nō l3 filio ridere parētē. nec fratri inferre iniuriā/cui se fratrē esse nō dubitat. Videt tñ iacob vtrūq3 fecisse. patrē nāq3 decepit simulatis esau manibus/ et fratrē p̃rna bñdictione priuauit (Hic patrē) iacob. scil3.

Sic valuit ritum nascendi/et mentis habēde
Dispensare potens in genitrice deus

(Sic valuit) Ex adductis exēplis hoc pacto ꝯcludit. Queād modū dīna dispēsatiōe factū est aliqñ vt furtū pctm̄ nō esset/ vt q3 citra culpā oēm patrē fratrēq3 decipere liceret: sic gloriosissima xp̄i parēs cōi ceteroꝝ mortaliū lege ꝑcreata suo dispēsāte filio absq3 vllo pctō ꝯcipi potuit (Ritū nascēdi. id est potuit efficere deꝰ vt absq3 vlla libidīe ꝑduceref/ qua oī3 fedaf ꝯceptō (Mētis habēde) Aīe. Potuit inq̄t etiā facere deꝰ vt formādo corpori aīa infūderef purissima nec vllo prorsus ꝯtacta pctō.

Maiestatis erat noxa subducere matrem
Ne fieret leti mox rea pro foribus.
Talis honos decuit venturi regis alumnam.
Debuit et matrem gnatus honore sequi.

(Maiestatis erat.) Ostēdit xp̄m ab origīali macula parentē nō solū seruare potuisse: verū admodū etiā fuisse decēs: vt matrē filius tali tātoq3 ꝓsequeref honore. Decebat eī ne īmortalis dei futura genitrix in ipso statī sue ꝓductionis īitio eterne mortis rea fieret/ ꝛ sui quoq3 filii verēdā incurreret irā Ordo ē Maiestatis erat. ꝑtinebat ad dīnā maiestatē. subducere matrē noxa. originali pctō surripere. Ne fieret rea: leto/ pro foribȝ sue ꝓductionis siue mauis aīationis initiis.

Exiit edictum romam dum cesar haberet:
Impositis scribi censibus omne solum.

(Exiit edictū) Cōstat romanos a troianis ortū habuisse Est etiā manifestū augustū cesarē vniuersū orbē sibi subiecisse: atq3 ab illo exiisse edictū: vt q̄cūq3 suo subditꝰ esset īperio īstitutū ꝑsolueret vectigal. hoc eī vel sacra euāgelistaꝝ hystoria/ cui xp̄ianus nemo refragandū putat edocet aptissime. Quis igif nega

turus erit: augustū cesarē troianos (si tū fuisset) ab ea lege eximere potuisse? Quis ittidē ɔtēdet si id ab augusto factitatū foret: queq3 (vtpote min⁹ decēs increpaturū fuisse? pfecto nēo.

Quis neget auctori potuisse remittere troie
Vectigal: latio ne ferat era remo?

¶ Autori troie) Ab enea nāq3 troiano primā romani duxerūt originē. (Latio remo) Latio regi. et augustū itelligit. q tūc romanum regebat imperiū. Remus enim et romulus primi romanorum reges fuere.

Postq̄ labente viciorꝫ pondere mundo.
Retrorsum omnipotens iussit abire scelus

¶ Postq̄) Nichil vnq̄ mirabilius ab imortali deo factū fuisse videtur: q̄ q puellā illesa virginitate deū atq3 hoīem parere iusserit. Voluitq3 rē tantā sine pcedētib3 fieri portētis. Et hoc est qd his v̄sibus cōtinetur. Postq̄ inquit ops deus mūdo viciorꝫ pōdere labēte (nā vniuers⁹ fere orbis i maxis v̄sabat erroribus) scelus abire iussit: id est filiū suū in terras misit: qui pctōrem ppl'm viciorꝫ sorde purgaret: de eo nāq3 scriptū est. ipse saluū faciet ppl'3 suū a pctis eorꝫ: natura ɔuersa est. id est factū est aliquid qd cōem nature legē supabat. Sterilis nāq3 elizabeth peperit. ⁊ puer quē adhuc ivtero gestabat puellari gremio clausum cognoscēs deū ingēti gaudio exultare visus est.

Conuersa est natura. parit longeua virago,
Vix satus occultum ventre salutat herum

¶ Longeua virago) Elizabeth. q grādeua erat. et ad pariēdū minus idonea. Quāuis eni viragines appellem⁹ mulieres que virile exercēt officiū: id est q arma tractare norūt: ⁊ alia q viris potiusq̄ mulieribus cōuenire vidētur: pōt tñ oīs mulier virago dici. cū ex sacris ɔstet lr̄is primā mulierē viraginē fuisse vocatā q de viro sūpta esset (Vix satus) nō discrepat ab ambrosio qui dicit in iohē nōdū vite fuisse spm̄ cū xp̄m salutaret. (Herū occultū) dominū rerū omniū cōditorē. quē sctissimus nitidissime virginis vterus occultabat.

Nescia concubitus supero stillanine virgo
Fert hominem/integra virginitate deum

¶ Supero stillamine. superno rore. His eni verbis/sancti spiritus opere/nō virili semine virginē cōcepisse ostēdit.

Nec dolor a partu/ nec anus industria matri
Obsequitur. gaudet virgo puerperio.

(Nec dolor) Nō absq3 rōne sūma/adueniēte xpo ꝯuersā fuisse naturā dixit. Nā latitās vtero puul⁹ (vt añ meīm⁹) recōditū aluo ꝟgiali deū pſēsit. Qua ex re in vtero mr̄no ſcificatū fuisse iohēm theologi doctores affirmāt. Conuersa ittidē est natura cū deū atq3 hoīem ꝟgo pepit. Nullūq3 ī partu dolorē expta ē. nec anicule īdiguit misterio. qđ nulli vnq̄ mlieri ꝯtigisse certissimū est. Vides duo argumēta pulcherrīa/quibus religiosus anim⁹ facile adduci pōtvt credat. Cādidissimā ꝟginē nullo vnq̄ originali pctō fuisse pollutā. Nā si iohēm in vtero sctificatū fuisse credim⁹: parū admodū pfecto dei oīpotētis tribuim⁹ genitrici/si nō illā maiori aliquo/ac pclariori mūere donatā fuisse putam⁹. Si ꝟo marie mai⁹ aliqđ cecidisse arbitramur: equū ē illā ab origīali macula pſeruatā fuisse extimem⁹. Rursū si a ptu ꝟgieo/oēm abfuisse dolorē pfitemur qđni eādē origīali quoq3 caruisse pctō libēter credam⁹? Cū enī peccasset eua/illā ob pctm̄ cū vniuersa posteritate hac plecti pena deus voluit: vt in dolore filios pareret suos. qđ cū btissime ꝟgini mīme cōtigisse fide credam⁹ firmissima: cur eā ab eadē originalis pctī maculā penit⁹ abfuisse iō liberrime fateamur? cuius cā id pene genus ad posteros manasse minime dubitamus? Quod enim in nobis originale peccatum est/olim (vt diximus) in primis parentibus actuale fuit.

Signa prius tanti extarunt ingentia miri.
Arida gestanti fert sua virga decus.

Signa prius) Nō solū mirabilia imortalis opat⁹ est de⁹ paulo anteq̄ in ꝟginalē descēderet vterū: verūetiā perannos plīmos anteq̄ tāto munere genus donaret humanū. Virga nāq3 aarō que arida prius fuerat et florē et fructum protulit suauissimū. (Decus.) fructū. qui honos est arboris. atq3 ornamentū. Cōmodissima est hec cōparatio. Maria nāq3 quēadmodū ea virga quā gestabat aaron si illius respicimus naturā arida fuit. quidqđ enī habet id oē a filio suo nō ābigit accepisse. Sed sicut virga illa absq3 terrestris hūoris adiutorio et floruit et fructum produxit: sic christi quoq3 parēs potētissimo filii sui adiuta numine placidissime floruit (id est in ipso iam cōceptu scta fuit) et fructū protulit sapidissimū. sine quo aut sapidū aut delectabile pōt esse nichil. Floruit inquā maria puro īmacula-

te conceptionis candore. neq; id terrestris adiutorio humoris id est parentū beneficio consecuta est. Quid enī ab illis preter ariditatē accipere potuit. sed supno adiuta numine tātū meruit obtinere decorē. Neq; tñ dicimus parentū semē ad formandum marie corpus minime concurrisse. Quippe quam cōmuni mortaliū lege fatemur esse productā/sed illā ex sua natura ariditatem habuisse nichil/filii autē sui munere pulcherrimū inuiolate cōceptionis nitorē obtinuisse cōfitemur.

Trāsit ab egypto popul⁹ qua stagna fluebāt
Nec secus arctata menibus vnda riget.

(Populus) subaudi hebreus (Qua stagna) per rubrū mare. (Non secus) Ordo est) Unda riget) id est instat telluris solidā sese prebet (Non secus) nō aliter q̄ꝫ si arctata esset menibus. i. tanta securitate hebreus populus ductore moyse rubrū mare pertrāsiit: q̄ꝫta nos menia firma fixa et solida pertrāsimus. q̄bus aqua ne lacius effluat cohiberi solet. Nec lectorē moueat q̄ particula secus (quā semp atq; vel ac coniūctio sequi solet) posita sit/eo pacto/vt eā particulā subaudiri oporteat. id enim carminis effecit angustia.

Libera sic oritur dea nullus originis humor.
Inquinat hanc lethes sic reueretur aqua.

(Dea) xp̄i parentē deam appellat. Nec iniuria. Cū enī dicat scriptura. Ego dixi dii estis/et filii excelsi oēs: nemī dubiū esse debet/quin maria dee nomen q̄ꝫ excellentissime sibi vendicare possit. presertim cum post vnū christū ipsa creaturarū omnium dignissima esse minime dubitetur. Quēadmodū igitur transituro moysi rubri maris vnda liquida esse desiit/telluris soliditatem exibens: sic gloriosissima virgo/cuius natura nisi immortalis dei auxilio fuisset adiuta nichil habebat solidi nichil firmi/ quia tamen per illam christus transiturus erat/illius adiutorio factum est / vt tanta virgo/lubrica parentū libidine contaminari non posset itaq; nec ire/nec mortis nata est filia. sed libera et concepta et nata est nullo conceptionis humore. id est nullo originis inquinata est peccato. et quēadmodū rubri maris aqua trāsiturum moysem reuerita est: sic etiam aqua lethes id est letheus fluuius / per quem mortem ipsam debemus intelligere: tantam virginem per quam transiturus erat christus non potuit non right.

Hec vna est primi qua ceruix tunditur anguis
Cuius triste caput virgo preempta tulit.

Hec vna est) Scimus serpēti dixisse deū. Ecce mulier cōteret caput tuū. atqȝ hoc ipm de gl'osissima xpi parēte grauissimi qqȝ exponūt autores. p caput itaqȝ serpētis mortē haud īepte possumus ītelligere. Nā quēadmodū xps viuentiū .i. vtute pditorꝝ caput est: qppe q̄ va esse vita nō ambigit: sic pestifer ille serpēs mortuorꝝ/ id est eorꝝ qui per pctm̄ dyabolū imitādo a deo seiūcti sūt/ caput esse recte estimat. Si igit gl'osissima vgo serpētis cōtriuit caput: pfecto mortē ita effugit: vt ne ad pūctū quidē tēporis morti subiecta fuerit. Liquet igit eos q̄ beatā vginē absqȝ origīali pctō cōceptā fuisse fatent: nichil aliud affirmare/ nisi qd̄ sacris cōsētaneū lr̄is est. Ordo est. Hec. subaudi maria vna. sola est. qua ceruix primi anguis. Ante enī a serpētibȝ veneni nichil pdierat. tundit. cōterit. (Cuius triste caput. id est potestatē quā in humanū genus habebat. oēs enī filii nascimur ire (Preēpta tulit) abstulit. Abstulit inquā q̄tū ad se. vt ita loquar Eā nāqȝ pestifer ille serpēs sue ditioni nullo vnq̄ tpe subiicere potuit. Serpētis etiā caput vgo gl'osa cōtriuisse nō ambigit/ dū xpm ptulit/ cuius īteritu nostrā mortē destructā eē gaudemus. q̄ aūt preēptā dicit virginē/ ostēdit illā sine filii sui munere nichil potuisse Et occurrit argumētationi eorꝝ qui xpm dicūt nō fuisse oīm redēptorē si gl'osissima virgo in sua quoqȝ cōceptōe pctō caruit/ videt enī redēptōnis munere nichil opus habuisse His respondet. pciosius etiā q̄ ceteros redēptā fuisse virginē. quippe quā preēptā fuisse liberrime cōfitemur.

Non sine regis ope. cuius defectio cunctis
Abstulit interitum: rettulit et patriam.
Semper erit pluris lapsu seruare cadentem:
Fetida q̄ lapsi tergere terga luto.

Defectio) mors. Sēper erit. Ōndit lōge fuisse excellētius lōgeqȝ prestātius matrē pseruasse: ne origīali macularet pctō q̄ eādē vel ad punctū tpis fedatā a sorde subleuasse.

Dic age vincenti: et nostrā vim perfide senti.
Quā moderatur agens intemerata fides.

Vim senti) Nō īcōgrua ad nomē allusio (Quā moderat) Iubemur in sāctā ecclesiā credere. Et q̄m eorꝝ īniam qui gl'osissimā

virginē nulla vnq̄ originali macula fuisse fedatū affert sacro sācte ecclīe mīme displicere videm⁹. eo fit vt hoc ipm audacter defēdam⁹. Quidq̄d igit̄ habem⁹ viriū ipa nobis submistrat fides/ et easdē moderat̄. neq̃ enī vltra pgredimur q̄ oportet: cū ea defēdimus/ q̄ sacrosancte eccl̄e pbari atq̃ placere videm⁹.

Ultra magis xp̄i vel mors vel vita putāda est
Queq̃ sacris colitur. vtraq̃ culta iuuat.

¶ Ultra magis colit̄) Aliā affert argumētatōnē. qua decēs ad modū fuisse oñdit vt nulla vnq̄ origiali labe vgo sctissima fedaretur. Sicut inq̄t xp̄i mors qua redēpti sum⁹ oēs religiosissime celebramus: sic eiusdē sctissimā natītatē q̄to possum⁹ honore (nec iiuria) putam⁹ afficiēdā. Si igitur decuisse arbitramur: vt mortui iesu corp⁹ mūdo poneret̄ sepulchro: cur nō eq̄ fuisse decens existimem⁹: vt eidē nascituro ea pararet̄ aula: quā nulla vnq̄ macl̄a q̄tūlibet etiā parua ptamiasset? Decuit pfecto. neq̃ hoc vnq̄ religiosissimus negabit anim⁹. Ordo est. Ultra magis putāda est xp̄i vel mors vel vita: id est vtra solēnitas vel passionis vel natītatis ad honorādū xp̄m magis ptinere videtur? Atq̃ hoc ita querit: vt oñdat vtrāq̃ festiuitatē ad agēdas xp̄o grās a fidelibus/ nec īmerito/ q̄ religiosissime coli. Hoc enī est qd̄ dicit (Queq̃) id est tā natītas/ q̄ xp̄i passio (colitur sacris) id est religiosis sacrificiis. (Utraq̃ culta iuuat) vtraq̃ namq̃ solēnitas nō mediocrē piis cultoribus gratiā cōfert.

Quidni igit̄ vite dignos ponam⁹ honores/
Sicut et extīcto mūda sepulchra damus:
A cruce pēdentis pia curans funera ioseph/
Syndone candēti corpus inane refert.
Et quo nulla prius sanies illata fuisset:
Exanimē busto condit odorifero.
Tu (scelus) hospitiū formāde carnis hiesu/
peccati macula polluis/ et temeras

¶ Quidni igit̄) Ordo est. Quidni igit̄ ponamus dignos honores vite/ vt sit vite casus dādi. Est enī sēsus. Cur nō debeamus afficere dignis honoribz viuētē xp̄m/ dādo videlz illi thalamū q̄ nulla vnq̄ fuerit sorde pollut⁹/ q̄admodū mortui corp⁹ haud idecēter mūdo credim⁹ locatū fuisse sepulchro? Uicētiū scel⁹ q̄

sceleratū vocare mauult est ei morsus aspior Ondītqȝ eū nulla duci religione/ q hospitiū xpi/id est vginalē aulā ī qua cū rede uisse nō ābigimus pctī macula polluere nō erubescat.

Te pudeat viuum viciato inferre locello:
Quem fede enectum nobilis vrna capit.

¶ Enectū) iterēptū. (fede) Crudeliter. Nā ꝛ fedos ocl'os habuisse catilinā salustius tradit. hoc est crudelitatē quandā ꝑseferētes. (Nobilis vrna) Nobile sepulchrū.

Eua nocens olim gentem enixura caducam
Candida de puro prodiit osse viri.

Eua nocēs) Aliā ꝓfert rōnē qua id ipsū qđ añ ꝓbauit firmiori ostēdat niti fūdamēto. Eua nāqȝ quā nocētē fuisse ꝯstat de primi viri costa pura atqȝ īmaculata ꝓducta est. illa inqȝ/ q posteritati fragili atqȝ caduce mr̄ erat futura. Cur igit̄ cādidissimā vginē q dei filiū mūdo ꝓductura erat/ q hūanū gen⁹ sua spōte lapsū īcredibili pietate reparet eo mūere quo primā gñis hūani parentē donatā fuisse fatemur oīno caruisse negabimus.

Spirituum genitrix retreādi sarculus orbis/
Venerit in tenebras vda fluore patris:

¶ Spirituū geitrix) Mariā spirituū geītricē rectissime vocat. eos nāqȝ diligit atqȝ amat q spū q̄ȝ carne duci mallūt Nā quēadmodū eua carnis ꝛ pctī ūtiūꝛ mr̄ posteritati sue fuit: ita maria vite spūalis q p xpm data est geītrix dici pōt (Venerit ī tenebras) iterrogatio cū vehemētia quadā. Est enī snīa. Erimus ne adeo absurdi vt existimemus xpi genitricē cū primū ꝯcepta fuit ī tenebras īcidisse: euā vo peccatricē mox vbi creata est nichil oīno persēsisse tenebraꝝ? (Fluore patris) peccato quod a primo parēte in posteros manauit.

Magn⁹ et omnipotēs (vincēti crede) parauit
Augustum intactum celitus accubitum.

Magnus ꝛ ops). Ex his q supius oñsa sūt credēdū eē ꝯcludit oīpotētis dei mūere ex eo ꝯcubitu ꝓgenitā eē mariā: q ītactus prsus fuerit atqȝ īmaculatus.

Nec binos iactes nascendi existere tractus:
Seminis: et fuse per sua septa anime.

Nec bīos) duplicē ꝯceptōeȝ nōnullos theologos ꝓfessores secut⁹ oñdit. Seminū alterā. i. cū virile semē iusta mlieris claustra ita subit: vt p⁹ exactū legitimū mēsiū nūeꝝ veꝝ hoīs corp⁹ eua surū eē videat. Alterā/ cū aīa formādo īfūdit corpi. A pria ꝯceptōe pctm̄ abesse vicēti⁹ dicit. atȝ sic neīnē i pctō ꝯcipi. i scđa vo

ꝯceptōe origīalē maculā ꝯtrahūt oēs. a qua nēo ꝑter solū xp̄z īmunis fuit Fateor q̄dē ꝯceptōez primā nllo pollui pctō / siq̄dē ꝓprie pctm̄ accipim⁹. In illa tñ pctī radicē eē nō negaueri. In supioribz nāz diximus diuo augustīo videri origīale pctm̄ nichil nisi ꝯcupiscētiā eē. q̄ primi parētis culpa ad vniuersā manauit posteritatē. q̄qz ab eoꝝ ꝯcubitu q̄ gn̄ande ꝓli vacāt / haud quaq̄z absit. Nō q̄ eos peccare credam⁹ / q̄ legitīo iūcti m̄rimoīo ꝓcre ande soboli dāt opā. Uerꝝ ea libido quā ꝓliū gn̄atores oēs ex ꝑiūt ab oī pri trāsgressiōe orta ē. q̄ lz ī parētibz castis pctī nō ob tieat nom: q̄ tñ ex ea ꝓcreat caro ificit. eaqz īfectō (si q̄busdā q̄ hāc rē subtili⁹ īuestigauere credēdū existiam⁹) aduenietē aīam polluit. atz ꝯtaīat Itaqz si pctm̄ ꝑ ipa pctī radice / quā gregori⁹ ariminēsis morbidā quādā qualitatē appellauit / accipe libet: recte dixerim⁹ ne a pria q̄dē ꝯceptiōe pctm̄ ꝑrs⁹ abesse. At nos vtrāqz ꝟgis ꝯceptōez purā atz īmacl'atā fuisse ꝯfiteri mīme du bitam⁹. Garrit igr̄ vicēti⁹ ī hac ꝯceptōis ꝑtitōe. ꝛ q̄d iactitet ꝑr sus ignorat (Bios tract⁹) duplicē viā (Nascēdi) ꝯcipiēdi. Est ei ꝯceptio primū nascēdi exordiū (Seminis) Subaudi fusi.

Neutrū (regnantis preuentu) culpa subegit
Protegit a borea preuia dextra facem.

Neutꝝ) subaudi tractū. i. neutrā ꝯceptōez (Protegit) Hoc sibi vult hec trāsla⁹: dinū obstitisse Numē quo min⁹ cādida ꝟgo ori giali fece ꝯtaīari possz. Et bñ mariā faci: origīale ꝟo pctm̄ bo ree vēto vehem̄tissio frigidissioqz ꝯpauit Aīa nāqz dōec illa q̄ a prīo ē orta parēte ꝯtagiōe macl'at: tādiu dinis vr̄ īdigna mūe ribz ꝛ ab oīpotētis dī gr̄a ꝓcul abigit atz fugat Immortal' itaqz d⁹ sue maiestatis opposuit potētiā ne faculā a pria stati ī origie lucidā peit⁹ qz nitētē vehem̄tior pestifere fecis afflat⁹ extigueret

Externa dum gente petunt connubia reges:
Nonne vides prompte libera multa dari:
Nūcius it prepes: qui flumina / castra / meat⁹
Regine expandat: tota tributa vetet.
Plebs omnis festiua canit. vacat ipse senat⁹:
Una omnes nuptam plausibus excipiunt

Extna dū gēte petūt) Aliā ꝓfert rōez qua hoc ip̄z q̄d supi⁹ oñ sū ē validi⁹ firmet atz corroboret. Est āt hmōi. Quotiēs rex q̄p piā externā ducit ꝯiugē: leges ī plerisqz laxari videm⁹. ꝛ ipi⁹ ꝯ iugis cā priuilegia ꝑ m̄lta oriri. Decuit igit vt quā de⁹ īmortal' parētē elegerat ꝛ cōi ceteroꝝ mortaliū lege exēpla eē pateret. Prōpte) expedite (m̄lta libera) m̄l'tas libertates siue ꝑuilegia

Stans naui exactor nō instat querere naulū
Nec stipem edituus doctus hiare capit.
Non minus adscitā thalamis regalibꝫ anne
Progeniem/rerum machina tota colit.

¶ Edituus) is a tuēdis edibꝫ dictus est. Edituū ergo eū ītelligit q̄ regis custodit edes/easqꝫ tuet/quē hostiariū appellam⁹ Solēt aūt hmōi hoīes ab his quos admittūt lucri aliqd spare nec eos sine mercede admittere. (Doctus hyare) doctus amplam petere stipem.

Serua dei natura audit quecūqꝫ iubetur.
Et tremit ipsa caro se retegente deo.

¶ Serua dei) q̄uis corrupte nature (vt cū nr̄is loquar theologis) id ppriū sit: vt absqꝫ originali pctō ꝯcipi possit: nēo cū tn̄ natura dei sit āctlla atqꝫ famula: pfecto qdqd iubet libēter efficit. qdqꝫ vetat aggredi ptiēscit (Retegēte) apiēte. H⁹ ei sicli snīa ē. Tremit ip̄a carnis nat vbi dīna sese patefacit maiestas

Callidus offense tentator ab vbere demon
Temperat occultis prodere se latebris.
Preterit interea immunis regina tributum.
Liberat hanc sponsi gratia grata sui

¶ Callid⁹. Sētēcia est. ip̄e quoqꝫ malign⁹ spūs q̄ nunq̄ male audere neqꝫ male facere destitit: ī mariā dū ꝯciperet nichil sibi iuris vēdicare est ausus. (Tētator offēse) mali atqꝫ pcti auctor/si ita loq̄ lꝫ (Ab vbere) ab ip̄o sue creatōis ītio. tūc ei facin⁹ maximū tētauit: cū se deo simillimū videri ꝯcupiuit (Tēperat) Abstinet. (Prodere.) manifestare. (Occultis latebris.) maternorum viscerum secretis.

Ulla nec infecit gignendam casta libido.
Qua prurire senes qui potuere pigri:

¶ Casta libido) libido ꝯiugatorꝫ. Neqꝫ enī ab iis q̄ casto iūcti sūt mr̄imonio libido prsus abesse pōt. iō tn̄ casta vocat/qm̄ illis citra pctm̄ gn̄are lꝫ. (Qui) quō. iō nāqꝫ credibili⁹ est a glosissime ꝟginis cōceptione omnē absuisse libidinē/ꝗ illius parētes senes) ioachim dico) fuisse perhibētur.

Cur vetet alma fides/sudoris more liquari

Semina posse viris/dum pia vota gerũt:
Atq; equidem credo(salua pietate)mariam
Pruritu nullo germinis esse satam.

Curvetet alma fides.) Cur credere vereamur q̃ i mutuo ocubi tu seia iaciũt/vlla absq; libidie autore deo/quo dñt pficisci posse: maxie dũ casti sũt pẽtes plẽq; pducere cupiũt q̃ di legib' ppetuo sit iseruitura: pt pfecto si mõ id de' velit iactũ semẽ apto recipi loco. q̃admod sudorẽ abs; vlla titillatõe stillare expimur

Si potis est iactum stertenti abducere semen
Incubus: et fetus inde fouere nouos:
Cur hominis virtus vsu firmata pudico:
Necnon et iugi trita labore caro/
Non sese excutiat dũ format semine prolem:
Et reddit casto debita iura thoro:

Si potis) Oñdit nõ adeo videri dñe mirabile/si oiuges oi vtute pditi q̃b' q; libido pri'ẽ iuisa ita ouenient/vt abs; vlla libidinosa titillatõe i sua claustra viri semẽ recipiat. Atq; vt hoc ipm creditu sit facili'/ea i mediũ affert/q̃b' oñdit singlos corpis sẽsus sua nũq̃ deserere officia cũ tñ ipa sẽtiẽdi vis mĩme desit: q̃ lõgo vtutis vsu puicit atq; domat. Sz priusq̃ ad ea descẽdat q̃ circa sẽsus fieri expimur: q̃dã de icubis i mediũ adducit. Certũ est icubos dormiẽtib; viris semẽ(cũ id forte emittit) surripe posse. atq; idipm mira celeritate ad muliebria deferre claustra quo fit vt abs; viri ocubitu ples nascat. Talia aũt quotiẽs fiũt/nulla sẽtit mulier libidis icẽdia. q si hoc pacto a spũ semẽ i sua loca trãsferri põt: ita vt pcul sit ois libido: quis nõ credat fieri posse: vt pẽtes iusti sobolis pcreatõi nlla alia rõe operã dãtes/nisi vt liberos pducãt p quos dei cult' augeri q̃at/lõgo vtutis vsu id efficiãt/vt nullã i se libidiosã petulãtiã expiant. Que ãt de icubis dñr/ne q̃s aniles putet eẽ fabulas: eũ locũ q̃ est i genesi plegat/cui' hec est snĩa. Angelos dei mltos cũ mulierib' ocubuisse/ꝛ gigãtes pcreasse: viros fortitudine mira pstantes. Quẽ locũ cũ varii iterptes variis exponãt mõis: nõ desũt q̃ dicãt p ãgelos dei demonas icubos itelligi dñe. quoꝝ opa gigãtes pducti sũt. At michi pculdubio visibile fit hoc pacto olim generatos esse q̃plurimos. quos delusa gẽtilitas veluti numina q̃dã admirata ẽ. cũ illoꝝ pẽs penit' ignorarẽt. (Excutiat) se-

mē absq; vllo voluptatis sēsu ad sua loca trāsmittat. id ei pudici cie vsū ī iugēq; laborē₇ corpis exercitatōe₇ p̄rare posse arbitrat

Assit presertim magni si iussio regis
Qualis in amplexu cū tulit anna virum.

Assit p̄serti̅). Ōn̄dit id optime fieri posse ꝯiuges celibes. q̄q; a mutuis āplexib⁹ mltū abstiuere tp̄s a sūmo do iussi/ gn̄āde plꝰ cā ꝯueniūt. qd āne atq; ioachī ꝯtigisse tradit (Qualꝰ) subaudi fuit

Ille vacat scelere/ nec stat pollutus oseas
Liber in assumpta dum meretrice coit.

Ille vacat) Osee dn̄s p̄cepit vt assumēs meretricē fornicatōis filios ꝑcrearet. Qd q̄m dn̄o iussū erat/ id faciēs oī vacauit scelere. Quā rē si suo fecisse₇ arbitratu/ fuerat ꝑculdubio peccatur⁹ Neq; ei meretrici q̄sq̄ nisi ꝑsuadēte libidine iūgi solet. Si igit oseas p̄cipiēte dn̄o ī meretricios āplex⁹ absq; pctō īcidere potuit: cur nō āne atq; ioachī dīna liberalitate ꝯcessū eē credam⁹: vt ī tā scē gn̄atōe sobolꝰ nichil oīo libidiose titillatōis expirēt. Liber.) absq; vllo peccato.

Stat virtus domini fortis dirrūpere celos/
Et te vincenti perdere fulguribus.

Stat vt⁹) Vincētio cōminat q̄ absq; vlla reuerētia de glosissime vgīs ꝯceptiōe garrire audeat. nec īmerito. cū plerosq; idē ausos facinus variis mortis generalib; assūptos fuisse ꝯstet.

Ecce adeo egrotū cruciauerit ignea febris
Afflicto vt sedeat nullus in ore sapor

Cruciauerit) futurū subiūctiui ꝑ futuro īdicatiui (Ecce adeo) Nūc ad ea q̄ circa sēs⁹ fiūt ꝑgredit. Et primū saporis sēsū attigit. Solet ei plerq; fieri: vt vehemētis cruciatu febris oīs ꝑs⁹ abscedat sapor. nō q̄ sapiēdi vis penit⁹ extīcta sit: s; febre tm̄ īpedita: Qua abeūte: illa rursū ītegra atq; ītemerata ꝑseuerat

Et fidei plerosq; calor pietasq; perurit:
Jam nudo vt possint currere calce focos.
Cantauit daniel flāmis circūdatus hymnos
Nec leuita cratem fultus amore timet.

Et fidei plerosq;) hoc ad tactus sēsū ꝑtiet. pleriq; eni vi dei amore atq; illi⁹ ītemerata fide vsq; a deo succēsi fuere: vt nec flā

mas/nec vllũ oĩno tormẽti gen⁹ ptimesceret. Nõ q scieñdi ꝟtus oĩo abesset: sꝫ q diui amoris calor sẽsũ vinceret. atqꝫ domaret. Leuita) laurẽti⁹ atqꝫ vincẽti⁹. Vterqꝫ eĩ leuita fuit. Vterqꝫ p̄terea idẽ tormẽti genus expertus.

Gratia cur nequeat vetulis genitoribꝫ intus
Claudere dissuetis regna libidinibus?

Gr̃a cur neq̃at) Cõclusio p iterrogationẽ Si febris inq̃t ne sapiam⁹: ꝛ fidei calor ne flamas penetrare metuam⁹ efficere possit/ vsqꝫ adeo inquã vt ĩ illas nudatis plãtis audẽter pruam⁹: q̃dni credam⁹ dei gr̃a ãne atqꝫ ioachĩ/ pudice vite prsus assueti id eẽ ꝯcessũ: vt diuã mariã futurã xp̄i parẽtẽ vlla absqꝫ libidĩe generarẽt? (Regna) ip̄a q̃ libido ĩ hoĩes exercet. (Dissuetis libidinibꝫ) Lõgo pudicicie vsu quo fit vt libidinẽ facile domem⁹

Stoycus exacte scrutatus plurima/ certat
Munere virtutis sistere sic animos:

Stoycus) Oñdit haud absurdũ videri/ eos q̃ ꝟtuti penit⁹ assueuerĩt oẽm libidĩs petulãtiã ita ꝯprimere/ ĩmo ꝟo puĩcere posse vt eã penit⁹ nõ explant. Stoyci nãqꝫ q̃ p̄rima tradideř nr̃e ad modũ religioni ꝯsẽtanea/ volueřt assiduo ꝟtutis vsu oẽm aĩmi pturbatõez ita domari: vt eaꝝ nlr̃a sapiẽti quoquõ nocere possit. Si igiť irã ꝛ gaudiũ ꝛ oẽs deniqꝫ pturbatões multa ꝟtutis assuefactõe sapiẽs pdomare possit/ cũ tñ oĩno ne gaudẽdi/ nec irascẽdi desit facultas: Quidni credam⁹ accedẽte dei ĩmortalis gr̃a parẽtes iustos id efficere posse/ vt ab illis q̃dq̃d est libidĩose petulãtie prsus absit? (Exacte scrutat⁹ p̄rima) Stoyci nãqꝫ. (vt cicero autor est) singľoꝝ vocabuloꝝ rõnes exactissĩe pscrutari sũt conati (Sistere) ꝟbũ hoc ꝛ stare ꝛ figere significat Nõnũq̃ ei absolutũ ẽ. iterdũ ꝟo accusãdi casui iũgiť Nã cũ diximus/ siste parũ/ paucis te volo iã dubiũ nõ est sistoꝛ sto ĩ eadẽ accipi significatõe. Cũ ꝟo dicim⁹ siste gradũ pinde se hꝫ ac si diceremus fige. igiť hoc ĩ hoc sistere nõ figere sed stare significat. Est enĩ sẽsus. Stoycus certat/ hoc est stoyce phĩe pfessor ꝯtẽdit aĩmos hũanos ꝟtutis munere ita sistere: id est stare atqꝫ stabiles esse: vt nullo titubẽt ĩsultu. id est vt nulla sẽsuũ voluptate vincãť Et qm̃ tãta cõmoda ab ip̄o ꝟtutis vsu et iugi corporis exercitatione pficiscunť/ iõ vtrũqꝫ cõmẽdat atqꝫ admiratur cũ dicit.

Ut nullo insultu titubent. tanti valet usus
Doctus et a teneris vincere dura labor.

¶ Tāti valetvdus) subaudi vtutis. (Et labor doctus duravin cere a teneris) ab ipa adolescētia. ita vt teneris substātiue (vt ita loquar) accipiendum sit.

Sopit et ars carnē/medic⁹ quā scīdere cultro
Audeat. illa nichil sentit. abestq̄ dolor.

¶ Sopit ⁊ ars) Certū ē cyrurgicos quotiēs ptē aliquā hūani corpis medēdi grā auferre ac resecare volunt/languēti nescio q̄d potōis dare solere. Quo fit: vt ī sōnū tm̄ cadat egrot⁹: ne sectionē illā q̄ vigilāti futura fuerat molestissima quoquō sentire possit. q̄ si potiōes h₃ natā qua tātisp dū resecat mēbrū possit nō sētiri dolor: cur nos grām natā miorē eē credam⁹ / nec p eā fieri posse: vt a parētib₃ iustis oīs psus absit libido?

Adde q̄ et patulo spectamus lumine multa
Extasis hec eadem cernere sepe negat.

Adde q̄) hoc advis⁹ sēsū ptinet. Accidit ei sepenūero vt q̄ cogitatōe aliqua vehemētissīe detinēt/aut ī extasim cadāt/aut luib₃ aptis oīo nichil videāt. neq₃ tū vidēdi facultate priuāt. s₃ vl' rep maxiap ptēplatōe/vl' aliqua corpis egritudīe ad tp̄s īpediūt. Que cū ita sint: cur grā quoq₃ id efficere neq̄at: vt iusti ī libidinē (ī quā si volūt irruere sane pn̄t) nulla oīo rōne incidāt?

Cōstitit ad modulos/ceu saxū īmobile nupta
Nec dulci fracta est carmine cecilia.

Cōstitit) Legit diua cecilia ita auribus īpasse suis: vt musicop istrop dulcedīe nullomō capi poss₃. videt igit p̄cipuo dei mūere id parētes optīos asseq̄ posse: vt cū sūma modestia ꝯiūgāt.

Nec titillat odor spirans engaddica nares
Quis male olet mūdus/et bene chrīst⁹ olet

Nec titillat Tādē olfaciēdi quoq₃ sēsū attigit. dicitq₃ eos q̄ sūma sūt vtute p̄diti n̄c balsami q̄d odore capi posse. q̄ autore plinio odop oīm ē optim⁹. Sūtq₃ balsama soli ꝯcessa iudee. atq₃ ī duob₃ p̄serti crescūt ortis. alter iugep ē decē/alter pauciop. Pliniū legat q̄ de his pl'a scire velit. Loco āt ī quo balsama p ueniūt q̄dnā sit nom̄ plini⁹ nō meīnit Sacre vo lr̄e ī ēgaddi balsama pueīre dicūt Ordo hic ē. Nec odor spirās ēgaddica. i. balsama Est ei hoc loco ēgaddica cas⁹ accusādi. ⁊ substātie accipit Titillat nares) aliqua voluptate afficit illas p̄serti (q̄s) q̄bus. (mūd⁹ male olet) mīme appetēd⁹ eē vr̄. (Et xp̄s bn̄ olet) hoc ē videt eē imitād⁹. ita vt ei⁹ mēoria nullo vnq̄ tp̄e ab aīo deleat.

Tāgimus. olfacimꝰ/audimꝰ/vescimur: atq₃
possumus illesi cernere criminibus.

Tāgimus) Epylogū facit atq₃ ex his q̄ dicta sunt satis patere arbitrat̄ sapientē corporis sensib₃ oībus ita īperare posse: vt il lis autoribus nulla oīno voluptate maculari possit. (Illesi criminibus) Nullo maculati peccato.

Quid cause dicas cur nō domet optima virtus
Lasciuum in membris. atq₃ petulca liget:

Quid cause) Cōclusio. per interrogationē ꝯcludit enī libidinē atq₃ lasciuiā perinde ac ceterorū̄ sensuū voluptatē sopiri posse Lasciuū in mēbris) eū q̄ lasciuie deditus sit. (Et liget petulca) perdomet petulantē lasciuiā Petulca nāq₃ accusādi casus est. estq₃ deductū hoc verbū a petēdo. Hedus enī. petulcus dicitur id est lasciuus et petulans.

Sacro igitur compluta caro diuinitus imbri
Dans operam natis: nec cupit/et generat

Sacro igit̄) Ōndit credēdū eē btissime ꝟginis parētib₃ id accidisse: vt generāde pli operā dātes: nulla oīno libidinis incēdia ꝓsētirēt (Eorꝫ nāq₃ caro) cōpluta. i. irrorata madefacta ꝑfusa. Sacro ībri) sacra dei gr̄a. cū gnatis operā dat. nō cupit ꝛ gn̄at. id est absq₃ vlla ꝯcupiscētia prolē producit.

Nō dederim cūctis hoc munus: sed q̄b₃ alget
Mens vicio. et totam spiritus intus alit.

Nō dederī) Fatet̄ hoc munꝰ esse rarissimū. eo tn̄ donari posse iustissimos ꝯiuges/qui mentē hn̄t oī penitꝰ exutā vicio. ꝛ quā sāctus dei spūs totā possidet atq₃ occupat. Sic enī illud est intelligendum. (Spiritus intus alit.)

Ingens dum quicq̄/et factu mirabile pergit
Pandere quod noxe tersio grandis erat.

Ingēs dū q̄cq̄) dicit id munꝰ iustissimis ꝯiugib₃ tū maxīe decere dari: cū ex illis nascitura est ꝓles ī qua ꝑcipuū ꝛ singl̄are aliq̄d spūs scūs opari decreuerit. quale opatus est in maria q̄ spū sācto autore eū ꝓtulit q̄ nr̄a sua morte crimīa detergēs eterne nos tradidit vite capaces. Ordo est. Dū ipe. subaudi spūs scūs ꝑgit pādere q̄cq̄ mirabile. i. oñdere manifestare vult rē aliquā admiratu dignā. (Qd̄) Quale. Quis eī ꝛ qualis ꝑ eodē frequē

ter accipi solēt(Tertio)ablutio(grādis noxe)pcti primi parē-
tis.q̄uis eni primi hois culpa nō ita deleta sit quin in origina
le pctm̄ q̄cūq3 nascitur⁹ est cogat incidere/regni tn̄ celestis iter
ueniente christi morte/iustis patefacta est ianua.que nulli pro-
sus aperiebatur.

Sicut opus moriens nimiū memorabile fecit
Sic longe stupidum pretulit adueniens

¶ Sicut op⁹)Illatio pulcherrima.ꝛ religioso viro dignissima
Scim⁹ xp̄m cū moritur⁹ eēt carnē sāguinēq3 suū sub panis/vini
q3 sp̄e discipulis tradidisse suis.Quo tp̄e nullū mirabilius/nul-
lūq3 meōrabili⁹ factū est vnq̄.Quēadmodū igit xp̄m moritux
opus ꝛ admiratu ꝛ meōratu dignissimū factitasse nō ābigim⁹:
cur nō eundē priusq̄ nasceretur quiddā admiratione dignū q̄
maxima operari voluisse credamus?Quale fuit futurā eius ge
nitrice absq3 originali pctō cōcipi.

Insultas iterum et planta sublatus inani:
In iugulum siccam/si patiamur/agis.

¶ Insultas iterū)Aliā aggredit vincētii argumētationē/debi
lē sane/ꝛ parua admodū ꝟtute nitētē.Que qm̄ min⁹ est ydonea/
priusq̄ eā dissoluat/facete irridet.Ait eni.Ecce itex īsurgis vi
cēti(et īani sublat⁹ plāta).i.ī digitos pedū erect⁹ tanq̄ magnū
aliqd allatur⁹:s3 frustra/gladiū ī guttura nr̄a(si tn̄ id pati volu
mus)potēter deficis(Siccā)gladiū Inde siccarii dicti sūt(Iu
gulū)iugulū āterior colli pars est/Ceruix ꝟo posterior.Est enī
iugulū ea pars/quā alio noīe gulā appellamus.

Excisa est/inquis/non munda carne puella.
Peccatoris ade/quo cadit et soboles.

¶ Excisa est)Affert aliā vincētii argumētatiōe3.q̄ ī hūc modū
se h3.Quicūq3 de viciata carne ade sūt excisi/iidē cū aliqua la
be ꝯcipiunt o3.Que ꝑfecto nō alia est q̄ illa que originalis ab
oib3 appellat.S3 btissima ꝟgo ab īfecta stirpe nō secus ac ce-
tera posteritas excisa videt eē:eā igit ī origīali pctō ꝯceptā ne
mo recte negauerit.Argumētatiōis hui⁹ ꝓpositio quā maiorē
vocāt falsa est.Eadē eī est xp̄i q̄ marie caro/quā de purissimis
scissime ꝟgis sāguib3(vt nr̄oꝝ theologoꝝ verbis vtar)formatā
fuisse fide credim⁹ icōcussa.Si igr̄ mariā ī sua ꝯceptōe īfectam
fuisse credim⁹:q2 de peccatrice carne ade excisa fuerit:xp̄i quo
q3 carnē aliqn̄ ī maria īmūdā fuisse ꝯfiteamur o3.Qd tāē si nō

nulli & nře religiōis pricipes affirmare nō dubitāt: durlusculū tñ videt/ & honori nři saluatoris nō satis ꝯueniēs. Ego vo hac ipa rōne ecclam mirifice ꝑsuasā crediderī: vt eoꝝ opioni assē tiēdū putaret: q̄ beatā vginē purissimā sp fuisse faterent.

Belua quid ringis: Lucas testatur adina.

Mole satum hiesum: nunquid et ille ruit:

¶ Ringis) Rigere ꝓprie canū est. Neq3 hoc iepte dictū ī hostē ipiissimū q̄ xp̄i matrē canino dente dilacerat. Adina ab adā deductū vocabulū carmini p̄s⁹ accōmodatū (Ergo adina mole) .i. carne ade. Testat aūt lucas xp̄i carnē ab ip̄ius ade carne fuisse excisā. cū illū de purissima vgie natū fuisse fatet. de cui⁹ carne ipi⁹ quoq3 caro formata est. Quīetiā xp̄i genealogiā ita describit: vt ad adam perueniēs: eundē christi quoq3 pricipiū fuisse ostendar.

Non cecidisse deum/ summe virtutis habet.

Hanc stare innumen. numeris esto dei.

¶ Nō cecidisse) Attigit vincētii rñsionē. Quis enī (inq̄t vincēti⁹) xp̄i carnē aliq̄n ī maria imūdā fuisse fateamur: nō iō tñ cōcedim⁹ xp̄m origiali ꝯtagione ifici potuisse. Quippe quē citra virilis seis ꝯmixtionē ꝯceptū fuisse fide firmissima cōfitemur. Hoc ip̄m cū vincētio affirmat gaguin⁹/ cū dicit sūme fuisse vtutis vt nō caderet de⁹. Sz cū inq̄t xp̄i natura eiusmodi fuerit: vt hac labe nullo pacto potuerit ifici: et ip̄e per se vtpote cui nullo opus erat auxilio: steterit. cōcedamus etiā (q̄nquidē pietas ita ꝑsuadet) mariā dīno adiutā mūere nūq̄ cecidisse.

Sz prior est gnato. prius et gen⁹ oē parētū est

Certa quibus christi passio cura fuit.

¶ Sed prior est gnato) His paucis vbis. Aliā vincētii argumētationē ostēdit. Est āt eiusmodi. Mariā filio suo fuisse carne priorē certissimū est. dictu igitur videtur absurdū: vt peccati originalis imunis esset. filii sui dono fuisse consecutā. O ridiculam prorsus argumentationē. Scimus enim ante christi aduētum nunq̄ eterne vite gaudia meruisse quemq̄ qui non firmiter credidisset futurum aliquando redemptorē. cuius acerbissima nece optatū perpetue beatitudinis munus obtinere posset Mater ergo filii precessit hūanitatē. diuinitatē certe nō p̄cessit Sed magis inquit dici non potuit/ priusq̄ deum atq3 hominē virginali conciperet vtero.

fateor. Quo pacto igit̃ inq̃t filii sui munere ab originali macu
la īmunis seruari potuit? Futuri filii sui munere latrator teptis
sime velis nolis seruata est. Ordo est. Etiā oē gen⁹ parentū q̄
bus certa xp̄i passio fuit cura id est curatio siue medela fuit pri
us xp̄o. Hoc est oēs illi q̄ absq; vlla dubitatōe vēturū credide
re xp̄m / illius morte p̄cessere. morte exhibitā in quā nō puisam
In cui⁹ fide a viciis purgari suis / et vita dōari meruert eterna

An geniti potuit funus precedere mater:

Cuius erat passi conlachrymare necem:

An geniti) Aliā vincētii argumētationē breui pulcherriaq; re
spōsione dissoluit: Sic enī argumētat̃ vincētius. Si ante b̄ndi
ctā xp̄i mortē diuā mariā ex hac luce migrare ɔtigisset: ethere
as p̄fecto sedes mīme fuerat petitura. redēptore igit̃ īdiguit: q̄
celestis illi regni ianuā apiret. Videt̃ ergo originali mīme ca
ruisse pctō. Nā primi parētis culpa cuius vniuersa posteritas
ɔticeps fuit claudēdi celi occasionē p̄buisse videt̃. Que autē in
p̄io hoīe actualis culpa fuit ea in posterioris originalis fuis
se mīme dubitat̃. Temerarii p̄fecto sūt īmo vero stolidi prorsus
qui sic argumentant̃. Neq; enī īmortalis deus ea q̄ per hoīes
autore spū sctō futura p̄dicit vllo pacto īmutare ɔsueuit Predi
xerat aūt per symeonē futurū: vt btissime virgīs aīam doloris
gladius ɔtrāsiret Voluit itaq; xp̄s eā quā pro nobis passurus
erat mortē a matre spectari sua. Quid igit̃ iuuat illā dei potē
tiam tātopere p̄scrutari? Quid in rebus illis q̄ nobis sūt p̄rsus
occulte suspectissima illa dyalectica poest? Sed hec hactenus.
īterpretandū nobis est nō inuehēdū. (Cōlachrymare) Vtraq;
voce tā actiua q̄ȝ passiua verbū hoc efferri solet. Nā et cōlachry
mare et cōlachrymari īmutata significatōe dicim⁹ Jūgit̃q; hoc
in loco casui accusādi. et significat deflere.

Que si rapta solo / tamen prescinderet eui:

Quo migrauit enoch forte migraret ouās

Aut sede illustri superis comitata maneret:

Dum peteret gnatus regna beata patris.

Que si rapta.) fatet̃ igenue se ignorare q̄d de xp̄i genitrice fu
turū fuerat: si ante filii sui mortē humana deseruisset. Satis enī
fatet̃ dū per cōiecturā loquit̃. Cōiectare igit̃ se dicit illā aut in
padisū voluptatis cū enoch et helya fuisse trāfferēdā aut aliquo
alio loco quolibet nobili atq; egregio nō sine angelo℞ comita

tu reponēdā.dū celos ascēdēs xps illā secū enexisset. Uerū vt cūqȝ se res habet(inquit)maneāt hec archana vni deo cognita atqȝ comperta.

Hoc tamen archanis clausū penetralibȝ esto.
In flammam prudens mittere nolo manū

¶ Nolo eni prudēs i ignē manū mittere.) Et pfecto est orō religioso dignissima Nichil eni turpi⁹/nichil pōt eē ipudētius q̄ de iis q̄ nobis sūt penit⁹ignota temere qcq̄ velle diffinire.

Cetera quis certat ferrarius vndiqȝ/pila
Confrigam/vt penas det celer/et miseras

¶ Quis)quibus(ferrarius)vincentiū intelligit/ quem ferrarie oriūdū dicūt.ferrari⁹ eni ⁊ ferrariēsis dr(Pila)telorū gen⁹ vn̄ ⁊ ɔpilo verbū deductū ē.Effert ei pducta media.quo facile li qt/nō eē dductū a noīe pil⁹ qd pria breui enūciari nēo dubitat

Dire(ait)et pestes/q̄bus ingemit ipia proles
Vexauere deam mors sitis/estus:iems.

¶ Dire(ait)hec vincētii argumētatio tenuis est admodū.quā qȝ nēo nisi prsus idoctus viriū aliqd hr̄e existimet.Est ei hmōi Mors ipa ⁊ q̄cūqȝ mortē pueniūt/qualia sunt fames/sitis/algor/estus/⁊ inumera id gen⁹/ea rōe hūano gn̄i accidisse videt/ qr prim⁹ hō statutā sibi ab imortali deo legē trāsgredi nō ptimuit.Sed vergo btissima meōrata icōmoda q̄ nos quotidie expimur experta esse nō ambigitur.Liquet ergo illā a primi parētis peccato non oīno fuisse liberā.q̄uis eni beatissimā virginē eo munere donatā fuisse credamus vt ne minima quidē libidinosa cogitatione deū vnq̄ offenderit sed ne offēdere potuerit: non tamē hoc satis est argumēti ad ostēdendū originalis pcti malū ad optima christi parēte semper abfuisse.

Cura/labor sōnus dolor egra senecta famesq̄
Fomitis est vna vena repressa sui:

Solius fomitis)cōcupiscētie.que post primi parentis peccatū vniuersū genus humanū infecit. (Vena repressa.) Non potuit accōmodatius appositiusqȝ dicere. Donec eni primus parēs in originali iusticia perstitit: concupiscentie vena clausa fuit. Que post illius peccatū tam late patuit:vt vniuersam inficeret posteritatē. Et quēadmodū ad reprimendā venam que nimiū patet medico opus est:sic ad extinguendā in maria cōcupiscē

tiam supremo ac celesti medico opus fuit.

Crimis illa notant tract⁹/qua noxa nepotes
Aurigante malo ducit agitq; suos.

¶ (Crimis) hoꝝ duoꝝ ꝟsuū ordo est. Illa. subaudi icōmoda su peri⁹meōrata (Notāt) ostēdūt (Tract⁹crimis) subaudi origiāl Qm̄ hmōi icōmoda a pri hois pctō ꝯtraxim⁹. (Qua) qua pte. siue ꝑ quos tract⁹ (Noxa) pena q̄uis ꝓ leui pctō accipi soleat Ducit suos nepotes) hoc est totā posteritatē (malo aurigante) primi hois pctō id efficiēte. Nā adā malus auriga fuit qui po steritatē in eximiā incōmodoꝝ multitudinē vexit.

His etiam potero christū cōfodere telis.
Esuriit/frixit. languit. et moritur.

¶ (His etiā) rn̄det ei argumētationi quā mō attulim⁹ ꝛ quidē breuissime. Sic ei (inqt) i xp̄z quoqz michi argumētari licebit q̄ ꝛ famē ꝛ siti ꝛ q̄dq̄d taliū ē icōmodoꝝ. Qui ꝛ ipaz mortē deiqz ꝑpessus est. dicem⁹ne igit̄ꝛ illū origiali fece ꝯmaculatū fuisse!

Jam neruū intorque: feries vibramine eodē.
Et matrē et genitū quos premit vna lues

Jā neruū) arcū ad sagittādū aptatū. i. i ista tua argumētatōe ꝑ tinax esto (Feries eodē vibraīe) eodē teli ictu ꝑcuties (genitū) gnatū ꝛ matrē (quos p̄mit vna lues) q̄ eadē sūt icōmoda ꝑpessi

Altera sed gnati/genitricis et altera vis est.
Jlle stat. et sese format/habetq; deos

¶ (Altera sꝫ gnati) hoꝝ ꝟsuū snīa ē. Fateor tn̄ diuersā gnati ac parētis eē ꝟtutē. Gnat⁹ ei ꝑ sese ꝯsistit: vtpote de⁹ ver⁹ q̄ a nllo pēdet. Jp̄e nāqz sol⁹ ꝟe est. ꝛ q̄cūqz sūt: eo auctore sūt Nec a se q̄dq̄ hn̄t (Format deos sese) i. se solo. vt nr̄i theologi loq̄ ꝯsue uerūt. sese nāqz auferēdi casus est (Format deos). i. creat āge= los ꝛ hoīes qui per participationē dii fieri possunt (Et habet) sue potestati subiectos tenet.

Cui nichil/ꝛ quidq̄d nichilo consistere mādat
Etheris sic fulgor/spiritus/vnda/chaos.

Cui nichil) hi duo ꝟsus ꝑ se sniam nō efficiūt: sed ad ꝑficiēdā terciū quoqz accedere necesse est. qd̄ a poetis nōnūq̄ fieri cō= sueuit: tā ꝛ si id raro fieri solere nō negam⁹. Fecit hoc marcia= lis in eo epigrāmate cuius hoc est principiū.

Nasutus sis vsqз licet sis deniqз nasus.
Quantũ renueret ferre rogatus athlas.
Et possis ipsum tu deridere latinum.
Non potes in nugas dicere plura meas.
Ipse ego q̃ dixi.

Vides sñiam hãc nisi cũ titio q̄nti ꝟsus nõ ꝯpleri (Cui) subaudi deo (nichil ⁊ q̄dq̄d nichilo ꝯsistere mãdat) id est q̄dq̄d ex nichilo ꝓducit̃ atqз creat̃ volẽti deo paret atqз obtẽperat. Ideo qз ipm nichil deo parere dr̃ qꝛ ex ipo imensa illius ptãs cũcta ꝓduxit et quotiẽs libet ꝓcreare potest.

Dat ꝑrona ceruice manꝰ/paretqз volenti.
Nam sunt cuncta deo/ceu sua serra fabro

(Nã sũt) sñia est. Sic oĩa deo obtẽperãt queãdmodũ fabro serrã parere videmꝰ. imo vero m̃lto certius firmius et melius. Nã serra nõnunq̃ minus est acuta. ebescit ei lõgo ateritu: ⁊ nimio tandẽ vsu corrũpit̃. Precipiẽte autẽ deo nichil vnq̃ ĩpedimenti afferri potest.

Cum vero de luce venit legatus ad vmbras:
Protenus a carne corporis egra tulit.
Nõ cariẽ. aut miseri subolẽtia ꝓbra parẽtis.
Sed quibз extaret carne subactus homo.

(Protenus.) sñia est. Ubi igitur. legatus dei filius a patre missus de luce ad vmbras venit: statĩ nostrã mortalitatẽ induẽs ab ipsa carne corporis egra tulit. id est cum hac nostra natura/ vniuersa preter pctm̃ incõmoda suscepit atqз passus est.

Maiestas potuit ceno sarcire togellam/
Fetida quam prorsus mẽdula nulla notet.
Quod tenui nequeat limo texenda puella
Ni iuuet hanc cui sit mater habenda deus.

Maiestas) sñia est. dĩna maiestas. (E ceno lutove togellã sarcire ⁊ ꝯtexere potuit) .i. hoĩem sibi assumere valuit: quem nulla notaret mẽdula. i. qui nulla ꝓrsus quãtũlibet parua ĩficeretur macula. Erat enĩ natura humana velut q̄dã dĩne maiestatis toga sub qua mirabiliter latere tegiqз voluit. (Qđ tenui) ordo ẽ. qđ puella btĩssĩa ꝟgo texẽda tenui limo q̃ ceteroꝝ hoĩз more ꝓcreãda fuerat (Neq̄at) subaudi efficere nisi deꝰ eã iuuet cui ipa maria mr̃ sit hñda/atз ꝙ ĩsõti. ordo ẽ. atqз ipa subaudi maria.

Ipse sua solus natura est criminis expers.
Hec preuenta pio numine pura nitet.
Atqz qꝫ insonti percepit origine vitam:
Grata preemptori magna tulisse refert.

Grata preēptori) grata xp̄o q̄ illā p̄emit hoc ē ab origiāli pctō p̄seruādo ante alios redemit. (Refert dicit) fatet. Tulisse magna sese accepisse res magnas ab ip̄o deo q̄ illius filius esse dignatus est. qꝫ pcepit vitā insonti originē/ id est qꝛ aīa illi nullo originali maculata pctō infusa est. cum enī dicit maria qꝛ fecit michi magna q̄ potēs est: de eo quoqꝫ munere qđ tunc accepit cū illi⁹ ꝯceptū purissimū nulla oīno īfecit labes locuta eē haud absurde credi potest.

Magna minus dixit possunt q̄ maxima dixi.
Nanqꝫ aliis retro prestita magna patent
Ecce duos traduut diuina volumina vates
Vix fretos animos mentis habere iubar.
Grandia si magnis: cur maxīa queqꝫ negem⁹
Prebita maiori/ que preit astra dee?

Magna) hox sex v̄suū qui sequūtur snīa est. Quāuis sibi magna dixit ꝯtigisse maria hoc tn̄ ita accipiēdū ē quasi maxīa sese a deo accepisse ꝓfessa fuerit. Fidei nāqꝫ pietati ꝯsētaneū eē videt vt sacratissimā xp̄i parētē maioribꝫ quā mortaliū queq̄ꝫ muneribꝫ donatā fuisse credam⁹. Legim⁹ aūt ꝛ veteris tp̄e legis hieremiā ꝛ initio noue baptistā iohēm invtero mr̄no fuisse sctīficatos. Qđ cū illis ꝯtigisse sacre tradāt lr̄e iustū ēvt de glo̾sissima dei genitrice mai⁹ aliqd sentiam⁹. Et si ꝓphetis illis q̄ ꝑfecto viri fuere dignissimi magna ab īmortali deo data eē nō abnuim⁹: cur marie quā sibi an̄ scl̄a matrē de⁹ elegit nō maxīa q̄qꝫ mūera largita eē fateamur? Ordo est. Maria min⁹. i. parū dixi/ est enī cōparatiu⁹ ꝓ positiuo positus. Ea. subaudi dicēdo magna q̄ pn̄t dici maxīa. i. que digna sūtvt maxīa dicant. (Vix fretos aīos) i. q̄bꝫ vix sp̄ūs ferat vite hr̄e iubar mētis. i. in vteris matrū ab originali pctō fuisse mūdatos. Talis enī sctīficatio siue gr̄a fieri non est credēda: que mētis splēdor haud absurde potest appellari. Hr̄e aūt hoc in loco nō pn̄tis sed tp̄is est p̄teriti ip̄fecti. Nāvtrūqꝫ hmōi sibi vocule vendicāt. ꝛ est hoc pacto

exponēdū dīna voluia duos tradūt vates/qvix aio freti mētis habebāt iubar (Grādia si magnis) subaudi donata fuere/id est si grādia munera data sūt hieremie et baptiste iobī q magni fue reviri (Maiori dee).i.marie q maior vtrisqz fuit (q preit astra) in pñtia diuina vt illi rñdeat quod de tāta v̄gine canit ecclesia. Ab initio et ante secula creata sum.

Quam vestit pulcher radiorū lumie phoebus
Cuius obit/nitidos luna chorusca pedes:
Propterea totā conclamant cantica pulchrā.
Prorsus/et infecte fecis inisse nichil.
Hec illa est veterum pulchre signata figuris/
Femina/que vincat zeuzis/et artis opus.
Cui cedit rachel/cedit pulcherrima iudich.
Et formosa hester cesserit/et noemi.
Nec sarra abraami (q̄uis miranda) preibit.
Femineum superat omne maria decus
Trina qz cū tātum referātur mōstra reatus:
Fomitis/et venie/scilicet et sceleris:

¶ (Zeuzis) pictor egregius de quo apud pliniū mlta legūtur. Abraami) hec latina est inflectio qua iustinū historicū lepidissi mū vsū fuisse ɔstat (Monstra) recte pctm oē mōstrū appellatur: Qm hoiem imortali deo iuisū facit atqz exosū (Fomitis) dixe rit forsitā aliqs hinc carmini parū iesse decoris Inest tñ admi- randa breuitas et dilucidítas sūma. Que duos quotiēs cōsequi possum⁹ recte nimirū esse arbitrari debemus. Fomitis pctm di cit qd cōi noie originale vocatur. Hinc eni cōcupiscētie fomes ortus est. Venie autē pctm id appellat qd veniale dicimus: nō q venia ipsa pctm sit sed qd hmōi delictū maiore venia quā ce tera pctā dignū esse videatur. sceleris aūt pctm appellat quod nos mortale dicimus. Neqz id sine p̄cipua rōne. Non eni scele stum dicimus eū qui forte per iocū. Ridiculū quodpiā verbum ptulerit aut simile fecerit aliquid/ quod hoibus leue admodū videri solet: sed scelestū vocamus eū qui ea cōmittit que cuncti vtpote turpia atqz inhonesta detesta cōsueuere. Et qm morta- le pctm tantū est vt hoiem dei grā oino spoliet et nisi per pniam

deleatur ad iferna demergat: rectissime hmoi crimē sceleris appellari pōt. His cognitis snīa penitus est aperta. Ex his enim que superius dicta sunt ɔcludit nulla prorsus cuiuscunqz pctī macula inquinatā fuisse mariā.

Huius nulla illi: venialis nulla fauilla
Offuit. an sceleris: furcifer hoc videas.

¶ Huis) subaudi fomitis (Furcifer) olim serui qui male egerant furcā gestare cogebātur: quin et virgis flagellari solebāt. Hinc scelestos hoīes furciferos solemus appellare. Rictissime igitur nomē hoc vincētio cōuenit: qui cū se marie seruū profiteatur/in nitidissimū dn̄e sue cōceptū īpudētissime latrare non veretur. (Hoc videas.) Aptissima est hec reprehēsio. multū enī intelligēti relinquit nā hec est snīa. Nos beatissimā virginē ab omni peccato īmunē fuisse cōfitemur. Sed tu qui illā originali culpa tam īpudēter polluis metuendū est ne tua eousqz prouehatur impudētia: vt illam etiā mortalis peccati insimulare minime verearis. Tu igitur qui tam īpuro es animo an virgo nitidissima mortale aliquod habuerit pctm̄ videto. Nos enī qui recte pieqz sentimus ab ea re penitus abhorremus.

Dū loq̄mur crimen: et mortis culpa remordet
Sit procul a nostro limine diua parens.

¶ Dū loquimur.) Hec augustini snīa est. dicit enī quotiēs de peccatis agitur se nullā prorsus de maria questionē hr̄e velle. Sed originalē maculā peccati censeri noīe nemo dubitauerit. Igr̄ cū de maria loq̄mur ne d hac q̄dē cl'pa mētōez vllā fieri oz

Dicimus (et fas est) celi sub numine tantam:
Mens quātam poterit prēdere ducta fide.

¶ Dicimus.) hec est anselmi snīa. decuit inq̄t vt īmortalis dei genitrix tāta puritate niteret qua sub deo maior nō posset ītelligi. Sed nisi gl'osissima virgo pctī origīalis fuisset īmunis posset ɔculdubio sub deo maior intelligi puritas. Videt igit oīno decuisse vt gloriose virginis sancta prorsus esset atqz ītemerata cōceptio. Ordo est. Nos dicim⁹ mariā tantā fuisse. i. tāta puritate nituisse quātā mēs ducta fide. i. religiosa crudelitate ɔfusa/poterit prēdere. i. ɔphēdere. sub numīe celi. hoc ē sub īpo do

Plura quid oblatras vincēti perfuga nequā:
Sentio quo refugis: qua struis arce dolos.

(Arce)hoc ideo dicit qr vincētius sanctoꝝ patrū sniās qui a btē virgīs cōceptione originalē nō defuisse maculā confitētur: sollertissime cōgerit. Ac veluti in arce aliqua fortissima collocatus eos qui cōtra sentiūt tantoꝝ viroꝝ auctoritate deterret. Sed doli ꝑfecto sunt quos struit. Nam qđ ipse omni seposita dubitatione nōveritus est asserere: id ipsum viri sancti quoꝝ sētencias ille ꝑfert intrepide nō sunt ausi affirmare: quippe in cōtrariū nōnunꝗ͡ incidere sentenciā vt ante meminim⁹. ⁊ tam hāc ꝗ͡ illam vt aliter atq͡ aliter sentiebant visi sunt asseuerare. Cū tamen dubium non sit alteram tantum veritati consentaneū vł deri posse. Sed vincentius huius dubitationis mentionē fecit nullam. Quinimo que ad rem suam pertinere existimauit congessit studiosius: vt tam grandi oratiūcularum collecto aceruo que diuersis profecte in eandem coeunt sentenciam quasi detonare ac fulminare videretur.

Vos vos sancta cohors doctoꝝ/in prelia lōgo
Agmine deducit: et cupit esse duces.

(Vos vos) Aptissima cōgeminatio vt vincētianū tumorē lucidius ostendat qui in illo sentenciarū aceruo quē de sanctoꝝ patrū codicibus deprōpsit maximā collocatā esse victoriā arbitratur. (Longo agmine) in translatione persistit: quippe qui de arce locutus fuerat de prelio dicere perseuerat.

Ipse libens vobis dum viuo et perfruor aura
Obsequar: et iuuenis vos reuerebor anos
Hoc tamen īpetrem sinite/atq͡ ignoscite diui:
Si pietate calens virginis arma sequor.

(Ipse libens.) cum omnium veneratione priscos illos viros Hieronimum/Ambrosium/Gregorium/Augustinum. quos nostre fidei columnas et quidem solidissimas fuisse non ambigimus/noster Gaguinus vt religiosum virum decet affatur. Illos enim se reuereri velle dicit. Sed ab illis eam sibi veniā dari petit vt in hac parte (quandoquidem candidissime virginis amor. id persuadet) ab illis licet dissentire. (Virginis arma.) non recedit a translatione.

Dirus vt hostis auet: si vos intēditis arcum:
Letiferum diue scorpio vulnus aget.

Fit rea. fit castris nō digna aliquādo supnis.
Sed nec amata deo/putris vt vnda mero.

¶ Dirus vt hostis) Sentēcia est. Si vestrā o sancti patres auctoritatē respicimus que nimirū tāta est vt oīa ferme q̄ a vobis scripta esse cōstat ecclesia sancta pprobet atq3 cōfirmet: videmur pfecto ne in hoc q̄dē a vobis dissētire debere. Itaq3 si vos arcū intēditis. i. vnanimes in snīa psistitis beatā virginē in originali pctō pceptā asserēdo vester scorpio. i. telū a vobis emissū (est enim scorpio teli genus) hoc ipsa vr̄a auctoritas aget letiferum vulnus diue subaudi marie. i. efficiet vt marie pceptionē originali pctō aliq̄n fuisse fedatā negare nō audeamus. Sed pfecto nemo eoꝝ constātius arcū intēdit. Neq3 ei est eoꝝ quisq̄ qui nō in aliquo suoꝝ scriptoꝝ loco gl'osissimā virginē purissimū fuisse semp/nec aliquid vnq̄ ne in sua pceptione quidē contraxisse macule asseruisse videat. Qd si vnanimis oīm fuisset sētencia nec illoꝝ quisq̄ quoquō dubitasset: non hodie fortassis virginee cōceptionis dies tāto celebraretur honore Sed illoꝝ dubitatio atq3 ambiguitas alterius cōfirmāde sentēcie que nimirum pia magis ac religiosa visa est maximā basiliensi consilio prebuit occasionem.

Qd fedū & turpe est. nec fida admitteret auris
Publica nec recipit (parcite) vestra fides

¶ Qd fedū) snīa est. Quidq̄d a pietate qua deū illiusq3 parētem sacratissimā psequi debemus vllo modo dissentire videtur (Est autē quidq̄d tale est fedū ac turpe nec dignū vt religiosa auris id admittere debeat.) Quidq̄d inquā est hmōi hoc ipsum (pace vestra dixeri) vestra nō recipit fides. Poterat dixisse nr̄a sed ideo vestra dicere maluit vt ostēderet priscos illos viros clarissimā fidei virtutē coluisse sincerius quā hac nostra tēpestate coli videat. Publica quā et facinoribz vr̄is egregiis & clarissimis scriptis ita fecistis manifestā vt neminē latere possit.

Pura sacerdoti precincto altaribus olim.
Cidaris et candens linea vestis erat.

¶ Pura) oñdit fidei pietate nō satis videri psētaneū diuā xp̄i parētē pri pctī ptagio pollutā credere Olī nāq3 deū pcepisse ñ ābigim⁹ vt aarō moysi fr̄i vestes fierēt q̄ nō solū pure verūetiā scīe essent. Erāt aūt vestiū noīa rōnale suphūerale & cidaris qd capitis erat itegumentū. his vestibz iduebat sacerdos quotiēs

deo sacrificare volebat. Si igit vestib; tā puris quā sctis sacrificaturus vti pcipiebat sacerdos: qdni credam⁹ xp̄m sacerdotē sūmū qvt gratā sese deo patri victimā offerret ī hac lachrymaꝝ vallē admirabili erga nos vsus pietate descēdit pura scāq; marie vgis aluo circūdari voluisse: sic inquā pura atq; sctā vt illā nulla vnq̄ polluerit labes nec esse prius quā scā esse ceperit illam et vestes ille de quib; supius dicim⁹ tū quoq; cū fiebāt pure erāt atq; ipollute. Nō minus igit decuit xp̄i matrē tum quoq; cū formabat oī prsus carere macula.

Quem scimus vetitū/fedū tractare cadauer.
Nec sinere extinctis sacrā nigrare focis

Quē scimus) alia ꝯfirmatio. Olī nāq; phibebat sacerdos īmūdū qdq̄ ꝯtingere ad pinde a cadauere mortuo manū abstiere. Credibile est igit xp̄m pōtificē maxīm nō eū sibi delegisse locū in quo mēses latitaret nouē q̄ villa vnq̄ fuisset fece ꝯtact⁹: aut illuuie q̄tūlibet exigua quoquō inquinat⁹. (Nec sinere) vetabatur etiā sacerdos ne qua negligētia ignē extingui ac nigressere victimā pateretur. Qd cū ita sit haud īepte credere videmur īmortalē deū a cādidissima vgīe ignē sue gr̄e ab illa nullo vnq̄ tp̄e sūmouisse. Nā si quo tp̄e ꝯcepta est supne illi gr̄e flāma defuisset: nigricasset pculdubio futuri iesu caro quā pro nobis sacrificiū oblatur⁹ erat. Qd cogitatu videt ipiū. Eandē nāq; et matris et filii credimus esse carnē.

Pontificem sic credo nouum q̄ sanctus et esset
Celitus et patri victima digna foret:
Verbipare thalamū velis struxisse coruscis.
Unde sit a puro factus ad astra gradus.
Antea mortiferam qui nec contingeret aluū
Sed fieret mortis morte redemptor homo

Pōtificē) Nota est snīa vsuū istoꝝ ex his q̄ supi⁹ dixim⁹. (Verbipare) vgīs. q̄ vbū. i. eternū dei īmortalis filiū pepit. puro substātiue accipiendū est. Dicit enī marie ꝛ pura fuisse īitia: ꝛ eādē īmaculatā prsus ethereas ꝯscēdisse sedes A puro igit. i. ab ipa puritate q̄ marie ab ipis sue formationis initiis affuit ad astra grad⁹ fact⁹ est qm̄ īmacula toto vite tp̄e p̄stitit et talis tandē in astra puenit. Atq; in hoc sēsu sequētes vsus hoc pacto leges. Antea mortiferā ne qn̄ attigeret aluū. Qui fieret mortis morte

redēptor homo. Si nautē legis. Antea mortiferā q̄ nec ɔtinge-
ret aluū. Sʒ fieret mortis morte redēptor homo Hec erit sniā.
Credo ego pōtificē nouū xp̄m oīm puritate atqʒ mūdicia ꝟgi-
nalē vterū decorasse. Hoc enī sibi vult cū dicit velis struxisse co
rustis (Vn̄) de quo vtero factus sit gradus ad astra a puro sub-
audi xp̄o qui nō tā purus quā ip̄a puritas rectissime dr̄. xp̄s eī
in hāc nostrā lucē vēturus e ꝟginali ꝓdiit vtero. Et per labores
inumeros ad astra gradū fecit q̄ subaudi xp̄s nō ɔtigeret aluū
antea mortiferā. i. in eius vterū nō descēderet que mortis atqʒ
ire filia aliquando fuisset.

Quid panem āgelicū tetro prohibetis ab ore:
Quem carne impura virginis aluus alat?
Vna fidem seruat (christo moriente) maria.
Vna habeat terris libera colla iugo.
Vna fores celi vobis concepta reclusit.
Vnam pre reliquis concio vestra collat.

¶ Quid panē) alia ɔfirmatio. iubemur sacratissimū xp̄i corp⁹
quāta lʒ mūdicia atqʒ puritate accipe: nō aīmi modo verū etiā
corpis. Si quis enī qualibet detētus egritudine a vomēdo vix
abstinere possit ad panē illū angelicū accedere perhibetur. Si
igit̄ absurdū putam⁹ sāctissimū dei corpus os infectū ingredi:
q̄dni decētissimū fuisse arbitremur / vt ꝟginalis aula ī quā erat
descēsurus dn̄s pura tota īueniret̄ quā videlʒ nulla vnq̄ȝ labes
inq̄nasset? Ad dicet aduersari⁹ mūdus tūc ꝟginis vterus erat:
cū eo claudi voluit xp̄s. hoc ꝑfecto nēo nescit. Sed negari non
potest quo tp̄e gl'osissime ꝟgini rationalis infusa est aīa: in illa
eā fuisse materiā. vnde sacratissimā xp̄i carnē eternus dei sp̄ūs
formaturus erat. Quod si eos sanguines (vt nostroꝝ more lo-
quar) tunc īmundos fuisse dicimus: ip̄am quoqʒ xp̄i carnē ali-
quando īmundā fuisse fatemur Qd̄ michi ꝑfecto nō relatu mō:
sed cogitatu quoqʒ videt̄ durissimū. Vna rō pulcherrima et sa-
cre religioni plurimū accōmoda. decuit enī vt que moriēte xp̄o
cūctis in fide titubātibʒ sola ɔstās imo ꝟo stabilissima perstitit:
sola quoqʒ numeris hr̄et aliquid qd̄ nulli vnq̄ȝ mortaliū cōces-
sum fuisse videret̄. Nō igitur miremur soli ɔtigisse marie vt ad-
iutore deo originale pct̄m effugerit: que eodē auxiliāte in fide
firmissima ꝑseuerauit. (Vna fores.) admirari videtur sanctos
patres in eā incidisse sniam vt diuā xp̄i parentē originali cōta

minatā pctō asserere vellēt. Ideo nāqȝ in hūc modū illos allo quitur. Decet o p̄res optimi vt que eā terris ꝑtulit cuiꝰ p̄cio-sissima morte celi fores que cūctis mortalibȝ clause fuerāt vo-bis sunt reserate: decet inquā vt illā sūma ꝓsequamini venera-tione nec de illa aliter quā pie sentiatis.

Ne si contactam dicetis tabe reatus:
Christus ab imundo sāguine mēbra ferat

Ne si) sniam hāc latissime apuimꝰ Dicit enī pietati minꝰ videri ꝯsentaneū vt quis de virgis sanguine qui aliqñ imūdus fuerit sanctissimā xp̄i carnē formatā fuisse fateatur.

Que fuit vda situ contaminat olla liquorem
Et tristem subolet illita crusta picem

Que fuit) sniam hāc oratius his vbis ꝯtexuit. Quo semel est i-buta recēs seruabit odorē. Testa diu. Sed dixerit aliqs similitu-dinē hāc aut nichil aut parū ad rem facere. Quāuis enī testa li quore aliquo imbuta odorē retineat/nec facile possit āmoueri: longe tñ aliter de originali pctō sentiendū esse nō ambigimus. Mox enī vbi purgatū est: ita ab aīa decedit vt post se nichil relī quat qđ pctī rōnē hr̄e videaꝛ. Fatemur id q̄dē. sed fieri nō pōt quin si marie caro aliqñ imūda fuerit: xp̄i quoqȝ carnē i illa a-liqñ imūdā fuisse ꝯstet. Est aūt odor iste male suauis atȝ igratꝰ: et qui purissimo iesu minime cōuenire videatur.

Virgineos igitur fermenti nullus amaror.
Asperet exortus. splendeat vna nimis

Virgīeos) Ordo ē. nullꝰ amaror fermēti/nulla pctī origīalis a maritudo. est enī amaꝛ mortis atȝ ire nasci filiū (Aspet) īficiat ꝯmaculet. vgīeos exortꝰ/purissīa marie vgis īitia (Vna) Sola maria (splēdeat nimis) pre reliqs eo doneꝛ priuilegio vt nulla vnq̄ꝫ fuerit origīali fece ꝯtacta. Recte āt origīale pctm̄ fermē-ti noīe appellauit: quo totā liquet infectā fuisse posteritatē.

Nec menti duplex sedeat cōceptus/vt hostis.
Impare nunc libra pensitat / artis egens.

Nec mēti) Geīe ꝯceptōis distributōez q̄ꝫ vincētius iter disputā dū afferēdā existīauit supiꝰ ōndimꝰ. Admonet igiꝛ nr̄ gaguinꝰ eos q̄ đ btissīe vgis ꝯceptōe pie ac r̄ligiose sētire volūt: ne hmōi ꝑtitionē ꝓbēt. Sȝ absȝ vlla simulatōe credēdū arbitreꝛ cādidissie vginis corpori/īfusā fuisse aīam nulla vnq̄ꝫ pctī labe maculatā.

Impare libra) Nō hoc ab re dictū est. Uult enī vincētius reli-
giosus admodū videri: sed inanis huiusmodi distributio/garru
lum illū nec quicq̄ erga purissimā virginē sinceri amoris habē
tem ostendit (Pensitat) Ponderat. (Artis egens) In his enī
anilibus argumētatiūculis nichil ꝓrsus apparet artis.

Lux comes e superis totos radiauit in artus:
Et brumam īpendentē expulit/ et nebulas

Lux comes) dei īmortalis grā/que btīssime v̄gini semꝑ astitit:
cuiusq̄ nullo vnq̄ tp̄e expers fuit. (Totos radiauit in artus)
hoc ideo dicit vt ostendat in ipsa quoq̄ seminū ꝯceptione que
membroꝝ formandoꝝ principiū prebuit nichil fuisse contagii:
quod ingressurā in corpus animā cōmaculare posset. (Et bru-
mam) ꝓfiteri nō desinit xp̄i matrē nō per se/sed diuino adiutā
minime veteris cōtagii nō sensisse labē. Ideoq̄ dicit dīna gra-
tia īpēdentē brumā et nebulas fuisse depulsas. i. originale pec
catū quo ꝓculdubio quātū sua ferebat natura ꝯmaculāda erat

Nec secus (o patres/hostis licet exigat) oro.
Presensisse iuuet. Sed iuuet esse pios

Nec secus) cōclusio. Placeat igif (inq̄t) o patres (eos enī to-
ta hac est allocutus orōe) placeat inquā vobis hec nr̄a sētēcia
vtpote religioni ꝯsentanea magis.

Sic precenta diu sanctorum oracula vatum:
Nuncia sic celo signa relata probant.

Sic precēta) Rationē cur placere debeat ostēdit. Nam si diui-
noꝝ ꝓphetaꝝ oracula studiosius perscrutari velimus: inuenie-
mus ꝓculdubio hāc nostrā assertionē sacris litteris magis cō
sonam: quā illoꝝ qui cōtrarie sunt opinionis assertores. At ne
quis id temere dictū existimet basiliēsis cōcilii decretū ꝑlegat
q̄d ab hac nostra assertione oīno nichil abhorret. (Nuncia.)
Ostēdit nos non rationib⁊ tantū purissimo sacrarū litterarum
fonte prodeūtibus: sed diuinis quoq̄ reuelationibus in huius
modi credulitatē adductos esse.

Cui natura dedit miris compagibus artus:
Addidit et lucis munera vis domini.

Cui nat̄a) Credibile ē quā de⁹ ⁊ eximia vult⁹ forma ⁊ mēbroꝝ
ꝯpōe decētissia cetis mortalib⁹ p̄fare voluit: eādē quoq̄ dīnoꝝ
copia nūeꝝ vniuersos mortales (xp̄⁊ sꝑ excipio) excellē voluisse

Perspice vincenti/ quo me pius euehit ardor.
Eloquar audenti carmine quod sapio
Cõgruit hoc gnato penitus lucescere matrẽ.
Sic decuit: voluit. sic voluit: quid abest?
Quod decuisse liq̃t: ratio nec pugnat: idipsũ.
Et dico/ vt clamo velle necesse deum.

(Perspice) In supioribus plixiori sermone ostẽsũ est/ mariã absq3 veteris ɔtagii labe fuisse ɔceptã nõ esse hmõi: qui id de⁹ quẽ cũcta posse nõ negam⁹ facile efficere potuisse videat. Neq3 enĩ si id factũ erit: ob eã rẽ duo simul enũciata q̃ cõtradictoria dyalectici vocãt/ va esse oportebit. Ostensũ est p̃terea idipsũ ad modũ fuisse decẽs. Et si dicat q̃spiã nos nõ posse scire q̃d deũ maxie deceat: quẽ multa velle certũ est que nobis sunt ignota. Cũ igr̃ plima q̃ se velle de⁹ ĩtelligit ignorem⁹: deceatq3 deũ q̃d q̃d ipe vult: nichil mirũ si mlta quoq3 q̃ dei boĩtatẽ decẽt oĩo ne sciam⁹ Ac pĩde nos videri temerarios q̃ deũ id decuisse dicim⁹: q̃d vtrũ voluerit nec ne ĩcertũ hẽm⁹: istis nos hoc pacto r̃ndem⁹ & scire nos oĩo nec dubitare q̃dq̃ ea velle deũ q̃ eũdẽ p̃cepisse nõ ãbigim⁹ Precepit aũt honorãdos esse parẽtes. id igit a nobis oĩno fieri vult. Cũq3 legislatorẽ id maxie deceat vt quas seruari iusserit leges pietati ac iusticie ɔrsus ɔsentaneas easdẽ ipse nullo pacto trãsgredi velit: cur affirmare dubitem⁹ ĩmortalẽ deum qui vera virtus est/ et sine quo iustũ ac piũ põt esse nichil: q̃q3 de parẽtibus honorãdis legẽ piissimã iustissimãq3 instituit: cur ĩquã asserere dubitem⁹ decuisse deũ ne sue legi quoquõ cõtrarius eẽ vellet. Ex his ergo hãc ɔfert argumẽtationẽ. Videt ad diñã ɔtinuisse bonitatẽ eãdẽq3 decuisse vt matrẽ his donaret munerib3 eoq3 afficeret honore: quo sub deo maior nullus cogitari posset. Sed quecũq3 deũ decẽt eadẽ illũ velle certũ est cũ duo hec ab ĩuicẽ seiũgi nõ possint. Voluit ergo quidq̃d garriãt aduersarii matrẽ ab originali p̃seruasse pctõ. porro si id diuinã decuisse liberalitatẽ eidẽq3 placuisse nõ negamus: nichil est q̃d causemur hoc munus sue mr̃i deũ p̃stare mĩme potuisse. Quidq̃d enĩ rõ decere ostẽdit: idipsũ deus velit necesse est: qui nimirũ pietatis ac iusticie nunq̃ ĩmeõr esse põt. Sed erunt qui dicẽt deũ nulli ɔrsus obligatũ videri: nec q̃d illũ deceat nostris terminis limitari posse. Verũ argumẽtẽtur illi quantũ volent: nobis satis est quas ɔferimus rõnes a religiõe fide ac pietate

pficisti pterea sua argumētatiōe nichil se tuent. Neqȝ enī illis lucidius quā nobis dei imortalis volūtas pfecta est. Qđ cū ita sit temerarii nimiꝝ credēdi sūt q̄ id asserere nō verent ī quo sci pres quoꝝ ipi snias pferūt sese dubitare manifestissie docuert

Belliger vt iosue tutetur ad hoste gabaon:
Stare pollum iussit: sol retroflexit iter.
Nec ducis edictum renuit regnatoꝛ olympi.
Hostibus exicium fit remoꝛata dies.
Sic pater oīpotens/populi pereūtis amatoꝛ
Dū studet oppꝛessis: fertqȝ potenter opem
Legibus imperitat/iubet et statione teneri.
Pꝛogressus rerum/dum sibi constet opus.

Belliger vt iosue) Tradūt theologi qđā origīale pctm̄ ita nafe quā coꝛruptā vocāt adherere: queadmodū hoi iuuēt⁹ aut senectus adheret. Atqȝ hoc iacto fūdamēto ita argumentent quasi ex viro atqȝ feia nasci possit nēo quē nō labes ista coinquinet. Adhereat sane nature quātū illi volunt: dū tñ itelligāt maculā hanc nō magis hūane coherere nature quā soli hoc ꝯuenit/ vt certo hoꝛaꝝ exacto numero sese terris adducat noctiqȝ cedat. At q̄ iosue cū gabaonitas tutaret: quos rex hierosolimitan⁹ sibi subiugare studbat: iāȝ cū nox aduētaret exiciū metuēs iosue soli admirabili pfecto fiducia ipauit ne a loco discederet: neqȝ tñ hostibȝ sese vidēdū pberet. Est igr̄ hebꝛeis pducta dies. hostes vo nocte dephēsos facile iosue supauit. Hec sūt sacre hystoꝛie vba. Non fuit añ nec post tā lōga dies obediēte dn̄o voci hois. Stetit igr̄ sol pcipiēte iosue dn̄oqȝ volēte solito plixius: neqȝ nocti cessit. Qđ ipi⁹ repugnare nature qs nō videt? Sic etiā vbi de⁹ penuē pplm̄ redimere ac liberare decreuit: rerū naturas imutauit ꝛ legibȝ ipauit potētissime. Nāqȝ hoi ꝯiūctus est deus. hoīemqȝ ac deū vgo ꝯcepit: eūdēqȝ vllo absqȝ doloꝛe peperit: aliaqȝ inumera facta sūt a cōi nature lege penit⁹ abhoꝛrētia. Et qm̄ notissima sūt meōꝛare nichil est op⁹. Ipse igitur q̄ nature certas posuit leges ipis legibȝ quotiēs vult iperat: ꝛ vt illi libitū est nouat atqȝ imutat: nec opis sui cuiqȝ rōnē reddit. Etenī satis est ipi auctoꝛi opus ꝯstare. Statōe. Translatio sūpta a nauibus q̄ vbi statione aliquā tutā nocte fuerint quiescūt

Attamen interea superi de numinis actis.

Disputat argutus/si deus astra regat.
Os sursū profert/celos et sydera supra:
Scādere conatus pone tribunal helop.
(Attamē) tāta est (inqt) hūana temeritas vt ea q̄ nisi reuelāte deo sciri nō pñt igenio iuestigare nitat. Et ea q̄ pr̄s ignorat: discutere audeat Quippe/a nōnulli disputatū ē eēt ne de⁹ aliqs a cui⁹ arbitrio sydeꝝ pēderet ptās qq₃ reꝝ oīm hr̄et curā. Nis⁹ est hoc iuestigare tulli⁹ in libro de natura deoꝝ et claudian⁹ ea ipsa dubitatiōe mentē sibi sepius fuisse agitatā dicit.
Atq₃ iterū humano meditatus robore turrī
Concidit vt nēbroth vocibus omnisonis.
Nēbroth) admirabili altitudie turrī a nēbroth ī vrbe babyloīa edificatā fuisse pp̄q₃ līguaꝝ ꝯfusionē ad opis ꝯsūmatōe₃ n̄ eē ꝑuētū nēo ē q̄ ignorat. hoc ip̄₃ ꝯtēplatoribȝ illis q̄ dīnaꝝ opeꝝ rōem penit⁹ iuestigare volūt: accidere dicit. Nā cū oīa meditati fuerint: ipsa rerū magnitudine attoniti decidūt: et sue tantum ambiguitatis argumēta relinquūt.
Nec recipit demens: vt noctua sole laborat:
Lucifer vt toto fulminet astra polo.
Ardua scrutantem sullimis gloria fallit:
Numinis obiectu mens ebetata iacet
Nec recipit) n̄ ītelligit (iq̄t) demēs iste meditator noctue oculū solē aspicere n̄ posse: ꝛ luciferꝝ toto polo astra fulmīare. i. n̄ sētit nr̄i ītellect⁹ oclȝ dīno ītuēdo fulgori n̄ magis eē parē quā obscura noctue luīa solis ꝯtēplādo nitori (Lucifer et) i. dīn⁹ ille splēdor (toto polo astra fulmīat) i. btōꝝ oīȝ ītellect⁹ lōge trāscēdit.
Dicite quos torquet scrupus tā ceca tuendi/
Qua magnes ferri pōdera vi rapiat.
Scrup⁹) ei⁹ dimiñ ē scrupul⁹. ꝛ ē lapill⁹ ꝑu⁹ ideq₃ asp. Vñ ꝛ scrupea saxa dicim⁹ atȝ acuta. ceca/occulta archana secreta. (Qua magnes) Magnes nō solū ferꝝ ad se trahit: verūetiā ferro qđ attraxerit id reliq̄t ꝟtutis: vt aliđ ferrū si apponat: attrahere facile possit. Magnā eni anuloꝝ ꝯgeriē si ptuleris/vnūq₃ ex his magneti apponas: is aliū p⁹ se trahet: ꝛ ali⁹ rurs⁹ aliū/donec ex oībȝ idissolubilis qđā cathena fiat. Et qđ ē a magnete p̄cipua hec virtus exit: cuius ratio nulli vnq̄ mortaliū cōperta fuit.

Qua breuis echinis (necenim pl⁹ ipse pedalis)
Mercibus oppletam distinet arte ratam
Nã neq; vis hominũ/sed nec violẽtior auster
(Pisciculus nauem dum remoratur) agat.

¶ Qua subaudi. vi. echin⁹) piscẽ hũc echeneyda plini⁹ appellari dicit ei⁹ enĩ hec sũt v̾ba. Est paru⁹ admodũ piscis echeneis appellatus. Hoc carinis adherẽte naues tardius ire credunt. Cetera apud pliniũ lege. Hui⁹ enĩ piscis siue echiny siue echeneydos hec est natura vt quotiẽs nauib; adheret eas retineat: nec quoquõ ꝓgredi patiatur: etiã si quinq; pedũ crassitudĩe nauis sit. Breuis est tñ vtpote pedalis. hec enĩ piscis est mensura vt trebius niger auctor est. Est ꝫ alia in hoc aĩali v̾tus. Nã pisciculus iste si in sale asseruatus fuerit: aurũ qđ in altissimos puteos deciderit puteo admotus ad se trahit et huius quoq; rei ignota est ratio (distinet) retinet.

Ut pelagi summo cohibet torpedo natantes/
Hanc licet obductam celet arena freti.

¶ Ut pelagi sũmo) Torpedo/piscis nõ sane magn⁹ a torpẽdo nomẽ accepit. Quippe ea est natura vt pisces quos appetit torpere faciat. Et cũ ꝓgredi nõ pñt illis vescit̃. Idem piscis q̃uis arena obductus ⁊ celat⁹ fuerit: natãtes retinet ⁊ torpere facit: ita vt q̃uis maxĩe conẽtur ꝓgredi: tñ nullomõ possũt. Et huius quoq; ratio nulli ꝓrsus est cõperta.

Uulgatum est aliud. sed virtus cognita nulli
Miretur q̃uis crantor et empedocles.

¶ Crantor) is solẽsis patria fuit. athenis xenocratẽ audiuit. Cõmẽtarios ad triginta v̾suũ milia reliquisse dr̃. Cetera apud diogenẽ lege. (Empedocles) hũc agrigentiuũ fuisse dicũt. Pithagorã audiuit. vt autẽ nõnullis placet permenidẽ. Carmine valuit: adeo vt illũ homericũ poetã aristoteles appellet Orator preterea fuit optimus. Et medicine nõ ignarus. quod reliquũ est apud diogenem lege.

Rethiculũ pẽdens quo numine texit aragne
Ut mella et ceras floribus edat apis.

¶ Aragne) Ea cũ pallade de lanificio certasse atq; in araneã ꝯuersa eẽ tradit̃. Id apud ouidiũ lege. Eã igr̃ ꝑ aranea posuit

nec absurde. Quippe pro hirūdīe ꝑgue sepe nūero accipi solet Quo mīme. est eī araneaꝝ tā erudita oꝑatio: vt nescio qd dinū ꝑferre videaꝛ. ꝑꝫa sūt araneoꝝ gn̄a. Maiores ī cauernis hītāt. Mimini nō texūt. Terciū ꝟo gen⁹ telas texit admirabili qͣdē igenio. neqꝫ eī videꝛ ab hoīb ꝫ sile aliqd fieri posse ad capiēdas muscas/ q̄ circa telas quas texūt volitāt: pēdēs nectūt reticulū. Qd cū īciderit musce: nulla illis reliquiꝛ egrediēdi facultas. Qm̄ mō id fiat nec crātor nec ēpedocles nec oīs phōꝝ turba vnq̄ꝫ potuit explorare (Ut mella) de apū natura apd ꝟgiliū pliniū ⁊ columellā plīma videre lꝫ Sꝫ hoc vnū dixisse sat fuerit: veteres apū naturā vsqꝫ adeo miratos eē vt illis diuine mētis ꝑtē īesse crediderīt. Cū tn̄ nichil sit facili⁹ quā araneaꝝ texturā et apes mella ꝯficiētes ītueri: neutrū tn̄ cuiq̄ꝫ quātūlibet etiā sapiēti ꝑspectū est. Uerū id occulta quadā vi nature fieri curiosi īdagatores fatenꝛ. Qd cū dicūt ꝯfitenꝛ ꝑfecto quodāmodo hec gerētur archana se penitus ignorare.

Hoc callet nemo. quiuis bonus ābigit autor.
Uis facit hoc aiunt indita/ceca/latens
O cecas mentes studiorū: extancia corā.
Nescire/et satis condita discutere
Nature legū expertem/penetralia credam
Ingressum: et magni promere scita dei:
Abstrusa ītrorsum rebus vis tota latet vos.
Quis mentē primam calculet/et penetret:

(O cecas) exclamat in eos q̄ de celestib ꝫ archaīs qdqd illis in mentē venerit vt sūt audaces penitusqꝫ temerarii asserere nō verēꝛ. Est eī sūme demēcie eoꝝ q̄ oculis cernāꝛ ignorare rōnē: et eaꝝ reꝝ q̄ sola dei reuelatōe cognosci pn̄t sciāꝫ sibi vēdicare

Quis vestrū in semet sensim illabētia menti
Senserit acta dei/aut experiatur opus:
Dicitis hoc fiet. et stat deducere votum.
Mox conuersi/aliud voluitis/et facitis.

(Quis vr̄m) expimur sepenūero volūtates mutari nr̄as: atqꝫ id qd maxīe decreuim⁹ nescio quo pacto dicedere ⁊ alid a nobis ꝑter spē ac repēte fieri c⁹ne mīma qdē cogitatio mētē nr̄aꝫ subierat. Nōnunq̄ꝫ ad colendū deū admirabili rapimur feruore.

Nonūq̄ desides toti torpem⁹. iterdū i dinar rer ↄtēplatōem erigimur. Morq̄ȝ mētis acies vsq̄ȝ adeo ebetat: vt ne ea q̄dē q̄ corā oc'lis versant nr̄is cogitatōe ↄseq̄ valeam⁹. Cūq̄ȝ ea fieri mime dubitem⁹: quo tñ fiāt mō plane nescim⁹. Nec ē q̄sq̄ tāta ꝑicia q̄ tp̄s ꝓuidere possit quo i ↄtēplādis reb⁹ futur⁹ sit feruētior tepidior vel Nec ē q̄sq̄ q̄ sciat an aliđ q̄ ipe statuerit factur⁹ sit nisi p⁹ ꝑfectū op⁹. Demētis est igit de celestibȝ archais sibi ꝑrsus icognitis asserere q̄dq̄: cū ea q̄ in se ipse fieri sentit nunq̄ ita queat experiri: vt eor vllā valeat reddere rationē.

Pectora mens vt vult celestis (credite) versat
Libera nec vestris subiacet insidiis.

(Mēs celestis) deū nūc primā nūc celestē mētē aptissim⁹ appellat noībȝ Insidiis argumētatōibȝ. q̄uis ei aduersarii m'ltis ondere nitāt argumētationibȝ/mariā veteris ↄtagii labe fuisse maculatā: nō tñ deū cogere pūt vt hoc ꝑmiserit. Quippe q̄ liberrimus est ⁊ nullis sillogismor captiūculis cogi pōt.

Non tā nigra tegit solem quandoq̄ȝ procella
q̄ mentem recutit celsior arte deus.

(Non tā nigra) Snia est. Tegi nōnūq̄ solē nube tā atra experimur vt ei⁹ nitor atq̄ȝ fulgor oculis pene nr̄is subduct⁹ eē videat Nubiū tñ nūq̄ tāta vis est vt oē ꝑrsus solis lumē abducāt Vel rer supnar cōtēplatio rer vlȝ adeo nr̄i itellect⁹ trāscēdit acumē vt nisi ꝑcipuo đi iuuemur mūere tāto negocio pares eē n̄ possim⁹ Nā si ea q̄ hūana tradūt arte sepenūero tāta sūt vt ad ea pene trāda vires nr̄e mime sufficere posse videāt. Quo pacto q̄so dū imortalē q̄ nō artis mō verūetiā nate ē auctor nr̄o igeio nos ↄtēplari posse putabim⁹? Aut eor oper q̄ ab illo ꝑficiscūt reddere rōnē? (Recutit) deiicit. deorsū/mittit/ebetat/obstupefacit

Est data lex. fateor. legem suspendere quisnā
Non velit autorem si pius instet honos:

(Est data lex) hoc vicētii cauillatoris ianis argumētatio i superioribȝ satis supq̄ȝ ifirmata est. Sȝ illā nō alia rōe rursū attigit nisi vt quordā ieptulor mores ondat a q̄bȝ garrul⁹ iste vicētius suo teste voluie mime decessisse vr̄. Quippe i quā semel icciderit argumētatiōeȝ eādē milies miliesq̄ȝ repetere gaudet atȝ id tādē effecit vt cū magno vbor circuitu fuerit vs⁹ vno se tm̄ iaculo ꝑtexisse videat Est āt vicētiana argumtatio i quā pene sp̄ iccidit: legē hāc a đo videri ꝑfectā: vt q̄cūq̄ȝ p⁹ adā ex viri feīeq̄ȝ ↄcubitu nasceret/primi maculā ↄtagii euadere nllomō posset: cui tādē argumētatōi nr̄ gaguin⁹ rn̄det nullā tātā eē legē q̄ nō mutari possit aut aliquo pacto suspēdi quotiēs pietas ita fieri

debere ꝑsuadet. decuit autē filiū omī erga genitricē vti pietate Non est igitur qđ miremur a cōi lege exemptā esse matrē: quā tanto donari debere honore pietas sctissima ꝑsuadebat.

Nec nostrū est penitus vires et sensa deoꝝ
Noscere: sed qđ agūt ꝓrendere/facta sequi

¶ Nec nostrū) temerarios eē oñdit q̄ nichil affirmare metuūt: qđ nec diuis eruditi reuelatōibꝫ/nec sacraꝝ lraꝝ testiōnio cer tiores fcti didiscerīt Nostrū ei ē q̄ deū egisse scim⁹ eadē venerari atꝫ mirari: q̄qꝫ facere iubemur libēter seq̄/ q̄uis etiā ignorem⁹ quanā rōe id facere iubeamur. Jubemur āt i sāctā eccl'aꝫ crede re q̄ cū absqꝫ vlla ꝯtrouersia ꝟgīee ꝯceptōis festitatē venerādā eē arbitref illi libēter obtēꝑare dēm⁹/ neqꝫ rōnē cur ita se hēat qđ credē iubemur nos iuestigare velle decet: cū certo scia⁹ q̄đ q̄đ fide āplectimur id eē hmōi: vt euidēti dmōstratōe oñdi ñ possit

Sunt in subsidiis: quoꝝ virtute fouemur
Basilee patres/docta ferire cohors.
Jam si forte fuga vincenti elapsus abibis:
Protenus a tergo verbera mille feres.
Sed prius obstringam rutilo te fulgure veri
Ut qui lippus ades: iam quoqꝫ cecus eas.

¶ Sūt i subsidiis) sacroscā basiliēsis sinod⁹ vniuersalē eccl'aꝫ repñtās id īstituit atqꝫ decreuit: vt eoꝝ doctria q̄ btīssie ꝟgis ꝯ ceptōeꝫ vtpote purā atꝫ īmacl'atā venerarēf: fidelibꝫ oībꝫ veluti pia/religiosa sacrisqꝫ lr̄is oīo ꝯsētanea āplectēda foret. H⁹ āt dcreti ꝑfidissim⁹ iste vicēti⁹ nullā oīno facit mētōeꝫ. Ideoqꝫ nr̄ gaguin⁹ basiliēsis ꝯsilii pr̄es i subsidiis eē dicit: adō vt nll'a fu ga elabi possit. Rectissīeqꝫ eā cohortē ferire doctā eē fatef Cru delissio nāqꝫ excōicatōis gladio ꝑcutiūf: q̄cūqꝫ tāti dcreta ꝯsi lii (q̄ ñ sec⁹ accipiēda sūt/quā si ad vniuersa eccl'a ꝓfecta forēt) ꝯtēnere ñ erubescūt (Sꝫ pri⁹) cū a stipiōe dvicta narraf cartha go aut ab hānibale vexata plīmū fuisse dr̄ italia. Id tāta āple ctimur fide, vt eū q̄ forte negauerit īsanū eē ꝓclāem⁹. Cū igr̄ ve teꝝ historicoꝝ scriptis q̄ a nr̄a r̄ligiōe pri⁹ abfuere tm̄ hēa⁹ fidi ꝑpissimū ē ꝓfecto diuis r̄uelatōibꝫ q̄b⁹ falli nēo p̄t fidē nos hr̄e nolle Reuelata nāꝫ ab īmortali dꝟitate nichil certi⁹ clari⁹ atꝫ illustri⁹ dsidrari posse vr̄ Dicit igr̄ h⁹ auctor opuscl'i se vicētiais ocl'is tm̄ splēdid nitidꝫ ꝟitatis obiectuꝝ: vt ex lipo cec⁹ oīo fiat lip⁹) lipitudo/ocl'oꝝ morb⁹ ē. q̄ppe lipire dñr ocl'i cū hūorē cras sū stillāt q̄ visui plīmū obest/rcte igr̄ vicē. lipū appellauit nā nisi mēt ocl'os morbidos hr̄et: nūq̄ aus⁹ eēt i tāta erūpe temeritatē

Producam testes extrema gēte citatos.
Helsinum imprimis religione ducem
Hic datus orator/anglis auertere dacos
Dum mediis certat fluctibus ire citus:
Et preuecta ratis euro vexatur & vnda
Incertus vite suspicit astra gemens.
Rumpi vela stupet.nec mali sistere robur.
Et male compactum nauis hyare latus:
Imbribꝫ et crebra quassari grandine nautas.
Spe nulla/seuo turbine transtra quati
Hec inter pauitās/animoqꝫ egerrimus/iras.
Horrebat celi:tristis vt agna lupi.
Credidit infelix moribundo busta parari
Et pelago vndāti verba suprema dare.
Dū stat egenus opis:miseris et q̄stibus vsqꝫ
Ingemit/has diue concipit ore preces
Virgo salus miserū: ꝓpera subducere vētos
Et tranquilla refer equora fluctiuagis.
Talibus acta: senem iubet ecce ꝑ ethera labi.
Conscius vt peragat que pia gesta velit.

¶ (Extrema gēte) britānos ītelligit q̄ in extremo hītant orbe. seuo turbine. Versus ad ostendēdā maris tēpestatē accōmodatissimus.sono nāqꝫ/ventoꝝ atqꝫ aquaꝝ fremitū imitatur(Acta) subaudi maria/talibus/subaudi verbis a pio corde ꝑfectis.

Peruolat ille citus insigni vertice presul.
Et patris helsini constitit ante ratem
Atqꝫ diu tremulū/& certū iam cedere morti.
Affatus senior:fortiter inquit age.
Nulla tibi ex tāt⁊ grassās quas turbo minat.
Pena nocet:si das me redeunte fidem

Virgo potēs pelagi/ statio/ reqesqꝫ grauatis
Annuit. euades. fide. repelle metum.
Concipe iā votis sancte solennia matri
Annua/ que sexto ferre decembris ydus/
Helsine et studeas/ et plebi indicere cures
Supplicibusqꝫ aris nec dare tura nega.
Nomen erit luci conceptio fausta marie
Tunc etenim vite limē adepta dea est
Dixerat. helsinus spondet solatus honores.
Et grates inquit candida mater ago
Ut promissa fides: repetit celestia presul
Terrentur nymbi. fit via lucifero.
Mox pollus excussa terris caligine/ fulsit.
Rettullit & gratum nauibus equor iter
Alter adest verax surgens a flumine testis
Quem fluctu absortum sequana restituit
Nauigat a stupro tetra dum nocte sacerdos:
Immemorem culpe sollicitauit aqua.
Pallidus assueto dum ritu virginis odas.
Incipit: exturbat fluctus et aura virum.
Extinctum furie festinant tundere plagis
Criminis vt penas fedus adulter agat:
Diua sed adueniens: hāc tantū voce repressit.
Demones: ite meus presbyter iste fuit.
Dum caneret nobis vndoso flumine laudes:
Preripit hinc vitam perfida vestra manus
Ite. animam capiat frigens a morte cadauer
Illa pudens sceleris febrnet ipsa scelus.

His confusa nocens se turba i tartara condit
Virgo iubet mentē corpus adire suū
Reddita sed postq̄ defunctum vita reuisit
Tum mater miserum sic pia persequitur.
Vade age/nec posthac vicii salebris mergare.
Vita sacerdotem crimine munda probat
Jam facti meminisse decet. tu gratus habeto
Quod nūc acceptum mēte fauente colas.
Festa dies tibi sit conceptio nostra perennis.
Quam memor octaua. luce decēbris age.
Hec effata redit: sullimen suscipit ether:
Presbyter (vt iussus) tradita festa colit.
Plurima conceptum testatur altera dine
Sic satis a binis testibus esse fidem
Quid tandē solēne piū peccamus agentes:
Quid fidei aduersum lux pietatis habet:

(Cōceptō) ñ scificatō. vt itelligat vicētiꝰ ꝛ q̄cūqꝫ illiꝰ adherēt opīoni q̄ i tā venerāde solēnitatis cultores frustra latrāt: ꝯceptionē eo die nō scificatōez coli (Quid tādē) plīma poterāt adduci miracla. qbꝫ tādē psuasi sūt fideles vt venerāda sacratissīe ꝯceptōis festa colerēt atꝫ celebrarēt. Sꝫ hec duo i p̄ntia sufficē p̄nt q̄ tā sūt pbata tāqꝫ maifesta vt ea nisi q̄ pfidꝰ ē totꝰ negāda nēo putet Sꝫ iterī aduersarii astutas argumētatiūclas rōe pulcherrīa frāgit atꝫ eneruat Vt cūqꝫ se res hꝫ nichil ē qđ i nos iuehat frculꝰ ille: q̄ppe q̄ peccare nō possumꝰ solennitatē toti tā pbatā eccle celebrātes. (Quid fidei) Nichil pculdubio facimꝰ qđ fidei ꝯtrariū minꝰ ve ꝯsētāeū cēseri possit cū lucē sequamur pietatis. i. cū colēdi dei atqꝫ honorāde ꝟgisꝰ grā (q̄ ꝟa nimirꝫ ē pietas) ꝯceptōis illiꝰ festa libēter veneramur.

Credit haud frustra/ter..as et cūcta nouantē
Lege noua/matrem iure creasse nouam.
Et sanctum est festas gnati venerarier aras
Celoqꝫ exorta signa putare/pium est
(Credit) cū hūanū genꝰ a morte deꝰ liberare decreuit: noua pfe

cto fecit oīa. Nā quo tpe nat⁹ ē xp̄s pax vniuerso fuit orbi: eadē
qȝ plixior quā olī alñ ꝯspecta fuerat. Nouū igr̄ hoc fuit. Nouū
quoqȝ ꝺ ꝟgīe deū nasci. Nouū/pctōri pplo clausas celestis re
gni recludere fores. Nouū/corp⁹ sāguinēqȝ ꝓpriū sub paīs vi=
niqȝ figura recōdere: fidelibȝqȝ sumēdū reliq̄re. Sȝ q̄d mlta cō
meōrē cū noua xp̄s fecerit oīa? Credim⁹ igit haud absurde eū
q̄ cūcta nouatur⁹ ī mūdū veīt: nouē quoȝ crasse geītricē/c⁹ viōlȝ
ꝯceptio p̄ter cōeȝ mortaliū legē oī macla feceqȝ careret: ⁊ sctm̄
est. nō absqȝ sūma dei īmortalis laude glīosissīe ꝟgīs celebrat
ꝯceptio. illi nāqȝ r̄ligiosissimi q̄qȝ igētes agūt gr̄as: q̄ꝺ matrē
tāto dōare mūere sit dignat⁹ Qꝺqȝ cādidissimā sibi thalamū ī
quē alñ sese receptur⁹ eēt pare voluerit. Virgīs itaqȝ dū cele=
bram⁹ festa nati quoqȝ sacras veneramur aras atȝ hoc ip̄ȝ scm̄
eē nēo recte negauerit. Ꝑiū ē p̄terea signa credere auctore ꝺo
fctā: q̄b⁹ tāꝺ fiꝺlibȝ ꝑsuasū ē tā scē ꝯceptōis festa venerari ꝺr̄e.

Ipsa q̄ȝ iam late communi federe sacra.
Per populos ferri/non ratione vacat
Nec sineret pietas fecisse piacula iustos
Est quibus innumeris tam meōrata dies.
Quid stas attonitus/ceu belua lapsa cauerna
Quā torue auertis lumina terrificus?
Orta deo que sunt nunq̄ dissoluerit etas.
Humanum in puncto soluitur/vt nebula.

Ipsaqȝ iā late) cū ea q̄ ab aplis olī dicebāt pfidi atȝ obstiati iu
dei vtpote nefaria peīt⁹qȝ sacrilega detestarēt: gamaliel vir mlt
ta scitate ꝯspicu⁹ eos hmōi ē affat⁹ orōe. Si hax rex spūsctūs
auctor ē: nlla pfecto poterīt rōe dissolui. Sin aūt hec hoīȝ tm̄ sūt
opa/ea breui pitura eē: certissimū hēte. Eadē quoqȝ rōe argu
mētari possum⁹ h⁹ tā fctē solēnitatis spm̄ scm̄ auctorē videri: q̄p
pe ab eo tpe quo īstitui cepit crescere ñ destitit. Et nūc demū op
tiox quoxqȝ ꝯsēs⁹ ī ea ꝑueīt obseruatōe. Qꝺ pfecto mīme fieret
si h⁹ rei spūscūs auctor ñ eēt (Nec sineret) optīa ē hec rō neqȝ eī
credēdū ē hacte⁹ ꝑmissux fuisse deū vt īnūera ppli mltitudo ꝯce
ptū ipux maclatūqȝ vtpote cādidū totū/atȝ oī fece vacātē īep=
tissīe celebrare. Qꝺ si forte ꝺcipimur ab ip̄o nimix ꝺo ꝺcipi viꝺ
mur: quē tāte celebritatis auctorē fuisse credi⁹ Quo fit vt nichil
adūsariis r̄liq̄t qꝺ ipios festitatis h⁹ cltores iaclari posse viꝺāt

Nunc venies heresis mūdo notissim⁹ autor.
Teq̄ȝ/tuosq̄ȝ ferent fulgura dira libros.

Exul abi. et stadio fugiens discede. madentes
Et sudore pigros iam tuba soluit equos:
Quietiam e superis iã nostros mater agone.
Et tibi contextũ protege semper opus.

Nũc veies) Ex his q̃ supiꝰ dicta sũt satis appet pio huic fidliũ cultui temere resistere posse neĩnẽ nec ea circa dubitatiõeʒ oẽm affirmare q̃ scis pr̃ioʒ dubia fuisse ꝑspicimꝰ: nisi idẽ hereticꝰ et vocari ⁊ credi velit. Uincẽtiũ igiť hereticũ nõ inepte vocat: dignũ ꝑfecto ob idipm̃ quẽ cũ suis libris fulmẽ interimat.

Nulla chori veteris blando pede musa canẽti
Affuit. esse potes versibus vna satis
Ut tuus illuuiem conceptus virgo perhorret
Sic iouis et bromii nomĩa despueres

Nulla chori veteris) Poetaꝝ mos ẽ musas ⁊ d̃os ab ĩitio ĩuocare ⁊ ꝑmiscere opi suscepto fabulas ⁊ figm̃ta. Hic se gaguinꝰ q̃ hmõi d̃liram̃ta ñ fuerit secutꝰ excusat. q̃ puritati xp̃iãe religiõis tã iepta sũt q̃ꝫ ipiꝰ cãdido v̾gis ꝯceptui origiaľ. labes aduersať

Prima per ignotum pressi vestigia circum/
Gallus/ vbi nemo fixerat arma pugil.

Pria ꝑ ignotũ) dicit se aliũ nescire q̃ d̃ v̾giĩ ꝯceptõe qõeʒ v̾sibꝫ attigerit ꝓide excusatõe dignũ eẽ si minꝰ polite q̃cq̃ꝫ scripserit.

Hinc plus forte equo verbis audaculus egi
Uix prima incultus falce nouatur ager
Sacra secutus/ iter triui rudiore cylindro.
Postera planabit tubera queqꝫ traha.
Nec mea contendo circũdet tempora laurus
Cepta tibi pugna est/ grata sit ipsa tibi.

Uix pria) Nã q̃ ager ad culturã primũ nouať nõ vna satis agricolatõe expurgať Uñ qd̃ tuber ⁊ minꝰ planatũ ẽ. seq̃ns traha. i. futurꝰ scriptor q̃ eãdẽ tractabit qõnẽ tersiꝰ oĩa dolabit. Est enĩ traha autore seruio genꝰ vehicľi (Cepta tibi) Lauro coronari poetas certũ est q̃ honos a mľtis ẽ olĩ expetitꝰ/ quẽ nõ expectare se gaguinꝰ asseuerat/ Sʒ satis eẽ si opusculũ a se ad hõrẽ v̾gis marie ĩchoatũ/ gratũ ipi dei geĩtrici eẽ ĩtelliget. ¶ Finis.

¶ De puritate conceptionis virginis marie aduersus Uincentiū de castro nouo fratris Roberti gaguini ordinis. S. trinitatis de redēptione captiuorū generalis ministri Concertatio Incipit feliciter.

Hic vicenti⁹ in studio ferrariensi Assidente hercule regionis illius duce in magna hoīz corona disputans Mariā xpi matrem pctī originalis labe pollutam diffiniuit. atq; īde librū edidit.

e St michi mens equis in te procurrere telis
Qui sopita diu reproba bella moues.
Horrida cōstans est terras portenta tulisse:
Dirior insurgis omnibus ydrigenis.
Nec lernea tuum natalem prodit origo.
Te genuit stygio torua megera lacu.
Atq; humili tectum virus diffundere cappa
Te scelerum et mortis conditor edocuit.
Dum vultu pretendis ouem/dum membra cucullo
Contegis/introrsum vipera seua furit.
In xpi matrem vasto procurris hyatu/
Ut lupa prelonga discruciata fame.
Undiq; fulgentem puro candore mariam
Impius oscena proluis illuuie.
Et circūlato mundi per regna libello:
Scribis originei criminis esse ream.
Talia dum regeris stomanchanti pectore probra:
Totus in aduersum prouocor ire pugil.
Parua gyganteam pastoris fundula molem
In caput excussa glande: dedit baratro.

Ille sacer fidit superare georgius anguem
Cui stabat virgo sorte futura cibus.
Nec meus expertis cedet mucronibus ardor.
Que sua sunt virgo bella maria geret.
Consere diua manus. atq; instrue brachia pilis.
Ardet equus laxis currere carceribus.
Raditur eoo cum surgit ab equore tytan
t Esse voluptatis non sine vere locus.
Magnus vbi rerũ princeps ꝛ cõditor orbis
Legibus adiectis viuere iussit adam.
Sacra loci medio prestabat fructibus arbos
Certa boni custos. certa ministra mali.
Huius erat vetitũ fructus libare parentes.
Cetera cedebant vsibus orticole.
Credula sed mulier infelix eua marito
Exhibet exemptum quem probet ipse cibum.
Inicium peti originalis. Ille suadenti ne dura fronte repugnet:
Vescitur. autoris ĩmemor/atq; sui.
Effect⁹ peti originalis Mox puduit facti. sensitq; expertus/oriri
In semet varias a ratione vias.
Nam concorde prius membrorũ lege coibat
Totum hominis regnum. Spes erat vna deus.
Pena ꝓ peccato. Pellitur inde nocens. et cogitur exul/aratro
Poscere humũ frugem/quam miser esse queat.

Hinc nata est soboles eterno obnoxia leto.
Cui fuit et superum curia clausa diu.
Donec ab excelso est demissus patre redemptor:
Qui se carne hominem proderet ipse deus.
Prima hominis labes infecit semine prolem.
Solus habet christus tergere morte reos.
Perfidus his seuū iaculis vincentius agmen
Armat. et emisso milite pila vibrat.
¶ Omnis ait series hoīm pro sorde paterna
Inficitur/tante ceu rea nequicie.
Hinc deus equata damnauit lege nepotes.
Subiciens culpe quos generaret adam.
¶ Fallere vincenti. Cohibetur limite nullo
Conditor. et liber omnia vult/et agit.
Illaqueat. soluit. punit. miseretur: vt orbis
Rector/et antistes/arbiter/et dominus.
¶ Furari scelus est. sed nonne egyptia moyses
Uasa ferens/furti nescius excipitur?
Nunquid et ille iacob dextram mentitus esau
Dum fallit patrem dona beatus habet?
Que daret vlla locum fraterne sanctio fraudi?
En deus impune preterit acta iacob.
Non turpe est quodcūq; iubet complere creator/
Qui celum et terras lege solutus agit.

Pctī macl'a trāsit ad posteros.

Ratō aduersarij.

Sol'o hūj qz legis dispensator est de⁹

Probatio p exēplū q legem deus suspendit ī patribus veteris testamēti

De⁹ legib⁹ est solutus.

Sic valuit ritum nascendi/et mentis habende
Dispensare potens in genitrice deus.
Maiestatis erat noxa subducere matrem.
Que sola in cunctis libera fece foret.
Talis honor decuit venturi regis alumnam
Et matri gnatus debuit esse pius.

Alia pbatio sumpta ab īperatoris edicto

¶ Prodijt edictum romā cum cesar agebat
Impositis scribi censibus omne solum.
Quis neget augustum potuisse remittere troie
Vectigal: lacio ne daret era remo?

Sicut in aduētu xpi mlta preter legem nature facta sunt ita pter legē cōem potuit deus creare virginez sine origīali clpa

¶ Tempus vbi aduenit peccatis soluere sontes:
Et carnis sanxit christus habere togam:
Conuersa est natura. parit longeua virago.
Non satus inclusum ventre salutat herum.
Nescia concubitus supero stillamine virgo
Fert hominem pura virginitate deum.
Nec dolor a partu/nec anus industria matri
Obsequitur. gaudet virgo puerperio.
Belua vincenti ignoras hec (lege soluta)
Facta deo autore: cui fauet omne quod est?

Nō pallego riā ex figuris veteris testamenti.

Signa prius tanti extabant ingentia miri.
Arida gestanti florida virga fuit.
Transit ab egypto populus qua stagna fluebant:
Nec secus ac muro clausa fuere freta.

Libera sic oritur virgo. nec originis humor
Inquinat. hanc stygia sic reueretur aqua.
Cur ita? Siste pedem vincenti/vera docebo.
Ne te discruciet qua furis impietas.
¶ Hec vna est virgo qua ceruix tunditur anguis
Credula cui miseris auribus eua fuit.
Principium viciis tulit eua/maria medellam.
Hec vite porta est: mortis vt illa fuit.
Eua parens scelerum rubuit se noscere nudam.
Hanc contra vicium prestruit omnipotens.
Mirandis rebus decuit miranda preire/
Nuncia candoris quo pia virgo nitet.
¶ Ecce iterum insanis. ⁊ xp̄i sanguine lotam
Clamas. Admitto. sic tenet alma fides.
Solius est christi dono/genus omne redemptū.
Nec tanto eximitur munere munda parens.
Ille nec angelicus qui stat clarissimus ordo
Hoc tanto fructu se caruisse feret.
Sed pluris longe est lapsu seruare cadentem:
Tergere q̄ʒ lapsi fetida terga luto.
Gratior est veniens pre morbo cura medentis:
Q̄ febrem passo mox reuocata salus.
¶ De supera mente nil inquis dicere fas est:
Cum diuina fidem littera nulla facit.

Nō sūpta ab eo qđ scriptū est ipa conteret caput tuū

Cōtraria cōtrariis curāt

Rō adūsarij

Nō solū maria sʒ etiā angeli redēptionis xp̄i fructū acceperūt sʒ beatū bernardū in. 22. sermone sup Cantica.

Exemplū a medico curāte febrem.
Rō adūsarij
Nihil đ deo asserendū eē sine testimonio scripture

Soko qꝛ aliqua credunt sine testimonio sacraruꝫ scripturaruꝫ

Multa in ecclesia fieri et credi consuetudine

Nõ sumpta a xp̄i sepulchꝛo in quo nullus ante eum positus fuerat.

¶Cur ergo assumptam carnis cum mole fateris?
Id nullo veteri pagina teste pꝛobat.
Sed nonne assentis surgentem e funere gnatum
Mox matri visum? Que tibi lex? pietas.
Sunt pleraqꝫ sacris sine testibus edita/ quoꝛum
Stat mansura fides/et pia relligio.
Omnia non lege quecũqꝫ ecclesia seruat
Pꝛocedunt.constat moꝛibus esse locum.
Ducitur humano persepe ecclesia iussu.
Cui resilire nephas est.obedire salus.
¶Nunc age vincenti et vim nostrã perfide senti:
Quam regit et firmat intemerata fides.
Que magis est chꝛisti vel moꝛs/vel vita putãda?
Queqꝫ sacris colitur. et celebꝛanda datur.
Quidni igitur vite sanctos concedis honoꝛes:
Sicut et extincto munda sepulchꝛa damus?
A cruce pendentis pia curans funera ioseph
Syndone candenti coꝛpus inane refert.
Et quo nulla pꝛius sanies illata fuisset:
Exanimem busto condit odoꝛifero.
Tu scelus hospicium foꝛmande carnis iesu
Peccati macula polluis/et temeras.
Te pudeat viuũ viciato inferre locello
Quem fede euectum nobilis vꝛna capit.

¶ Eua nocens mater gentem enixura caducam
Candida de puro prodijt osse viri.
Spirituum genitrix recreandi sarculus orbis
Venerit in tenebras sordida? non fateor.
Sanctus et omnipotens (vincenti crede) parauit
Augustum prorsus celitus accubitum.

Alia rõ sumpta a ꝓductione eue q̃ de pura costa ade forata ẽ

¶ Nec binas iactes nascendi existere formas/
Seminis: et fuse per sua septa anime.
Neutrum regnantis preuentu/culpa subegit.
Protegit a borea preuia dextra facem.

Rõ aduersarij ponentis duas conceptiones

Soluo ꝙ pūcta fuit Maria ne cadet.

¶ Et tua despicimus vincenti instantia: dum vis
Anxius accepti scire miuuta boni.
Scilicet (vt perhibes) punctū signetur oportet.
Lumen vbi primū cepit/et enituit.
Pre facto res est. precedunt vasa liquorem.
Ergo preit luci sanctificanda parens.
Ergo maria prius ꝙ̃ lumine clara niteret:
Fusca fuit labe carnis originee.

Rõ aduersarij de īstanti purgationis ⁊ ꝯceptionis

Res p̄existit qualitati.

¶ In cyrpo nodum/et festucā in stramine queris.
Queris et in liquido lumen/et astra polo.
Ingens artificis suspendit gratia legem:
Purius vt matrem fingeret etheream.
Principio tota (laxa caligine) fulsit.
Et plene irradians preualuit nebulis.

Soluo sūpta ab oīpotentia dei.

Haud aliter fulgor (suppulsa nube) chorruscus
Promicat. et pura lampade lustrat humū.

Sic̄ de aīa q̄ creando infunditur.

Aspice/dum mentem carni deus indit ab alto:
Et creat/et fundit/viuificatqȝ simul.
Sic vitam et lumen vno spiramine matri
Contulit/instantis nulla minuta sequens.

Rō sumpta a regū nuptiis quarū tp̄e fit a multis seruicijs vacatio.

¶Extrema dum gente petunt connubia reges:
Nonne vides prompte libera multa dari?
Nuncius it prepes: qui flumina/castra/meatus/
Regine expandat. tota tributa vetet.
Plebs omnis festiua canit. vacat ipse senatus.
Vna omnes nuptam plausibus excipiunt.
Stans naui exactor non instat querere naulum.
Non hyat ad stippem ianitor edituus.
Preterit interea immunis regina tributum.
Libera fit sponsi munere tota sui.

Applicatio similitudinis ad ꝓpositū.

Haud minus adscitam thalamis regalibus/anne
Progeniem rerum machina leta colit.
Serua dei natura audit quecunqȝ iubetur.
Et tremit egra caro/se retegente deo.
Callidus et culpe coluber suggestor inique
Temperat occultis prodere se latebris.
Hoc more exurgens: terris liberrima virgo
Exuperat tenebras sydere fulgidior.

¶ Ulla nec infecit gignendam feda libido.
Qua prurire patres qui potuere sacri?
Cur neget alma fides sudoris more liquari/
Semina posse viris dum pia vota gerunt?
Atq; equidem credo (salua pietate) mariam
Pruritu nullo germinis esse satam.
Si potis est iactum stertenti abducere semen
Incubus: et fetus inde fouere nouos:
Cur hominis virtus vsu firmata pudico/
Necnon et iugi trita labore caro/
Non sese excutiat dum format semine prolem:
Et reddit casto debita iura thoro?
Assit presertim si magni iussio regis
Qualis in amplexu cum tulit anna virum.
¶ Ille vacat noxa/nec stat pollutus Oseas
Castus in assumpta dum meretrice coit.
Stat virtus domini fortis dirumpere celos.
Et te nubifragis perdere fulguribus.
¶ Ecce adeo egrotum crucians agit ignea febris:
Afflicte vt maneat nullus in ore sapor.
Et fidei plerosq; calor/pietasq; perurit:
Jam nudo vt prunas spernere calce queant.
Cantauit daniel flammis circũdatus hymnos.
Num cratem martir pertulit intrepidus?

Probatur hoc loco mltis signis et rõibus virginez mariã sine parentuz prurituz libidine fuisse cõceptam.

Exẽplũ ab ĩcubis.

Conclõ p interrogatiõez A simili.

Exemplũ ab Osea pp̃ba.

Probat mltis expimẽtis id fieri posse

A sẽsu tact⁹.

Cõclusio per simile. Gratia cur nequeat arctato fomite luxus
Claudere dissuetis regna libidinibus?
Argumentũ a stoycorum opinione. ¶Stoycus exacte scrutatus plurima/certat
Munere virtutis sistere sic animos:
Ut nullo insultu titubent. Tanti valet vsus.
Suetus et a teneris vincere dura labor.
A cyrurgia. ¶Sopit et ars carnẽ/quã scindere durus aliptes
Audeat. illa nichil sentit. abestqꝫ dolor.
A sẽsu visus Adde ꝙ et patulo spectamus lumine multa.
Extasis hec eadem cernere sepe negat.
Ab auditu Constitit ad modulos ceu saxum immobile nupta:
Nec dulci fracta est carmine Cecilia.
Ab olfactu. Non titillat odor spirans opobalsama nares
Cum male mundus olet: et bene christus olet.
Epylogus. Tangimus: olfacimus: audimus: vescimur: atqꝫ
Possumus illesi cernere criminibus:
Quid cause dicas: cur non domet ignea virtus
Conclusio a maiori. Lasciuum in membris: atqꝫ petulca liget?
Sacro igitur compluta caro diuinitus imbri
Dans operam gnatis/non cupit: et generat.
Tẽperamentũ primi superioris dicti. ¶Non dederim cũctis hoc munus. sꝫ quibus alget
Mens vicio/et totam spiritus intus alit.
Scilicet vt quicqꝫ factu mirabile pangat.
Quod vere exhibuit in genitrice deus.

Sicut opus moriens nimiũ memorabile fecit: | Argumentũ a cõparatiõe factoꝝ xp̄i.
Sic longe stupidum prebuit adueniens.
¶ Insultas iterum. et planta sublatus inani/
In iugulum siccam (si patiamur) agis.
Excisa est inquis non munda carne puella. | Rõ aduersarij.
Peccatoris ade: quo cadit et soboles.
¶ Belua quid ringis? Lucas testatur Adina | Solõ per illationem incõuenientis.
Mole satum hiesum: Nunquid et ille ruit?
Non cecidisse deum summe virtutis habetur.
Hanc stare integram/muneris esto dei.
¶ Sz prior est gnato. pri⁹ ꝛ gen⁹ oĩe parentũ est. | Rõ adũsarij Solõ p quã oñdit ꝙ ỽgo ãte xp̄i mortem mori nõ debuit. Ratõ aduersarij.
Certa quibus xp̄i passio facta salus.
Nonquid et illa mori pre gnato virgo valebat?
Quem dabis absumpte/dũ cadit orbe/locum?
¶ An geniti potuit funus precedere mater?
Non. Erat affixi congemitura necem.
Que si rapta solo stamen prescinderet eui:
Quo migrauit enoch forte migrasset ouans.
Aut sede illustri superis comitata maneret:
Dum peteret gnatus regna beata patris.
Hoc tamen archanis clausum penetralibus esto. | Temperatõ dicti.
In flãmam prudens mittere nolo manum.
Cetera quis pugnas temerarius vndiq; pila
Confringam. vt penas des celer/et miseras.

Nō aduersarij a defectibus corporis ducta.

¶Dire inquis pestes quas fert humana propago

Vexauere ream. mors. sitis. estus. hyems.

Cura. labor. somnus. dolor. egra senecta. famesq;

Fomitis est tantū noxa repressa mali.

Criminis hec signant tractus. quo culpa nepotes

Aurigante malo ducit/agitq; suos.

Solo per illationem incōuenientis.

¶His quoq; vincenti poteris transfigere xp̄m.

Esuriit. frixit. languit. emoritur.

Jam neruū intorque/feries vibramine eodem

Et matrem et genitum. Nūquid vterq; cadit?

Alia solutio per distinctōnez defectuū in homine.

¶Morborū genus est humano in corpore duplex.

Vnū quale tibi nascitur a proauis/

Nature cōmune malum/quod propria nulla

Culpa facit: sed edax et vicians caries.

Nempe fames et mors (nullo peccante) maneret.

Nam pugnace quod est conditione/ fluit.

Quare ī maria fuerūt defectus.

Has sine labe tulit precellens femina penas.

Quippe ꝙ ad meritum talia semper agunt.

Quibus defectibus caruit maria.

Alterius (quo fit ad crimen semita) morbi/

(Fomes vt/et rerum nescia pigricies):

Expers virgo fuit. q̄q; q̄ pro lege fatemur

Illa sequi. imperiū sed tenet omne deus.

Nō aduersarij sūpta ab inequalitate īnocētie xp̄i et marie

¶Rursus id oppugnas. Similēq; accedere gnato

Matrem indignaris vndiq; si micuit.

¶ Seuus vt hostis auet/si spicula mittitis arcu: Rñsio ad dicta doctorũ.

Letiferum diue scorpio vulnus aget.

Fit rea. fit castris non digna aliquando supernis. Incõuenĩẽs

Sed nec amata deo/putris vt vnda mero.

Quod fedũ et turpe est. nec fida admitteret auris.

Publica nec recipit (parcite) vestra fides.

¶ Sentio que vobis sententia sederit olim. Expõ sententie doctoruz

Omnia communi subdere lege placet.

Non arctare dei mundi moderantis habenas

Mens est: vt nequeat soluere que voluit.

¶ Pura sacerdoti precincto altaribus olim Suasio p allegoriã vestimentorũ cerimoniarum veteris sacerdotij.

Cidaris/et candens linea vestis erat.

Quem vetitum scimus fedum tractare cadauer.

Nec sinere extinctis sacra nigrare focis.

Pontificem sic credo nouum/qui sanctior esset:

Celitus et patri victima digna foret:

Verbipare thalamum velis ornasse choruscis/

Unde sit a puro factus ad astra gradus.

Primo mortiferam qui nec contingeret aluum.

Sed fieret mortis morte redemptor homo.

¶ Quid panem angelicum fedo prohibetis ab ore Alia suasoria rõ p similitudinẽ corporis xpi in sacramẽto altaris

Si carnem impuram primitus incoluit?

¶ Una fidem seruat christo moriente maria.

Una habeat terris libera colla iugo.

Alia suasio ex grati tudine

¶ Una fores celi vobis concepta reclusit.
Unam pre reliquis concio vestra colat.
Ne si contactam dicetis origine matrem:

Alia suasio ab incoueni enti.

Chrystus ab imundo sanguine membra ferat.
Que fuit atra situ cōtaminat olla liquorem.
Et tristem subolet illita crusta picem.
Virgineos igitur fermenti nullus amator
Asperet exortus. Sit mera. sit simila.
Non vos oblectet duplex conceptus / vt hostis

Modus preseruationis Marie.

Suggerit. omne tulit gratia preueniens.
Et pius antique posuit retinacula legi:
Dum nouus ex veteri conditur alter homo.
Lux comes e superis totos radiauit in artus
Et brumam impendentem expulit astripotens.
¶ Sic precenta diu sacrorum oracula vatum
Edita sic celo signa relata probant.

Suasio a mi nori ad mai⁹

¶ Cui natura dedit miris compagibus artus
Addidit et lucis munera vis domini.
¶ Perspice vincenti quo me pius euehit ardor
Eloquar audenti carmine quod sapio.

Ab anselmo

Congruit hoc gnato penitus lucescere matrem.
Si decuit: voluit. si voluit: quid obest?

Nō ab eo qđ decet.

Quod decuisse liquet / ratio nec pugnat: idipsum
Et dico / et clamo velle necesse deum.

Qui legem tulerat venerari coꝛde parentes/
Omnino in matrem iure benignus erit.

Rō a lege q̄ eſt de parēti b⁹ honoꝛādiſ

❡ Belliger vt ioſue tutetur ab hoſte gabaon:
Stare polos iuſſit. ſol retroflexit iter.
Nec ducis edictum ſpꝛeuit regnatoꝛ olympi.
Hoſtibus exitium ſit remoꝛata dies.

Rō ſumpta ex eo qđ de⁹ ꝓ ꝯſeruādis gabaonitis ſolē fecit ſtare ad pꝛeces Joſue.

A pharaone volens populum ſeruare creatoꝛ
Fert elementa ſuo cedere queq̃ foꝛo.
Nilus agens ranas fundit pꝛo piſce cruoꝛem.
Dira locuſta ſolum/coꝛpoꝛa vermis edit.
Hec natura negat. pꝛohibet lex. obſtrepit vſus.
Eſſe tamen cernis pꝛeſide facta deo.
Sic pater omnipotens populi pereuntis amatoꝛ
Dum ſtudet oppꝛeſſis/ et dare tutoꝛ opem:
Legibus imperitat. iubet in ſtatione teneri
Pꝛogreſſus rerum/dum ſibi conſtet opus.
❡ Attamen interea ſuperi de numinis actis
Diſputat argutus: ſi deus aſtra regit.

Cōtra curioſos diſputatoꝛes de operib⁹ ⁊ omīpotentia dei.

Os ſurſum pꝛofert: celos et ſydera ſupꝛa
Scandere conatus pone tribunal heloy.
Atq̃ iterum humano rimatus roboꝛe turrim:
Concrepat vt nembꝛoth vocibus omnigenis.
Nec recipit demens/vt noctua ſole laboꝛat.
Lucifer vt toto fulminet aſtra polo.

Mēs hūana deficit a cōſideratiōe dei ſic viſus noctue a ſole.

Ardua scrutantem sublimis gloria fallit.
Numinis obiectu mens ebetata iacet.

Hoies defi= cere a dei co gnitiõe/cum ipi secreta et occulta nature nõ cognoscant.

¶ Dicite quos torquet scrupus tam ceca videndi
Qua magnes ferri pondera vi rapiat.
Qua breuis echinus (nec enim plus ille pedalis)
Mercibus oppletam distinet arte ratem.
Nam neq3 vis hominum: sed nec violentior auster
Pisciculus nauem dum remoratur agat.

Torpedo piscis.

Cur pelago in summo cohibet torpedo natantes.
Hanc licet obductam celet arena freti.
Vulgatum referam. sed virtus cognita nulli.
Miretur q̃uis crantor et empedocles.

Aranea.

¶ Rethiculum pendens quo numine texit aragne

Apes.

Qui mella et ceras floribus edit apis.

Draco.

¶ Ethyopi cibus est draco. nutrit edentem.
Confestim est alijs pestifer interitus.
Hoc callet nemo. quiuis bonus ambigit autor.

Nõ confusa p̃hoꝝ circa occulta nat̃e

Vis facit hoc aiunt indita / ceca / latens.
¶ O cecas mentes studiorum. extantia coram
Linquimus. et longe condita discutimus.
Nature legum expertem / penetralia credam
Ingressum / et magni promere scita dei.
Abstrusa introrsum rebus vis tota latet vos.
Quis mentem primam calculet / et penetret?

Quis veſtrum penitus ſenſim illabentia menti
Senſerit acta dei? aut experiatur opus?
Dicitis hoc fiet: et ſtat deducere votum.
Mox conuerſi aliud voluitis/et facitis.
Pectora mens vt vult celeſtis (credite) verſat.
Libera nec veſtris ſubiacet inſidijs.
Non tam nigra tegit ſolem quandoq; procella:
Qꝫ mentem recutit celſius orbe iubar.
Aſt ſemel effracta vincenti pila retorques.
Atq; redis iterum vnde repulſus eras.

Hoīes deficere a cognitōne ſui/atq; ignorare qd in illis deus operetur.

¶ Eſt data lex. fateor. Legē ſuſpendere quiſnam
Latorem nollit/cum pius inſtat honor?
Credite. non noſtrū eſt vires et ſenſa creantis
Noſcere. ſed quod agit prendere. facta ſequi.

Repetitio argumentorū aduerſarij.

¶ Stant in ſubſidijs quorum virtute fouemur
Baſilee patres/docta ferire cohors.
Que numero et rerum ſublimi robore preſtans
Et veri et fidei certa magiſtra manet.
Huic tuus ille ſenū poſita ceruice maniplus
Cederet. et ſynodi ſe daret arbitrio.

Rō ducta ex ſnīa patrum baſilieñ. ſynodi.

Diuus aquinates quem ſumis ad arma patronū
Mutat. et ambiguo te pugione tegit.
Nunc mundam affirmat. nūc ſcribit origine leſam.
Quo pede vis conſtet/quem variare vides?

Sāctus thomas in ſnīa dubius et varius.

Nō aduĕsarij sūpta a dn̄ica orōne.

¶Sed prostratus adhuc nescis cōsistere. Queris
Si xp̄i septem diceret illa preces:
An sibi dissolui virgo peccata rogaret.
Uah miser argutor: ꝙ ferus obstrepitas.

Solō p siliˀtudinem.

¶Ecce sacro quisꝙ lotus baptismate/supplex
Pectus et ora manu tundit et illachrymat.
Nonne renatus eget mox mox sorde lauari?
Uenerat ex lauacro sydere dignus homo.

Quid ecclīa petit qn̄ orōnem dn̄icam recitat.

¶Candida cui nulla est felix ecclesia ruga
Dum petit eximere debita: quid repetit?
Non admissa gemit. Uenturi prouida mater
Gnatorum culpis condolet: et metuit.
Hoc caput eius agit immunis crimine christus.
Et delicta patrem soluere mestus auet.

Applicatio ad virginem

Sic virgo indulgens/aliorum debita radi
Posceret. et poterat nostra putare sua.
Nam cōmunis erat per xp̄i facta redemptrix.
Omnibus ergo dolens et fuit. et meruit.

Quāto maior es tanto te humilia ī omnibus.

Mens humilis ꝙ plena deo est: tā certat haberi
Parua. timens culpam: non sibi tuta manet.

Celi nō sunt mūdi in conspectuˀ eius.

Nanꝗ scit ante deum cunctos sordescere celos.
Est ideo trepide sedula cura sui.
¶Jam si forte fuga timide dillapsus abibis:
Protenus a tergo verbera mile feres.

¶Ante sed obstringam rutilo te fulgure veri: Cōfirmatio propositi ex miraculis

Ut qui lippus ades iam quoq; cecus eas.

Producam testes hesterna gente citatos.

Helsinum inprimis relligione ducem. Ab āglia miracl'm de marie cōceptiōe

Hic datus orator anglis auertere dacos/

Dum mediis certat fluctibus ire citus:

Et preuecta ratis euro vexatur et vnda:

Incertus vite suspicit astra gemens.

Rumpi vela videt/nec mali sistere robur/

Et male compactum nauis hyare latus.

Imbribus et crebra quassari grandine nautas:

Spe nulla seuo turbine cuncta premi.

Hec inter pauitans/animoq; egerrimus/iras

Horrebat celi/mittis vt agna lupi.

Credidit infelix moribundo busta parari.

Et pelago vndanti verba suprema dare.

Dum flet egenus opis/miseris ꝛ questibus auras

Uerberat: has diue concipit ore preces.

Uirgo salus miserum: ꝓpera subducere ventos.

Et tranquilla refer equora fluctiuagis.

Talibus acta senem virgo iubet ethere labi/ Reuelatio d' festo conceptionis.

Conscius vt peragat que pia gesta velit.

Peruolat ille citus insigni vertice presul.

Et patris helsini constitit ante ratem.

Atq3 diu tremulum/et certum iam cedere morti
Affatus senior:fortiter inquit age.
Nulla tibi ex tantis grassans quas turbo minat
Pena nocet:si das dum loquor (abba) fidem.
Uirgo potens pelagi/statio requiesq3 grauatis
Annuit.euades.fide.repelle metum.
Concipe iam votis sancte sollennia matri
Annua.que sexto ferre decembris ydus
Helsine et studeas/et plebi indicere cures.
Atq3 aris supplex thura sabea feras.
Nomen erit luci conceptio fausta marie.
Tunc etenim vite limen adepta dea est.
Dixerat.helsinus spondet solatus honores.
Et grates inquit candida mater ago.
Ut promissa fides:repetit celestia presul.
Terrentur nymbi.fit via lucifero.
Mox polus excussa terris caligine fulsit.
Rettulit et gratum nauibus equor iter.
Miraclm ex normānia ¶ Alter adest verax surgens a flumine testis/
Quem fluctu absorptum sequana restituit.
Nauigat a stupro tetra dum nocte sacerdos:
Immemorem culpe sollicitauit aqua.
Pallidus assueto dum ritu virginis odas
Incipit:exturbat fluctus et aura virum.

Extinctum furie festinant tundere plagis.
  Criminis vt penas fedus adulter agat.
Virgo sed adueniens: hac tantum voce repressit
  Demonas. ite. meus presbyter iste fuit.
Dum caneret nobis vndoso in flumine laudes:
  Preripit huic vitam perfida vestra manus.
Ite. animã capiat frigens a morte cadauer.
  Illa pudens sceleris febzuet ipsa scelus.
His confusa nocens se turba in tartara condit.
  Virgo iubet mentem corpus adire suum.
Reddita sed postq̃ defunctum vita reuisit:
  Affatur miserum sic pia virgo virum.
Vade age. nec posthac vicij te subruat vnda.
  Vita sacerdotem crimine munda decet.
Te probri meminisse decet. iam gratus adesto.
  Munus et acceptum gratior vsq̃ cole.
Festa dies tibi sit conceptio nostra perennis.
  Quam memor octaua luce decembris agas.
Hec effata redit. Sublimem suscipit ether.
  Presbyter vt iussus tradita festa colit.
Plurima conceptum testantur et altera diue.
  Sit satis a binis testibus esse fidem.
¶ Quid tandẽ sollenne pium peccamus agentes?
  Quid fidei aduersum lux pietatis habet?

Nichil peccare eos qui cõceptõis di em colunt.

Creditur haud frustra terras et cuncta nouantē
Lege noua matrem iure creasse nouam.

Deus in sua eternitate duz puidit pmuz hoiez peccaturū/ etiā psciuit vginē fore quaz ad filij sui incarnationē crearet.

Nouit vt omnisciens eterna mente futurum
Crimen ade: pariter sciuit et antidotum.
Et quod mortiferū dabat improba culpa parētis
Tota foret vita per reparantis opus.
Non igitur decuit labem incurrisse puellam
Qua purganda sciit sordida nostra deus.

Unaqueqꝫ gens suū autorē celebrat

¶ Maxima pre multis narratur sepe diebus
Phase hebreorum/ transitus ille maris.

Judeus

Omni mardoceum celebrat iudeus honore
Patronus genti qꝫ fuit ille sue.

Athenięses.

Atticus est cecrops venerandus semper athenis.

Spartani.

Spartanis celebris iure lygurus erit.

Romani.

Romulus est italis miranda laude perennis.
Quippe suum autorem patria queqꝫ colit.
Et prohibere audes vincenti pessime fastum
Esse diem matris qua fit ad astra via?

Peroratio per amplificationem.

¶ Sanctum ergo est festas venerari virginis aras.
Et demissa polo credere signa pium.
Ipsaqꝫ iam late communi federe sacra
Per populos ferri non ratione vacat.
Nec sineret pietas fecisse piacula iustos:
Est quibus innumeris tam memorata dies.

Quid stas attonitus ceu belua lapsa cauerna?
Qz torue auertis lumina terrificus?
Orta deo que sunt nunq̃ dissoluerit etas.
Humanum in puncto soluitur/vt nebula.
Jam falsi aduenies mundo notissimus autor.
Teqz tuosqz ferent fulgura dira libros.
Exul abi/et circo fugiens discede. madentes
Et sudore pigros iam tuba soluit equos.

Apostropha ĩ aduersariũ

¶ Quin etiam e superis tu nostros mater agones
Et tibi certatum protege semper opus.

Virginez orat vt illi gratum sit opus presens.

Nulla chori veteris blando pede musa canenti
Affuit. esse potes versibus vna satis.
Ut tuus illuuiem conceptus virgo perhorret:
Sic iouis et bromij nomina despueres.

Excusat se autor q̄ nichil poeticũ inseruit.

Prima per ignotum pressi vestigia circum:
Gallus vbi nemo luserat ante pugil.
Hinc plus forte equo verbis audaculus egi.
Vix prima incultus falce nouatur ager.

q̄ nemo ãte eũ de virgĩs cõceptõe carmĩe ĩ gallia scripserit.

Sacra sequens humili penetraui marte duellum.
Cetera iam punctim fortis athleta gerat.
Non mea contendo circumdet tempora laurus.
Cepta tibi pugna est: grata sit ipsa tibi.

Finis.

¶ Passio sancti richardi martyris.

¶ Deuotis xp̄o parisiorū incolis frater Robertus gaguinus ordinis sancte trinitatis et captiuorum minister generalis. Salutem.

Rogatus tradere litteris rem supra tercentū et quindecim annos gestam / vereor minus fidei idcirco me habiturū: q̄ ea cuꝫ puetus sit: nulla hactenus latina orōne illustrata reperitur. neglecta videlꝫ inter frācos ānales: ⁊ nōdum satis vulgata xp̄iane fidei cultorib⁹: tāq̄ parui illā fecerint maiores nostri: quā nūc ecclesijs celebrādam ausim afferre. Sed in recognoscēdis veterꝝ hystorijs illud plerūq̄ accidit: quod in recensendis opibus diuites solent experiri. Illis enim inter confertissimas opes aliquid oblitū nōnūq̄ se offert / quod repertuꝫ delectet: mireturq̄ opulentus longo se tp̄e neglexisse: quod p̄ciosum habebat. Jacuit ꝓfecto diu velut opertū negligētie caligine / quod nūc in lucem ꝓpalatū esse fidelissimus quisq̄ gratulet̄. vitam dico ⁊ acerbā sancti ricardi passioneꝫ / quam ab impia iudeorū gente ꝑ xp̄i religione apud parisios equanimiter cōstanterq̄ tolerauit. Cuius memoriā preterire: aut in abscōdito supprimere impiū existimo: p̄sertim in ea vrbe vbi ⁊ natus est / et martirij triūpho gloriosus. Celebrat enī romanus quintū illum / ⁊ regulū ciues suos / qui se reipublice gratia morti addixerūt. Et laudi cuiq̄ ciuitati dat̄: dignos veneratiōe cōterraneos habere: quāq̄ coꝝ recordatio fragilis sit / ⁊ cū tp̄e desitura. Impigre ergo assurgat ciui suo martiri plebs parisina: quem ex veterū gestis apprime venerabilem integra fide referimus. Cuius b̄n̄ficijs apd̄ deū iuuari infirmitas nostra possit. quē non peritura / sꝫ indeficiens gloria decorat in celis. Si enī ab exteris patrociniū orātes expectamus: cur nō speremus ab eo subsidiū: quē ī solo n̄ro natū / ⁊ fortissimū ciuē educatū fuisse cog̃scim⁹?

Iudea gens post conditā / ⁊ tandē a romanis dirutam hierl̃m / cū bella longasq̄ captiuitates a finitimis populis ꝑtulisset: pleriq̄ ex ea natione extorres facti / per oēm fere terrā diuersis locis seruitutē ꝑpessi sunt. Quo memorabili dei decreto ꝯstat eos / sedibus suis

amissis /ad gallias venisse. et apud luteciam antiquā pari-
siorū vrbē tributarias sedes impetrasse donec philippus
augustus francorū rex/tertio a suscepto dyademate anno
suis fortunis spoliati a francorū imperio proscripti sunt. Quod
licet ob perpetuū odium quod aduersus xpicolas perfidus
populus gerebat existimari factū merito possit: attulit tn̄
singularē relegationis causam eius gentis execrabile scelus:
preter alia incōmoda que quotidianū auare gentis fenus
incolis iportabat. itaq tantū sibi diuiciarū cumulauerāt fe
neratores: vt bona ciuitatis ps eis oberata seruiret. Ser-
uiebatur nēpe illis a leui maxie plebicula xpianorū/quā do
mi preter ecclesiasticas leges non secus ac sue secte dome-
sticos alebat. Et quos nobiles homines nimio fenore ob-
noxios/pauperesq effecerant: ij apud se instar captiuorum
asseruabantur. rati id ex moysi sanctionibus sibi licere: qui
eos in sui generis proximos tātum vsuram exercere prohibuit.
¶ Neq hac auaricie iniqtate cōtenti: sacrarum ediū vasa/
vestesq sacerdotum que pignoris causa penes eos depo-
nebātur in fedissimos vsus exponebāt. et cum valde mul-
ta huiusmodi pignora haberēt/que vel celare difficile esset:
vel ab eis formidarēt auferri: ea in fasces obligata in fos-
sas quo humana purgamēta egerūtur demittebant. Quo
factum est: vt peiora ausi: consuetudinem fecerīt quotānis
clam occidēdi quempiā xpianum. credentes scdm xpi pre-
dictionem obsequiū se prestare deo: dum flagellatū et tan-
dem cruci appēsum xpicolam occidissent. Tradent vos in
quit xps in cōsilijs/et in synagogis suis flagellabūt vos. et
morte afficiēt ex vobis Et ad iudeos loquēs ecce inqt ego
mitto ad vos prophetas et sapiētes et scribas. et ex illis occi
detis et crucifigetis. igitur tam īmani peruicacitate assue
ti iudei/dum pasche solēnitas de more xpiano celebrāda
succederet: ricardū parisinum ciuē blādimētis ad se allectū
in subterraneum quē ad tam impiū facinus locum secretum
habebāt inducūt. inductū legis eorum sacerdos rogat que
sit religio eius et fides. Cui respōdēs ricardus miti s ꝛ pi-
us puer: Eam inquit firmissime sequor atq profiteor fidem
quā a parētibus accepi. hiesum scilicet ex matre virgīe per
sancti spiritus operationem ideo cōceptū et natum et a ve
stra gēte verberibus et sputis deturpatū viliq tandē morte

dānatū purū et inocentem: vt genus humanū ab iferis redimeret/ ꝛ in regnū dei patris cuiꝰ vnicus est filius reponeret. Hac fidei cōfessione idignatus sacerdos: O isane iuuenis iquit: q̄ delyꝛus et inani credulitate deceptus es. Dignum ꝑfecto est graui te affici supplicio/ qui ꝓditū morte hoīez diuinitatis quicq̄ habuisse ꝓfiteris. ¶ Et mox ad reliquā turbā cōuersus sacerdos: spoliate inq̄t hunc stulte sapientē/ ꝛ multo verbere fustigate. Exuiť statim fidelis ricardus/ pugnisq̄ tūdiť. ꝛ virgis atrocissime flagellať: irridentibꝰ illū iudeis/ ꝛ in eiꝰ ꝑsona hiesum matrēq̄ mariā oppꝛobꝛijs blasphemantibꝰ/ ꝛ in ricardi faciē excreātibus q̄q̄ pacientiā eiꝰ pariter et cōstantiā mirarenť. Nā inter asperas flagellatiōes cū tyꝛūculus xp̄i ricardus nichil pꝛeter dulce hiesu nomē ꝑsonaret: eo efferacius ꝑsequebanť: quo nomen ip̄m audiebant sctē ꝛ fideliter iuocari. Vix saciati tandē ludibꝛijs iubente sacerdote i crucē ricardū surrigūt/ conantes iiuria sanctū puerū afficere qua dei filium xp̄m a se extermiare patres eoꝛū crediderūt. O cecā emulationē. o liuoꝛē stultū. Nondū ꝑfidus iudeus intelligit: se ꝓpterea tot locis ꝑ oꝛbem exulare: nullisq̄ in terris certaz se sedem habere: qꝛ xp̄i doctrinā spernens inocentem accusauit/ despuit/ condēnauit. Oblitus est scz verbi hiesu quo ꝓfligandos eos ꝛ ciuitatē vna euertendā ꝑnuncians: ecce ait. circūdabunt te inimici tui vallo. ꝛ coangustabunt te et ad terrā ꝓsternent te: eo q̄ nō cognoueris tēpus visitationis tue. Sz neq̄ aīaduertit q̄ in libꝛis ꝓphetarū scripta et de xp̄o vaticinata leguntť. Parui existimat diuina miracula que vel inter toꝛmenta ꝛ cruciatus xp̄i discipuli operati sunt. vel q̄ dietim sanctoꝛū oꝛatiōe patranť. Dilexit inquit psaltes dauid maledictionē et veniet ei. ꝛ noluit benedictionē et elongabiť ab eo. ¶ Ad hūc modū allucinatꝰ iudeꝰ/ ꝑsecutus est ricardū hoīem inopem. ꝛ ꝯpunctū coꝛde moꝛtificauit/ quē in celis viuificandū ꝑnouerat deus. Igitur a cruce pendens beatus martir illud dauiticū freq̄ntiꝰ emittebat: Libera me dn̄e/ qꝛ egenus ꝛ pauper sum ego. et coꝛ meū conturbatū est intra me. Ridebat ꝛ illudebat iudeus hec audiens. et certatim quisq̄ eo obsequiosioꝛem deo se esse arbitrabatur: q̄to in illū vilioꝛa pꝛobꝛa/ et durioꝛes toꝛsiones infligebat. At perseuerabat fidelis ricardus me

mor doctrine xp̄i dicentis. Nolite timere eos qui corpus
occidunt: et vltra non habent quid faciant. Et iterum. Be
ati eritis cum vos oderint homines / et persecuti vos fue=
rint / et dixerint omne malum aduersum vos mentientes
propter me. gaudete et exultate in illa die / ecce enim mer=
ces vestra copiosa est in celis. Tā diu siquidem infelix illa
iudeorum turba ricardum nunc maledictis / nunc stimulis
agitabat: donec exanguis spiritum feliciter efflauit. Fe=
lix profecto / qui pro fide xp̄i torqueri: et breui afflictione
macerari dignus vitam promeruit sempiternam. ¶ Tam
atrox et detestabile flagitium cum superiori tempore iu=
dei sepe commisissent: pueri qui in palatio educati fuerant
freti ꝯsuetudine Philippi inuicem cū ipso philippo confa
bulantes / huncipsum gentis morem narrauerāt. ob quod
immane facinus licz iudei penas dedissent: aliquot ex illis
morte affectis: pertinaci tamen malicia in hunc beatū pue
rum Ricardum seuierunt. Quo diro illorum malo factum
est: vt quesito diu a propinquis ricardo / iudei in suspitio=
nem venerint consuete tyrannidis. Porro inuentum san=
cti pueri exanime corpus in diui innocentis cymiterio qđ
in campellis deo parisij dicatum est sepelitur: adiecto la=
pideo monumento. vbi pleriqꝫ morbis et maxime febrib⁹
extenuati / sancti ricardi (vt credere fas est) patrocinio sa
nitatem accepisse referuntur. Non enim dubium esse de=
bet: eum a domino exauditum esse: qui nomen hiesu coram
hominibus atqꝫ inter tormenta confessus: in mortem inno
cens traditus est. Qui vero parisij: quiqꝫ toto regno iu=
dei incolebant / iussi sunt autore Philippo fortunis omni=
bus ad. iiij. kalendas marcias mulctari. ¶ Sed priusq̄ꝫ re=
gno proscriberentur / Philippus Bernardum anachori=
tam conuenit: qui in saltu vicennarum solitarius degebat
homo opinionis bone / et non ficte sanctitatis. A quo in eo
quod de iudeis conceperat animo / rex confirmatus / edi=
cit iudeos oēs pridie. diui Johannis baptiste franciā re=
linquere: et quo sors duceret proficisci. In qua re bina
exultationis causa francis allata est. Una ꝙ beati mar=
tiris ricardi mors pro xp̄i nomine suscepta fideles reue=
lante deo non latuit. sed exhibita in lucem / credentib⁹ ma
teriā deū laudandi prebet: a quo iustoꝝ labores ineffabili

mercede compensant. Altera q̄ iudeorū fallaci suspectissimoq̄ cōtubernio frācia liberata est. qui fidei xp̄iane odio/ & sacrorū iuidia/p fenoris pressurā bonos malosq̄ iuxta vexabant. ¶ Est enī parisijs inter fastos dies lux illa ꝑpetuo memorabilis qua ciuitas eoꝝ lutecia n libertatē de anglorū tyrānide se vindicauit. Non sit ergo minor leticie causa dū sancte religiōis ꝑsecutor & blasfemator iudeus a frācoꝝ cōsuetudine factus est alienus. ne ab illo ꝑplus xp̄o credulus et īnocenter viuens seducat. Iniquorū siquidē ꝯtubernio boni nonnūq̄ deprauant. & iustus ꝯmunione sceleratorū a iusticia cadit/iuxta sapientis sententiā. Qui tetigerit picem inqnabit ab ea. Gratias igitur deo et glorioso regi philippo augusto referamus q̄ maleficā gentem a nr̄o consortio ꝓscripsit: ne cōtaminaret fidelis xp̄ian⁹. Sed in dei laude deuot⁹/liberq̄ ꝑmaneat/& eū bn̄dicat/q̄ in sctīs suis gloriosus est et predicat/regnans per secula seculorum.

CEterū vt gr̄a sanitatū qua btūs martir clar⁹ est fide nō careat: multi ꝑcessere extantq̄ testes/ quos a morbis q̄bus afficiebant /scti ricardi īplorat iōe sanatos fuisse accepim⁹. ¶ Graui etenī febre velut igni estuantes ad venerabiles martiris reliq̄as festinabāt. postulabātq̄ vinū sibi vel aquā ministrari/qua pars aliqua feretri vbi sanctū ei⁹ caput in diui innocentis tēplo repositū colit fuisset abluta. Quē liquorē ebibentes: sepulchro mox se insternebāt/in quo fuerat beat⁹ martir humat⁹. Nec vana fide domū īde reuertebāt īcolumes. Ei⁹ miraculi bn̄ficiū expertus ē guillerm⁹ bosseteri⁹. Parē q̄ gr̄am margarita marci sugieti filia cognouit. Sil̄i ꝓterea patrocinio philippi de hubes vxor salutē est ꝯsecuta. Addūt ad hec testimonia nō modicā firmitatē plerīq̄ seniores/atq̄ īprimis Johānes regnauldus/iohānes du carfour/& guerin⁹ iouen/ꝓhibētes q̄plurimos (dū francoꝝ ꝓncipatū armis vsurparēt) āglos hoc febriū estu & cōtagio fuisse frequēter vexatos/ restitutosq̄ sanitati. Quo sane miraculo adducti angli: btī martiris corpus de tumulo effossum/in angliam transtulerunt. Speret igitur nec dubitet egrotus: & patrociniū imploret tam benefici saluatoris. cuius opem sibi non negari confidat: si cōstanti fide beati Ricardi suffragiū efflagitet.

¶ Finis .1498.17.kal.octobris

De variis in ecclesia dei ordinibus. Robertus gaguinus.

Ecclesie castris vario cur ordine clerus/
Militet: atq; vnum diuerso victimet vsu/
Accipe. multa breui delegimus agmina campo.
Luminis ille parens et rerum conditor/orbem
Dum creat: et species fecunda mente reponit:
Multiplex discreuit opus: quo magna pateret
Uis late artificis: et gloria plasmate maior.
Hinc clarere diem: noctes horrescere cernis.
Et mutare vices phebi discursibus annum.
Jam maris altiuagi fluctus cum littore pugnas.
Et variũ quod terra parit genus/ether et vnda.
Non adeo tam grandis erat res vnica: pre se
Que vel tota sui vim numinis vndiq; ferret.
Ipsa nec ambire summam natura creantis
Sufficit. inde data est facies diuersa caducis.
Rebus vt in multis fulgescat conditor vnus.
Ergo recens orbis: cum xp̃i abluta cruore
Mens humana pios virtutum fudit odores:
Autori immenso ritus diuisit et aras.
Est qui luctifico semper moribundus amictu
Usq; deum clamat. celũq; affectibus ambit.
Audit et excelso xp̃m de monte docentem.
Sedulus alter agit sacro libamine plebem.
Irrigat. abstergit. illustrat. perficit. vngit.
Aut fouet alter egros/aut pascit pane famentes.
Curat et hospicio cum martha sedulus orbos.
Alter in abstruso se duriter actitat antro
Intonsus/dãmis collega: sed incola celi:
Fert in carne crucem xp̃i/deserta secutus.
Ad cuius pedes pronus semper lachrymatur et orat.
Edocet hic mores/et predicat optima factu.
Spretor opũ/mendicus/egens/et semp abũdans.
Baiulus ille crucis bello duratus/in hostem
Obiectare manus iustis congressibus audet.
Funeq; lucrificos templo deterret ementes.

E

Sic pietate omnes xpi mysteria passim
Dispensant/que tota nequit complectier vnus.
Inde pius fluxit diuinis legibus ordo
Ordo qui tristi ferro vel carcere pressos
Eximeret laxis (depenso munere) vinclis.
Non aliter q̃ cum gemitus miserosq́ dolores
Excipiens hominum/gremio delapsa parentis
Progenies diuina fores effregit auerni.
Soluit et ex vmbris mercatus sanguine patres.
Quod fido asseruans sub pectore trinifer ordo/
Gesta redemptoris et nomina trina superni
Fert.amat.exequitur/miseroꝝ ergascula soluens.
Cuius et autores et sancta exordia velis
Pandimus: vt pascant non vanis rebus ocellos.

¶ Gaguinus Jacobo publio Poete.

Dulce tibi omnino felici sydere nomen
Aptauit phebus/et sua plectra dee.
Suauius expromis meditatum carmen olore.
Et flacco melius concutis arte lyram.
Jam posses furias egro pulsare sauli.
Et timidos lepores sistere carminibus.
Me vero algentem et pigrum ferme veterno
Impellis balbis reddere verba labris.
Sed ne forte pares/tanq̃ visurus olympum
Me spectare oculis: fige poeta pedem
Non quẽuis ausonium docuit quem grecia vatem
Sed tristem gallum viseris et residem.
Musa michi nunq̃ nec felix gloria fauit.
Sors/mens/lingua fuit vndiq́ semper inops.
Si me fama tulit per terras: forsitan audax
Ne crede amenti quam leuis aura rapit.
Surgit ab exiguo sursumq́ extollitur ingens.
Credula decipitur.fallit et ipsa leues.
At si concedes et religiosa tecta subibis:
Te leto accipiam pectore/baccho/epulis.

¶ De hospita vernonen. iocus.

Cum facturus iter vernonem intraueris hospes:
  Aspice qua pendet diua maria domo.
Illo diuertas. tibi se mox hospita prodet.
  Basia que bucca suauiter excipiat.
Corpore non ingens: nec viribus ampla virago.
  Sed leni et solida carne puella nimis.
Nec tumet vberibus normanno pondere pectus.
  Credideris pomis exsiliisse sinum.
Quam queat expassus totam vestire capillus.
  Et veneris rimam crinibus occulere.
Cetera que sobria tangi matrona ruberet/
  Albentes coxas/inguina/crura/nates/
Hec pudor aetingi vetuit. nec virgo passa fuisset.
  Est illi concors forma pudorque simul.
Que vero hospitibus sunt multa dicacibus apta:
  Risus: verba: iocos: fulcra: cubile: merum:
Sedula prestabit/et voce et mitis ocellis.
  Nec stippem iniustam tollet iniqua tibi.
Si me non alio curarum turba vocasset:
  Contemplarer adhuc sedulus ora dee.

¶ Robertus gagui. artiũ humanitatis studiosis. Salutem. D.

Forte dum curis aliquando liber
Altius tento penetrare rerum
Abditos nexus/hominũq͡ȝ sensa:
Hereo mussans.

Nil fere neruo geritur virili.
Improbum quod non agitet locutor
Garrulus/tanq͡ȝ ioue fretus/astra
Norit/et artis.

Excreat fede genus omne vatum
Rhetorum ductus spuit impudenter.
Et rudis cultu procul esse templis
Clamat iambos.

Nunc hieronymi memorat tribunal.
Nunc platonina renui poetas
Urbe contendit/q͡ꝫ agant petulca
Carmina musa.

Nec tui oblitus sapiens boeti:
Mox tuas dulcis abigit puellas.
Q͡ꝫ piam mentem violent veneno
Fecis amare.

Rudit hec torpens et iners asellus
Uena cui semper residet veterno.
Nanq͡ȝ desperans loquier probare
Inuidet arti.

Hoc diu monstro schola contremiscens
(Ceu puer larua) refugit disertos.
Inde vox herens iacet.et feroscit
Gestus et actor.

Scriptor incultus venit asper/horrens
Rebus ornandis. Quid eni decoret
Cui deest artis nitor/et tonantis
Fibra sophoclis?

Si tamen quicq͡ȝ grauis hic reprensor
Actitet lustro semel in decennu:

Rideas coruum simulare olorem
Gutture bardo.

Feruet. indagat. nec amat repertum.
Versat. inuoluit. repetit. recusat.
Ambigit qua parte quadrent colores
Luminis orbus.

Obuium si quid dubio placebit:
Exilit letus / velut ere parto.
Talibus furtis tricolos hyulco
Sermo redundat.

Preterit moysi numeros. negatq;
Aut iob / aut quosuis veteris pagelle
Codices miti renitere versu /
Aut pede terso.

Nec sapit q̃to esayas lepore
Ciuis ornatus sacer et propheta
Deuium xp̃i reparantis orbem
Predicet ortum.

Hymnifer psaltes / salomon canorus
Ceu deo quodam geniti / beata
Voce per terras modulantur / et sunt
Pectine clari.

Quippe qui flatu supero mouentes /
Os manum mentem modo dum ministrant
Eloquens flamen bonus autor artis
Verba regebat.

Sic hieremias tener et puellus
Vber est verbo. docet et perorat.
Carbo non frustra datus est prophete
Igneus ore.

Non vides flammis rutilasse linguas
Cum syon igni micuit repente
Et dei numen solymis dedisset
Omnia fari.

Lingua fert vocis sapidum fluentum.
Ignis ornatum/speciemque verbi.
Veritas vnde flueret nouande
Relligionis.

Ergo bos quid carpis inops loquelle
Beluis vnde emineas/et amplis
Ciuibus prestes/hominumque genti
Phebus vt astris?

Est suus splendor nitidus fabellis
Nulla quas vindex superet vetustas.
Quas cato interdum facie serena
Dictet habendas.

Veritas cultu (ah) redimita nullo
Scilicet menti tetrica insidebit?
Conuomet sumptum sine melle triste
Farmacon eger.

Instar est duri silicis voluntas.
Icta non cedit. resilit coacta.
At quidem sensim fabrefacta prendit
Arte figuras.

Plebis abscessum patribus rebellis
Ore felici properans agrippa
Ventris obiectu reducem voracis
Flexit in vrbem.

Vnus ex graiis itachus profando
Ad necem gnate/gemitu represso/
Vota cum sacris foret/et dyane/
Mouit atridem.

Tam potens est vox modulanter acta.
Nam fibras intus petit/et medullas.
Et truces pulsans animos potenter
Comprimit iras.

At iouis fulmen/venus/aut osyris/
Et deum vulgus merito spuendum est.
Exulet. ditis colat vsque sedes/
Et stygis vndas.

Et quid nobis dolet/illa dum quis
Pressius ponit/vel agit nefasta.
Ni pio vertat simulachra sensu
Mentis in vsum.

Legifer hiesus patris alma summi
Mens/ymago/splendor/homo/deusq
Assit. et discat chelis insonare
Numine vero.

Hinc tropos et schema pie mouebis.
Hinc ad ornandos color omne mores
Floridum sistet. decor est vetustis
Multus hebreis.

Tornet ad carmen pia verba vates.
Insolens olim rudis et supina
Vox/erit crebro refricata suauis.
Tam valet vsus.

Si probe sacrum reputes volumen:
Non vacat gratis salibus. iocatur.
Circuit. transfert. replicat. frequentat.
Aggerat. effert.

Ipse vos porro iuuenes coortor
Discite intente bene cuncta fari.
Sed tenax veri meditata ducat
Ungue minerua.

Luminis multum simul hec vibrabunt
Unde lustretur male fantis error.
Et fides plane valeat doceri
Famine puro.

Efficax est artis honos/et expers
Veteri lapsu venientis vrne.
Ut licet fictum polias/et ornes
Duret/ametur.

Uiuit hoc succo/maro/flaccus/alceus.
Nec grauant/q̄q̄ relegas diurne.
Cur ita haud speres placitura sacra
Compta menandro?

Ualete. 1493. 4. idus octobris.

¶ De misera hois cōditione et ad eā cōsolatione/per Robertum gaguinum.

Inter multa quibus se mens exercet et angit
Hec mestam imprimis questio sepe quatit.
Cur hominem tenui post omnia semine cretum
Et nudum finxit conditor et fragilem.
Vagiat ortus humi querulus. nec cetera/nec se
Noscat: mole sua verme profecto minor.
Quem velut amentem mala vexet semper erynnis
Implicitum loris sedula nectit anus.
Et nisi lactantis succedat cura benigne:
Vix datus in lucem/luce remissus abit.
Adde q̄ et fandi stat longo nescius euo.
Ut tantum effigie differat a pecude.
Quid q̄ adultus eget iussis et lege monentis:
Et crebro hortatu vix datur esse sciens?
Nanq̄ per etates/obrepunt nubila cuiq̄.
Error quenq̄ suus cecat/vt acer amor.
Sic ne ducem rebus diuina lege futurum
Per tenebras labi profuit: et ruere?
Et quam tu ratio fers luminis esse ministram
Fumigat. et fungis nigricat atra suis.
Centum oculis diues nonnunq̄ luditur argus.
Fallitur et thedis pluribus vsa ceres.
Unde sibi (dic queso) petat per opaca meatum?
Arte ne? sed titubat stultus et ipse sophos.
Dum macedona coli prohibet calystenes aris:
Dissectus toto languit ore miser.
Alter inexperti simulator forte cachinni/
Et grauis et sapiens surgit in orbe solon.
Quid risus/lachrymasq̄ notem diuersa sequentū?
Quid iuuat aut molles dicere vel rigidos?
Rara arte inuenies casum vitasse platonas.
Discipulos fallit phylosophia suos
Turba cleanteo deducta cacumine/multis
Ceca locis: nec dum fert sine labe pedem.
Pugnant philosophi diuerso dogmate prisci
Ut sepe ignores quo duce recta probes.

O formas vite varias.o errata sciendi.
Hic iubet.ille vetat.garrit hic.ille tacet.
Ructat apros alter et comuomit ore lyeum.
Hic modico letam sustinet esuriem.
Que secura manet/qua transeat/orbita lippus?
Non satis est virtus.nec satis ars docuit.
Iā michi nec tripodas/nec phebi oracula narres.
Q sit iniqua dei sponsio (crese) doces.
Exta sacerdotem fallunt.et nescit aruspex
Fibras.ridet ouans iuppiter ariolos.
Ponat aues augur.nec iactitet ammon arenas.
Ars vesana gradus ponit ad interitum.
Nec satis astronomus celos cognouit/et axes.
Nec martem ignitum/nec fera tela iouis.
Sed scio quid contra argutus sarbonicus addat.
Et xp̄i et moysi lege patere viam.
Hos vite preferre faces ceu sydera/puro
Fulgore arcendis nubibus appositas.
Inficias non ibo.patres agnosco.deūq.
Quem carne obtectum credit amatq fides.
Sed densa est inter caligo sequentibus egris.
Nec contusa valet ferre pupilla iubar.
Triste per amfractus scruposo tramite longe
Saxa per et rupes sentibus horret iter.
Quo dum procedunt/callis bissectus inertes
Turbat.et ancipites deuius error agit.
Lex vetus vmbroso texens enigmate verum
Plerosq abduxit limite precipiti.
Nempe quis aut moysi preduro cortice sensa
Eruat? aut vatum prescia dicta docet?
Obsignata latet quam nemo recluserit esdras
Pagina venturo carmine prompta deo.
Hinc venere truces/anime retinacula secte.
Cum properat sensis quisq preire suis.
Et q̄q exultet saluantis munere hiesu:
Insipida interdum relligione ruit.
Pro se quisq tamen testes et scripta reponit
Et quo incuruus eat dirigit vsq gradum.
Quis diras hereses nullo non tempore fumo

Surgentes lippus cernat/et insidias?
Scintillas veri dubius per nubila/tantum
Suspicor:et dicis/sydera (curre) micant.
Luscus vt obscura (suspenso calce) pruina
Fumantem longe conijcit esse facem:
Sic procul appensis media caligine lychnis:
Veri signa notat subradiantis homo.
Stat iuxta insidias commentor/fraudis alumnus
Demon/et anguigero crine megera ferox.
Suspensum impellunt astu. subit egra voluntas.
Et captiua malis dat ruitura manus.
Blandula mox dulci/ceu coniunx/felle voluptas
Palpat. et ad venerem suggerit igniculos.
Accedit rerum splendor diuersus. honorque.
Cum lucro et pompa fit comes ambitio.
Que si non agitent:inopem ferit acris egestas.
Aut a fratre dolus. vis. furor. ira. metus.
Clamat et attritu pertusa valde lacerna
Pauper opem. et miseris questibus astra replet.
Interea quid iura ducum/stippendia/sortes
Eloquar:et furta martis/et angarias?
Non paruo sudore gemens hec soluit egenus.
Soluit. et afflictis vndique crescit onus.
Cerne quod a minimis nequeas vitare furorem.
Lederis/ignarus quo malus hostis agat.
Musca/pulex/cinifes/et vespa/et bruccus/aragne/
Voluulus et blatta/scorpius et coluber/
Et longe inuisa serpentum plurima pestis/
Nonne venenifere spicula mortis habent?
Nonne vides quo trux trudat dementia multos?
Et quo seuus amor impulit absalonem?
Vna venus raptu sublimia pergama fregit.
Hec eadem ferme subruit et danaos.
Non iras/non bella/quibus se concutit error/
Profero. succumbit mens tot operta malis.
Hec parui fuerant/nisi se rabiesque famesque
Ingerat. illa lupis seuior. hec tygribus.
Hec gnatos (crudele nephas) oblita parentis
Et necat. et lixat/matris ad ingluuiem.

Illa furente manu totos grassata per artus/
Unguibus et dente corpora/seqꝫ vorat.
Et natura parens vix temperat horrida monstris.
Ceu paret alcidi iuno nouerca feras.
Terra tremore/fragore polus/draconibus vnda/
Territat. et morbi non monoforme genus.
At dum corda quatit errore pauentia vermis:
Ut memor actorum flebilis illachrymet:
Acrior his longe premit intus/et angit inermem.
Cura vrens sceleris/cura relicta boni.
Hos inter strepitus tamen exclamatur: habeto
De superis curam/ditis et antra caue.
Heu diram sortem. speremus ab equore nudum
Surgere: quem nulla concutit vnda rate?
Expositum silua in magna per lustra/ferasqꝫ
(Uincere non dicam) serpere credideris?
Sic hominem pressa formator valle locauit:
Cui super exurgat vndiqꝫ scissa silex.
Infra dispateat despectu fossa profundo.
Lubricus vt callis inter vtrūqꝫ ferat.
Circum inimica cohors/accincta ferire pauentem
Quem subito lapsu conterat et iugulet.
Scandere si tentet: conantem saxea rupes
Occupat. in preceps si labat abijcitur.
Ergo septus homo longe infelicior omni
Est animante/sua conditione miser.
¶ Sed quo memet ago? dicam ne creantis iniqua
Legeꝑ mi insontē/carcere/morte/herebo?
Excelsi sed facta dei temerare/nec ausim
Nec fas est. factum miror/et artificem.
Maior enim tanto est: quo nos terrestria passos
Excitat impigros vincere monstra soli.
Postqꝫ breues pugnas/dextra victrice/venire
E ceno ciues luminis etherei?
Quis te pallor agit fugiens certamina miles?
Uix pugnam ingresso pila timore cadunt.
Despice si qua tenes veterum miracula rerum
Jam pueros cernes querere morte decus.
Femineos illic et viros mortis agones

Etate in tenera scripta beata canunt.
Ubera diuelli ferro/cardis et corpora carpi.
Et plecti horrendis virginis ossa rotis.
Igniri termas/et aquis feruentibus indi.
Et gelidis lacubus psallere posse senes.
In fornace puer flammas contemnit et ignes.
Et crate distentum ledere pruna nequit.
Una necem/et seuas perfert virguncula mortes.
Tu vir obe sonitu deficis vsqꝫ tube.
Per siluas alter solus collega ferarum
Pastum a glande petit/vescitur et siliquis.
Dormit humi gelide:pro tectis incolit antra.
Nudus et algores sustinet atqꝫ famem.
Inter delicias satur est dum venter obesus
Nazareos loquimur.sansonas et furios.
Offensi verbo mox mox turgescimus ira.
Nec bilem incensam territat ensis atrox.
Flumina tranamus/nec obest transcendere iuram/
Hostis dum pereat/dum furor arma gerit.
Si promittat opes vndis rixantibus equor:
Sauromatas molle est/molle videre tagum.
Ad scelus omne leuis pena est et grata voluptas.
Sola grauis virtus visa libidinibus.
Si quid relligio sacris proponit agendum:
Officio si quid conuenit et superis:
Molem habet inuisam ceu tergo ponat olympum.
Uel monte aduerso sysiphe saxa rotes.
Tam tarda est natura/sui meminisse vigoris.
Pronaqꝫ decumbit pondere pressa mali.
Magno sed mentis nixu/duroqꝫ labore
Sublata:erigitur.statqꝫ vigetqꝫ gradu.
Non secus ac molli nutritus miles in aula
Sub dura refugit casside bella pati:
Sed sudore cito tabescit inanis et expes:
Lucidus et toto sanguine deficitur:
Si sensim perferre sagum solisqꝫ rigores
Cogitur:assuescit/tela nec vlla pauet:
Credite sic animos longeua per ocia frangi.
Et fieri imbelles absqꝫ labore manus.

Ergo opus est facto. domita sic carne/fatiscet
    Dira acies scelerum/victaqꝫ terga dabit.
Ieiunus sine pane famem/sine fonte diurnam
    Ferre sitim disces. et sine felle dolos.
Non fraterna tibi liuentia sputa dolebunt.
    Et patula admittes aure nefanda loqui.
Longeqꝫ abscedes doctrinam audire prophete.
    Qua mens irrigua ducat in astra comas.
Hoc alitus ritu/cedent tibi monstra/fereqꝫ.
    Nec falsos monitus lex peregrina vehet.
Sponteqꝫ dilectum facile amplexaberis hostem.
    Criminibus tantũ bella seuera geres.
Dux aderit xp̃s precessor fidus in armis.
    Doctrine et vite legifer et medicus.
Eius gesta ducis/colaphos et funus acerbum
    Volue memor/teqꝫ iussa beata iuuent.
Rege tuo miles felicior esse putabis?
    Ille labore polos: ipse quiete petes?
Discipulũ fassus/passi tormenta subibis.
    Tolle crucem dixit/qui mea gesta probas.
Quid gemis/et querulus luctu marcessis anili/
    Ceu deprensus eas furcifer in baratrum?
Surge potens animo/superis iuuantibus egrum.
    Et confide. vehit spe deus ipse suos.
Pugnabis. referes xp̃o censore triũphum.
    Sursum ibis gaudens. flebit inerme scelus.
Demus colla iugo saluantis. demus et arma.
    Pone deus victor pugnat vbiqꝫ comes.
Igniculos virtutis habes/quos pectore gestans/
    Si cure et studij follibus excuties:
Fax eris ipse tibi/tenebris prelucida cũctis.
    Et tete armatus stabis/agente deo.
Cuius presidijs/et sancto numine diras
    Calcabis pestes strẽnuus armipotens.
Nam deus in nobis operatur velle fidemqꝫ.
    Compugiles illi simus et armigeri.
State viri. et durate animo. nec segnibus annis
    Stertite. vobiscum semina lucis eunt.
Exercete pios genitor quos indidit ignes
    Mentibus. his verum cernimus/et superos.

¶ Arguit poetas q̃ noĩa veterũ deoꝝ iuocāt

Quid iouis et phebi michi profers nomina vates:
Et pridem explose palladis armisone?
An cupis erumpat flegetontea turba per orbem
Impia damnatis reddere sacra deis?
Si magis ad carmen reputas quadrare lyeum:
Fallere. grata facit non meliora fauor.
Carmine si disces xp̃m vel scribere lucam
Comperies vsu pleraq; culta dari.
Relligiosa fides et amate gratia legis
Incutiens pectus plus ioue carmen aget.
Dum versum ordiris: confestim adcisce mariam.
Promptior applaudet nulla thalia metro.
Haud bene de sacris nec lege merebitur autor
Qui sibi melpomenem deuocat ad numeros.
Illa vetusta satis nimiũ placuere. placebunt
Et noua: si studio continuabis opus.
Non secus ac pulsa terris caligine phebus
Dum nitet/et puro lumine lustrat agros.
Nec tibi materiam dum scribis abesse timeto.
Hanc dabit vt flumen spiritus almus aquas.
Tot tibi sanctorum succurrunt gesta virorum
Fulgida: quot cernis astra micare polis.
Hec animi voto: sudanteq; pectore versa:
Plenum reddet opus gratia: cura: labor.

¶ Petro buryo Robertus ga. S.

Petre musarum memorande cultor/
Carior nobis opibus beatis:
Usq; quo incertis animis feremur
Morte propinqua?

Uiuimus mentis nimis impotentes.
Nil stat impressum probiter. volentes
Nolumus quicq̃/dubij bonorum.
Proh vagus error.

Pronus it ciclus properantis eui.
Tollit incautos inopina finis.
Nec fere quisq̃ repetit sagacis
Commoda vite.

Nos rapit lucrum. trahit et libido.
Nil minus vera petimus salute.
Luce donandi colimus tenebras
Carnis inique.

Sed nimis pigros tenuit veternum.
Ad dei leges moniti ruamus.
Qui citans pansis manibus morantes
A cruce pendet.

Ille peccatis adhibet medellam.
Excitat segnis animi sopores.
Auget et robur. veniam rogemus
Petre gementes. Vale.

¶ Ad diuam Mariam eiusdem gaguini Oratio Asclepiadeo carmine.

Virgo labe carens ethere purior
Expurga vicium. fer tenebras. procul
Fac oro redeat spiritui vigor:
Qui te qui genitum sanctius excolat
Toto numine pectoris.

Tu fons es saluber/riuus et efficax
Purgando sceleri. nec sine te salus/
Nec vite nitidus candor habebitur.
Nam te progenuit terrigenis deus
Imbri vt fructificent tuo.

Premunda veniens carnis origine/
Primos mundicie dat tua lux gradus.
Tu celi reseras facta parens fores.
Nobis lumen ades. celitibus decus.
Toti percelebris polo.

A te concipimus vota/preces/opus.
Auge quod cupiunt spes/amor/ et fides.
Stat spretis opibus pergere liberos:
Stat virtute polos virgo reuisere:
Si dux veneris/et comes.

¶ Epithaphiū iohannis marcant.

Ad vitam redimi si possent fletibus vmbre/
Faucibus hic mortis eripuisset amor
Cuius ob interitū fleuit carmelus abunde/
Tanq̄ delicias mors sibi deriperet.
Paruulus ad sacra carmeli septa volando
Se vite exemplum prebuit atq̄ ducem.
Attrebas hunc genuit diuina mente valentem
Quo nemo fuerit celsior ingenio.
Experta est sarbona virū dum sepe vicissim
Pugnat. et in gyrum stoica tela vibrat.
His deditum studijs iuuenem mors emula vite
Occupat/et tenebris implicat immeritum
Tam subito occasu vix firma etate iohannes
Marcant eripitur/conditus hoc tumulo.
Incauto sic fine secant sua stamina parce
Occidit inde senex/occidit inde puer.

¶ Ad faustum.

Sepe graues vite tacitus dum fauste labores
Atq̄ animi morbos et acerba incōmoda voluo
Me vehemens totum rapit admiratio: quare
Casibus innumeris actus tortusq̄ frequenter
Optat homo nunq̄ spirandi stamina rumpi
Sit tersite licet et scorto: matre creatus
Turpis et vt larua spectantis turbet ocellos.
Semper inops panis/semper mendicus et eger.
Algeat et febri. vix erret. vix edat/omni
Defectus sthomaco: senio iam pronus in vrnam
Squaleat et nigro multum deuinctus in antro
Et cui mox subeant mentem cruciamina mille
Vxoris stuprum/natorum furta necesq̄
Fraus comperta sui nimiū dum credit amici
Et vetus admissum quod purget framea crimen
His inquam vexatus homo/producere vitam
Ambitione mala curat/nec sentit amaras
Sortis egestates lucis dulcedine feruens
Vnica mors fugitur. parui sunt cetera. Quis

Morbus pena metus corpus miserabile vexent
Farmaca sic miseri sorbemus plena veratri.
Et mortem exosi mortem gustamus euntes
Nemo fide ductus nemo spe erectus anhelat
Noscere qꝫ mors est eterne ianua lucis.
Felix quem diuinus amor/sperataqꝫ celi
Gaudia sollicitant/nec mortis spicula terrent.

¶ Robertus gaguinus Petro succurribili doctori theologo.

Forte rogas cur nos helycon nec musa citarit/
  Ludere dum longam pergimus vsqꝫ viam.
Anxia versiculis interdum cura leuatur.
  Et narrata rapit fabula dulcis iter.
Fasce minus premitur demulsus carmine vector.
  Et vigil ad lichnos pensa puella rotat.
Non animo mi petre putes tepuisse robertum.
  Defuit ars illi/defuit atqꝫ comes.
Nam quibus incumbunt ingentia seria regum/
  Hos iocus et clyo non reuocanda fugit.
Ut spinis incultus ager et vepribus horret:
  Sic dissueta modis lingua diserta iacet.
Nec numeros collega/feras sectatus et apros
  Curat.agit canibus/et volat accipitre.
Armat equos bellis/et figit arundine costas.
  Victor et a medis cum macedone redit.
Talia dum narrat generosior hectore miles:
  Quis possit musis dexter adesse locus?
Artibus his plerūqꝫ dies pretexitur vmbra.
  Occupat et cenas ardea/vultur/anas.
Preterea pelagi surgentes vndiqꝫ fluctus
  Plectra chorosqꝫ sono destituere suo.
Quid non ora procax/et grandine mixta procella
  Terreat:et stagnans dum ferit vnda ratem?
Excidit omne michi musarum numen et ardor.
  Nec vertigo meum deserit ipsa caput.
Mens tamen ardescit reges componere pace
  Si maia genitus rectus in ore sonet.
Ex londoniis.xx.nouembris.

¶ Ad diuũ Paulum apoſtolũ Ro.ga.miniſtri generalis ordinis.ſ.trinitatis. Oratio.

Paule ſator verbi quo ſe mens credula paſcit/
Imbribus et ſacris qui pia corda rigas:
Qui capis ingentes riuos aperire ſalutis:
Et tanq̃ electum fundere vas latices:
Alter es eccleſie celeſti dogmate princeps/
Clauigero q̃q̃ celſior extet apex.
Ambo freto immerſi/cum ſpes iam falleret ambos
Senſiſtis domini ſubuenientis opem.
Unus in vrbe nero meritis equalibus ambos
Plectit/quos fidei cauſa dat eſſe pares
Prima illum ſedes/te veri ſermo beauit.
Hic cruce diſtentus: tu petis enſe polos.
Rethibus et naui rudis ille per equora durat.
Zelo tu veterum feruidus arma geris.
Ille fit antiſtes de piſcatore diſertus:
De raptore lupo fautor es ipſe gregis.
Te vocat e celo cinctum mucrone redemptor.
Grandis apoſtolicus a rate cephas abit.
Pabula doctrine terras diffundis in omnes.
Et duplicata deo capta talenta refers.
Lumen es effulgens cuius ſplendore pateſcit
Orbita ducendis gentibus ad ſuperos.
Tu credenda mones.tu ſenſa obſcura recludis.
Precipis.hortaris.corripis.et ſtimulas.
Te doctore nichil iuſtis eſt mentibus anceps.
Tam ſunt ſcita dei cognita paule tibi.
Iam preceptor ades.et clerum dirige celis.
Et quas pauiſti protege ſemper oues.
Apud Londonias.1489.die ꝯuerſiõis eiuſd.

¶ Quare Sixtus.iiii.pontifex maximus guillermũ ficetũ ad ſe romã accerſiuit

Non vana eſt ratio:cur ſixtus in vrbe receptum
Ficetum voluit.miſtica res geritur.
Robora fert ſixtus/et vite pabula glandes.
Sobria quem capiat gens ſaturanda cibum.
Aggerit his dulces mellita ex arbore ficus/

Condiat vt pastor mox alimenta gregi.
Est forti glans querna cibus. est esca tenellis
Ficus. ab his sat habet vnde cibetur homo.
Ferrea sic fartis secla emollire saginis
Ficubus et glande clauiger orbis auet.

Epigrāma ad renatum lothoringie ducem de victoria habita apud nanciū.

Hic locus insignis burgundum clade manebit.
Teq; perennisona voce renate canet.
Carolus obsessum dum te burgundio cogit:
Surgis. et exerto conficis ense ducem.

Petro carmeliano. Gaguinus

Uis petre ingenue quod de te sentio dicam
Dum me ornas variis laudibus et tytulis?
Conspicuum tu lumen habes. distantia cernis.
Ast acies longo fallitur a spacio.
Ethere de summo spectans caligat ocellus.
Et taurum dicis qui sit asellus iners.
Sepe michi occurrit veri consultus apollo.
Et vires dicit nosce gaguine tuas.
Quod tamen est nobis superum pietate tributū
Laudari tanti non pudet ore viri.
Nec te blandiciis credo palpare robertum.
Cui tecum est vna carmeliane fides.
At nunc si quod habet studiorum munus et artis
Eternum fuerit clare poeta tuum.

Uxoris vmbra merentem de eius morte maritum alloquitur.

Quid me tot lachrymis coniunx dulcissime luges?
Consciaq; erroris numina sancta vocas?
Una hominum lex est iussu omnipotentis oriri.
Et subito in mortem cuncta referre gradum.
Si tibi forma recens: facies si nostra placebat:
En decor vt cessit care marite vides.
Corporis hec bona sunt. fugiūt velut aura. cadūtq;
Desine fluxa sequi. nec moritura geme.
Que latuit fragili potius sub pectore mentem
Dilige consortis. dilige quod superest.

Corporibus multis est pluris spiritus vnus.
Hic viget et perstat. fit caro feda cinis.
Aspice quis venies sanie deformis ad vrnam.
Quam nemo olfacere nare patente velit.
Mecum ergo in tumulo tandem post fata locādus
Viue deo. et gnatos instrue quos peperi.

¶ Ad mariam virginem.

Ecce reus voti/composq; salutis et aure/
Hanc cere et lichni reddo maria facem.
Iuuasti orantem. soluentem debita serua.
Et concede data virgo salute frui.

¶ Ad languentem amicū pecunie inopem.

Iam frustra expectas placari numina verbis.
Tota tuam optaret nunc medicina necem.
Auribus arrectis nunq̄ se prebet apollo
Cum vacuus nummis expetit eger opem.
Ere potens adeas numen. mox ipse catarrus
Stabit: et a tussi pulmo leuatus erit.

¶ Umbra Adeline Cornubiensis.

Disce miser per me quo luxus et inscia veri
Forma fugit. vel quo turbine celsa cadunt.
Sum vera effigies pereuntis lege decoris.
Et quo defluxi defluet omne decus.
Natales: speciem: patrimonia: robur: amores:
Lex perimet fati. tolle supercilium.

¶ Robertus ga. Cornelio vitellio.

Q; permulta dolo fieri indignaris/et astu/
Q; vultu et verbis nulla relicta fides:
Ne stupeas. certis decurrunt crimina methis.
Et comes id vetito proxima pena dolo.

¶ Robertus ga. Dyonisio alligreto.

Plurima traduntur legum primordia terris.
Iura nec interpres vnus in orbe tulit.
Legifer est indis comitatus apolline liber.
Mercurium nylus iactat habere ducem.
Atticus exultat iussis parere solonis.

Et sptham effrenem lege lygurge domas.
Greca phoronei plebs ducitur omine regis.
Seruat heber moysi pagina quicquid habet.
Unus christicolis vite mandata reponit
Ihiesus. et errantes predocet ire viam.
Tu legum cunctos dyonisi soluere nodos
Et rimari archana iuris alumne potes.
Te ductore puer mores ediscit honestos:
Ne temere quicq̃/ vel violenter agat.
Nec minus ipse viros iuris moderamine formas.
Et pretor per te iustior efficitur.
Uiue potens fama. viue alligrete beatus.
Dignus qui gestes pontificale pedum.
Uiue. et tantilla gaguini laude probatus
Assidue certa doctior esse. Uale.

¶ Epithaphiũ rati cantoris eccl'ie constañ.

Nil mirere domo quẽq̃ de paupere nasci.
Fortunam superat ingeniosa manus.
Natus inops / studio certaui vincere sortem.
Roma dedit mores. dogmata parisius.
Preclareq̃ vrbes constantia / narbo / baiocus /
Me videre vices pontificum gerere.
Sed tandem extinctum retinet constantia busto:
Dum tuba supremum clanget adesse diem.

¶ Gaguinus Fausto poete laureato

Fauste pater metri quid quoduis carmine reddis:
Ausim q̃ tecum tendere (parce) chelim.
Non ego de phębo didici contingere plectrum.
Me docuit tetricos gallia belga modos.
Uenisti ad francos. et te venisse probamus.
Tersius vt nostri verba latina ferant.
Speramus iuuenes te vate inuisere musas.
Et sacra pyeridum posse fluenta sequi.
Perge poeta precor. et sperne maligna loquentes.
Tu decus ex francis fauste perenne feres.

¶ Gaguinus de cena cuiusdam lepidi amici apud Carnutum.

Cena fuit variis multum laudabilis escis.
Nec bromyi caruit munere:nec salibus.
Sed risu dignum est:bibimus dum sorba topini:
Andegaue vitis credimus esse merum.

Reuerendo patri dño miloni dilliers Carnuteñ. epõ Psitacus loquitur.

Psitacus aduenio peregrini munus amici.
Mente carens ales. sed bonus eloquio.
Cum dominum muto: paruo sum tempore mutus.
Donec condiscam patria verba loqui.
Accipe me tecto. cauea vel conde tenaci.
Firma michi fuerit lignea nulla casa.
Ibo comes tecum. tecum versabor vt hospes.
Aut farre aut nucibus me bone presul ales.
Lardum non spernam. nec quas lixauerit ignis
Carnes. perparuo viuere cuncta queunt.

Saguinus Bostio carmelite.

Tu ne vnq̃ bosti mecum certare quiesces
Raucus vt ad diuos dissona verba canam?
Ecce tibi resonat argutus arundine rhenus.
Et passim vates educat altiloquos.
E quibus assurgit sophoclea voce iacobus
Dicere q̃ pura sorde maria nitet.
Tam procul est nostrum mi bosti carmen ab illo:
Q̃ lentam anticipat concita cerua bouem.
Vox illi excelsa. michi pulmo torpet anhelus.
Et medio cursu vox semifracta cadit.
Dic vati numeris pia sacris cantica pangat.
Me tenet elinguem pigra senecta domi.

Jodoco badio. Ro. g. carmẽ asclepiadeũ.

Non circi studeo vincere curribus.
Nec pingui lubricum nixus arenulis
Pro laudis tytulo sternere militem.
Sed nec iam querulus / iam fragilis senex /
Phębea meditor ludere fistula.
Hoc prestet iunior voculus / et callens
Insanire dea, busta michi paro.

At tu floridior miles apollinis/
Musarum celeber cultor et artifex
Plectrum tange frequens. te labor euehet.
Vinces ausonios versibus aureis.
Atq; olim referes premia palmifer.
Eternumq; tibi sic paries decus/
Quod nec parca terat. nec violet macer
Liuor: si recipis carmine delphico
Grandes materias syderibus dare.
Clarescunt pugiles marte/ foro/ et cheli.
His virtus rapitur ad superos potens.
Et nomen manet inclytum.

¶ De xpi natiuitate carmen asclepiadeũ.

Aduenit nouus ex ethere lucifer.
Quem non terra suo concipit ambitu.
Nec celi poterit claudere circulus.
Nec mens sydere celsior.

Hunc prodit genitum virgine celitus
Longe stella micans fulguris in modum.
Que mox sedit in edibus accola.
Donec dona refert arabs.

Tris dant trina: crisim. regius hic honos.
Alter thure deum predicat et colit.
Dat mirram veniens tertius/ indicans
Dire supplicium necis.

Bethleem teges est paupere viculo.
Quo nasci voluit carne gemens deus.
Et se virgineo lacte cibarier.
Vagitu miserabilis

Hinc se discrucians perfidus et ferox
Herodes/ perimit matris ad vbera
Gnatos anniculis forte biennibus.
Sed necdum validos loqui.

Sic regnum veritus perdere regulus:
Molitur puerum seuus vt enecet.

Ut scriptum meminit voce prophetica
Astrum de iacob affore.

Egyptum repetit summonitus ioseph
Et cum matre nimis sedulus obtegit
Infantis gemitus: quem scit et esse deum
Carnis sordibus obsitum.

Defuncto rediit rege puer ihesus.
Peccati tenebras si lumen abegerit:
Ad nos xp̄s adest hospes et incola
Veri luminis editor.

¶ In pacis detractorem.

Lingua furēs hodie colubro magis ĩproba / vir⁹
Sparsit. et in latebras se / nimis ausa / tulit.
Instat ab occulto / stygiis emissa cauernis.
Claudere quam paci fata dedere viam.
Illa per insidias bachanti carmine bellum
Suggerit. o diui cur latet ista lues?
Est ne vir in terris qui post tot bella recuset
Et patriam et gentem pace beare suam?
Qua frenesi cruciata furis o belua? tu ne
Conuentus pacis inuida sic prohibes?
Tu ne doles gallis celo venisse quietem?
Atq̧ iterum cedem pasta cruore sitis?
Claudite littores multis custodibus vrbem.
Insidias furi ponite / ne fugiat.
Eruite e templis quibus hic latro se tegit aris.
Qui paci obtrectat publicus hostis erit.
Exulet vrbe procul vasto notissimus orbi.
Et reprobus careat ignibus et latice.
De furca et penis quibus mors est lege parata
Dicere non pergam. cetera censor agat.

¶ De pace inita cum maximiliano.

Nullus erit posthac / q̄uis fremat equore pardus
A celtis belgas qui ferus eripiat.
Omnia siue getas seu mallit querere gades
Hostibus amotis francus adibit ouans.
Ferte sacerdotes fumantia thura per aras.

Nec silleat vester cantica leta chorus.
Nec te bellipotens pudeat deponere ferrum.
Gratior est armis federe parta quies.
Et vos o ciues leti celebrate choreas
Atq; ignes circum turba modesta sonet.
Sydera tranquillam promittunt secula nobis
Ut pleno cornu copia fundat opes.
Publica si quisq; rugata fronte malignus
Gaudia subsannet: nec ferat esse iocos:
Ille sub obscuro tenebrarum carcere totus
Sordeat. et nuda langueat eger humo.

¶ Ad beatam virginem mariam.

Sepe michi incaluit magno feruore voluntas
Dignum aliquid meritis dicere virgo tuis.
Sed tantum superas et nos et carmina: q̃tum
Pre rusco cedrus tollit in astra comas.
Te longa serie genuit prosapia regum.
Et dauidis claro germine progrederis.
Jam tibi venture vatum responsa canebant.
Predixitq; tuum sepe propheta diem.
Cuius in exortu pulsa caligine / mundus
Acciperet rutilem cum pietate fidem.
Orta simul tecum est virtutum fulgida lampas.
Que terris heresum nubila discuteret.
Cũq; esses celebs et moribus vndiq; tersa:
Te modicam et mitem pretulit omnipotens.
Una in te potuit humilis sapientia terris
Accersire deum / quem scelus expulerat.
Eua viro suffecta comes genus omne nepotum
Protenus ausa nephas tradidit excitio.
Languida peccatis mortalis turba iacebat.
Et celum aspiciens retro ferebat iter
Dira palus. herebi furiarum et mortis abyssus
(Proh) locus et sedes hec animabus erant.
Donec adest veniens celesti nuncius arce
Qui celi archana sic tibi doctus agit.
Salue plena dei. tecum deus. ecce superno
Numine mater eris non violanda viro.
Talibus attonita moderate virgo pauescens

Te domini ancillam credula constituis.
Nec mora diuini virtus inspirat amoris.
Et fis prole grauis/et manet vsq; pudor.
O felix grauitas.sine pondere viscera turgent.
Et virgo innupta concipit aure deum.
Indita nature vis hoc/et norma recusat.
Sed magno parent cuncta creata deo.
Sic vitrum radius:sic vellus preterit imber.
Nec teritur vitrum.lana nec imbre madet.
Tam miro exorsu veniens a patre redemptor
Te vite et lucis prodere signa dedit.
Prima quidem profers nostre vexilla salutis.
Prima salutis agis classica militie.
Ut quod triste iugum posuit captiua misellis
Eua superba/leuis/credula/desipiens/
Tu mitis/sapiens/constans et libera mater
Auferres victrix/publica facta salus.

De Caroli dalphini et margarite filie Maximiliani sponsaliis/gratulatio.

Iam satis armorum et diri certamina belli
Mars dedit.ipsa iouem numina sponte colunt.
Uidimus horrentes districtis ensibus agros
(Proh scelus)atq; vrbes funditus occidere.
Nemo domum tutus/siluas et pascua nemo
Dum furor arderet hactenus incoluit.
Nunc tandem dextro veniens a numine sanctus
Discordes gallos conciliauit amor.
Felix connubium quo sic restinguitur ira.
Quoq; petita diu pax benedicta venit.
Salue te iuuenes.te natu carole maior
Speratum regem gallia leta canit.
Parua licet coniunx ductu nitatur euntis:
Gestit et ipsa tuo ludere iuncta thoro.
Iam planta exurgens/te flexis versus ocellis/
Oscula promittit qualia forte potest.
Interea solido dum fit maturior euo
Te regem ingenuis moribus institue.
Illa tibi pulchram fecundo germine prolem
Fundet.et ad rhenum te duce sceptra feret.

Et liger / et rhodanus et largo fonte garūna
Flumine communi theutonas excipiet.

¶ Oratio dominica.

Sancte hoīm genitor / quem fas dixisse parentem:
Qui celos habitas: et regis omne quod est.
Pone tuum cunctis sanctum et venerabile nomen.
Et regna in nobis rex pius et sapiens.
Et quodcūqꝫ voles celo terraqꝫ mariqꝫ
Eterno fiat fędere perpetuum.
Daqꝫ pijs hodie quem sumant prospere panem:
Ne desint nostre iusta alimenta vie.
Tu clemens nostros iudex dimitte reatus
Fratribus vt nostris debita corde damus.
Nec nos tentantis astus incurrere perfer.
Sed fragiles diro solue benigne malo.

¶ Epithaphyū Laurentii burelli

State viatores et flebile cernite bustum.
Heduus hic situs est vix tria lustra gerens.
Moribus et forma qui se prebebat amandum.
Cum puer etate / mente senilis erat.
Patruus assidua laurentius arte nepotem
Dum fouet: hunc tollit liuida parca solo.
Dicite: laurenti domino iam viue burelli.
Hoc vnum a viuis vmbra iacentis auet.

¶ Alterum eiusdem epithaphium.

Desinite o iuuenes viridi confidere vite.
Stamine pertenui pendula vita labat.
Heduus hic cecidi terquinis editus annis.
Spem nostram et studium mors inimica tulit.
Desine laurenti carum plorare nepotem.
Migrandum e vita est cum deus ille iubet.
Iam tuus hic cinis est laurentius. vmbra nepotis
Fac precibus videat crimine lota deum.

¶ Ad diuam Mariam.

Virgo qua melior / splendidior nec est
Terris: sed nec erit cara magis deo:
Audi quod petimus vertice cernuo.

Et neuos miseri criminis abluas
Hinc et nos famulos foue.

Conceptum colimus laude pia tuum
Te toto fidei robore credimus
Nullius macule scire calũniam.
Cui nec sit patrie liuor originis
Sed fulges niue candidior.

Tu facta es genitrix numinis et viri.
Qui nobis moriens in cruce rettulit
Regnum quod patrius perdiderat furor
Fac posthac teneat turba fidelium
Quod nati peperit cruor.

¶ Epithaphiũ Michaelis theologi docto.
Natus in aruernis claro de monte michael
Integer etate fata dolenda tuli.
Nam sacra doctorum postq̃ michi laurea fulsit:
Inter et equales sum prior appositus:
Protenus et neruos et alentes ossa medullas
Illapsa introrsum dira cyragra vorat.
Hacq̃ diu macie sensim consumptus inerti:
Soluor. et hoc tumulo conditus incubui.
Spes melior vite superest: cum reddet amicis
Premia sydereum qui regit imperium.

¶ Petro deonuillo theologo doctori.
Rebus in ambiguis olim consultus apollo
Dum responsa dabat gratus vbiq̃ fuit.
Corniger in lybicis ammon dominatus arenis:
Prescius vt veri destitit esse vafer:
Et numero diuum/totoq̃ examine celi
Truditur vt falsa religione deus.
Te petre doctorum pars non extrema virorum
Pro meritis pulchre nunc schola galla colit.
Insigni specie solidaq̃ etate beatus
Ut bonus es voce: sic grauitate places.
Artibus excultum diffundis in ethera nomen.
Et late effulges lumine theologo.
Qua solum ratione/tibi mens mea locuta est:

Ut mea per pelagus tuta phaselus eat.
Sed surdo cecini pia verba. Quid obstruis aures?
Atque siles/tanque questio vana foret?
Si talem censes: citius dissolueris illam.
Nec te torquebit anxia cura diu.
Grandius at si quid nexu complectitur arcto:
A facili laudem non parit arte labor.
Ardua si celi lippo speculatus ocello:
Inuia perscrutor: me reuocato domum.
Inuidet/aut nescit/nimium vel turget: amici
Qui sperata trahens pretereunda putat.

¶ Guydoni de ruppeforti post durã aduersitatẽ ad cancellariatũ accersito Robert⁹. ga.

Ambigua sors fronte sedens mortalia semper
Versat. agit luctus. moxque benigna iocos.
Guydo: michi exemplo es. vultu qui falsus amici
Hostibus extiteras impia preda tuis.
Ecce redux fulges/forti de rupe daturus
Judicium francis et sacra iura togis.
Sors iacet euicta. tibi celsior altera ridet.
Viue. nec a patriis legibus asper abi.
Tu fama clarus/et moribus integer/amplum
Nactus es ad tytulos (si bene pergis) iter.

¶ Epithaphiũ iohannis de porta

Post miseros vite decursos mille labores
Huc decumbo cinis. sors tibi par superest.
Ne confide. venit cita mors/et preripit annos.
Disce mori viuens. sydera mors tribuit.

¶ Queque infortunatissimũ nolle vita defungi. Ad faustum poetam.

Sepe graues vite tacitus dum fauste labores
Atque animi morbos et acerba incõmoda voluo:
Me vehemens totum rapit admiratio. quare
Casibus innumeris actus tortusque frequenter
Optat homo nunque spirandi stamina rumpi.
Sit tersite licet/et scorto matre creatus:
Turpis et vt larua spectantis turbet ocellos:
Semper inops panis. semper mendicus et eger:

Algeat et febri. vix erret. vix edat/omni
Defectus sthomaco. senio iam pronus in vrnam:
Squalenti et tetro multum deuinctus in antro:
Et cui mox subeant mentem cruciamina mille:
Uxoris stuprum. gnatorum furta/ necesque:
Fraus comperta sui nimium dum credit amici:
Et vetus admissum quod purget framea crimen:
His inquam vexatus homo producere vitam
Ambitione mala curat. nec sentit amaras
Sortis egestates/lucis dulcedine captus.
Unica mors fugitur. parui sunt cetera. quamuis
Morbus pena metus corpus miserabile vexent.
Farmaca sic miseri sorbemus plena veratri.
Et mortem exosi mortem gestamus euntes.
Nemo fide ductus/nemo spe erectus anhelat/
Noscere quod mors est eterne ianua lucis.
Felix quem diuinus amor/sperataque celi
Gaudia sollicitant:nec mortis spicula terrent.

¶ Sācti saluatoris imago viatores alloquitur.

En ego quem cernis palmis et corde cruentum
 Patre deo genitus mens vocor ipse dei.
Me dictante/polus et rerum cepit origo.
 Omnia pro nutu stantque caduntque meo.
Sed me sanctus amor humana carne videndum
 Fecit. vt interitu mors mea te redimat.
Crimine primeuo mors dira intrauerat orbem.
 Parta tibi nunc est (me moriente) salus.
Saluatoris enim sine re non prefero nomen.
 Occido/et saluo/ perdita restituens.
Si satis es gratus:nostrum est quod viuis: et extas
 Et celi accedis incola/ ciuis/ herus.
His nichil est rebus quod par persoluere possis.
 Corpus/opes/animus/spiritus/hec mea sunt.

¶ Joanni fornellio mortuorū sepulchra minime venerāti et gaguinū reprehendenti quod ossa defunctorū ad vanitatis contemptum loco edito reposita exhiberet.

Recta satis vix est verborum forma loquenti.
Semper ab aduerso nasutus quisqꝫ reponit.
Suspectare vetas fornelli tristia visū.
Et mente immota transiri busta suades.
Hoc docet elatus qui pectore spirat honores
Qui risu et choreis subsultat et inguine fedo
Nos grandes fastus tetro spectamine tolli
Credimus. et simili deflecti fine tumorem.
Uile volutabrum/et fetentia stercora porcas
Oblectant. nempe delectant sordida sordes.
Nec speciosa viros: nec magna decere negamus.
Omnia sunt hominum moderatis vsibus orta.
Sed condire dapes: et ferr e palacia celo:
Et cultu fulgere: nego debere caducum.
Quem nudū exponit/quem nudū protenus effert
Hūc natura iubet paruo deducere vitam.
Penula/cella/cibus/fornelli crede/satis sunt
Ituris celo. cupido non fęnus abundat
Prodidit hoc sensu nostrum se carmen ad auras.
Liuor et interpres cessent garrire. Ualeto

¶ Paulo emylio Robertus ga.

Et speculum vite et leges quas pandis amoris
  Mi paule inspexi ceu iubar ethereum.
Uere etenim sic est: stat cuiuis mors sua. nil non
  Occidit. et tandem labitur ipsa dies.
Marmora nec seruant numeris ornata sepultos.
  Gestaqꝫ diuorum peruet erata iacent.
Unicus est finis expers deus. ergo paremus
  Uirtute et meritis nos similare deis.

¶ De eodem.

Queqꝫ dies tibi sit semper velut vltima vite.
  Crastina nec speres. fata nec arcta time.
Sed propera. et gestis precurre perennibus vrnā.
  Nam minus est annis viuere: q̄ꝫ meritis.
Annorum cumulus deletur/et interit ęuo.
  Que peperit virtus posteritate vigent.
Non tam gnatorum durabis germine: q̄ꝫtum
  Recte factorum te monumenta ferent.

Epitaphium giraudi aduocati

Dicere iudicibus causam trepidantis amici
Doctus eram. atq; fuit lingua diserta satis.
Regius orantem laudauit sepe senatus.
Et placuit nostro purus ab ore lepos.
Uertitur excelso mea nunc sub iudice causa.
Uota/piasq; preces/nunc reus ipse rogo.
Jam forus et leges et iurgia tanta valete.
Sit michi cum superis pax et amena quies.

Alterum de eodem

Ecce girardus agor terrena mole subactus/
Qui causas egi/promptus ad arma fori.
Prebuit attentus iudex michi sedulus aures.
Uoxq; mea multis profuit vna reis
Regnarem medio dum sic athleta senatu:
Stamina precidit inuida parca michi.
Sistit et incautum pro rostris iudicis alti.
Ut subeam meritis premia digna meis.
Qui superestis adhuc positi dissoluere lites:
Librate ex equo munia iusticie.
Arbiter est celo cui iuris quisq; peritus
Et rex et pretor sumpta talenta ferat.

Ad dyonisium algretũ Robertus ga.

Grecia consultos cesset laudare solones.
Nec diuum faciat romulus ille numam.
Clarior interpres late lucęscis in omnes
Docte dyonisi lucifer eximius.
Perge. nec extimeas mordentis spicula lingue.
Fama tibi eternos comparat ampla dies.

Non in semet sed in xp̃o spem esse reponendam

Nostra salus xp̃o/prestanti mente/relicta
Per medios ignes securior ibit et vndas:
Q; nostro nixu/proprio vel robore freta.
Fallit enim spes longa sui/dum fisa superbis
Uiribus/e specula sentit stupefacta ruinam.

Fausto conuiue Robertus ga.

Non ego iam xerxi cui pythius agmina pauit:
Nec marco institui quas cleopatra dapes.
Sobrius at quales condiret naso maroni.
Quas non e crudo pectore fauste vomas.

¶ Faustus gaguino
Lauta licet fuerint ipsis conuiuia mensis:
Omnia sunt vultu splendidiora tuo.

¶ Robertus ga. Fausto.
Credimus et verum est diuum te munere vatem
Fauste datum nobis/quem schola nostra colat.
Uberius manas vndanti flumine versu.
Nec concussus agit tam celer ether aquas.
Cui tamen et pondus/et certa lege decorum
It comes. et grati semper ab arte sales.
Ut lubet assurgis. cum vis: dimittis habenas.
Uerborum omne genus imperiũq; tenes.
Si quis castoreum/vel vlixis forte leporem
Querit: habet presens numen apollineum.
Triste nichil fausti vocalis musa reponit.
Incedit. properat. sistit. agit. grauis est.
O faustam gentem: fausto si vate leuata
Discat ad arguti scandere sacra iugi.
Ecce damus superis qui te misere benignas
Grates. fauste boni consule. fauste vale

¶ Gaguinus in iactabundum adolescentem poesis ignarum.
Nulla michi pugna est puero cum scotide. quare?
Non se rhinoceros surrigit in culicem.
Uagiat. obstrepitet. lachrimetur. męreat. instet.
Ridebo infantem qui nihil arte canit.

¶ In poesis detractorem Gaguinus Fausto poete regio. S.
Emula detractrix et vere digna bubulco
Lingua quid insanis? et docti plectra poete
Murmure ꝑpetuo/ceu cornix garrula/turbas?

E

Cur rudis/et semper stridenti barbara nare
Obstrepis: et studium/cuius mysteria paucis
Nosse datur damnas: que nec tu cernere lippa
Nec didicisse potes tam puri luminis exsors?
Dic tu/quid balbus primum sectaris: an artem/
Artis an artifices? temere reprehenderis illud
Cetera quo capiunt venerabile dogmata lumen.
Unde hominum possis mulcere et vincere cętus.
Balbus vt elinguem. sic balbum voce disertus
Preuenit. An ne domat verbis auriga iuuencos?
Et ciues facundus agit dictamine consul?
Sed magis in vates liuore accensus et ira
Spicula defigis: et pugnans eminus/hosti
Congrederis nunq̄/nec dextram in prelia misces.
Artis et ingenij si maiestate valebunt
Illustrare tuo quod perdis carmine bardo
Est culpare nefas: et signum mentis inique.
Si lasciuus erit: si cantat fęda tibullus:
Non hoc musa facit modulis intenta pudicis.
Illum ipse admoneo detrudi protenus vrbe.
Contemplare alias quas sedulus excolis artes.
(Proh scelus) occurrent et grex et turba malorū.
Demisso q̄uis promittant vertice hiesum.
Nunquid ob id dignas dānabis palladis archas?
Hoc pacto exul eat dicto medicina senatus/
Qr male dispensat egrotis farmaca chyron.
Sitq̄ comes doctrix diuini pagina iuris
Ob paucos quibus est in mensis gloria bacchus.
Ipsa suos properans plectit vindicta bibaces.
Crimen in autores: laudes referamus in artes.
Si forte ignoras stupidus vertigine mentis:
Vera canam verus/et quod mirere reponam.
Rarius in studijs oritur nichil vndiq̄ terso
Vate. duo tantum summi celebrantur in orbe.
In reliquis passim conscendit pulpita turba.
Et puer atq̄ senex buridania retia texunt.
Quod potes exerce. nec iniquo dente fatiges
Quos equare labor: imitari est fama perennis.
Finis.

¶ Ad penitentes pro xp̄i passione consolatio Roberti gaguini.

Parce tua plebs mesta genas rugare gemendo.
Ille tibi moriens quem nectum triste ferebas/
Et tumulo positum saxum seruabat et vrna/
Tartara terribilis diuino robore fregit.
Victor et e tenebris animas deduxit ad auram.
Stixq; vorax flumen raptam pro crimine predam
Euomuit/tante non ausa resistere dextre.
Saxea restituunt iam busta cadauera luci.
Et solide magno crepuerunt fragmine ruppes.
Et fremitu concussa graui se terra resoluit.
Ite. videte locum. lapis est ablatus. ad antrum
Semita tuta (metu stupido custode) relicta est.
Ad bustum fulgore nitet sudaria monstrans
Angelus. hunc fidei plenissima femina vidit.
Et petrus/et multi firmant miracula testes
Se quoq; viuentem xp̄s monstrauit amicis
Dum palpare iubet rediuiuam a funere carnem.
Dum panem fregit/dum pisce repascitur asso.
Datq; latus dubio tangendum et vulnera thome.
Mittite iam curas. absoluite lumina fletu.
Magnificus mortis victor terrestria iesus
Despuit. atq; deo viuens: per secula viuit.
Terrarum et celi iudex cum laude futurus.
Exultate pij quos erigit inclyta virtus.
Vobis pandit iter qui vos exemit ab orcho.
Pena malos eterna manet/ carcerq; perennis.
A furijs horror. et spes ablata salutis.

¶ De morte xp̄i meditatio Roberti. g.

Magne opifex rerum tam vasti conditor orbis:
Chryste dei proles: summi genitoris imago:
Maiestate potens/cui celi numina parent:
Queq; profunda nequit baratri ignorare vorago:
Vnde tibi pietas: vt opertus carne venires

Incola terrarum/mortem passurus acerbam.
Unius ob crimen/tua quem manus ante crearat
Et cunctis dederas dominari rebus? erat ne
Uermis homo tanti pro quo ludibria ferres?
Ecce per omne caput te spina asperrima pungit.
Sputa genas maculant. et regem ridet arundo.
Ostentatq; manus vinclis arctata latronem.
Plurimus et toto conscisso corpore virgis
It cruor. vt nulla non parte cruentus anheles.
Iam stulto similis: iam potor haberis yachi.
Legis et antique fractor. seductor inanis.
Te iudea reum defert. te morte malignus
Afficit immani preses. Sons barrabas exit
Liber. Ast ipse crucē cum furibus impigre suffers
Pendentem iudeus adit ridens. te potat aceto
Ignorans miles que mox miranda paterent.
Tu tamen immoto persistens numine mentis
Matrem xp̄e tuam quam tristem meror agebat
Discipulum curare iubes. castisq; fouere
Obsequijs/donec surgens de morte triumphes.
Inde patri moriens animam cum voce relinquis.
Addidit extincto quintam centurio plagam
Discludens mucrone latus: quo sanguis et vnda
Mistica signantes largo fluxere meatu.
O pietas: o summus amor: vagire/ligari/
Esuriem et frigus/et carnis obire grauamen:
Et vili tandem vitam consumere ligno
Autorem vite/moderantem quicquid in orbe est.
Ut quos noxa grauis penis subiecerat orchi
Eximeres seruos. hec sunt que sacra quotannis
Et memorat clerus/et plebs illachrymat omnis.
Iuste xp̄e tuos narrat peccator agones.
Qui precio/tanti se credit sanguinis emptum.
Nunc bone saluator gemebundis cordibus adsis.
Ablue quod sordet. lumen demitte supernum/
Quo sine mens ceca est/et vana humana potestas:
A te nostra salus. per te sollennia mortis
Christe tue mundi veterata sorde colemus.

Finis

¶ Consultissimo viro dño Stephano pōciero diue Marie Parisieñ. cancellario.

In desides Roberti gaguini dyalogus. Interlocutores Negociator industrius Et pauper ignauus

Quid quereris męrens? Igna. Tristi me sydere natum.
Neg. Arte vales. Igna. Nulla. Neg. Ingenio ꝯtēde. Ign. Dyātes
Esuriunt. Neg. Querulo tandem succurret amicus.
Ign. Suscipit algentem nemo. nunc rarus horestes.
Neg. Conferet antistes. Igna. Sed conferet ante nepoti.
Et pre me tribuet ararum mille cathedras.
Aut scurre in cęnis garritu et voce petulco.
Neg. Obsequio certa. Igna. Nunq̄ mercabor honores. Neg.
At seruire licet. Igna. Durum est parere togatis
Ditibus. A tenui quid speres? Neg. Prodiga queras
Atria magnatum. Igna. Mentiri nolo. Neg. Placebis
Ergo magis. Igna. Qui nescit tegnas aulicus/vmbra est.
Neg. Uitā stippe trahes. Igna. Uitā? volo viuere liber. Neg.
Institor esto. Igna. Grauat rationem ferre patrono.
Neg. Uiuere nū statuis? Igna. Minimo transmittit ętas. Neg.
Militiam aggredere. Igna. Domus excidit aucta rapinis.
Neg. Excole rura. Igna. Tener multum sum corpore. Neg. Neto.
Ign. Turpe mones. Neg. Igitur quiduis tibi delige. Igna. Fata
Fortunam expedient. Neg. Rapient cito forte supinum
Et nichil audentem. Igna. Rapient et cetera. Neg. Mors est
Solamen miseris. Igna. Hoc me solatur egestas:
Destituent q̄ non sublimi sede superbum.
Ere/potentatu/celebres et nomine ciues
Anguntur penis longe grauioribus. Nego. Heu me
Q̄ miserum stultūq̄ est se ignorare. Pigeret
Ignauum digito tristem depellere muscam.

Finis.

¶ Ad diuos fratres Cosmam et Damianum.

Non opus est verbis / nec longo murmure fratres.
Noscitis et morbos / noscitis et gemitum.
Vos ego conueni. vos sepius ipse rogaui:
Renibus vt nostris cederet iste dolor.
Vota quid acta iuuant? qua flentē auertitis aure?
Differor. increuit multiplicata lues.
Cernite q̄ grauiter me crura tumentia torquent.
Creber et ex aluo dilluit exta liquor.
His coniuncta malis fera deprimit harnia testes.
Si quid commerui: sit dolor ad veniam.
Plus lustro tulimus sedata mente feroces
Insultus morbi / nec datis auxilium.
Dicite quo pietas / quo vestra cyrurgia cessit?
Nonne opis oblita cessat ab arte manus?
Si forte est animus egrum permittere morti:
Est querenda michi nunc aliunde salus.
Nanq3 negata diu miseratio / vixq3 recepta
Carior est gemmis indorum ab littore vectis.
Sera tamen fratres quecunq3 accesserit: egro
Proderit. afflicto libera membra date.

¶ De repentino obitu Caroli octaui regis francorum Epigrāma per Robertū ga.

Nunc tandem agnosco stultus mendacia mundi.
Et spes exiguas dum punctum viuimus eui.
Congeries nos fallit opum. nos fallit et etas.
Nec fida vllis est quesita potentia regnis.
Deserit elatos sublimis gloria reges.
Calcat et excelsum mors protenus atra tribunal.
Inde fidem si vis: repetito funera carli.
Late cuius erat omnis possessio francus.
Cui tremefacta caput summiserat appula tellus.
Britoq3 depositis parebat subditus armis.
Quem ligur et veneti consulto marte petitum
Terribilem sensere manu. fortemq3 duello
Fornouij multo maduit dum sanguine campus

Ille pila dum forte videt colludere seruos
Confestim abripitur: et vox occlusa fatiscit.
Vix quater aspirans septena volumina solis:
Emoritur/sine prole sacrum dyadema relinquens.
I iam. rumpe alpes/multorum effunde cruorem.
Dilata imperium/promitte palacia celo
Cuiq; domus terra est longo seruanda sopore.

¶ De baculo Gaguini.

Miraris nixum baculo reptare gaguinum/
  Cui pes non pigrior hercule nuper erat?
Cura/labor/morbus/simul et variabilis etas/
  Viribus eneruem destituere senem.
Sic solet annosa fibris arentibus arbos
  Adniti furce/ne violata ruat.

Finis.

¶ Epistolarū et orationū tractatusq; de virgineo Marie conceptu/necnon epigrāmatum aliorūq; opusclorum dñi Roberti gaguini finis. Que oīa Durandi gerleri biblyopole parisiaci īpensa impressa sunt/ Et in vico sancti Jacobi ad diui Dyonisij signū e cōspectu ecclesie beati Maturini venalia habenť. Anno dñi. M.cccc.xcviij. Nouēb. secunda et vigesima. p magrm Andreā bocard.

